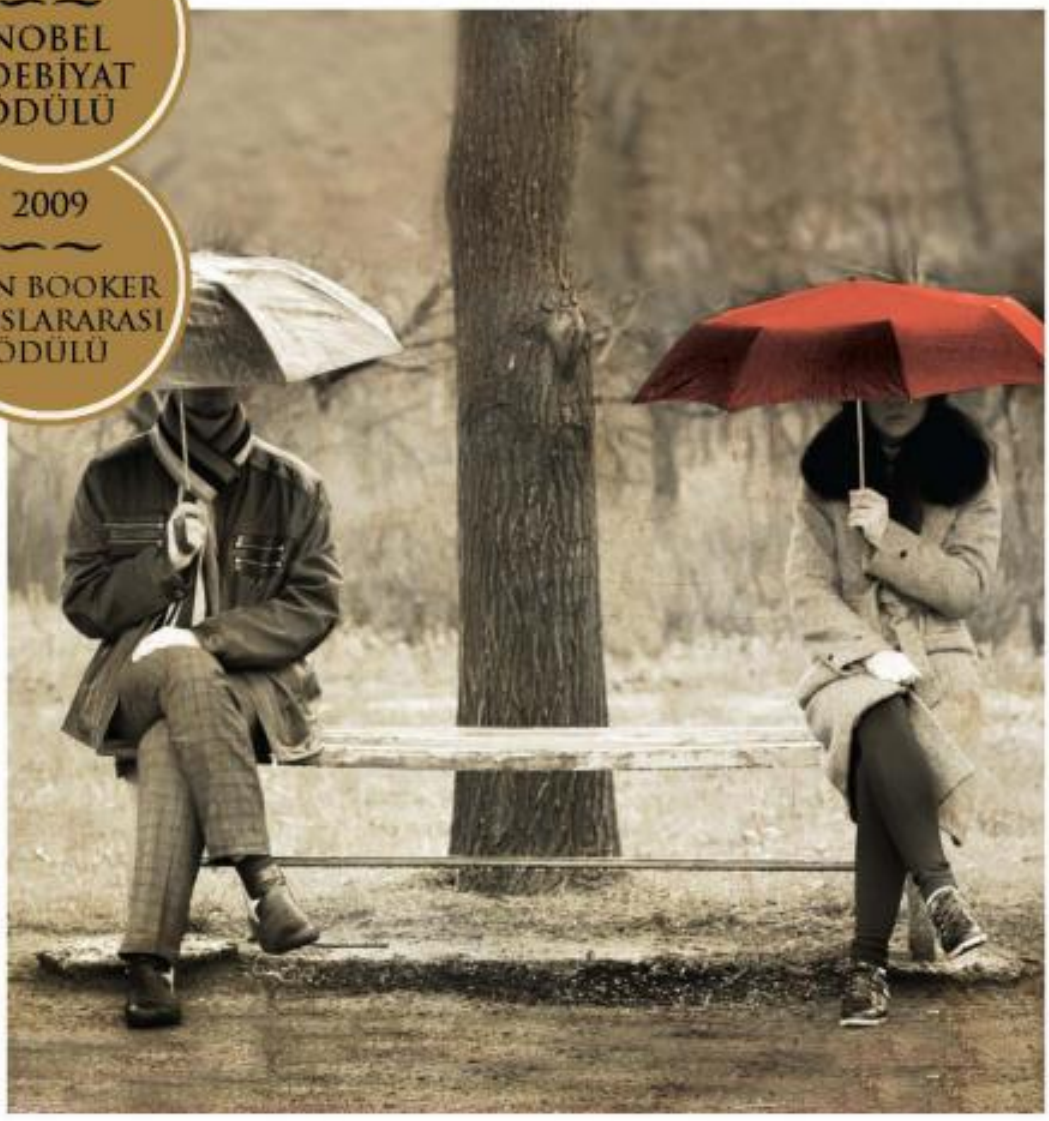
ALICE MUNRO

NEFRET, ARKADAŞLIK, FLÖRT, AŞK, EVLİLİK

2013
NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

2009
MAN BOOKER ULUSLARARASI ÖDÜLÜ

ÖYKÜ

Çeviri: ROZA HAKMEN

CAN

ALICE MUNRO

NEFRET, ARKADAŞLIK, FLÖRT, AŞK, EVLİLİK

Hateship, Friendship, Courtship, Loveship, Marriage, Alice Munro
© 2001, Alice Munro
© 2013, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2013
6. basım: Şubat 2014, İstanbul
Bu kitabın 6. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Seçkin Selvi

Kapak tasarımı: Act creative
Kapak resmi: © Shutterstock / Masson

Kapak baskı: Azra Matbaası
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2
Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3
Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul
Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-1906-6

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 10758

ALICE MUNRO

NEFRET, ARKADAŞLIK, FLÖRT, AŞK, EVLİLİK

ÖYKÜ

2009 MAN BOOKER ULUSLARARASI ÖDÜLÜ
2013 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

İngilizce aslından çeviren

Roza Hakmen

CAN

Alice Munro'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Bazı Kadınlar, 2011

Çocuklar Kalıyor, 2012

ALICE MUNRO, 1931'de Ontario'da doğdu. Kanadalı eleştirmenlerin "Bizim Çehovumuz" diye tanımladıkları usta hikâyecinin *Dance of the Happy Shades* (Mutlu Gölgelerin Dansı, 1968); *Something I've Been Meaning to Tell You* (Sana Söylemek İstediğim Bir Şey, 1974); *The Beggar Maid* (Fakir Hizmetçi, 1978); *The Maons of Jupiter* (Jüpiter'in Ayları, 1982); *The Progress of Love* (Aşkın Gelişimi, 1986); *Friend of My Youth* (Gençlik Arkadaşım, 1990); *Open Secrets* (Aleni Sırlar, 1994); *Çocuklar Kalıyor* (1998); *Nefret, Arkadaşlık, Flört, Aşk, Evlilik* (2001; *Runaway* (Firar, 2004); *The View from the Castle Rock* (Castle Rock'tan Görünüş, 2006); *Bazı Kadınlar* (2009); *Dear Life* (Sevgili Hayat, 2012) dışında *Lives of Girls and Women* (Genç Kızların ve Kadınların Yaşamı, 1971) adlı bir romanı yayımlandı. Munro, çarpıcı yazarlık kariyeri boyunca, Kanada'da Governor General, Uluslararası Man Booker, Marian Engel, Trillium Edebiyat, Rea Öykü, PEN/Malamud, Giller, Libris ve O. Henry gibi birçok ödüle layık görüldü. 2013 Nobel Edebiyat Ödülü'nün sahibi oldu.

ROZA HAKMEN, 1956'da İzmir'de doğdu. 1974'te İzmir Amerikan Kız Koleji'ni, 1979'da ODTÜ Ekonomi Bölümü'nü bitirdi. Bugüne değin, başta Oscar Wilde, Carson McCullers, Ernest Hemingway, Juan Benet, Nina Berberova, Anthony Burgess, Mircea Eliade, Tama Janowitz, Anne Rice, Mario Vargas Llosa, Marguerite Duras olmak üzere dünya edebiyatının önde gelen yazarlarının yapıtlarını dilimize çevirdi.

Sarah Skinner'a minnetle

İçindekiler

Nefret, Arkadaşlık, Flört, Aşk, Evlilik 13
Yüzer Köprü 69
Aile Mobilyaları 103
Teselli 141
Isırganotları 181
Kolon-Kiriş 217
Hatırlanan 251
Queenie 277
Ayı, Dağı Aştı Geldi 313

NEFRET, ARKADAŞLIK, FLÖRT, AŞK, EVLİLİK

Yıllar önce, tali hatların birçoğu henüz kapatılmamışken geniş, çilli alınlı, kıvırcık kızıl saçlı bir kadın, mobilya taşıma konusunda bilgi almaya tren istasyonuna geldi.

İstasyon şefi, kadınlara şaka yollu takılırdı sık sık; özellikle de bundan hoşlanan çirkince kadınlara.

"Mobilya mı?" dedi, sanki duyulmamış bir fikirmiş gibi. "Mobilya demek. Durun bakalım. Ne tür mobilyadan bahsediyorsunuz?"

Yemek masası ve altı sandalye. Komple yatak odası takımı, bir kanepe, bir orta sehpa, birkaç küçük sehpa, ayaklı bir lamba. Ayrıca bir vitrinle bir de büfe.

"Bir dakika, yavaş olun. Yani bir ev dolusu mobilya demek istiyorsunuz."

"O kadar fazla sayılmaz," dedi kadın. "Mutfak eşyası yok, yatak odası da bir tane."

Kadının dişleri tartışmaya hazırmış gibi ağzının ön kısmına sıkışmıştı.

"Size kamyon lazım," dedi istasyon şefi.

"Hayır. Trenle taşıtmak istiyorum. Batıya gidecek, Saskatchewan'a."

Kadın, istasyon şefi sağırmış ya da aptalmış gibi yüksek sesle konuşuyordu; ayrıca kelimeleri de bir tuhaf telaffuz ediyordu. Aksanı vardı. İstasyon şefinin aklından

Felemenkçe geçti –yöreye Hollandalılar yerleşiyordu son zamanlarda– ama kadın, Hollandalı kadınlar gibi iriyarı, güzel pembe tenli ve sarı saçlı değildi. Kırk yaşına gelmemiş olabilirdi ama ne fark ederdi? Şimdi de, eskiden de güzellik kraliçesi olmadığı kesindi.

İstasyon şefi ciddiyetini takındı.

"Önce mobilyalar her neredeyse buraya getirmek için kamyona ihtiyacınız olacak. Sonra bakalım Saskatchewan'da trenin geçtiği bir yere mi gidiyor. Yoksa oradan da aldırmanız gerekir, mesela Regina'dan."

"Gdynia'ya gidecek," dedi kadın. "Tren oradan geçiyor."

İstasyon şefi çiviye asılı, kapağı yağlanmış bir tarifeyi eline aldı, söylediği yerin nasıl yazıldığını sordu. Kadın yine iple çiviye asılmış bir kurşunkalem alıp çantasından çıkardığı bir kâğıt parçasına *GDYNIA* diye yazdı.

"Hangi milletin yeri bu böyle?"

Kadın, bilmediğini söyledi.

İstasyon şefi, kurşunkalemi alıp satırları takip etmeye koyuldu.

"Oralarda birçok yerleşimde hep Çekler, Macarlar ya da Ukraynalılar var," dedi. Bunu söylerken kadının da bu milletlerden birinden olabileceği geçti aklından. Ama olsa ne fark ederdi, basit bir gerçeği dile getiriyordu.

"Burada, tamam, hattın üzerinde."

"Evet," dedi kadın. "Cuma günü yüklemek istiyorum – mümkün mü?"

"Yükleriz ama oraya ne zaman varacağını kesin söyleyemem," dedi istasyon şefi. "Önceliklere bağlı. Vardığında orada bekleyen biri olacak mı?"

"Evet."

"Cuma günkü tren karma tren, on dört on sekizde kalkıyor. Kamyon, eşyaları cuma sabahı alacak. Şehir içinde mi oturuyorsunuz?"

Kadın başıyla onaylayıp adresi yazdı: Exhibition Yolu, No: 106.

Kasabadaki evler yeni numaralandırılmıştı; istasyon şefi, Exhibition Yolu'nun nerede olduğunu biliyordu ama evin yerini kestiremedi. Kadın o sırada McCauley soyadını söylese şef daha çok ilgilenebilir, olaylar başka türlü gelişebilirdi. Oralarda savaş sonrasında inşa edilmiş yeni evler vardı, ama adları "savaş evleri"ydi. Onlardan biri herhalde, diye düşündü.

"Eşyalar yüklendiğinde ödemeyi yaparsınız," dedi kadına.

"Aynı trende kendime de bir bilet almak istiyorum. Cuma öğleden sonra."

"Aynı yere mi?"

"Evet."

"Aynı trenle Toronto'ya kadar gidersiniz, ama sonra Kıtalararası Treni bekleyeceksiniz, gece saat on buçukta kalkar. Kuşet mi, kompartıman mı? Kuşetlide yatabilirsiniz, kompartımanda normal koltukta otursunuz."

Kadın, koltukta oturacağını söyledi.

"Sudbury'de Montreal trenini bekleyeceksiniz ama inmeyeceksiniz; sizin vagonları başka hatta alıp Montreal trenine bağlayacaklar. Oradan Port Arthur'a, sonra da Kenora'ya. Regina'ya kadar aynı vagonda devam edeceksiniz, orada inip tali hat trenine bineceksiniz."

Kadın kısa kesip bileti vermesini ister gibi başını salladı.

İstasyon şefi hızını kesip, "Ama eşyalarınızın sizinle birlikte varacağına garanti veremem," dedi. "Bana kalırsa sizden bir ya da iki gün sonra ancak varır. Öncelikler yüzünden. Sizi karşılamaya gelecekler mi?"

"Evet."

"İyi. İstasyon pek matah olmasa gerek. Oralardaki kasabalar burası gibi değildir. Genellikle epeyce ilkel yerler."

Kadın, yolcu biletinin ücretini ödemek için çantasından bir kese çıkardı, kesenin içinde rulo yapılmış banknotlar vardı. Yaşlı kadınlar gibi. Para üstünü de saydı. Ama yaşlı kadınlar gibi saymadı – avucunda tutup baktı, tek senti bile kaçırmadığı belliydi. Sonra veda filan etmeden kabaca sırtını döndü.

"Cuma günü görüşmek üzere," diye seslendi istasyon şefi.

Kadın bu sıcak eylül gününde uzun, boz bir palto giymişti; ayağında hantal, bağcıklı ayakkabılar ve soket çorap vardı.

İstasyon şefi, termosundan kendine kahve koyarken kadın geri gelip gişenin camını tıklattı.

"Göndereceğim eşyalar," dedi. "Hepsi iyi durumda, yeni sayılır. Çizilmesini, ezilmesini, herhangi bir zarar görmesini istemem. Hayvan kokmasını da istemem."

"Merak etmeyin," dedi istasyon şefi. "Demiryolları eşya taşımaya alışkındır. Ayrıca yük vagonları da domuz taşınan vagonlardan ayrıdır."

"Buradan nasıl yüklendiyse oraya tıpatıp aynı durumda varsın istiyorum."

"Bakın, mobilyalarınızı satın aldığınızda dükkândan alıyorsunuz, değil mi? Peki dükkâna nasıl vardığını hiç düşündünüz mü? Mobilyalar dükkânda yapılmıyor, öyle değil mi? Elbette. Bir yerlerde bir fabrikada yapılıyor, sonra dükkâna taşınıyor, büyük ihtimalle de trenle taşınıyor. Eh, madem öyle, demiryolu eşya taşımayı biliyor demektir, değil mi?"

Kadın gülümsemeden, kadınca salaklığını kabullenmeden istasyon şefine bakmayı sürdürdü.

"Umarım öyledir," dedi. "Umarım biliyordur."

İstasyon şefi, gözünü kırpmadan kasabadaki herkesi

tanıdığını söyleyebilirdi. Yani kasabalıların yaklaşık yarısını tanıyordu. Tanıdıklarının çoğu da kasabanın esas sakinleriydi, dün çıkıp gelmemiş, başka yere gitmeye de niyeti olmayan gerçek kasabalılardı. Saskatchewan'a gidecek olan kadını tanımıyordu; çünkü kadın onun kilisesine devam etmiyor, çocuklarına öğretmenlik yapmıyor, onun gittiği herhangi bir dükkânda, restoranda ya da ofiste çalışmıyordu. İstasyon şefinin Elks, Oddfellows, Lions Kulübü ya da Legion'dan tanıdığı adamlardan biriyle de evli değildi. Kadın çantasından para çıkarırken sol eline bakmış ve kimseyle evli olmadığını görmüştü; şaşırmamıştı da zaten. O ayakkabılarla, naylon çorap yerine soket çoraplarla, öğleden sonra bir vakitte şapkasız, eldivensiz kılığıyla köylü kadını olabilirdi. Ama köylü kadınlarda genellikle görülen tereddütten, çekingenlikten yoksundu. Hali tavrı köylü kadınlarına benzemiyordu, aslında hiçbir şeye benzemiyordu. Kendisine sanki enformasyon makinesiymiş gibi davranmıştı. Zaten yazdığı adres de kasabanın içinde bir adresti – Exhibition Yolu. Aslında ona en çok televizyonda gördüğü bir rahibeyi hatırlatıyordu; normal kıyafetli bir rahibeydi, ormanın ortasında bir yerlerde misyoner olarak yaptığı çalışmaları anlatıyordu – herhalde oralarda daha kolay hareket edebilmek için cübbe giymiyorlardı. Rahibe, dininin insanları mutlu ettiğini göstermek için ara sıra gülümsüyordu; ama çoğunlukla seyircilere sanki diğer insanlar sadece onun emirlerine itaat etmek üzere yeryüzünde bulunuyormuş gibi bakıyordu.

Johanna'nın yapması gereken bir şey daha vardı, onu sürekli erteliyordu. Milady's adlı dükkâna gidip kendine bir kıyafet alması lazımdı. O dükkâna hiç girmemişti – çorap filan alması gerektiğinde Callaghans Erkek, Kadın

ve Çocuk Giyimi dükkânına giderdi. Mrs. Willets'tan miras kalmış bol bol kıyafeti vardı; üstündeki evladiyelik palto da bunlardan biriydi. Sabitha da–Mr. McCauley'nin evinde baktığı kız– kuzinlerinden kalma pahalı kıyafetler giyerdi hep.

Milady's'in vitrinindeki iki mankenin üzerinde oldukça kısa etekli, ceketleri de kısa ve düz kesimli tayyörler vardı. Tayyörlerden birinin rengi koyu pirinç, öbürününki de tatlı, tok bir yeşildi. Mankenlerin ayaklarının dibine kâğıttan iri, göz alıcı akçaağaç yaprakları serpiştirilmiş, cama da aynı yapraklardan yapıştırılmıştı. Çoğu insanın yaprakları tırmıkla toplayıp yakmakla uğraştığı bu mevsimde yapraklar burada, seçilmiş objelerdi. Cama verevine, eğik siyah harflerle yazılmış bir reklam yapıştırılmıştı: *Yalın Zarafet, Sonbahar Modası*.

Johanna kapıyı açıp içeri girdi.

Tam karşısındaki boy aynasında kendini gördü: Mrs. Willet'ın kaliteli ama şekilsiz uzun paltosu ve soket çorapların üzerinde birkaç santim kalın, çıplak bacaklar.

Mahsus yapıyorlardı elbette. İçeri girer girmez kusurlarını açıkça gör diye koymuşlardı aynayı oraya; bu görüntüyü değiştirmek için bir şeyler satın alman gerektiği sonucuna varacaktın böylece – onlar öyle umuyorlardı. İçeriye ne alması gerektiğini bilerek, kararlı bir şekilde girmiş olmasa, gerisingeri çıkmasına sebep olacak kadar bariz bir numaraydı.

Bir duvara boylu boyunca gece kıyafetleri sıralanmıştı; balo dilberlerini bekleyen, hülyalı renklerde, tüllü taftalı kıyafetler. Onların arkasında, bayağı parmaklar erişip kirletmesin diye cam bir bölmenin arkasında da beş-altı gelinlik vardı; kimi gümüş boncuklarla, kimi kültür incileriyle işlenmiş bembeyaz, köpük köpük ya da krem rengi satenden veya fildişi dantelli gelinlikler. Minnacık korsajlar, fistolu dekolteler, kat kat etekler. Johan-

na gençliğinde bile böyle bir aşırılığı düşünemezdi, sırf para konusunda değil, ayrıca beklentiler konusunda, mantıksız bir değişim ve mutluluk umudu açısından da.

Birinin gelip ilgilenmesi iki-üç dakika sürdü. Belki de bir delikten onu izliyor, kendilerine uygun bir müşteri olmadığını düşünüyor ve çıkıp gitmesini umuyorlardı.

Gitmeyecekti. Aynanın karşısından çekildi –kapının önündeki muşambadan tüylü halıya geçti– ve sonunda dükkânın arka tarafındaki perde açılıp bizzat Milady, parlak düğmeli siyah bir tayyörle boy gösterdi. Yüksek topuklar, ince ayak bilekleri, naylon çoraplarını gıcırdatacak kadar sıkı korse, makyajlı yüzden geriye doğru sımsıkı çekilmiş altın rengi saçlar.

"Vitrindeki tayyörü denemek istiyordum," dedi Johanna, daha önce prova ettiği tonda. "Yeşil olanı."

"Aa, çok güzel bir tayyör," dedi kadın. "Vitrindeki on beden. Sizin bedeniniz – on dört olabilir belki."

Johanna'nın önünden gıcırdaya gıcırdaya dükkânın arka tarafına, sıradan tayyörlerle gündüz kıyafetlerinin asılı olduğu bölüme yürüdü.

"Şansınız varmış. İşte bir on dört beden."

Johanna her şeyden önce fiyat etiketine baktı. Tahmininin en az iki katıydı, bu fiyatı bekliyormuş gibi yapmaya niyeti yoktu.

"Oldukça pahalıymış."

"Çok kaliteli yünlü kumaştır." Kadın etiketi arayıp buldu, sonra da kumaşın özelliklerini okudu; Johanna dinlemiyordu; çünkü etek baskısının işçiliğini incelemekteydi.

"İpek kadar hafiftir ama demir kadar dayanıklıdır. Gördüğünüz gibi baştan aşağı astarlı, harika bir ipek-suni ipek karışımı astar. Ucuz tayyörler gibi arkası torbalaşıp şekli bozulmaz. Şu kadife manşetlerle yakaya, koldaki küçük kadife düğmelere bakın."

"Görüyorum."

"İşte bu tür ayrıntılara para ödüyorsunuz, aksi takdirde bunları bulamazsınız. Kadife ayrıntısı bence çok hoş. Aslında sadece yeşilde var – kayısı rengi olanda yok, oysa fiyatları aynı."

Gerçekten de Johanna'nın gözünde tayyöre zarafetini, lüks görünümünü kazandıran, o tayyörü almak istemesinin nedeni, kadife manşetler ile yakasıydı. Ama bunu söyleyecek değildi.

"Neyse, bir deneyeyim bakalım."

Zaten hazırlıklı gelmişti. Temiz iç çamaşırı, yeni pudralanmış koltuk altları.

Kadın, onu parlak ışıklı soyunma kabininde yalnız bırakma dirayetini gösterdi. Johanna eteği iyice düzeltip ceketi ilikleyinceye kadar zehirden kaçar gibi aynadan uzak durdu.

Önce sadece tayyöre baktı. Olmuştu. Üstüne oturuyordu – etek alışık olduğundan daha kısaydı, ama alışık olduğu boy da moda değildi. Tayyörde sorun yoktu. Sorun tayyörden dışarı çıkanlardı. Boynu, yüzü, saçları, iri elleri ve kalın bacakları.

"Nasıl oldu? Bir bakabilir miyim?"

İstediğin kadar bak, diye düşündü Johanna, eşeğe altın semer vursalar durumu hemen göreceksin nasılsa.

Kadın önce önden, sonra yandan baktı.

"Naylon çorapla topuklu ayakkabı giyeceksiniz elbette. Üstünüzde nasıl, rahat mı?"

"Tayyör gayet iyi," dedi Johanna. "Tayyörle ilgili bir sorun yok."

Kadının yüzü aynada değişti. Gülümsemesi silindi. Hayal kırıklığına uğramış ve yorulmuş gibiydi; ama daha iyi kalpli görünüyordu.

"Bazen böyle oluyor işte. Bir kıyafeti üstünüzde görmeden anlaşılmıyor. Aslında," dedi, sesinde yeni, daha

ılımlı bir inançla, "aslında vücudunuz biçimli ama cüsselisiniz. Kemikleriniz iri, kötü bir şey değil ki. Cicili bicili kadife kaplı küçük düğmeler size göre değil. Uğraşmayın. Çıkarın onu üstünüzden."

Johanna, tayyörü çıkarıp iç çamaşırıyla kalmışken kabinin kapısı tıklatıldı, perdeden içeri bir el uzandı.

"Şunu bir dener misiniz lütfen, bir görelim üstünüzde."

Astarlı, kahverengi yünlü kumaştan, zarif kloş etekli, truvakar kollu ve sade yuvarlak yakalı bir elbise. Beldeki ince dore kemer dışında bundan sadesi olamazdı. Tayyör kadar pahalı değildi ama sadeliği düşünülürse fiyat yine de yüksekti.

En azından etek boyu daha normaldi, kloşluğu da bacaklarının etrafında asil kıvrımlar oluşturuyordu. Johanna metanetini takınıp aynaya baktı.

Bu sefer, kıyafetin içine komiklik olsun diye tıkılmış gibi görünmüyordu.

Kadın gelip Johanna'nın yanında durarak güldü ama gülüşü rahatlama ifadesiydi.

"Gözlerinizle aynı renk. Sizin kadife giymeye ihtiyacınız yok. Gözleriniz kadife zaten."

Bu tam Johanna'nın burun kıvıracağı türden bir yağ çekmeydi, ne var ki o anda doğru görünüyordu. Johanna'nın gözleri pek iri sayılmazdı, ne renk oldukları sorulsa, "Kahverengi gibi bir şey herhalde," derdi. Ama o anda gerçekten koyu kahverengi, yumuşak ve parlak görünüyorlardı.

Birdenbire kendini güzel zannetmeye filan başlamış değildi. Ama gözleri sanki birer kumaş parçasıymışçasına hoş bir renge bürünmüştü.

"Çoğunlukla iskarpin giymiyorsunuz sanırım," dedi kadın. "Ama naylon çorap, azıcık da topuklu bir ayakkabı giyerseniz... Mücevher takma âdetiniz de yok tahmin

ederim, haklısınız da, bu kemerle mücevhere gerek yok zaten."

Johanna satış tıraşını kısa kesmek için, "Neyse, ben bunu çıkarayım da siz sarın," dedi. Eteğin yumuşak ağırlığından, belindeki kibar dore şeritten ayrılmak onu üzdü. Üzerine giydiği bir şeyle güzelleşmenin yarattığı bu salakça duyguyu daha önce hiç tatmamıştı.

"Umarım özel bir olay içindir," diye seslendi kadın, Johanna şimdi gözüne pejmürde görünen her zamanki kıyafetini aceleyle üzerine geçirirken.

"Büyük ihtimalle nikâh kıyafeti olacak," dedi Johanna.

Ağzından çıkan lafa şaşırdı. Çok büyük bir hata sayılmazdı – kadın onun kim olduğunu bilmiyordu, muhtemelen bilen biriyle de konuşmazdı. Yine de tek laf etmemeye karar vermişti. Herhalde bu kadına bir şeyler borçluymuş gibi hissetmişti kendini – yeşil tayyör felaketiyle kahverengi elbisenin keşfini birlikte yaşamışlardı, bu da bir bağ oluşturmuştu aralarında. Saçmalıktı aslında. Kadının işi giysi satmaktı, işini yapmıştı, o kadar.

"Ya!" diye haykırdı kadın. "Ah, ne kadar güzel!"

Güzel olabilir, diye düşündü Johanna, olmayabilir de. Herhangi biriyle evleniyor olabilirdi. Yük beygirine ihtiyacı olan sefil bir çiftçi ya da hemşireye ihtiyacı olan hırıtlılı, yarı kötürüm bir ihtiyar olabilirdi. Bu kadın, Johanna'nın nasıl bir erkek ayarladığını bilmiyordu, zaten bilmesi de gerekmiyordu.

"Aşk evliliği olacağı belli," dedi kadın, sanki Johanna'nın aklından geçen hırçın düşünceleri okumuş gibi. "Aynada gözleriniz o yüzden parlıyordu. Elbiseyi ipek kâğıda sardım, çıkarıp asarsınız, kumaşın kendi dökümü yeter. İsterseniz hafifçe ütüleyebilirsiniz ama ona da gerek kalmaz herhalde."

Sırada paranın elden ele geçme meselesi vardı. İkisi de bakmıyormuş gibi yapıp baktılar.

"Bu fiyata değer," dedi kadın. "İnsan bir kere evleniyor. Aslında öyle olmak zorunda değil tabii..."

"Benim için öyle olacak," dedi Johanna. Yüzü kıpkırmızı olmuştu; çünkü evlilik sözü edilmemişti. Son mektupta bile. Bu kadına bel bağladığı şeyi ifşa etmişti, uğursuzluk getirirdi belki.

"Beyefendiyle nasıl tanıştınız?" diye sordu kadın, aynı özlemli, neşeli tonda. "İlk randevunuz neredeydi?"

"Aile aracılığıyla tanıştık," dedi Johanna, doğruyu söylüyordu. Başka bir şey söylemeye niyeti yoktu ama devam ederken buldu kendini. "Western Fuarı'nda. London'da."

"Western Fuarı," dedi kadın. "London'da." "Şatodaki baloda," der gibiydi.

"Yanımızda, kızıyla kızının bir arkadaşı da vardı," dedi Johanna; kendisinin beyefendi, Sabitha ve Edith'in yanında olduğunu söylese aslında daha doğru olacağını düşünerek.

"Doğrusu günümün boşa geçmediğini düşünüyorum. Mutlu bir geline nikâh kıyafetini sattım. Varlığımın bir anlamı olduğunu kanıtlamaya yeter." Kadın, elbise kutusunun etrafına dar, pembe bir kurdele sardı, koskocaman, gereksiz bir fiyonk yapıp sonra da makasla acımasızca kırptı.

"Bütün günüm burada geçiyor," dedi. "Bazen, ne yapıyorum ben, diye düşünüyorum. Kendi kendime soruyorum: Senin burada ne işin var? Vitrini düzenliyorum, insanları cezbetmek için şunu bunu yapıyorum ama bazı günler –*günler* boyu– şu kapıdan içeri tek bir Tanrı'nın kulu girmiyor. Biliyorum, insanlar bu kıyafetlerin aşırı pahalı olduğunu düşünüyor, ama ***kaliteli*** giysiler bunlar. Kalite istiyorsanız bedelini de ödemek zorundasınız."

"Şu tür bir şeyler istediklerinde mecburen giriyorlardır," dedi Johanna, gece kıyafetlerine dönerek. "Başka nereye gidebilirler ki?"

"Mesele de bu zaten. Buraya gelmiyorlar. Şehre gidiyorlar. Yüz kilometre, yüz elli kilometre yol yapıyorlar, harcadıkları benzine aldırmıyorlar, böylece benim buradaki mallarımdan daha iyi bir şeyler bulduklarını düşünüyorlar. Bulamıyorlar halbuki. Ne daha kalitelisini buluyorlar ne de daha çok seçenekleri var. Düğün kıyafetlerini kasabadan aldıklarını söylemeye utandıkları için sadece. Bazıları gelip bir şeyler deniyor, düşüneceklerini söyleyip gidiyorlar. Tekrar geleceğim, diyorlar. O zaman, Tabii, bunun ne anlama geldiğini ben biliyorum, diye düşünüyorum. Anlamı şu: Aynı kıyafeti London ya da Kitchener'da daha ucuza bulmaya çalışıyorlar, daha ucuz olmasa da ta oraya gitmişken, aramaktan sıkılıp orada satın alıyorlar."

"Bilemiyorum," diye devam etti kadın. "Belki buralı olsam farklı olurdu. Bence buralılar çok elitist. Siz de buralı değilsiniz yanılmıyorsam."

"Değilim," dedi Johanna.

"Siz elitist bulmuyor musunuz?"

Elitist.

"Dışarıdan gelenlerin nüfuz etmesi zor demek istiyorum."

"Ben yalnız olmaya alışığım," dedi Johanna.

"Ama birini bulmuşsunuz. Bundan böyle yalnız olmayacaksınız, çok güzel bir şey. Bazen, evli olsam, evimde otursam ne müthiş olurdu, diye düşünürüm. Aslında ben de eskiden evliydim, yine de çalışıyordum. Neyse. Belki beyaz atlı prensin yolu bu dükkâna düşer, bana âşık olur, o zaman muradıma ererim!"

Johanna'nın acele etmesi gerekiyordu; kadının sohbet ihtiyacı geciktirmişti onu. Sabitha okuldan dönmeden eve varıp yeni kıyafetini saklamak için acele ediyordu.

Sonra Sabitha'nın kasabada olmadığını hatırladı;

hafta sonu annesinin kuzini Roxanne teyze gelip onu almış, zengin bir kıza yakışır şekilde yaşasın, zengin kızların gittiği okulda okusun, diye Toronto'ya götürmüştü. Ama Johanna hızlı hızlı yürümeye devam etti; o kadar hızlı yürüyordu ki, eczanenin duvarına dayanmış duran ukala bir tip, "Hayrola, yangın mı var?" diye laf attı; Johanna da dikkat çekmemek için biraz yavaşladı.

Elbise kutusu dikkat çekiciydi – dükkânın mor elyazısıyla boydan boya *Milady's* yazılı pembe karton kutuları olduğunu nereden bilebilirdi? Foyası meydandaydı.

Adam evlilikten söz etmemişken evlilik lafı etmesi salaklıktı, bunu hatırlaması gerekirdi. Evlilik dışında o kadar çok şey söylenmiş –ya da yazılmış– o kadar sevgi ve özlem ifade edilmişti ki, sanki evliliğin kendisi gözden kaçmıştı. Sabah kalkmaktan söz ederken kahvaltı edileceği kesin olduğu halde kahvaltıdan söz etmemek gibi bir şeydi.

Yine de çenesini tutması gerekirdi.

Karşı kaldırımda ters yönde yürümekte olan Mr. McCauley'yi gördü. Önemli değildi, Johanna'yla burun buruna gelse de elindeki kutuyu fark etmezdi. Tek parmağıyla şapkasına dokunur, yoluna devam ederdi; Johanna'nın, evini çekip çeviren kadın olduğunu belki fark eder, belki de etmezdi. Aklı başka konularla meşguldü, kim bilir, belki herkesin gördüğü kasabadan başka bir kasaba görüyordu baktığında. Hafta içi her gün –bazen unutup tatillerde ya da pazar günleri de– yelekli takım elbiselerinden birini, pardösüsünü ya da paltosunu giyer, gri fötr şapkasını başına takar, ayağına cilalı ayakkabılarını geçirir ve Exhibition Yolu'ndan kuzeye, eski koşum takımı ve bagaj dükkânının üstündeki bürosuna yürürdü. Büronun adı sigorta bürosuydu ama Mr. McCauley fiilen sigortacılık yapmayalı epey zaman oluyordu. Ara sıra birileri merdiveni tırmanıp ziyaretine gider, poliçeleri hakkında, daha çok da arsa sınırları, kasabadaki bir

emlakın ya da köyde bir çiftliğin geçmişi hakkında bir şeyler sorardı. Bürosu eski yeni haritalarla doluydu; en sevdiği şey, bunları yayıp sorulan soruyu kat kat aşan tartışmalara girmekti. Günde üç-dört kere bürosundan çıkar ve o anda yaptığı gibi sokakta yürürdü. Savaş sırasında McLaughlin-Buick'ini depoya kaldırmış, örnek olmak için her yere yürümeye başlamıştı. Aradan on beş yıl geçmişti; o hâlâ örnek olmayı sürdürüyordu görünüşe bakılırsa. Ellerini arkasında kavuşturur, mülkünü teftiş eden iyi yürekli bir mal sahibini ya da memnun mesut cemaatini gözlemleyen bir papazı andırırdı. Karşılaştığı insanların yarısı, onun kim olduğunu bilmezdi elbette.

Kasaba, Johanna'nın orada bulunduğu süre içinde bile değişmişti. Ticaret şehirlerarası yola doğru kaymaktaydı; yol üzerinde yeni bir indirimli satış mağazası, bir Canadian Tire dükkânı, bir de barı ve üstsüz dansözleri olan motel vardı. Kasaba merkezindeki dükkânlardan bazıları pembe, mor, zeytin rengi boyalarla daha şık bir imaj edinmeye çalışmıştı; ama eski tuğlaların üzerindeki boyalar dökülmeye başlamıştı bile, dükkânların bazıları boştu. Milady's de aynı akıbete uğrayacaktı büyük ihtimalle.

Johanna, o kadının yerinde olsa ne yapardı? Bir kere dükkâna o kadar çok fantezi gece elbisesi yığmazdı. Onun yerine ne koyardı? Daha ucuz kıyafetlere yönelse Callaghans ve indirim mağazasıyla rekabet etmek zorunda kalırdı, kasabanın satış potansiyeli o kadar yüksek olmasa gerekti. Peki şık bebek ve çocuk kıyafetlerine ağırlık verilse, parası olan, bu tür şeylere para harcayacak büyükannelerle teyzelere yönelinse nasıl olurdu? Anneler gelmezdi, onların parası daha azdı, daha mantıklıydılar, Callaghans'a giderlerdi.

Ne var ki dükkândan Johanna sorumlu olsa kimseyi cezbedemezdi. Ne yapılması, nasıl yapılması gerektiğini kestirebilir, bunu yapacak insanları bulup denetleyebilir-

di ama müşteriyi asla cezbedip ikna edemezdi. İster alın, ister almayın, onun tavrı bu olurdu. Müşteriler de almazdı kuşkusuz.

Johanna'ya kanı kaynayan insanların sayısı pek azdı, bunun uzun süredir farkındaydı. Sabitha vedalaşırken gözyaşı falan dökmemişti mesela – oysa annesi öldüğünden beri ona Johanna annelik etmişti. Mr. McCauley, o ayrıldığında üzülecekti; çünkü Johanna iyi hizmet etmişti, yerinin doldurulması zor olacaktı ama başka bir şey düşünmeyecekti patronu. Hem kendisi hem de torunu şımarık ve bencil insanlardı. Komşulara gelince, onlar sevinecekti herhalde. Johanna, evin iki yanındaki komşularla da sorun yaşıyordu. Bir taraftakilerin köpeği bahçeyi kazıyor, kemik stokunu gömüp çıkarıyordu, aynı işi kendi bahçelerinde yapsa daha iyi olurdu. Öbür taraftaki komşularla sorun vişne ağacıydı; ağaç, McCauley'lerin arazisindeydi ama vişnelerin çoğu yandaki bahçeye sarkan dallarda oluyordu. Johanna her iki konuyla ilgili olay çıkarmış, ikisinde de kazanmıştı. Köpek bağlanmış, öteki komşular da vişnelerden uzak durmuştu. Johanna merdiven dayayıp onların bahçesine sarkan dallara ulaşabiliyordu; ama onlar da artık dallara konan kuşları kovmadığından eskisi gibi mahsul alınamıyordu.

Mr. McCauley'ye kalsa vişneleri toplamalarına ses çıkarmazdı. Köpeğin bahçeyi eşelemesine ses çıkarmazdı. İnsanların kendisini kullanmasına izin verirdi. Bunun bir nedeni komşuların da, evlerinin de yeni olmasıydı, onlarla ilgilenmemeyi tercih ediyordu. Bir zamanlar Exhibition Yolu'nda sadece üç-dört büyük ev vardı. Evlerin karşı tarafında (resmî adı, sokağa adını veren Agricultural Exhibition[1] olan) sonbahar panayırının düzenlendiği

1. (İng.) Tarım Fuarı. (Y.N.)

fuar alanı, arada da meyve ağaçlarıyla küçük çayırlar vardı. On-on beş yıl önce arazi arsalara bölünüp satılmış, evler yapılmıştı – kimi tek, kimi iki katlı küçük evler. Bazıları şimdiden dökülüyordu.

Mr. McCauley, bu evlerden sadece ikisinin sahipleriyle tanışıyor, görüşüyordu: öğretmen Miss Hood'la annesi ve ayakkabı tamircisi Shultz'un ailesi. Shultz'ların kızı Edith, Sabitha'nın en yakın arkadaşıydı. Hem okulda –Sabitha sınıfta kaldığından okuldaki son yılında– aynı sınıftaydılar hem de evleri yakındı, arkadaş olmaları doğaldı. Mr. McCauley, bu duruma aldırmamıştı; belki Sabitha'nın çok geçmeden Toronto'da bambaşka bir hayat sürmek üzere götürüleceğini düşünüyordu. Johanna' ya kalsa Sabitha'ya arkadaş olarak Edith'i seçmezdi; gerçi kız, evlerine geldiğinde asla terbiyesizlik etmez, sorun çıkarmazdı. Aptal da değildi. Sorun buydu belki de; Edith zekiydi, Sabitha ise o kadar zeki sayılmazdı. Sabitha, onun yüzünden sinsileşmişti.

Artık bunların hepsi geçmişte kalmıştı. Kuzin Roxanne –Mrs. Huber– boy gösterince Shultz'ların kızı, Sabitha'nın çocuksu geçmişinde kalmıştı.

Eşyalarının hepsini en kısa zamanda trenle göndermek için gerekli ayarlamaları yapacağım, ücreti öğrenir öğrenmez de peşin olarak ödeyeceğim. Bundan böyle eşyalara ihtiyacın olacağını düşündüm. Sana elimden gelen yardımı yapmamdan rahatsız olmayacağını düşünmem seni pek şaşırtmayacaktır sanırım.

Johanna'nın tren istasyonuna gitmeden önce postaya verdiği mektup buydu. Ona doğrudan gönderdiği ilk mektuptu. Diğerlerini, Sabitha'ya yazdırdığı mektupların zarfına sıkıştırmıştı. Ondan kendisine gelen mektup da aynı şekilde özenle katlanmış, karışıklığa meydan ver-

memek için kâğıdın arkasına "Johanna" adı daktiloyla yazılmıştı. Böylece postanedekiler hiçbir şeyden haberdar olmamıştı; ayrıca puldan tasarruf etmenin de zararı olmazdı. Sabitha durumu dedesine bildirebilir, hatta Johanna'ya yazılanları okuyabilirdi elbette; fakat Sabitha ihtiyarla iletişim kurmaya meraklı olmadığı gibi mektuplarla da pek ilgilenmiyordu – ne mektup yazmaya hevesliydi ne de almaya.

Eşyalar arka taraftaki ağıla depolanmıştı; ağıl hayvanların, tahıl ambarının bulunduğu gerçek bir ağıl değil, şehir ambarıydı. Johanna bir yıl kadar önce her şeyi ilk kez gördüğünde ağıl toz içinde, güvercin pislikleriyle doluydu. Eşyalar üzerleri örtülmeden, dikkatsizce üst üste yığılmıştı. Johanna taşıyabildiklerini bahçeye çıkarmış, taşıyamayacağı büyük eşyalara –kanepe, büfe, vitrin ve yemek masasına– ulaşabileceği şekilde ağılda yer açmıştı. Karyola demonte edilebiliyordu. Ahşabı yumuşak toz bezleriyle, sonra limon yağıyla ovmuştu, işini bitirdiğinde eşyalar şekerleme gibi parlıyordu. Akçaağaç şekerlemesi – mobilyalar benekli akçaağaçtandı. Johanna'nın gözünde saten yatak örtüleri ve sarı saçlar gibi gösterişliydi. Gösterişli ve modern, evde bakımını yaptığı bütün o koyu renk ahşapla ve sıkıcı oymalarla tam bir tezat. O sırada bunları *onun* mobilyaları olarak görmüştü, Çarşamba günü hepsini açtığında da öyle görüyordu. Alttaki sıranın üzerine koruyucu olarak eski yorganlar, üstteki eşyaların üzerine de kuşlardan korumak için çarşaflar sermişti; sonuçta hafif bir toz tabakası birikmişti sadece. Ama cuma günkü trene yüklenecek olan her şeyi tekrar silip limon yağıyla ovmuş ve aynı şekilde üzerlerini örtmüştü.

Sayın McCauley,

Bugün (cuma) öğleden sonraki trenle gidiyorum. Önceden haber vermediğimin farkındayım ama son maaşımı alma-

yacağım; önümüzdeki pazartesi itibarıyla üç haftalık alacağım birikmiş oluyor. Ocağın üstündeki benmaride sığır güveç var, ısıtılması yeterli. Üç öğünlük yemek var, dört de olabilir. Isıtıp istediğiniz kadarını aldıktan sonra kapağını kapatıp buzdolabına kaldırın. Kapağı hemen kapatın ki bozulmasın. Size saygılarımı sunar, Sabitha'ya selam ederim; yerleştiğimde haber veririm.

Johanna Parry.

Not: Mr. Boudreau'nun eşyalarını belki lazım olur, diye kendisine gönderdim.Yemeği ısıtırken tencerenin alt bölümünde yeterli su olmasına dikkat edin.

Mr. McCauley, Johanna'nın Gdynia, Saskatchewan'a bilet aldığını kolaylıkla öğrendi. İstasyon şefine telefon edip sordu. Johanna'yı nasıl tarif edeceğini bilemiyordu –Yaşlı mı görünüyordu, genç mi, zayıf mıydı, şişmanca mı, paltosu ne renkti?– ama mobilyalardan bahsedince tarif etmesine gerek kalmadı.

Telefon geldiğinde istasyonda akşam trenini bekleyen birkaç kişi vardı. İstasyon şefi başta alçak sesle konuşmaya özen gösteriyordu; ama çalınmış mobilyaları duyunca (Mr. McCauley'nin kullandığı ifade, "Sanırım birtakım mobilyalar da almış giderken" idi) heyecanlandı. Onun kim olduğunu, kalkıştığı işi bilmiş olsa trene adım atmasına katiyen izin vermeyeceğine yemin etti. Bu sözler duyulup aktarıldı, sözüne inanıldı; kimse elinde hırsız olduğuna dair kanıt yoksa biletinin parasını ödeyen yetişkin bir kadını nasıl durduracağını sorgulamadı. Sözlerini aktaranların çoğu, onun kadını durdurabileceğine, durduracağına inanıyordu – istasyon şeflerinin ve Mr. McCauley gibi yelekli takım elbise giyen başı dik ihtiyarların otoritesine inanıyorlardı.

Sığır güveç, Johanna'nın bütün yemekleri gibi ku-

sursuzdu ama Mr. McCauley'nin boğazından geçmedi. Kapakla ilgili talimata kulak asmayıp tencereyi ocağın üstünde açık bıraktı, hatta altını da kapatmadı; sonunda alt bölümdeki suyun tamamı kaynayıp buharlaştı ve yanık metal kokusuyla durumu fark etti.

İhanetin kokusuydu bu.

Hiç değilse Sabitha'nın emin ellerde olduğu, onu düşünmek zorunda kalmadığı için şükretmesi gerektiğini düşündü. Kuzini –daha doğrusu karısının kuzini Roxanne– ona mektup yazmış, yazın Simcoe Gölü'ne geldiğinde gördüğü kadarıyla Sabitha'nın ele alınması gerektiğini söylemişti.

Açıkçası oğlanlar tepesine üşüştüğünde seninle yanında çalışan o kadının durumu idare edebileceğinizi sanmıyorum.

Ona bir Marcelle'le daha uğraşmak isteyip istemediğini soracak kadar ileri gitmemişti ama kastettiği buydu. Sabitha'yı en azından yol yordam öğrenebileceği iyi bir okula yazdıracağını söylemişti.

Mr. McCauley oyalanmak için televizyonu açtı ama nafileydi.

Sinirini bozan mobilyalardı. Ken Boudreau'ydu.

Mesele şuydu: Üç gün önce –yani istasyon şefinin az önce söylediğine göre Johanna'nın biletini aldığı gün– Mr. McCauley, Ken Boudreau'dan bir mektup almıştı; mektupta (a) kendisine ve müteveffa karısı Marcelle'e ait, Mr. McCauley'nin ağılında depolanmış mobilyalara karşılık bir miktar para göndermesini ya da (b) bunu uygun bulmuyorsa mobilyaları mümkün olan en yüksek fiyata satıp parayı bir an önce Saskatchewan'a yollamasını rica ediyordu. Kayınpederin damada daha önce mobilya teminatına karşılık verdiği, toplamı satıştan elde edilebilecek miktarı aşan borçlardan hiç bahis yoktu.

Ken Boudreau, bunu tamamen unutmuş olabilir miydi? Yoksa sadece –daha büyük ihtimalle– kayınpederinin unutmuş olacağını mı umuyordu?

Şimdi bir oteli olduğunu söylüyordu. Ama yazdığı mektupta çeşitli konularda onu kandırmış olan otelin eski sahibine verip veriştiriyordu.

"Bu badireyi atlatabilirsem," diyordu, "başarıya ulaşacağımdan eminim." Peki ama badire neydi? Acil nakit ihtiyacı; ne var ki otelin eski sahibine mi, bankaya mı, başka bir alacaklıya mı borçlu olduğunu belirtmiyordu. Hep aynı hikâyeydi; umutsuz bir yaltaklanmayla karışık bir kibir, Marcelle yüzünden çektiği acılar, maruz kaldığı utanç nedeniyle kendisine borçlu olunduğu iması.

Mr. McCauley çeşitli şüphelerine rağmen Ken Boudreau'nun nihayetinde damadı olduğunu, savaşta çarpıştığını, evliliğinde kim bilir neler yaşadığını göz önünde bulundurarak oturup cevap yazmış, mobilyaları mümkün olan en yüksek fiyata satabilmek için ne yapacağını bilemediğini, öğrenmenin kendisi için çok zor olacağını ve mektupla aynı zarfta gönderdiği çeki doğrudan kişisel bir borç sayacağını söylemişti. Damadının bunu böyle kabul etmesini ve geçmişte verilen benzer borçların sayısını hatırlamasını istiyordu – toplamın mobilyaların değerini zaten aştığı kanısındaydı. Ekte tarih ve meblağların belirtildiği listeyi gönderiyordu. Yaklaşık iki yıl önce (düzenli ödemelerin devam edeceğine söz vererek) ödenen elli dolar dışında bir şey geçmemişti eline. Damadı takdir ederdi ki bu ödenmemiş faizsiz borçlar yüzünden, parayı yatırıma dönüştüremediği için Mr. McCauley'nin gelirinde düşüş olmuştu.

"Sandığın kadar enayi değilim," diye eklemeyi düşünmüş ama böyle bir cümle, öfkesini ve belki zaafını ele verir, diye vazgeçmişti.

Ne olmuştu? Adam uyanıklık edip Johanna'yı da işe

karıştırmış –kadınları kafaya almakta üstüne yoktu– hem mobilyaları hem çeki elde etmişti. İstasyon şefinin dediğine göre Johanna, nakliye ücretini kendi ödemişti. Gösterişli modern akçaağaç mobilyalar daha önce yapılan anlaşmalarda değerinden yüksek gösterilmişti, karşılığında fazla bir şey elde edemezlerdi, özellikle demiryollarının ücreti düşünülürse. Daha kurnaz olsalar evden bir şey alırlardı; geçen yüzyılda yapılıp satın alınmış eski büfeyi ya da oturmak için kullanılamayacak kadar rahatsız kanepelerden birini. Öylesi hırsızlık olurdu elbette. Ama bu yaptıkları da pek farklı sayılmazdı.

Mr. McCauley yatarken dava açmaya karar vermişti.

Evde tek başına uyandı; mutfaktan kahve, kahvaltı kokuları gelmiyordu – onun yerine yanmış tencerenin kokusu asılıydı havada. Yüksek tavanlı, ısısız odaların hepsine bir sonbahar soğuğu yerleşmişti. Önceki akşamlarda hava ılıktı, kazan henüz yakılmamıştı; Mr. McCauley kazanı yaktığında sıcak havaya bodrum rutubeti, küf, toprak ve çürük kokusu eşlik ediyordu. Ağır ağır, unutkanlıkla ara vererek yıkanıp giyindi, kahvaltı niyetine bir parça ekmeğin üzerine yerfıstığı ezmesi sürdü. Kimi erkeklerin "su bile kaynatamaz" diye tanımlandığı bir kuşağa aitti ve bu erkeklerden biriydi. Ön taraftaki pencereden dışarı baktığında koşu yolunun öbür yanındaki ağaçların sabah sisine gömülmüş olduğunu gördü; bu saatte dağılması gereken sis aksine yayılıyor, koşu yolunu da içine alıyordu. Sisin içinde eski fuar alanı binalarının yükseldiğini görür gibiydi – devasa ambarları andıran gösterişsiz, geniş binalar. Yıllar boyunca –savaş süresinin tamamında– kullanılmamışlardı, sonunda ne olduğunu hatırlamıyordu. Yıkmışlar mıydı, yoksa kendileri mi çökmüştü? Şimdi yapılan yarışlardan, kalabalıktan, hoparlörlerden, yasadışı içki ve yaz mevsiminde pazar günlerinin şamatasından nefret ediyor, tiksiniyordu. Yarışları düşün-

düğünde zavallı kızı Marcelle geliyordu aklına; verandanın basamaklarına oturmuş, artık yetişkin olan, arabalarını park edip yarışları izlemeye koşan sınıf arkadaşlarına sesleniyordu. Onların heyecanı, Marcelle'in kasabaya dönmekten duyduğu sevinç, kucaklaşmalar, insanları oyalamalar, yaylım ateşi gibi konuşmalar, çocukluk günlerini anmalar, herkesi ne kadar özlediğini söylemeler... Hayatın mükemmel olmasını engelleyen tek kusurun işleri yüzünden Batı'da kalan kocası Ken'i özlemek olduğunu söylemişti.

Dışarı ipek pijamasıyla, sarıya boyanmış, taranmamış, darmadağın saçlarla çıkmıştı. Kolları bacakları zayıftı ama yüzü biraz şişti; yüzünün bronz dediği rengi güneşte yanmış gibi görünmeyen, kahverengiye çalan hastalıklı bir renkti. Sarılıktı belki.

Çocuk dışarı çıkmayıp evde televizyon seyretmişti – pazar günü çizgi filmleri yaşını geride bırakmıştı oysa.

Babası sorunun ne olduğunu, bir sorun olup olmadığını anlayamamıştı. Marcelle, kadınlara mahsus bir şey yaptırmak üzere London'a gitmiş, hastanede ölmüştü. Mr. McCauley haber vermek üzere kocasına telefon ettiğinde Ken Boudreau, "Ne aldı?" diye sormuştu.

Marcelle'in annesi hayatta olsaydı fark eder miydi? Aslında annesi, sağlığında kocası kadar çaresizdi. Ergenlik çağındaki kızları kilitlendiği odasının penceresinden çıkıp verandanın çatısından aşağıya kayarak arabalar dolusu oğlan tarafından coşkuyla karşılanırken annesi mutfakta oturup ağlamıştı.

Ev, vurdumduymaz bir terk ediş ve kandırma duygusuyla doluydu. Kendisi ve karısı, Marcelle tarafından köşeye sıkıştırılmış iyi yürekli bir anne babaydılar kuşkusuz. Marcelle bir havacıya kaçtığında nihayet durulacağını ummuşlardı. İkisine karşı tamamen normal bir çifte gösterecekleri cömertliği göstermişlerdi. Ama yürüme-

mişti. Mr. McCauley, Johanna Parry'ye de aynı şekilde cömert davranmış ve şimdi o da kendisine karşı gelmişti.

Kent merkezine yürüyüp kahvaltı etmek üzere otele gitti. Garson kız, "Bu sabah erkencisiniz," dedi.

Garson, kahve servisi yaparken Mr. McCauley evi çekip çeviren kadının hiç habersiz, durup dururken çekip gittiğini, işi habersiz bıraktığı gibi kızına ait, şimdi sözümona damadına ait olan ama aslında kızının düğün hediyesi oldukları için üzerinde hak iddia edemeyeceği çeşitli mobilyaları da alıp götürdüğünü anlatmaya başladı. Kızının bir havacıyla, yakışıklı, inandırıcı, asla güvenilmemesi gereken bir adamla evlenmiş olduğunu söyledi.

"Kusura bakmayın," dedi garson kız, "sohbet etmeyi çok isterdim ama müşteriler kahvaltı bekliyor. İzninizle..."

Mr. McCauley bürosuna çıkan merdiveni tırmandı, içeri girdiğinde, masanın üzerine yayılmış eski haritaları gördü; bir gün önce il sınırları içindeki ilk mezarlığın yerini saptamaya çalışmıştı (1839'dan beri kullanılmadığını tahmin ediyordu). Işığı yakıp oturdu ama aklını haritalara veremiyordu. Garson kız kendisini tersledikten –ya da o sözlerini öyle algıladıktan– sonra boğazından bir şey geçmemiş, kahvesinin tadına varamamıştı. Biraz sakinleşebilmek için çıkıp yürümeye karar verdi.

Ama yürürken her zamanki gibi tanıdıklarla selamlaşıp iki çift laf edeceğine karşısındakine ağız açtırmadan konuşuyordu. Birisi, bu sabah nasıl olduğunu sormayagörsün, hiç âdeti olmadığı halde, neredeyse utanç verici biçimde dertlerini anlatmaya başlıyordu; bu insanların da garson kız gibi işleri güçleri vardı, başlarını sallayıp ayaklarını sürüyor, mazeretler bulup vedalaşıyorlardı. Hava sisli sabahlara özgü biçimde ısınmıyordu; üzerindeki ceket inceydi, o da dükkânlara sığınmakta buldu çareyi.

Onu öteden beri tanıyanlar, en çok şaşıranlardı. Mr. McCauley daima ketum olmuştu, görgülü bir beyefen-

diydi, aklı başka zamanlardaydı, kibarlığı imtiyazlı oluşundan ötürü incelikle özür dilemek gibiydi (aslında imtiyazı başkaları için görünür olmayıp daha çok hatıralarında yer aldığından biraz gülünç bir tavır sayılırdı). Uğradığı haksızlıkları sağda solda anlatacak, başkalarından anlayış bekleyecek son insandı; karısı, hatta kızı öldüğünde bile yapmamıştı bunu; oysa şimdi cebinden bir mektup çıkarıp adamın kendisinden defalarca para sızdırmış olduğunu, son olarak ona bir kez daha acımışken tutup hizmetkârıyla işbirliği yaptığını, mobilyalarını çaldığını anlatıyor, "Ayıp değil mi?" diye soruyordu. Bazıları kendi mobilyalarından söz ettiğini, ihtiyarın evinde tek bir yatak ya da iskemle kalmadığını sanıyordu. Polise haber vermesini tavsiye ediyorlardı.

"Hiçbir işe yaramaz, hiç faydası yok," diyordu. "Taştan yağ çıkar mı?"

Ayakkabı tamircisine girip Herman Shultz'u selamladı.

"Benim bir çift çizmemin tabanını yenilemiştin, hatırlar mısın, İngiltere'den aldığım çizmeler? Dört ya da beş yıl önce tamir etmiştin."

Mağarayı andıran dükkânda çeşitli iş tezgâhlarının üzerine sarkan lambalar vardı. Havalandırması berbattı ama dükkândaki erkeksi kokular –zamk, deri, ayakkabı boyası, yeni kesilmiş keçe tabanlıklar, çürümüş eski tabanlıklar– Mr. McCauley'yi teskin ediyordu. Soluk benizli, işinin erbabı, gözlüklü bir zanaatkâr olan komşusu Herman Shultz'u burada her mevsim çalışırken görmek mümkündü – omuzları öne eğik mıhları, perçinleri çakar, tehditkâr falçatayla deriyi istenen şekilde keserdi. Keçe, minik bir yuvarlak testereyi andıran bir aletle kesilirdi. Güderiler hışır hışır sürtülür, zımpara merdanesi gıcırdar, bir aletin kenarındaki zımpara taşı mekanik bir böcek gibi tiz sesle öter, dikiş makinesi deriyi ağırbaşlı,

endüstriyel bir tempoda delerdi. Mr. McCauley dükkânın bütün seslerine, kokularına ve işin ayrıntılarına yıllardır aşinaydı; ama daha önce onları tanımlamamış, düşünmemişti. Herman bir elinde çizme, kararmış deri önlüğüyle oturduğu yerde doğrulup başını sallayarak gülümseyince Mr. McCauley, adamın bu mağarada geçen hayatının tamamını gördü. Bir yakınlık, takdir ya da anlayamadığı daha fazla bir şeyler ifade etmek istedi.

"Hatırlıyorum," dedi Herman. "Güzel çizmelerdi."

"Kaliteliydi. Balayı seyahatinde almıştım onları. İngiltere'den. Nereden aldığımı hatırlayamıyorum ama Londra değildi."

"Anlatmıştın, hatırlıyorum."

"İyi tamir etmişsin. Hâlâ dayanıyor. Güzel bir iş çıkarmıştın Herman. Sen iyi bir iş yapıyorsun. Namusunla çalışıyorsun."

"İyi, güzel." Herman elindeki çizmeye bir göz attı. Mr. McCauley adamın işine dönmek istediğini biliyordu ama buna izin veremezdi.

"Çok şaşırtıcı bir olay yaşadım. Şok geçirdim resmen."

"Öyle mi?"

Mr. McCauley cebinden mektubu çıkarıp bazı bölümlerini yüksek sesle okumaya koyuldu, arada acı acı gülüyordu.

"Bronşit. Hastaymış, bronşit olmuş. Nereden yardım isteyebileceğini bilemiyormuş. *Kimden yardım isteyebilirim bilemiyorum.* Her zaman bilir o kimden yardım isteyeceğini. Her çareyi tüketince bana gelir. *Kendimi toparlayıncaya kadar birkaç yüz dolar sadece.* Bana yalvarıp yakarırken bir yandan da hizmetkârımla işbirliği yapmış. Biliyor muydun? Kadın, bir yığın mobilyayı çalıp batıya götürdü. El ele verip iş çevirdiler. Ben, bu adamın kaç kere hayatını kurtardım. Geriye tek sent gelmedi. Pardon, yalan söylemeyeyim, elli dolarını iade etti. Yüz-

lerce dolara karşılık elli dolar. Hatta binlerce. Savaşta Hava Kuvvetleri'ndeydi. Kısa boylu adamlar genellikle havacı olurdu. Ortalıkta kasım kasım kasılarak dolaşır, kendilerini kahraman sanırlardı. Aslında bunu söylememem gerekir herhalde ama bence savaş bu tiplerin bazılarını şımarttı; daha sonra sivil hayata bir türlü adapte olamadılar. Fakat bu mazeret sayılmaz, öyle değil mi? Onu sonsuza dek savaş mazeretiyle affedemem ki."

"Edemezsin elbette."

"Güvenilir biri olmadığını onunla daha ilk tanıştığımda anlamıştım. İşin tuhaf yanı da bu zaten. Anladığım halde beni kazıklamasına izin verdim. Bu tip insanlar var. Sırf sahtekâr oldukları için acırsın böylelerine. Ona, batıdaki sigorta işini buldum. Tanıdıklarım vardı. Beceremedi tabii. Haytanın teki. Var böyleleri."

"Bu konuda haklısın."

Mrs. Shultz o gün dükkânda yoktu. Genellikle tezgâhı o bekler, tamire getirilen ayakkabıları alıp kocasına gösterir, söylediklerini müşteriye aktarır, fişi doldurur, tamir edilmiş ayakkabıları geri verirken de ücreti tahsil ederdi. Mr. McCauley, onun yazın bir ameliyat geçirdiğini hatırladı.

"Karın yok mu bugün? Sağlığı yerinde mi?"

"Bugün dinlenmek istedi. Kızım burada."

Herman Shultz tamir edilmiş ayakkabıların sergilendiği, tezgâhın sağ tarafındaki raflara doğru başıyla işaret etti. Mr. McCauley dönüp baktı ve içeri girdiğinde fark etmediği kızları Edith'i gördü. Düz siyah saçlı, bir çocuk kadar zayıf bir kızdı; sırtı dönük ayakkabıları düzenliyordu. Sabitha'nın arkadaşı olarak eve de hep böyle kayarcasına girip çıkardı. İnsan yüzünü tam göremezdi hiçbir zaman.

"Artık babana mı yardım ediyorsun?" dedi Mr. McCauley. "Okulu bıraktın mı?"

"Bugün cumartesi," dedi Edith, yan dönüp hafifçe gülümseyerek.

"Doğru ya. Neyse, babana yardım etmen güzel bir şey. Annenle babana iyi bak. Onlar çalışkan, iyi insanlar." Mr. McCauley ukalalık ettiğinin farkındaymışçasına biraz çekinerek devam etti: "Babana ve anana hürmet et ki ömrün uzun olsun..."

Edith, onun duymaması gereken bir şey söyledi. "Ayakkabı tamir dükkânında," dedi.

"Vaktinizi alıyorum, meşgul ediyorum sizi," dedi Mr. McCauley üzgün üzgün. "Yapacak işleriniz var."

İhtiyar gittiğinde Edith'in babası, "Çok bilmişliğin lüzumu yok," dedi.

Akşam yemeğinde Edith'in annesine Mr. McCauley'yi anlattı.

"Bir tuhaf," dedi. "Bir şeyler olmuş adama."

"Belki hafif bir felç geçirmiştir," dedi karısı. Ameliyat –safrakesesi taşı ameliyatı– olduğundan beri başkalarının hastalıkları konusunda bilgiç bir edayla ve sakin bir tatminle konuşuyordu.

Sabitha gittiğinden beri, görünüşe bakılırsa öteden beri onu bekleyen başka türlü bir hayatta gözden kaybolduğundan bu yana Edith, Sabitha'nın gelişinden önceki kişiliğine dönmüştü. "Yaşına göre olgun", çalışkan ve eleştirici. Lisedeki ilk üç haftasında yeni derslerinin hepsinde başarılı olacağını anlamıştı – Latince, cebir, İngiliz edebiyatı. Zekâsının fark edilip alkışlanacağına, parlak bir istikbalin kapılarının açılacağına inanıyordu. Bir yıl öncesinin Sabitha'yla birlikte yaşanan saçmalıkları gözden kaybolmaktaydı.

Yine de Johanna'nın batıya gidişini düşününce geçmişinden kalma bir ürperti, bütün benliğini kaplayan bir

telaş yaşadı. Bastırmaya çalıştıysa da beceremedi.

Bulaşıkları bitirir bitirmez edebiyat dersi için okuması gereken kitabı alıp odasına gitti: *David Copperfield.*

Edith, hayatı boyunca annesiyle babasından pek de sert sayılmayacak azarlar işitmişti sadece –olgunluğu, annesiyle babasının yaşlı oluşuna yorulurdu– ama bedbaht durumdaki David'le ruh birliği içindeydi. Kendisinin de David gibi olduğunu, yetimden farksız olduğunu düşünüyordu; çünkü gerçekler öğrenilip geçmişi istikbalinin önünü tıkadığında muhtemelen evden kaçmak, saklanmak, kendi başının çaresine bakmak zorunda kalacaktı.

Her şey bir gün okula giderlerken Sabitha'nın, "Postaneye gitmemiz gerek. Babama mektup atacağım," demesiyle başlamıştı.

Okula her gün birlikte yürüyerek gidip dönerlerdi. Bazen gözleri kapalı ya da geri geri yürürlerdi. Bazen de birileriyle karşılaştıklarında akıllarını karıştırmak için alçak sesle, anlamsız uydurma bir dilde konuşurlardı. Parlak fikirlerin çoğu Edith'ten çıkardı. Sabitha'dan gelen tek fikir, bir oğlanın adıyla kendi adını yazıp ikisinde aynı olan harfleri atmak, kalan harfleri saymaktı. Sonra o sayıyı *Nefret, arkadaşlık, flört, aşk, evlilik* diye parmaklarınla sayıyordun, o oğlanla aranda ne olacağını buluyordun.

"Amma kalın mektup," dedi Edith. Edith her şeyi fark eder, her şeyi hatırlardı; ders kitabında bir sayfayı baştan sona çabucak ezberleyişi, diğer çocukların gözünde şeytaniydi. "Babana yazacak çok mu şeyin vardı?" diye sordu şaşırarak; böyle bir şeye inanamıyordu – en azından Sabitha'nın onca şeyi kâğıda dökebileceğine inanamıyordu.

"Ben bir sayfa yazdım sadece," dedi Sabitha, zarfı yoklayarak.

"Şimdi anlaşıldı," dedi Edith. "Şimdi anlaşıldı."

"Ne anlaşıldı?"

"Kesin bir şeyler ekledi. Johanna yani."

Sonuçta mektubu doğrudan postaneye götürmeyip sakladılar, okul dönüşü Edith'in evinde buharla açtılar. Edith'in annesi bütün gün dükkânda çalıştığından onun evinde bu tür şeyleri yapabiliyorlardı.

Sevgili Ken Boudreau,

Kızınıza yazdığınız mektupta bana ilişkin söylediğiniz güzel sözler için size teşekkür etmek isterim. Benim gideceğimden endişelenmenize gerek yok. Bana güvenebileceğinizi söylemişsiniz. Benim çıkardığım anlam bu, bildiğim kadarıyla doğru da. Bu sözleriniz için size minnettarım; çünkü bazı kişiler geçmişini bilmedikleri benim gibi birini asla kabullenemiyorlar. Bu yüzden size kendimle ilgili biraz bilgi vermek istedim. Ben Glasgow'da doğdum ama annem evlendiğinde benden vazgeçmek zorunda kaldı. Beş yaşımda Yetimhaneye verildim. Önceleri annemin gelmesini bekledim ama o gelmedi sonunda oraya alıştım, Kötü değildi oradakiler. On bir yaşında, program dahilinde Kanada'ya getirildim ve Dixon'larda yaşayıp onların Pazar Bostanı'nda çalıştım. Programda Okul da vardı ama okula pek gitmedim. Kışın evde, Hanımın işlerini görüyordum ama koşullar yüzünden ayrılmak istedim; yaşıma göre iri ve güçlü olduğumdan beni Huzurevine aldılar, yaşlılara bakmaya başladım. İşimi yüksünmeden yapıyordum ama daha iyi para verdikleri için bir Süpürge Fabrikası'nda işe girdim. Fabrikanın sahibi Mr: Willets'ın, yaşlı bir annesi vardı, ara sıra gelip işler nasıl gidiyor, diye bakardı, ikimiz birbirimize ısındık. Fabrikadaki hava, bende nefes darlığı yaratıyordu; o da onun yanında çalışmamın daha iyi olacağını söyledi ben de öyle yaptım. Kuzeyde Mourning Dove Gölü adında bir göl kenarında 12 yıl onun yanında oturdum. Evde sadece ikimiz vardık ama ben evin içinde ve dışında her şeyin üstesinden geliyordum, deniz motoruyla arabayı bile kullanıyordum. Hanımımın gözleri bo-

zulunca doğru dürüst okumayı öğrendim, ben okurdum o dinlerdi. 96 yaşında öldü. Genç bir insan için kötü bir hayat, diye düşünebilirsiniz ama ben mutluydum. Bütün yemeklerimizi birlikte yerdik, son bir buçuk yıl boyunca onunla aynı odada yattım. Ama o öldükten sonra aile toparlanmam için bana bir hafta mühlet tanıdı. Bana biraz para bırakmıştı, herhalde hoşlarına gitmemişti. O benim bu parayı Eğitim için harcamamı istiyordu, ama çocuklarla bir arada okumak zorunda kalacaktım. Sonra Mr. McCauley'nin *The Globe and Mail*'e verdiği ilanı gördüm ve gelip görüştüm. Mrs. Willets'ı özlüyordum, kafamı dağıtmak için çalışmam lazımdı. Herhalde Geçmişimden sıkılmışsınızdır, Bugüne geldiğim için seviniyorsunuzdur. Hakkımdaki iyi düşünceleriniz için ve beni Panayır'a götürdüğünüz için teşekkür ederim. Oyuncaklarla oradaki yiyecekler bana göre olmasa da eğlenceye dahil edilmek büyük zevkti.

Dostunuz Johanna Parry

Edith mektubu yüksek sesle, yakaran bir tonda ve yüzünde kederli bir ifadeyle okudu.

"Glasgow'da doğdum ama annem suratımı görünce benden vazgeçmek zorunda kaldı..."

"Yeter," dedi Sabitha. "Gülmekten bayılacağım şimdi."

"Mektubu senden habersiz nasıl koydu zarfın içine?"

"Zaten hep mektubumu alıp zarfın içine koyar, zarfın üstünü de kendi yazar, benim yazımın çirkin olduğunu söylüyor."

Edith, zarfı selobantla yapıştırmak zorunda kaldı; yapışkanı kalmamıştı çünkü. "Babana âşık olmuş," dedi.

"Öğğğ!" dedi Sabitha, elini midesine bastırarak. "Olamaz. Johanna'ya bak sen."

"Baban onun hakkında ne dedi ki?"

"İşte ona karşı saygılı olmalıymışım, giderse çok kötü olurmuş, yanımızda çalıştığı için şanslıymışız, ken-

disi bana bir yuva sunamazmış, dedem de tek başına bir kızı yetiştiremezmiş falan filan. Onun bir hanımefendi olduğunu söyledi. Belliymiş."

"Bizimki de âşık oluvermiş."

Johanna, mektubun postaya verilmediğini ve zarfın selobantla kapatıldığını görmesin, diye mektubu o gece Edith sakladı. Ertesi sabah da postaneye götürdüler.

"Şimdi babanın yazacağı cevabı göreceğiz. Gözünü dört aç," dedi Edith.

Uzun bir süre mektup gelmedi. Geldiğinde de hayal kırıklığı yaşattı. Zarfı, Edith'in evinde buhara tutup açtılar ama içinde Johanna'ya yazılmış bir şey yoktu.

Sevgili Sabitha,

Bu yıl Noel beni biraz sıkışık yakaladı, sana gönderecek iki dolardan fazla param yok, kusura bakma. Umarım sağlıklı, mutlu bir Noel geçirirsin, derslerini ihmal etme. Ben kendimi pek iyi hissetmiyorum, bronşit oldum, her kış geçiriyorum ama bu sefer ilk kez Noel'den önce yatağa düşürdü beni. Adresten de göreceğin gibi taşındım. Dairem çok gürültülü bir yerdeydi, gelen giden de çoktu. Burası bir pansiyon, işime geliyor, alışveriş, yemek pişirmek falan bana göre değil.

Mutlu Noeller, sevgiler,
Baban

"Zavallı Johanna," dedi Edith. "Kalbi kırılacak ayol."

"Çok umurumdaydı!" dedi Sabitha.

"Eğer ki biz bir şey yapmazsak," dedi Edith.

"Ne yapacağız ki?"

"Cevap yazacağız tabii!"

Mektubu daktiloda yazmaları gerekiyordu, yoksa Johanna, elyazısından Sabitha'nın babasının yazmadığı-

nı anlardı. Ama daktilo konusunda zorlanmadılar. Edith'lerin evinde, oturma odasındaki oyun masasının üstünde bir daktilo vardı. Annesi evlenmeden önce bir ofiste çalışmıştı, insanlara resmî görünmesini istedikleri mektupları yazarak hâlâ biraz para kazandığı oluyordu. Günün birinde o da bir ofiste iş bulur umuduyla Edith'e daktilo yazmayı biraz öğretmişti.

"Sevgili Johanna," dedi Sabitha, "kusura bakma, yüzünü kaplayan o çirkin lekeler yüzünden sana âşık olamam."

"Dur şimdi, ciddileşmem lazım," dedi Edith. "Sus biraz."

"Sabitha'nın mektubuyla birlikte gönderdiğin mektubunu alınca çok sevindim," diyerek yazmaya koyuldu; arada susup biraz düşünüyor, gittikçe daha ciddi, daha şefkatli bir ses tonuyla devam ediyordu. Sabitha, kanepeye yayılmış kıkırdıyordu. Bir ara televizyonu açtı ama Edith, "Ne bok yiyorsun?" dedi. "Bu yaygarada duygularıma nasıl konsantre olacağım?"

Edith ile Sabitha yalnız kaldıklarında "bok", "sürtük", "piç" kelimelerini kullanırlardı.

Sevgili Johanna,

Sabitha'nın mektubuyla birlikte gönderdiğin mektubunu alınca çok sevindim, hayatını ilgiyle okudum. Mrs. Willets'a rastladığın için şanslı sayılırsın; ama yine de hayatın çoğunlukla hüzünlü ve yalnız geçmiş olmalı. Sen buna rağmen çalışkansın, şikâyet etmiyorsun, doğrusu seni çok takdir ediyorum. Benim hayatım ise genelde çok inişli çıkışlı geçti, bir türlü yerleşik yaşayamadım. Bilmem neden, içimde hep bir huzursuzluk ve yalnızlık var, kaderim bu herhalde. Sürekli insanlarla tanışıp konuşuyorum, ama bazen kendi kendime, Bunların hangisi benim dostum? diye soruyorum. Mektubunu aldığımda bir de baktım ki, sonuna "Dostunuz" diye yazmışsın. Bunu görünce, Acaba bu söylediğinde samimi mi? diye düşündüm. Johanna,

bana dostum olduğunu söylese benim için ne güzel bir Noel hediyesi olur, diye düşündüm. Belki de mektubun sonuna âdet diye öyle yazdın, beni pek tanımıyorsun aslında. Her neyse, mutlu Noeller.

Dostun Ken Boudreau

Mektup, Johanna'ya ulaştı. Babasının, Sabitha'ya yazdığı mektubu da daktiloya çekmek zorunda kalmışlardı; mektuplardan biri daktiloyla yazılmışsa öteki de öyle olmalıydı. Bu sefer buhar konusunda dikkatli davranmışlar, göze batacak bir selobant olmasın diye zarfı özene bezene açmışlardı.

"Yeni bir zarfa daktiloyla adres yazsak ya. Mektubu daktiloyla yazdığına göre zarfı da daktiloyla yazmaz mı?" dedi Sabitha, uyanıklık ettiğini düşünerek.

"Çünkü yeni bir zarf yazarsak üstünde pul olmaz, akıllım."

"Ya Johanna cevap yazarsa?"

"Okuruz."

"İyi de, ya cevap yazıp doğrudan ona gönderirse?"

Edith, bu ihtimali düşünmediğini açık etmek istemiyordu.

"Yapmaz öyle bir şey. Johanna sinsidir. Neyse, sen hemen babana cevap yaz ki, o da zarfa bir cevap sıkıştırsın."

"Saçma sapan mektuplar yazmaktan nefret ediyorum."

"Hadi canım. Ölmezsin ya. Johanna'nın ne yazacağını merak etmiyor musun?"

Sevgili Dostum,

Bana sizi dostunuz olacak kadar tanıyıp tanımadığımı sormuşsunuz, cevabım evet, tanıdığımı sanıyorum. Hayatımda bir tek Dostum oldu, o da çok sevdiğim Mrs. Willets'tı;

bana çok iyi davrandı ama öldü. Benden çok daha yaşlıydı, Yaşlı Dostların kötü tarafı ölüp insanı yalnız bırakmaları. O kadar yaşlıydı ki bazen bana başkasının adıyla seslenirdi. Ama ben aldırmazdım.

Size tuhaf bir şey anlatacağım. Panayır'da fotoğrafçıya çektirdiğiniz resim var ya, siz, Sabitha, arkadaşı Edith ve ben, onu büyütüp çerçevelettim ve salona koydum. Pek güzel bir fotoğraf değil, adam da epey paranızı almıştı ama hiç yoktan iyidir. Evvelsi gün çerçevenin tozunu alırken sizin bana, Merhaba, dediğinizi işitir gibi oldum. Merhaba, dediniz, ben de resimde görüldüğü kadarıyla yüzünüze baktım ve, Aklımı kaybediyorum galiba, diye düşündüm ya da mektup geleceğine dair bir işaret bu. Şaka ediyorum, öyle şeylere inanmam aslında. Ama dün sizden mektup geldi. Gördüğünüz gibi dostunuz olabilirim rahatlıkla. Ben her zaman kendimi meşgul etmenin yolunu bulurum ama gerçek Dost başka şeydir.

Dostunuz
Johanna Parry

Bu cevabı zarfa geri koymak söz konusu değildi elbette. Sabitha'nın babası hiç yazmadığı bir mektuba değinilmesinden şüphelenirdi. Johanna'nın yazdıkları mecburen yırtılıp Edith'lerin evindeki tuvalete atıldı.

Otelden bahseden mektup aylar sonra geldi. Yaz mevsimiydi. Mektubun doğrudan Sabitha'nın eline geçmesi büyük şanstı; çünkü Sabitha üç haftadır Roxanne teyze ile Clark eniştenin Simcoe Gölü'ndeki yazlığındaydı.

Edith'in evine geldiğinde, neredeyse kapıdan içeri girer girmez, "*Ugga-ugga!* Burası feci kokuyor," dedi.

"*Ugga-ugga*" kuzenlerinden kaptığı bir deyimdi.

Edith havayı kokladı. "Ben koku falan almıyorum."

"Babanın dükkânının kokusu ama o kadar keskin değil. Üstlerine başlarına filan siniyor herhalde."

Edith, buharla zarfın açılmasıyla ilgilendi. Sabitha postaneden dönerken pastaneden iki ekler almıştı. Kanepeye uzanmış kendi eklerini yiyordu.

"Bir tek mektup var. Sana," dedi Edith. "Zavallı Johanna'cık. Aslında baban, onun mektubunu almadı tabii."

"Okusana," dedi Sabitha teslimiyetle. "Benim ellerim yapış yapış."

Edith nokta virgül demeden hızla okudu mektubu.

Sabitha'cığım,

Kaderim değişti, gördüğün gibi artık Brandon'da değil, Gdynia diye bir yerdeyim. Eski patronlarımın yanında da çalışmıyorum. Bu kışı göğüs hastalıklarıyla çok zor geçirdim, onlar, yani patronlarım ise zatürree olma tehlikesini göze alıp yollara dökülmem gerektiğini düşünüyordu, mesele alevli tartışmalara dönüştü, sonuçta vedalaşmaya karar verdik. Ama şans tuhaf bir şey, tam o sıralarda bir otel geçti elime. Ayrıntılar karmaşık ama deden sorarsa, bana borcu olan bir adamın nakit ödeyemediği için onun yerine bu oteli verdiğini söylersin. Böylece bir pansiyon odasından on iki odalı bir binaya taşındım, yattığım yatak bile benim değilken şimdi çok sayıda yatağım var. Sabahları uyanıp kendi patronun olduğunu düşünmek harika bir şey. Biraz tamirat yapılması gerekiyor, yapılacak çok şey var aslında, havalar ısınır ısınmaz girişeceğim. Bana yardım etmesi için birini tutmam lazım, sonra da barın yanı sıra restoran da olsun diye iyi bir aşçı tutacağım. Bu kasabada restoran olmadığından dolup taşacak. Umarım iyisindir, derslerine çalışıp iyi alışkanlıklar ediniyorsundur.

Sevgiler
Baban

"Kahve var mı?" dedi Sabitha.

"Hazır kahve var," dedi Edith. "Niye sordun?"

Sabitha yazlıkta herkesin buzlu kahve içtiğini, buzlu kahveye bayıldığını söyledi. O da bayılıyordu. Kalkıp mutfağa gitti, ortalığı karıştırarak su kaynattı, kahveyi süt ve buzla karıştırdı. "Aslında vanilyalı dondurma olsa," dedi. "Süper bir şey. Eklerini yemeyecek misin?"

Süper.

"Yiyeceğim. Hepsini," dedi Edith fesatça.

Sabitha'da bütün bu değişiklikler üç haftada olmuştu – Edith'in dükkânda çalıştığı, annesinin ameliyat sonrası evde dinlendiği süre boyunca. Sabitha'nın teni hoş bir bronz rengine bürünmüş, saçı kesilmiş, kabartılmıştı. Kuzinleri saçını kesip perma yapmışlardı. Üzerindeki şort-elbise önden düğmeli, omuzları fırfırlı, kendisine yakışan bir mavi tonundaydı. Biraz tombullaşmıştı, yerde duran buzlu kahvesini almak için öne eğilince göğüslerinin arasındaki pürüzsüz, parlak çizgi açığa çıkıyordu.

Göğüsleri herhalde tatile gitmeden büyümeye başlamıştı ama Edith fark etmemişti. Belki de insan, bir sabah kalkıyor ve göğüsleri büyümüş oluyordu. Ya da büyümemiş.

Nasıl ortaya çıkmış olurlarsa olsunlar, kesinlikle hak edilmemiş, adaletsiz bir avantajın işaretiydiler.

Sabitha sürekli kuzinlerinden, yazlıktaki hayattan bahsediyordu. "Dinle bak, bunu mutlaka anlatmam gerek, acayip komik..." diyor, sonra da kavga ederlerken Roxanne teyzenin, Clark enişteye ne dediğini, Mary Jo'nun Stan'in arabasını (Stan kimdi?) ehliyetsiz ve üstü açık nasıl kullandığını, hepsini açık hava sinemasına nasıl götürdüğünü anlatıyor; olayın komikliği ya da manası pek anlaşılamıyordu.

Ama bir süre sonra başka şeyler anlaşıldı. Yazın esas maceraları. Yaşça daha büyük olan kızlar –Sabitha da on-

ların arasındaydı– kayıkhanenin üst katında yatıyordu. Bazen gıdıklama oyunu oynuyorlardı; hepsi birden aralarından birinin üstüne çullanıp gıdıklıyor, o da sonunda çığlık çığlığa pes ediyor, kılları çıkmış mı çıkmamış mı diye göstermek için pijama pantolonunu indiriyordu. Yatılı okulda saç fırçalarının, diş fırçalarının saplarıyla acayip şeyler yapan kızlarla ilgili hikâyeler anlatıyorlardı. *Ugga-ugga*. Bir keresinde kuzinlerinden ikisi gösteri yapmıştı; kızlardan biri oğlan taklidi yaparak ötekinin üstüne çıkmış, bacaklarını birbirlerine dolamışlar, inleyip ohlayarak oynaşmışlardı.

Clark enişte nin kız kardeşi ile kocası balayında onları ziyarete gelmişti; adamı, kadının mayosunun içine elini sokarken görmüşlerdi.

"Birbirlerini gerçekten seviyorlardı, gece gündüz hiç durmuyorlardı," dedi Sabitha. Bir minder alıp göğsüne bastırdı. "İki kişi birbirine o kadar âşık olunca kendilerini tutamıyorlar işte."

Kuzinlerden biri, bir oğlanla o işi yapmıştı. Yazları yolun aşağısındaki tatil beldesinde bahçıvanlık yapan bir çocuktu. Kızı kayığa bindirmiş, razı olmazsa aşağı atmakla tehdit etmişti. Yani kızın kabahati yoktu.

"Yüzme bilmiyor muymuş?" dedi Edith.

Sabitha minderi bacaklarının arasına sıkıştırdı. "Ohh!" dedi. "Çok güzel bir his."

Edith, Sabitha'nın yaşadığı bu zevkli kıvranmalardan pekâlâ haberdardı ama bunların uluorta açık edilmesi onu dehşete düşürüyordu. Kendisi korkuyordu onlardan. Yıllar önce, ne yaptığını bilmeden battaniyeyi bacaklarının arasına sıkıştırıp öyle uyumuş, annesi gördüğünde sürekli böyle şeyler yapan, tanıdığı bir kızın sonunda mecburen ameliyat edildiğini anlatmıştı.

"Üzerine soğuk su dökerlerdi ama faydası olmazdı," demişti annesi. "Onun için kesilmesi gerekti."

Kesilmese organları tıkanırdı, ölebilirdi.

"Yapma," dedi Edith Sabitha'ya, ama Sabitha meydan okuyarak inlemeye devam edip, "Ne var bunda," dedi. "Hepimiz yapıyorduk. Sen de bir minder alsana."

Edith kalkıp mutfağa gitti, boşalmış buzlu kahve bardağını soğuk suyla doldurdu. Döndüğünde Sabitha, kanepenin üzerine sereserpe uzanmış gülüyordu, minderi yere fırlatmıştı.

"Ne yaptığımı sandın?" dedi. "Dalga geçtiğimi anlamadın mı?"

"Susamıştım," dedi Edith.

"Az önce koca bir bardak buzlu kahve içtin."

"Canım su istedi."

"Seninle de eğlenilmiyor ki." Sabitha yattığı yerde doğruldu. "Madem o kadar susadın niye içmiyorsun?"

Bir süre suratları asık, sessizce oturduktan sonra Sabitha barışmak isteyen, ama hayal kırıklığına uğramış bir tonda, "Johanna'ya mektup yazmayacak mıyız?" dedi. "Hadi aşk mektubu yazalım."

Edith mektuplardan biraz sıkılmıştı ama Sabitha'nın sıkılmadığını görünce sevindi. Simcoe Gölü'ne ve göğüslere rağmen Sabitha'nın üzerinde etkili bir gücü olduğu duygusu geri geldi. Canı istemiyormuş gibi içini çekerek kalktı ve daktilonun kılıfını çıkardı.

"Canım sevgilim Johanna," dedi Sabitha.

"Olmaz. Mide bulandırıcı."

"O öyle düşünmez ki."

"Düşünür," dedi Edith.

Sabitha'ya organ tıkanması tehlikesinden bahsetse mi, diye geçti aklından. Bahsetmemeye karar verdi. Bir kere, bu bilgi annesinden duyduğu ve güvenip güvenemeyeceğini bir türlü bilemediği uyarılar kategorisine giriyordu. İnanılırlık derecesi, evin içinde lastik çizme giymenin gözleri bozacağı uyarısı kadar düşmemişti; ama hiç belli

olmazdı, bir gün gelir onunla aynı seviyede yer alabilirdi.

İkincisi, Sabitha güler geçerdi. Sabitha uyarılara gülerdi, çikolatalı ekler yerse şişmanlayacağı söylense bile gülerdi.

"Son mektubun beni çok mutlu etti..."

"Son mektubun beni kendimden geçirdi," dedi Sabitha.

"... bu dünyada gerçek bir dostum olduğunu düşündüm, o da sensin..."

"Bütün gece uyuyamadım, seni kollarımda sıkmak istedim..." Sabitha kollarını gövdesinin etrafına dolayıp ileri geri sallandı.

"*Hayır.* Münzevi olmasam da çok zaman kendimi yalnız hissettim, kimden yardım isteyeceğimi bilemedim..."

"Münzevi ne demek ki? Bilmiyordur anlamını."

"O biliyordur."

Sabitha, bunun üzerine sesini kesti, incinmişti belki. Edith, mektubun sonuna geldiğinde yüksek sesle okudu: "Artık vedalaşmam lazım, vedalaşırken senin bunları okuyup yüzünün kızardığını hayal ediyorum..." "Bu senin istediğin gibi olmuş mu?"

"Bunları yatakta, üzerinde geceliğinle okuyup," dedi Sabitha, her zamanki gibi çabucak neşelenerek, "seni kollarımda nasıl sıkacağımı, memelerini emeceğimi düşünürken..."

Sevgili Johanna,

Son mektubun beni çok mutlu etti, bu dünyada gerçek bir dostum olduğunu düşündüm, o da sensin. Münzevi olmasam da çok zaman kendimi yalnız hissettim, kimden yardım isteyeceğimi bilemedim.

Sabitha'ya şansımın döndüğünü, otelciliğe başlayacağımı yazdım. Aslında geçen kış ne kadar hastalandığımı anlatmadım ona; çünkü merak etmesini istemedim. Seni de endişelendir-

mek istemiyorum sevgili Johanna, sadece seni çok sık düşündüğümü ve o tatlı yüzünü tekrar görmeyi çok istediğimi bilmeni isterim. Ateşim çıktığında yüzünü gerçekten bana doğru eğilirken görür gibi oldum, bana yakında iyileşeceğimi söyleyen sesini işittim, şefkatli ellerinin dokunuşunu hissettim sanki. O sırada pansiyondaydım, ateşim düştüğünde etraftakiler bana, bu Johanna kim, diye çok takıldılar. Oysa ben uyanıp da senin yanımda olmadığını gördüğümde kedere boğuldum. Acaba havada uçarak yanıma gelmiş olabilir misin, diye düşündüm, böyle bir şeyin olamayacağını bile bile. İnan bana sinema starlarının en güzeli gelse beni senin kadar sevindiremezdi. Bana söylediğin diğer sözleri sana yazmak konusunda tereddüt ediyorum; çünkü çok tatlı ve samimi sözlerdi ama sen utanırsın belki. Bu mektubu bitirmeyi hiç istemiyorum, şu anda sana sarılmış, odamızın karanlık mahremiyetinde usulca konuşuyormuşum gibi geliyor bana, ne var ki artık vedalaşmam lazım, vedalaşırken senin bunları okuyup yüzünün kızardığını hayal ediyorum. Mektubumu yatakta, üzerinde geceliğinle okuyup seni kollarımda sıkmayı ne kadar istediğimi düşünsen harika olurdu.

Sevgiler
Ken Boudreau

Gariptir ama bu mektuba cevap gelmedi. Sabitha, yarım sayfalık cevabını yazdığında Johanna, onu zarfa koyup zarfın üzerine de adresi yazdı sadece.

Johanna trenden indiğinde kimse onu karşılamadı. Buna kaygılanmadı, zaten mektubun kendinden önce varmamış olabileceğini düşünmüştü. (Mektup aslında daha önce varmıştı, postanede bekliyordu, çünkü geçen kış ciddi bir hastalık geçirmemiş olan Ken Boudreau şimdi gerçekten bronşit olmuş ve günlerdir mektuplarını almaya postaneye gidememişti. O gün bekleyen mektuplara eklenen bir başka zarfta da Mr. McCauley'nin

çeki vardı. Ne var ki çekin ödemesi durdurulmuştu.)

Johanna'yı daha çok kaygılandıran, görünürde bir kasaba olmayışıydı. İstasyon denen yer, duvar boyunca banklar dizili, gişenin önü ahşap kepenkle kapatılmış bir kulübeydi. Bir de yük deposu vardı –Johanna öyle olduğunu tahmin etti– ama sürme kapısı sımsıkı kapalıydı. Kerestelerin arasındaki bir çatlaktan içeriye baktı, gözleri karanlığa alışınca zeminin toprak, deponun da boş olduğunu gördü. Mobilya sandığı filan yoktu. "Kimse yok mu? Kimse yok mu?" diye birkaç kere seslendi ama cevap beklemiyordu zaten.

Platformda durup yönünü bulmaya çalıştı.

Yedi-sekiz yüz metre kadar ileride alçak bir tepe vardı, üzeri ağaçlıklı olduğundan hemen dikkati çekiyordu. Trenden gördüğünde bir çiftçinin tarlasına giden arka yol sandığı kumluk patika anayol olsa gerekti. Sonra ağaçların arasında tek tük alçak yapılar gördü, bir de bu mesafeden oyuncağı, uzun bacaklı bir kurşun askeri andıran bir su kulesi.

Bavulunu aldı –pek zor olmayacaktı, ne de olsa bavulu Exhibition Caddesi'nden oradaki tren istasyonuna da kendi taşımıştı– ve yola koyuldu.

Rüzgâr esiyordu ama hava sıcaktı –geride bıraktığı Ontario'dan daha sıcaktı– rüzgâr da sanki sıcak esiyordu. Johanna yeni elbisesinin üstüne eski paltosunu giymişti, bavula koysa çok fazla yer kaplardı. İlerideki kasabanın gölgelerine özlemle baktı ama oraya vardığında ağaçların birbirlerine fazlasıyla yakın ve ince gövdeli olduklarından pek gölge yapmayan ladinlerle rüzgârda kıpraşıp güneşi sızdıran ince yapraklı kavaklar olduğunu gördü.

Burada, insanın moralini bozan bir düzensizlik, dağınıklık vardı. Kaldırırn yoktu, asfalt yoktu, tuğladan bir ağıla benzeyen büyük kilise dışında sağlam görünümlü binalar yoktu. Kilisenin kapısında balçık rengi yüzleri ve

dik dik bakan mavi gözleriyle "Kutsal Aile"yi betimleyen bir resim vardı. Kilise adı hiç duyulmadık bir azize adanmıştı: Aziz Vojtěch.

Evlerin yerleşimi ve planı gelişigüzeldi. Yola ya da sokağa farklı açılarda bakıyorlardı, çoğunun pencereleri de gelişigüzel açılmış küçük pencerelerdi, kapıların etrafında kutu gibi kar sundurmaları vardı. Bahçelerde kimse yoktu; zaten niye olsundu ki? Bakılacak bitki yoktu, sadece öbek öbek kahverengi otlar ve bir zamanlar iri bir ravent çalısı olan, tohuma kaçmış bir çalı.

Anayol denilebilecek yolun sadece bir tarafında yüksekçe bir ahşap platform ve eğreti yapılar vardı, bir bakkal dükkânı (aynı zamanda postane) ve bir araba tamirhanesi dışında hiçbiri, kullanılmıyormuş gibi görünüyordu. Otel olabileceğini düşündüğü iki katlı tek bina ise bankaydı ve kapalıydı.

Johanna'nın gördüğü ilk insan –gerçi iki köpek ona havlamıştı– tamircinin önünde kamyonuna zincir yükleyen bir adamdı.

"Otel mi?" dedi adam. "Geride kaldı."

Otelin istasyonun yakınında, demiryolunun öteki tarafında ve mavi boyalı olduğunu, göze çarptığını söyledi.

Johanna hayal kırıklığına uğradığından değil, biraz dinlenmek üzere bavulunu yere bıraktı.

Adam bir-iki dakika beklerse onu kamyonuyla otele götürebileceğini söyledi. Böyle bir teklifi kabul etmek Johanna'nın alışık olduğu bir durum değildi; ama birkaç dakika sonra kendini sıcak, yağ pas içindeki kamyonda buldu; az önce yürüyerek geçtiği toprak yolda sarsıla sarsıla ilerliyorlardı, arkada zincirler dayanılmaz bir patırtı çıkarıyordu.

"Ee, bu sıcağı nereden getirdin bakalım?" dedi adam.

Johanna daha fazla konuşmayı teşvik etmeyen bir tonda Ontario'dan geldiğini söyledi.

"Ontario," dedi adam hüzünle. "Neyse. İşte burası. Otelin." Bir elini direksiyondan çekti. Johanna'nın trenle kasabaya girerlerken gördüğü iki katlı, düz çatılı yapıya doğru elini sallarken kamyon da sallandı. Johanna yapıyı büyük, oldukça bakımsız, belki terk edilmiş bir ev sanmıştı. Şimdi, kasabadaki evleri gördükten sonra bu yapıyı önemsememekle hata ettiğini anlıyordu. Bina, tuğla süsü verilmiş, açık maviye boyanmış teneke levhalarla kaplıydı. Kapının üzerinde yanmayan neonla tek bir kelime, OTEL yazılıydı.

Johanna, "Ne salağım," diyerek adama bir dolar uzattı.

Adam güldü. "Paran sende kalsın. Lazım olur."

Otelin önüne oldukça düzgün bir araba, bir Plymouth park edilmişti. Çok pisti ama bu yollarda nasıl pis olmasındı?

Kapıya sigara ve bira reklamları yapıştırılmıştı. Johanna kamyonun geri dönmesini bekleyip kapıyı tıklattı – otelin açık olması görünüşe bakılırsa imkânsızdı. Sonra, acaba açık mı, diye kapıyı itti ve merdivenli, küçük, tozlu bir odaya girdi, oradan yerleri süpürülmemiş, bilardo masası olan ve pis pis bira kokan büyük, karanlık bir odaya geçti. Yan taraftaki bir odada bir aynanın yansımalarını, boş raflar ve bir tezgâh gördü. Odalarda storlar sımsıkı kapalıydı. Görebildiği tek ışık, iki küçük yuvarlak pencereden geliyordu, onların da bir çarpma kapının iki kanadında yer aldığı anlaşıldı. Kapıdan geçince mutfağa vardı. Karşı duvardaki yüksek –ve kirli– storsuz, yan yana pencereler sayesinde burası daha aydınlıktı. İlk hayat belirtilerini de burada gördü – biri masada bir şeyler yemiş, kurumuş ketçap lekeli tabağını ve yarıya kadar soğuk, sütsüz kahve dolu fincanını öylece bırakmıştı.

Mutfağın bir kapısı –kilitliydi– dışarıya açılıyordu, bir kapısı çeşitli konservelerin bulunduğu kilere, biri süpürge dolabına, biri de merdivene. Johanna, bavulunu önde tu-

tup çarptıra çarptıra dar basamakları tırmandı. Üst katta karşısına klozet kapağı kaldırılmış bir tuvalet çıktı.

Koridorun sonundaki yatak odasının kapısı açıktı, içeride Ken Boudreau'yu buldu.

Onu görmeden önce giysilerini gördü. Ceketi kapının köşesine, pantolonu kapının kulpuna asılıydı, paçaları yere değiyordu. Johanna'nın ilk aklından geçen, kaliteli giysilerin bu şekilde hor kullanılamayacağı oldu; bu yüzden giysileri doğru düzgün asmak üzere –bavulunu koridorda bırakıp– çekinmeden odaya girdi.

Ken Boudreau, üzerinde tek bir çarşafla yatıyordu. Battaniyeyle gömleği yere atılmıştı. Uyanmak üzereymiş gibi huzursuz nefes alıyordu, Johanna bunu görüp, "Günaydın. Tünaydın," dedi.

Parlak güneş ışığı pencereden içeri girip neredeyse doğrudan Ken Boudreau'nun yüzüne vuruyordu. Pencere kapalı, içerisi feci havasızdı – en baskın koku başucu sehpası niyetine kullanılan iskemlenin üzerindeki dolu kül tablasından geliyordu.

Ken Boudreau'nun kötü alışkanlıkları vardı – yatakta sigara içiyordu.

Johanna'nın sesine uyanmadı ya da yarı yarıya uyandı. Öksürmeye başladı.

Johanna, bunun ciddi bir öksürük, hasta bir adamın öksürüğü olduğunu anladı. Ken Boudreau gözlerini açmadan doğrulmaya çalışıyordu, Johanna yaklaşıp onu doğrulttu. Mendil ya da kâğıt mendil aradı, ama bir şey bulamayınca daha sonra yıkayabileceğini düşünerek yerdeki gömleğe uzandı. Ne tüküreceğini iyice görmek istiyordu.

Ken Boudreau epeyce öksürdükten sonra homurdanıp nefes nefese yatağa bıraktı kendini; Johanna'nın mağrur görünümüyle hatırladığı yakışıklı yüzü, tiksintiyle buruşmuştu. Ateşi olduğu da belliydi.

Çıkan balgam, yeşilimsi sarı renkteydi, pas rengi çiz-

giler yoktu. Johanna gömleği tuvaletteki lavaboya götürdü ve şaşırarak bir kalıp sabun olduğunu gördü; gömleği yıkayıp kapının kancasına astı, sonra da ellerini güzelce yıkadı. Ellerini yeni kahverengi elbisesinin eteğine silerek kurulamak zorunda kaldı. Elbiseyi daha iki saat önce bir başka küçük tuvalette –trenin *Bayan* tuvaletinde– geçirmişti üzerine. O sırada, acaba makyaj malzemesi de alması gerekir miydi? diye düşünmüştü.

Koridordaki bir dolapta bulduğu tuvalet kâğıdı rulosunu bir dahaki öksürük için odaya götürdü. Battaniyeyi kaldırıp Ken Boudreau'nun üzerini güzelce örttü, storu aşağı kadar çekip sıkışmış pencereyi birkaç santim kaldırarak araladı, altına da boşalttığı küllüğü yerleştirdi. Sonra koridora gidip kahverengi elbisesini çıkardı ve bavulundaki eski kıyafetlerini giydi. Bu ortamda güzel bir elbise, kat kat makyaj hiçbir işe yaramazdı.

Ken Boudreau'nun ne kadar hasta olduğunu tam bilemiyordu ama Mrs. Willets –o da koyu tiryakiydi– birkaç kere bronşit olmuş, ona Johanna bakmıştı; bir süre doktor çağırma gereği duymadan idare edebileceğini düşünüyordu. Koridordaki dolapta yıpranmış, solmuş olmakla birlikte temiz havlular vardı, Ken Boudreau'nun ateşini düşürmek için bir havlu alıp ıslatarak kollarını, bacaklarını sildi. Hasta bu sırada yarı uyanıp tekrar öksürmeye başladı. Johanna onu doğrultup tuvalet kâğıdını ağzına tuttu, tekrar inceledi, tuvalete attı, sonra da ellerini yıkadı. Artık ellerini kurulayabileceği havlu da vardı. Aşağı inip mutfakta bardak ve boş, büyük bir gazoz şişesi buldu, şişeye su doldurdu. Suyu hastaya içirmeye çalıştı. Ken Boudreau azıcık içip itiraz etti, Johanna yatmasına müsaade etti. Beş dakika kadar sonra tekrar denedi. Kusmanın eşiğine geldiğini düşününceye kadar aynı şeyi sürdürdü.

Ara sıra öksürük tuttuğunda Johanna onu doğrultuyor, tek koluyla dik tutup göğsündeki balgamı sökmesi-

ne yardımcı olmak için öbür eliyle de sırtına vuruyordu. Ken Boudreau birkaç kere gözlerini açtı ve görünüşe bakılırsa Johanna'yı fark ettiğinde ne telaşlandı ne de şaşırdı – aslında minnet de duymadı. Johanna onu tekrar ıslak bezle sildi, serinleyen bölgeyi hemen battaniyeyle örtmeye özen gösteriyordu.

Hava kararmaya yüz tutunca mutfağa inip elektrik düğmesini buldu. Hem ışıklar hem de eski elektrikli ocak çalışıyordu. Bir tavuklu pirinç çorbası konservesi bulup ısıttı, yukarı çıkarıp hastayı uyandırdı. Ken Boudreau, uzattığı kaşıktan biraz içti. Johanna o anda uyanık olmasından yararlanıp, aspirin var mı? diye sordu. Ken Boudreau başını evet anlamında salladı, sonra yerini söylemeye çalışırken kafası karıştı. "Çöp kutusunda," dedi.

"Yok, olmaz," dedi Johanna. "Çöp kutusu değildir."

"Şeyde... şeyde..."

Elleriyle bir şey tarif etmeye çalıştı. Gözleri yaşardı.

"Önemli değil," dedi Johanna. "Önemli değil."

Ateş, aspirine gerek kalmadan düştü. Hasta öksürmeden bir saat, belki daha uzun süre uyudu. Sonra tekrar ateşi çıktı. Johanna bu arada aspirini bulmuştu –tornavida, ampul, sicim gibi şeylerle birlikte bir mutfak çekmecesindeydi– ona iki aspirin yutturdu. Az sonra hasta şiddetli bir öksürük krizine tutuldu ama Johanna aspirinleri tükürmediği kanısındaydı. Kriz geçip uzandığında Johanna, kulağını göğsüne dayayıp ciğerlerinden gelen ıslık sesini dinledi. Yakı yapmak için hardal aramış, bulamamıştı. Tekrar aşağı inip su ısıttı, bir leğene doldurup yukarı çıkardı. Buharı soluması için Ken Boudreau'yu leğenin üstüne doğru eğip başının etrafını havlularla sardı. Hasta ona birkaç saniye yardımcı oluyordu sadece; ama belki o kadarının da faydası oldu, bol bol balgam çıkardı.

Ateşi tekrar düştü, biraz daha huzurlu bir uykuya daldı. Johanna, öteki odalardan birinde bulduğu koltuğu

çekerek onun odasına götürdü ve kendi de sık sık uyanarak uyudu; uyanıp şaşkınlıkla etrafına bakıyor, sonra nerede olduğunu hatırlayıp ayağa kalkıyor, hastanın ateşi çıkmış mı, diye eliyle yokluyor –ateşi hep normaldi– battaniyeyi düzeltiyordu. Kendisi, Mrs. Willets'tan kalma evladiyelik eski tüvit paltoyla örtünüyordu.

Ken Boudreau uyandı. Çoktan sabah olmuştu. "Senin ne işin var burada?" dedi boğuk, kısık bir sesle.

"Dün geldim," dedi Johanna. "Mobilyalarını getirdim. Henüz gelmedi ama yolda. Geldiğimde hastaydın, gecenin büyük bölümünde de ateşliydin. Şimdi nasıl hissediyorsun kendini?"

Ken Boudreau, "Daha iyi," deyip öksürmeye başladı. Johanna'nın onu doğrultması gerekmedi, kendi kendine doğrulup oturabiliyordu ama Johanna yatağa yaklaşıp sırtına vurdu. Kriz geçtiğinde Ken Boudreau, "Teşekkür ederim," dedi.

Teni artık Johanna'nın kendi teni kadar serindi. Ayrıca dümdüzdü, tek bir et beni, pürüz, yağ tabakası yoktu. Kaburgaları ele geliyordu. Zayıf, marazi bir oğlan çocuğu gibiydi. Mısır kokuyordu.

"Balgamı yuttun," dedi Johanna. "Yutmamalısın, iyi değil. Tuvalet kâğıdı var, balgamı tükürmen lazım. Yutarsan böbreklerine zararı dokunabilir."

"Hiç bilmiyordum," dedi Ken Boudreau. "Kahveyi bulabilir misin?"

Kahve filtresinin içi simsiyahtı. Johanna yıkayıp elinden geldiğince temizledikten sonra kahveyi koydu. Sonra yıkanıp üstüne başına bir çekidüzen verdi; bir yandan ona ne yedireceğini düşünüyordu. Kilerde bir kutu hazır kurabiye karışımı vardı. Önce suyla karıştırmak zorunda kalacağını düşündü, ama bir kutu süttozu da buldu. Kahve hazır olduğunda fırında bir tepsi kurabiye pişmekteydi.

Ken Boudreau, Johanna'nın mutfakta bir şeyler yaptığını duyunca hemen kalkıp tuvalete gitti. Tahmininden daha halsizdi, eğilip bir eliyle rezervuara yaslanmak zorunda kaldı. Sonra temiz çamaşırlarının durduğu koridordaki dolabın alt bölümünden iç çamaşırı aldı. Bu arada kadının kim olduğunu, ona cevaplamaya vakit bulamadığı dostane bir mektup yazmış olduğunu hatırladı. Mobilyalarını getirmek için geldiğini söylemişti, oysa kendisi kimseden böyle bir şey istememişti, mobilyaları istememişti zaten, sırf parayı istemişti. Kadının ismini hatırlaması gerekirdi ama hatırlayamıyordu. Koridorda, bavulunun yanında yerde duran çantasını da bu yüzden açtı. Astara dikili bir isim ve adres vardı.

Johanna Parry, kayınpederinin Exhibition Caddesi'ndeki adresi.

Başka şeyler de vardı çantada. İçinde birkaç banknot olan bir kese. Yirmi yedi dolar. Saymak zahmetine katlanmadığı bozuk paraların bulunduğu bir başka kese. Parlak mavi kaplı bir banka cüzdanı. Cüzdanı olağandışı bir şey beklemeden, düşünmeden açtı.

Johanna birkaç hafta önce Mrs. Willets'tan kalan bütün mirasını banka hesabına transfer etmeyi başarmış, bu parayı da tasarruflarına eklemişti. Banka müdürüne paraya ne zaman ihtiyacı olacağını bilemediği yolunda bir açıklama yapmıştı.

Baş döndürücü bir meblağ olmasa da etkileyiciydi. Kadına bir hacim kazandırıyordu. Ken Boudreau'nun gözünde Johanna Parry adını hem şıklaştırıyor hem dolduruyordu.

"Üzerinde kahverengi bir elbise mi vardı?" dedi, Johanna elinde kahveyle geldiğinde.

"Evet, buraya geldiğimde vardı."

"Rüya zannetmiştim. Senmişsin."

"Öteki rüyanda olduğu gibi," dedi Johanna, lekeli

alnı kızararak. Ken Boudreau, söylediğinden hiçbir şey anlamadı ama soracak gücü yoktu. Herhalde gece onun başını beklerken gördüğü bir rüyadan bahsediyordu – hatırlayamadı rüyasını. Tekrar öksürdü ama daha makul bir öksürüktü; Johanna ona tuvalet kâğıdı uzattı.

"Evet," dedi Johanna, "kahveyi nereye koyalım?" Hastanın başındayken uzaklaştırmış olduğu tahta iskemleyi itip yaklaştırdı. "İşte," dedi. Ken Boudreau'yu koltuk altlarından tutup kaldırdı ve arkasına bir yastık sıkıştırdı. Kılıfsız, pis bir yastıktı ama Johanna gece üzerine bir havlu sarmıştı.

"Aşağıda sigara var mı, diye bakabilir misin?"

Johanna başını iki yana sallamakla birlikte, "Bakarım," dedi. "Fırında kurabiye pişiyor."

Ken Boudreau, borç aldığı gibi borç vermeyi de âdet edinmişti. Başına gelenlerin –bir başka deyişle kendi başına açtığı dertlerin– çoğu, arkadaşlarına hayır diyememekten ötürü gelmişti. Sadakatten. Savaş sonrasında Hava Kuvvetleri'nden atılmamış, askerî gazinodaki bir eğlencede komutana hakaret ettiği için mahkemeye verilen arkadaşına sadakatinden ötürü istifa etmişti. Olay her şeyin şaka kabul edildiği, alınganlık yapılmaması gereken bir eğlencede meydana gelmişti, haksızlıktı. Gübre fabrikasındaki işini de bir pazar günü kavgaya karışan ve yakalanıp tutuklanmaktan korkan bir arkadaşını almak için şirket kamyonuyla Amerikan sınırından geçtiği için kaybetmişti.

Patronlarla sorunlar da arkadaşlara sadakatle ayrılmaz bir bütün teşkil ediyordu. Boyun eğmenin zoruna gittiğini itiraf ederdi. "Evet efendim" ve "hayır efendim" lügatinde yer almazdı. Sigorta şirketinden kovulmamıştı; ama o kadar çok kere yok sayılmıştı ki, istifa etmeye

zorlanmıştı adeta, o da sonunda istifa etmişti.

Kabul etmek gerekir ki içkinin de rolü olmuştu. Hayatın şimdilerde hiç olmadığı kadar kahramanca bir iş olması gerektiği fikri de rol oynamıştı.

İnsanlara oteli, pokerde kazandığını söylemek hoşuna gidiyordu. Aslında pek kumarbaz sayılmazdı ama kadınların hoşuna gidiyordu. Bir alacağını kapatmak üzere, hiç görmeden aldığını itiraf etmek istemiyordu. Gördükten sonra bile oteli toparlayabileceğini düşünmüştü. Kendi patronu olma fikri hoşuna gitmişti. Oteli, insanların kalmaya geleceği bir yer olarak görmüyordu – belki sonbaharda avcılar kalırdı, o kadar. Daha ziyade bir bar ve restoran olarak görüyordu. İyi bir aşçı bulabilirse. Ama herhangi bir şey yapabilmek için para harcamak gerekecekti. Yapılacak işler çoktu, elinden iş gelirdi ama tek başına altından kalkamazdı. Kendi başına yapabileceklerini yaparak kışı atlatabilir, böylece iyi niyetini kanıtlayabilirse bankadan kredi alabileceğini düşünüyordu. Ama kışı geçirebilmek için de daha küçük bir krediye ihtiyacı vardı; kayınpederi işte bu noktada devreye giriyordu. Başkasına başvurmayı tercih ederdi ama başka hiç kimsenin mali durumu o kadar müsait değildi.

Ricasını, mobilyaları satma önerisi şeklinde sunmak ona iyi bir fikir gibi görünmüştü; ihtiyarın hayatta o zahmete girmeyeceğini biliyordu. Somut biçimde olmasa da, kapatılmamış geçmiş borçları olduğunun farkındaydı – ama o meblağları Marcelle'e serserilik döneminde (kendi serserilik dönemi henüz başlamamıştı) bakmasının ve emin olmadığı halde Sabitha'yı kendi kızı olarak kabul etmesinin karşılığı gibi görmek de mümkündü. Ayrıca tanıdıkları arasında McCauley'ler, şu anda hiçbiri yaşamayan kişilerin kazandığı paralara sahip tek insanlardı.

Mobilyalarını getirdim.

Ken Boudreau, bunun şu anda kendisi için ne gibi

bir anlam taşıyabileceğini çözecek durumda değildi. Çok yorgundu. Johanna, kurabiyeleri getirdiğinde (sigara getirmemişti) yemekten çok uykuya ihtiyaç duyuyordu. Johanna'yı memnun etmek için yarım kurabiye yedi. Sonra derin bir uykuya daldı. Johanna, onu yataktan kaldırmadan, tam uyandırmadan, yuvarlayarak bir yana, sonra diğer yana çevirip altındaki kirli çarşafı çıkardığında, temiz çarşafı serip üzerine yatırdığında yarı yarıya uyandı sadece.

"Temiz bir çarşaf buldum ama eprimiş," dedi Johanna. "Pek güzel kokmuyordu, ipe asıp havalandırdım biraz."

Ken Boudreau, rüyasında uzun süre işittiği sesin çamaşır makinesinin sesi olduğunu daha sonra anladı. Nasıl olabilir, diye düşündü; sıcak su deposu çalışmıyordu. Johanna ocakta kazanla su kaynatmış olmalıydı. Daha sonra, şüpheye yer bırakmayacak şekilde kendi arabasının çalıştırılıp uzaklaştığını duydu. Anahtarları pantolon cebinden almıştı herhalde.

Johanna belki de kayda değer tek mülkünü alıp kaçmakta, onu terk etmekteydi; yakalasınlar diye polise haber vermesi bile mümkün değildi. Kalkıp telefona gidecek gücü olsa da telefon kesikti.

Bu ihtimal –hırsızlık ve terk– her zaman vardı; buna rağmen çayır rüzgârı ve çimen kokan temiz çarşafın üzerinde öbür tarafına dönüp tekrar uykuya daldı; Johanna'nın doğru düzgün yaşayabilmek için gerekli süt, yumurta, tereyağı, ekmek ve diğer erzakı –hatta sigaraları– almaya gittiğinden, geri döneceğinden, alt katta işlere girişeceğinden ve çalışırken çıkardığı seslerin, Tanrı'nın sorgulanmaması gereken bir ihsanı gibi altına gerilmiş bir ağ misali onu koruyacağından emindi.

Şu sırada hayatında bir kadın problemi vardı. Aslında iki kadın, biri genç, biri daha yaşlı (yani kendi yaşlarında); birbirlerinden haberdardılar ve saç saça baş başa

girişebilirlerdi. Son zamanlarda onlardan gördüğü tek şey çığlıklar, şikâyetler, kendisini sevdikleri yolunda öfkeli teminatlardı.

Belki bu konuya da bir çözüm gelmişti.

Johanna, dükkânda erzak alışverişi yaparken bir tren sesi duydu, arabayla otele dönerken de istasyonda park edilmiş bir araba gördü. Daha Ken Boudreau'nun arabası hareket halindeyken platformun üzerine yığılmış mobilya sandıklarını fark etmişti. İstasyon şefiyle konuştu –park edilmiş olan araba ona aitti– adam onca koca sandığın gelişine hem çok şaşırmış hem sinirlenmişti. Johanna istasyon şefinden bir kamyon sahibinin –temiz bir kamyon diye ısrar etmişti– adını öğrenmeyi başardığında otuz kilometre ötede oturan ve ara sıra taşımacılık yapan adamı, istasyonun telefonundan aradı ve rüşvet teklif ederek derhal gelmesini emretti. Sonra kamyon gelinceye kadar sandıkların başında dursun, diye istasyon şefine talimat verdi. Akşam yemeği saatinde kamyon gelmiş, kamyon sahibiyle oğlu mobilyaların tamamını boşaltıp otelin büyük salonuna taşımıştı.

Johanna ertesi gün etrafı iyice inceledi. Karar verme aşamasındaydı.

Bir sonraki gün Ken Boudreau'nun doğrulup otururak kendisini dinleyecek halde olduğuna hükmetti ve konuşmaya başladı: "Bu otel para tuzağı. Kasaba son demlerini yaşıyor. Yapılacak en iyi şey para edecek her şeyi çıkarıp satmak. Gelen mobilyayı kastetmiyorum, bilardo masasını, mutfaktaki ocakla fırını filan kastediyorum. Sonra binayı tenekelerini söküp hurdaya çıkaracak birine satmamız gerek. Hiç değeri olmadığını sandığın şey bile işe yarar. Sonra da... Otel eline geçmeden önce sen ne yapmayı düşünmüştün?"

Ken Boudreau, İngiliz Kolumbiyası'na, Salmon Arm'a gitmeyi düşündüğünü söyledi; orada bir arkadaşı vardı, bir ara meyve bahçelerinde yönetici olarak çalışabileceğini söylemişti. Ama gitmesi mümkün değildi; çünkü uzun yola çıkmadan arabanın lastiklerinin değişmesi, bakımdan geçmesi gerekirdi, oysa bütün parası geçimine gidiyordu. Sonra da bu otel adeta gökten zembille inmişti.

"Gülle gibi," dedi Johanna. "Lastikle arabanın bakımına para harcamak, buraya para akıtmaktan daha iyi bir yatırım olur. Karlar başlamadan önce buradan ayrılmakta fayda var. Mobilyaları tekrar trene yükler, oraya vardığımızda kullanırız. Evimizi döşemek için gerekli her şey var."

"Çok sağlam bir teklif sayılmayabilir."

"Biliyorum," dedi Johanna. "Ama her şey yoluna girecek."

Ken Boudreau, Johanna'nın ne dediğini bildiğini ve gerçekten her şeyin yoluna gireceğini anladı. Bu tür durumlar onun işiydi belli ki.

Minnettar olacaktı elbette. Minnetin kendisine yük olmadığı, doğal olduğu bir noktaya gelmişti – özellikle minnet beklenmediği zaman.

Canlanma düşünceleri doğuyordu. İhtiyacım olan değişiklik bu. Bu cümleyi daha önce de kurmuştu ama önünde sonunda doğru çıkacaktı herhalde. Ilımlı kışlar, çam ormanlarının ve olgunlaşan elmaların kokusu. *Evimizi kurmak için gerekli her şey.*

Onun da bir gururu var, diye düşündü Johanna. Bunu da hesaba katmak gerekiyordu. Yüreğini ona açtığı mektuplardan hiç söz etmemek daha iyi olacaktı belki. Johanna yola çıkmadan önce hepsini yok etmişti. Aslında her mektubu birkaç kere okuyup ezberledikten sonra

hemen yok etmiş, ezberlemesi de fazla zaman almamıştı. En önemlisi mektupların, Sabitha ile kurnaz arkadaşının eline geçmemesiydi. Özellikle son mektuptaki gecelikli, yataklı bölüm. O tür şeyler olacaktı tabii, ama kâğıda dökmek bayağılık, aşırı romantik ya da dalga geçilecek bir şey olarak algılanabilirdi.

Sabitha'yı pek sık göreceklerini sanmıyordu. Ama Ken Boudreau görmek isterse Johanna, ona engel olacak değildi.

Bu ani güç ve sorumluluk hissi yeni bir deneyim sayılmazdı aslında. Bakıma ve idare edilmeye muhtaç bir başka alımlı, havai insan olan Mrs. Willets'a da benzer duygular beslemişti. Ken Boudreau bu açıdan tahminlerini biraz aşmıştı; ayrıca erkek oluşundan ötürü beklenebilecek farklılıklar da vardı; ama Johanna baş edemeyeceği bir durum olmadığından emindi.

Mrs. Willets'tan sonra Johanna'nın kalbi soğumuştu, bundan böyle hep bu şekilde kalabileceğini düşünmüştü. Oysa şimdi sıcacık bir hareketlilikle, faal bir sevgiyle çarpıyordu.

Mr. McCauley, Johanna'nın gidişinden yaklaşık iki yıl sonra öldü. Cenazesi, Anglikan kilisesinde yapılan son cenaze töreniydi. Kiliseye epey insan gelmişti. Törene, annesinin Toronto'lu kuziniyle gelen Sabitha artık ölçülü, güzel ve şaşırtıcı derecede ince bir genç kızdı. Başında şık siyah şapkasıyla, kendisiyle konuşulmadıkça konuşmuyordu. Konuştuğunda da karşısındakini hatırlamıyor gibiydi.

Gazetede çıkan ölüm ilanında Mr. McCauley'nin ailesi torunu Sabitha Boudreau ile İngiliz Kolumbiyası, Salmon Arm'da yerleşik damadı Ken Boudreau, onun eşi Johanna ve bebekleri Omar olarak sıralanmıştı.

Edith'in annesi ilanı yüksek sesle okudu – Edith, yerel gazeteye hiçbir zaman bakmazdı. Evlilikten ikisi de

haberdardı elbette – salonda televizyon seyreden Edith' in babası da öyle. Haber almışlardı. Bir tek Omar'dan habersizdiler.

"O kadının *bebeği* olmuş!" dedi Edith'in annesi.

Edith, mutfak masasında oturmuş Latince çeviri ödevini yapıyordu. *Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi...*[1]

Edith, kilisede önce davranıp Sabitha'yla konuşmamış, böylece Sabitha'nın kendisiyle konuşmamasına fırsat tanımamıştı.

Aslında yakalanrnaktan korkmuyordu artık – gerçi niye yakalanmadıklarını da hâlâ anlamış değildi. Eski benliğinin maskaralıklarıyla şimdiki benliği –hele hele bu kasabadan ayrılıp onu tanıdıklarını zanneden bütün insanlardan uzaklaştığında hâkimiyeti ele geçireceğini düşündüğü esas benliği– arasında hiçbir bağlantı olmaması, bir bakıma en doğrusuymuş gibi görünüyordu. Onun sinirini bozan, kaderin cilvesiydi – hayal gibiydi ama aynı zamanda sıkıcıydı da. Ayrıca bir hakaretti, kendisine pençesini geçirmeye çalışan bir tür espri ya da münasebetsiz bir uyarıydı sanki. Düşünülecek olursa, hayatta başarmayı planladığı şeyler listesinde, yeryüzünde Omar adlı bir şahsın varlığından sorumlu olmak yer alıyor muydu ki?

Annesini duymazdan gelerek yazdı: "Sormamalısın, bilmemiz yasaktır..."

Durup kurşunkaleminin dibini çiğnedi, sonra da tatminle ürpererek cümleyi tamamladı: "... kaderin bana ya da sana neler sunacağını..."

1. (Lat.) Neyin son olduğunu sorma, bunu bilmek suç... (Y.N.)

YÜZER KÖPRÜ

Jinny, onu bir kere terk etmişti. Somut nedeni oldukça sıradandı. Yeni yaptığı, o akşamki toplantıdan sonra ikram etmeye niyetli olduğu zencefilli keki Neal (Yo-yo'lar diye adlandırdığı) iki Çocuk Suçlu'yla[1] birlikte yiyip yutmuştu. O da kimseye –en azından Neal'a ve Yo-yo'lara– görünmeden evden çıkmış, ana cadde üzerindeki belediye otobüsünün günde iki kere geçtiği üç yanı kapalı durağa gidip oturmuştu. Daha önce oraya hiç gitmemişti, iki saat kadar beklemesi gerekiyordu. Oturup ahşap duvarlara yazılmış ya da kazılmış olan her şeyi okumuştu. Çeşitli başharfler, ölünceye kadar birbirlerini seviyordu. Lauri G. saks çekiyordu. Dunk Cultis ibneydi. Mr. Garner (matematikçi) de ibneydi.

> Bok ye H.W. Yaşasın ot. Ya paten ya ölüm. Tanrı küfürden nefret eder. Kevin S. bitmiştir. Amanda W. hem çok güzel hem çok tatlı, keşke hapse girmeseydi, onu ölesiye özlüyorum. V.P.yi sikmek istiyorum. Hanımlar, burada oturup sizin yazdığınız bu iğrenç pis lafları okumak zorunda kalıyor.

1. İngilizcesi, *Young Offender*. (Ç.N.)

Jinny, bu mesaj yağmuruna bakarken –özellikle de AmandaW.ya ilişkin içten, gayet düzgün yazılmış cümleye şaşırırken– acaba bunları tek başlarınayken mi yazıyorlar diye merak etti. Sonra da kendini burada ya da benzer bir yerde tek başına oturmuş otobüs beklerken hayal etti; şu anda uygulamaya kararlı olduğu plandan vazgeçmezse bu hayali gerçek olacaktı. Bu durumda umumi duvarlarda beyanatta bulunma güdüsünü hissedecek miydi?

O anda insanların birtakım şeyleri yazma ihtiyacı duyduklarında hissettikleriyle kendisi arasında bir bağlantı olduğunu seziyordu – bağlantıyı sağlayan öfkesi, yersiz bir hakarete uğramışlık duygusu (yersiz olabilir miydi?) ve ödeşmek için Neal'a yapmakta olduğu şeyin heyecanıydı. Ama içine girmek üzere olduğu hayat ona kızacak birini, kendisine borçlu olan birini, kendi yapacaklarıyla ödüllendirilemeyecek, cezalandırılamayacak, etkilenemeyecek herhangi birini sunmayabilirdi. Duyguları belki kendinden başka kimse için bir önem taşımayacak, buna karşılık içinde şiştikçe şişip kalbini sıkıştıracak, nefesini tıkayacaktı.

Ne de olsa insanların her yerde peşinde koşacağı biri değildi. Buna rağmen kendine göre seçiciydi.

Kalkıp eve doğru yürümeye başladığında otobüs hâlâ ortada yoktu.

Neal evde yoktu. Oğlanları okula geri götürmek üzere çıkmıştı; döndüğünde de toplantıya biraz erken gelmiş biri vardı evde. Jinny ne yaptığını ona iyice kendine geldikten sonra, bu konuda şakalaşabilecekken anlattı. Hatta olay defalarca başkalarına –duvarlarda okuduklarını atlayarak ya da şöyle bir bahsederek– anlattığı komik bir anekdota dönüştü.

"Peşime düşmek aklına gelir miydi?" diye sordu Neal'a.

"Tabii. Zamanla."

Onkoloğun hali tavrı papazı çağrıştırıyordu, üstelik beyaz önlüğünün altına da siyah balıkçı yaka kazak giymişti – kıyafeti törensel bir karıştırma ve doz ayarlama işlemini yeni tamamlamış hissini veriyordu. Teni, genç ve pürüzsüzdü – karamelaya benziyordu. Kafasının tam tepesinde incecik telli siyah saçlar vardı, tıpkı Jinny'nin kendi tüyümsü saçları gibi. Ama onunkiler fare postu gibi boz renkliydi. Jinny ilk başta, acaba hem doktor hem hasta olabilir mi, diye düşünmüştü. Ardından hastalarını rahat ettirmek için böyle bir saç modeli benimsemiş olabileceği gelmişti aklına. Daha büyük ihtimalle saç ektirmişti. Ya da bu saç modelinden hoşlanıyordu sadece.

Kendisine sorulamazdı. Doktor Suriyeli ya da Ürdünlü veya doktorların ağrbaşlı olduğu başka bir ülkeden gelmeydi. Kibarlığı buz gibi soğuktu.

"Ne var ki," dedi doktor, "yanlış bir izlenim de uyandırmak istemem."

Jinny, klimalı binadan Ontario'nun insanı sersem eden kızgın ağustos öğle sonrasına çıktı. Güneş bazen ortalığı kavuruyor, bazen de ince bulutların arkasına gizleniyordu – her iki durumda da hava aynı derecede sıcaktı. Park etmiş arabalar, kaldırım, diğer binaların tuğlaları onu düpedüz yaylım ateşine tutar gibiydi; abes bir sıralamayla fırlatılmış tek tek gerçeklerdi sanki. Jinny, bu aralar mekân değişikliğine pek gelemiyordu; her şeyin tanıdık ve sabit olmasını istiyordu. Malumat değişiklikleri için de aynı şey geçerliydi.

Kamyonetin kaldırım kenarından hareket ettiğini ve kendisini almak üzere ilerlediğini gördü. Açık mavi, parlak, mide bulandırıcı bir renkteydi. Pas lekelerini örten boya daha açık renkti. Arkasındaki yazılardan biri, "KULLANDIĞIM ARABA HURDA, BİLİYORUM AMA SEN

BİR DE EVİMİ GÖR", biri, "TOPRAK-ANANA HÜRMET ET", biri de (bu daha yeniydi) "BÖCEK İLACI KULLAN, ZARARLI OTLARI ÖLDÜR, KANSERİ DESTEKLE" idi.

Neal, ona yardım etmek üzere yanına geldi.

"Kız kamyonette," dedi. Sesinde belli belirsiz bir uyarı ya da yakarı izlenimi uyandıran hevesli bir ton vardı. Bir titreşimle, gerginlikle çevriliydi; Jinny haberi vermek için uygun bir zaman olmadığını anladı, söyleyeceği şeye haber denebilirse elbette. Etrafta Jinny dışında birileri, hatta bir kişi olduğunda Neal'ın davranışları değişir, daha canlı, hevesli, pohpohlayıcı olurdu. Jinny, bundan artık rahatsız olmuyordu – yirmi bir yıldır birlikteydiler. Kendisi de değişir –Jinny tepki olarak değiştiğini düşünürdü– daha ölçülü, hafif ironik olurdu. Bazı roller gerekliydi ya da vazgeçilemeyecek kadar yerleşikti. Mesela Neal'ın acayip kılığı – başındaki bandana, at kuyruğu halinde toplanmış kır saçları, dişindeki altın kaplamalar gibi parlayan küçük altın küpesi ve partal haydut kıyafetleri.

Jinny, doktorun yanındayken Neal da gidip bundan böyle günlük hayatlarında onlara yardımcı olacak kızı almıştı. Neal, onu Çocuk Suçlular Islahevi'nden tanıyordu; kendisi ıslahevinde öğretmendi, kız da bir dönem mutfakta çalışmıştı. Islahevi, yaşadıkları kasabanın hemen dışında, bulundukları yerden yaklaşık otuz kilometre uzaktaydı. Kız, mutfak işinden birkaç ay önce ayrılmıştı, hasta bir anneye bakmak üzere bir çiftlik evinde işe girmişti. Kendi yaşadıkları yerden daha büyük olan bu kente yakın sayılabilecek bir yerde. Bu sıralar bir işi olmaması şanstı.

"Kadına ne olmuş?" diye sormuştu Jinny. "Ölmüş mü?"

"Hastaneye yatırmışlar," demişti Neal.

"Aynı şey."

Oldukça kısa bir sürede çeşitli pratik düzenlemeler yapmak zorunda kalmışlardı. Salonun duvarlarını kaplayan rafları dolduran, henüz diske aktarılmamış bütün dosyaların, ilgili makalelerin bulunduğu gazete ve dergiler taşınıp salon boşaltılmıştı. Ayrıca iki bilgisayar, eski daktilolar ve yazıcı da gitmişti. Bütün bunlara bir başka evde –kimse açıkça ifade etmese de geçici olarak– yer bulmak gerekiyordu. Salon, hasta odası olacaktı şimdi.

Jinny en azından bilgisayarlardan birini yatak odasına koyabileceğini söylemişti Neal'a. Ama Neal istememişti. Açıkça söylemediği halde, bilgisayara ayıracak vakit olmaz, diye düşündüğünü Jinny anlamıştı.

Birlikte oldukları yıllar boyunca Neal, boş vaktinin neredeyse tamamını kampanyalar düzenleyip yürütmekle geçirmişti. Sadece politik kampanyalar değil –ki onları da yapmıştı– ayrıca tarihî binaları, köprüleri, mezarlıkları korumayı, hem kasabanın sokaklarında hem de ücra eski ormanlık arazilerde ağaçların kesilmesini önlemeyi, ırmakları zehirli atıklardan, değerli arazileri müteahhitlerden, yöre halkını kumarhanelerden korumayı amaçlayan kampanyalar... Sürekli mektuplar, dilekçeler yazılmış, devlet daireleriyle görüşülüp lobi faaliyetleri yürütülmüş, afişler dağıtılmış, protestolar düzenlenmişti. Evin salonu, haksızlıklar karşısındaki öfkeye (Jinny, bunun insanlara büyük bir tatmin sağladığı kanısındaydı), çapraşık önerilerle tartışmalara ve Neal'ın gergin enerjisine sahne olmuştu. Salon bir anda boş kaldığında Jinny, anne babasının süslü ağır perdeli dubleksinden doğrudan bu eve adım atışını hatırlamış, kitaplarla dolu rafları, pencerelerin ahşap panjurlarını, cilalı parke zeminde adını hep unuttuğu güzelim Ortadoğu halılarını düşünmüştü. Çıplak tek duvarda ise üniversitedeki odası için satın aldığı Canaletto baskısı. *Thames'de Belediye Başkanlığı Töreni.* O resmi, duvara bizzat astığı halde artık onu görmüyordu.

Bir hastane yatağı kiraladılar – henüz ihtiyaçları yoktu aslında ama bulmuşken kiralamak daha iyiydi; çünkü istendiğinde bulunamayabiliyordu. Neal her şeyi düşünüyordu. Pencerelere bir dostun oturma odasından kalma ağır perdeler asmıştı. İçki maşrapası ve pirinç at koşumu süslemesi desenliydiler ve Jinny'ye sorulursa çok çirkindiler. Ama insan hayatında bir noktaya gelindiğinde çirkinle güzelin aşağı yukarı aynı amaca hizmet ettiğini, bakılan herhangi bir şeyin gemlenemeyen bedensel duyularla zihnin bölük pörçük parçalarının asılacağı bir kanca olduğunu artık biliyordu.

Kırk iki yaşındaydı, yakın zamana kadar yaşını göstermezdi. Neal kendisinden on altı yaş büyüktü. Dolayısıyla Jinny, normal koşullarda Neal'ın şimdiki konumunda kendisinin olacağını düşünmüştü hep, ara sıra altından kalkıp kalkamayacağını düşünüp kaygılanmıştı. Bir keresinde, uyumadan önce yatakta Neal'ın elini, sıcak, canlı elini tutarken Neal öldüğünde de en az bir kere elini tutacağını ya da eline dokunacağını düşünmüştü. Gerçeğe inanamayacağını düşünmüştü. Onun ölmüş ve güçsüz olduğu gerçeğine. Durum ne kadar önceden anlaşılmış olursa olsun inanamayacaktı. Neal'ın içten içe bu ânı ve Jinny'yi bir şekilde bilmediğine inanamayacaktı. Böyle bir bilgisinin olmayacağını düşünmek Jinny'de duygusal bir baş dönmesi, korkunç bir düşüş hissi yaratmıştı.

Öte yandan bir heyecan da yaşamıştı. Doludizgin yaklaşan bir felaket, bizi kendi hayatımızın sorumluluklarından kurtarmayı vadettiğinde hissettiğimiz ağza alınmaz heyecan. Bu durumda ayıp olmasın diye kendini toparlayıp hiç ses çıkarmamak gerekir.

"Nereye gidiyorsun?" demişti Neal, Jinny elini çektiğinde.

"Bir yere gittiğim yok. Öteki tarafa dönüyorum."

Şimdi durum tersine dönmüş, kendisi hastalanmış-

ken Neal'ın bu tür duygular yaşayıp yaşamadığını bilmiyordu. Ölüm fikrine alışıp alışmadığını sormuştu ona. Neal, başını hayır anlamında iki yana sallamıştı.

"Ben de alışamadım," demişti Jinny.

Sonra da, "Sakın 'Yas Danışmanları'nı içeri alma," demişti. "Şimdiden dışarıda pusuya yatmış, önce davranıp ilk saldırıyı yapmaya hazırlanıyor olabilirler."

"Üstüme üstüme gelme," demişti Neal nadiren gösterdiği bir öfkeyle.

"Affedersin."

"Her şeyi hafife almak zorunda değilsin."

"Biliyorum," demişti Jinny. Ama aslında, bunca olayın arasında, anbean yaşananlar dikkatini tekeline almışken herhangi bir yaklaşımı benimsemekte zorlanıyordu.

"Tanıştırayım, Helen," dedi Neal. "Bundan böyle bize Helen bakacak. Eli maşalıdır, haberin olsun."

"Aferin ona," dedi Jinny. Koltuğa yerleştikten sonra elini uzattı. Ama kız arka koltuğun ortasına gömülüp alçakta kaldığından görmemiş olabilirdi.

Belki de ne yapacağını bilememişti. Neal kızın inanılmaz bir geçmişi, resmen barbar bir ailesi olduğunu söylemişti. Bu devirde insanın aklından geçmeyecek şeyler yaşamıştı. Ücra bir çiftlik, ölmüş bir anne, zihinsel özürlü kızı, zorba, akıl hastası, ensestçi bir yaşlı baba ve iki kız çocuğu. Helen, büyük kızdı ve on dört yaşında ihtiyara saldırmış, ardından evden kaçmıştı. Bir komşu, onu evine alıp polise haber vermiş, polis gelip küçük kızı da alarak ikisini Çocuk Esirgeme'ye teslim etmişti. İhtiyarla kızı –yani çocukların annesiyle babası– Psikiyatri Koğuşu'na yatırılmıştı. Zihinsel ve fiziksel açıdan normal olan Helen'la kız kardeşi, koruyucu ailelerin yanına verilmişti. Gönderildikleri okulda birinci sınıftan başla-

mak zorunda kaldıklarından çok zorluk çekmişlerdi. Ama ikisi de bir işte çalışabilecek kadar eğitim görmüştü.

Neal kamyoneti çalıştırdığında kız konuşmaya karar verdi.

"Dışarı çıkmak için de pek sıcak bir gün seçmişsiniz," dedi. İnsanların bu tür bir cümleyi sohbet açılışı olarak kullandığını duymuş olabilirdi. Ses tonu sert, tekdüze, düşmanca ve şüpheciydi ama Jinny bunu bile üzerine alınmaması gerektiğini artık biliyordu. Bu yörede bazı insanlar –özellikle köylüler– hep bu tonda konuşurdu.

"Sıcak geldiyse klimayı açabilirsin," dedi Neal. "Bizim klima eski model – bütün pencereleri açıverirsin."

İlk köşeden dönüş, Jinny'nin beklemediği bir şeydi.

"Hasteneye uğramamız gerekiyor," dedi Neal. "Merak etme. Helen'ın kardeşi hastanede çalışıyor, Helen ondan bir şey alacak. Değil mi Helen?"

"Evet. Bayramlık ayakkabılarımı," dedi Helen.

"Helen'ın bayramlık ayakkabıları." Neal dikiz aynasına baktı. "Bayan Helen Pembiş'in bayramlık ayakkabıları."

"Benim adım Helen Pembiş değil," dedi Helen. Bunu ilk kez söylemiyor gibiydi.

"Yanakların pembe olduğu için öyle söylüyorum," dedi Neal.

"Hiç de değil."

"Öyle öyle. Değil mi Jinny? Bak Jinny de aynı fikirde, yanakların pespembe. Bayan Helen Pembişyanak."

Kızın teni gerçekten pespembeydi. Neredeyse beyaz denebilecek kirpikleriyle kaşları, sarı bebe yünü saçları, normal rujsuz dudaktan farklı, garip biçimde çıplak görünen dudakları da Jinny'nin dikkatini çekmişti. Görünümü, yumurtadan yeni çıkmış, diye tasvir edilebilirdi; sanki bir deri tabakası, normal kalınlıkta saçlar eksikmiş gibi. Muhtemelen derisi kolaylıkla tahriş olup iltihap kapıyor, sıyrılıp moranıyordu; ağzının etrafında sık

sık yaralar oluşuyor, beyaz kirpiklerinin arasında arpacıklar çıkıyordu herhalde. Bununla birlikte çelimsiz görünmüyordu. Omuzları genişti, zayıf ama iri kemikliydi. Bir dana ya da geyik gibi yalın ve dobra bir yüz ifadesi olmasına rağmen aptal da görünmüyordu. Her şeyi ortadaydı, ilgisi ve tüm kişiliği masum ve –Jinny'ye sorulursa– tatsız bir güçle karşısındakine doğrudan yöneliyordu.

Hastaneye çıkan uzun yokuşta ilerliyorlardı; Jinny, bu hastanede ameliyat olmuş, ilk kemoterapisini de orada görmüştü. Yolun bir yanında hastane binaları, öteki yanında da bir mezarlık vardı. Burası bir anayoldu, bu yoldan ne zaman geçseler –kente sırf alışverişe ya da nadiren sinemaya geldikleri eski günlerde– Jinny, "Ne kadar moral bozucu bir manzara," ya da, "Bu kadar da kolaylık olmaz ki," gibi bir şeyler söylerdi.

Bu sefer bir şey demedi. Mezarlık, onu rahatsız etmiyordu. Bir önemi olmadığını anlamıştı.

Neal da anlamış olmalıydı. Aynaya bakarak, "Sence şu mezarlıkta kaç ölü vardır?" dedi.

Helen önce cevap vermedi. Sonra –oldukça somurtkan bir ifadeyle– "Bilmem," dedi.

"Oradakilerin *tamamı* ölü."

"Ben de bilememiştim," dedi Jinny. "İlkokul dört bilmecesi."

Helen cevap vermedi. İlkokul dördüncü sınıfa gelememişti belki.

Hastanenin ana kapısına geldiklerinde Helen'ın talimatına uyarak arkaya dolandılar. Hastalar, sabahlıklarıyla, kimi serum askılarını sürükleyerek dışarıya sigara içmeye çıkmıştı.

"Şu banka baksana, dedi Jinny. "Neyse, geçtik şimdi. Üzerinde bir yazı var: SİGARA İÇMEDİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİZ. Ama insanlar hastaneden dışarı çıktığında otursunlar, diye koymuşlar bankı oraya. Peki

niye çıkıyorlar dışarı? Sigara içmek için. Bu durumda ayakta mı durmaları gerekiyor? Anlamıyorum."

"Helen'ın kardeşi, çamaşırhanede çalışıyor," dedi Neal. "Adı ne Helen? Kardeşinin adı ne?"

"Lois," dedi Helen. "Burada durun. Tamam. Burası."

Hastane binasının bir kanadının arka tarafındaki otoparktaydılar. Zemin katta sımsıkı kapalı bir servis kapısı dışında kapı yoktu. Onun üzerindeki üç katta yangın merdivenine açılan kapılar vardı.

Helen arabadan iniyordu.

"İçeri nasıl gireceğini biliyor musun?" dedi Neal.

"O kolay."

Yangın merdiveni yerden bir buçuk metre kadar yüksekte bitiyordu, ama Helen birkaç saniyede parmaklığa tutunmuş, belki bir tuğla çıkıntısına basıp destek alarak kendini yukarı çekmişti. Jinny, nasıl becerdiğini anlayamadı. Neal gülüyordu.

"İşte bu kadar," dedi.

"Başka yolu yok mu?" dedi Jinny.

Helen koşarak üçüncü kata çıkmış, sonra da gözden kaybolmuştu.

"Olsa da onun ihtiyacı yok," dedi Neal.

"Çok becerikli," dedi Jinny kendini zorlayarak.

"Başka türlü kurtulamazdı," dedi Neal. "Epeyce becerikli olması gerekirdi."

Jinny'nin başında geniş kenarlı bir hasır şapka vardı. Çıkarıp yelpazelenmeye koyuldu.

Neal, "Kusura bakma," dedi. "Park edebileceğim bir gölgelik yok. Fazla uzun kalmaz içeride."

"Çok mu acayip görünüyorum?" dedi Jinny. Neal, bu soruya alışmıştı.

"Acayip filan görünmüyorsun. Zaten etrafta kimse de yok."

"Bugün görüştüğüm adam, daha önceki adam değil-

di. Bu daha önemli biriydi galiba. İşin tuhafı, kafası aşağı yukarı benimki gibiydi. Hastaları rahat ettirmek için öyle geziyordur belki."

Jinny'nin niyeti devam edip doktorun söylediklerini aktarmaktı ama Neal, "Kardeşi onun kadar zeki değil," dedi. "Helen onu kolluyor, idare ediyor. Bu ayakkabı durumu çok tipik aslında. Kendine bir ayakkabı alamaz mıydı? Kendi düzenini kuramamış – hâlâ koruyucu ailenin yanında kalıyor, köyde bir yerlerde."

Jinny, sözüne devam etmedi. Yelpazelenmek için neredeyse bütün enerjisini harcıyordu. Neal, binaya bakıyordu.

"Umarım yanlış yerden girdi, diye azar işitmiyordur," dedi. "İlle kuralları çiğneyecek. Kurallar bu kız için yapılmamış."

Birkaç dakika sonra ıslık çaldı.

"İşte geliyor. Şuna bak. Son ayağa geldi. Atlamadan önce durma sağduyusunu gösterecek mi bakalım? Atlamadan önce durup bakacak mı? Acaba – hayır efendim. Hayır. Katiyen."

Helen'ın elinde ayakkabı yoktu. Kamyonete atlayıp kapıyı çarptı, "Geri zekâlılar," dedi. "Çıktım yukarı, dallamanın teki yolumu kesti. Ziyaretçi kartın nerde? Ziyaretçi kartı alman lazım. Kartın yoksa içeri giremezsin. Yangın merdiveninden geldiğini gördüm, yasak. Tamam, tamam, kız kardeşime geldim. Şu anda mola saati değil, görüşemezsin. Biliyorum, onun için yangın merdiveninden geldim, bir şey alacağım sadece. Onunla konuşmak istemiyorum vaktini almayacağım bir şey alıp gideceğim. Alamazsın. Alırım. Alamazsın. Sonra bağırmaya başladım ben de, *Lois. Lois.* Bütün makineler çalışıyor, içerisi olmuş yüz derece, hepsi kan ter içinde, bir şeyler taşınıyor, bağırdım *Lois. Lois.* Nerede, beni duyuyor mu bilmiyorum. Sonra bir yerden fırladı, beni görür görmez, Ey-

vah, dedi, unuttum. *Ayakkabılarımı getirmeyi unutmuş.* Dün gece telefon ettim hatırlattım ama o *unutmuş*. Çarpacaktım bir tane. Adam, Artık gidebilirsin, dedi. Merdivenden inip çık dışarı. Yangın merdiveninden değil, onu kullanmak yasak. Sıçmışım yasağına."

Neal kahkahalarla gülüyor, başını sallıyordu.

"Unutmuş ha? Getirmemiş ayakkabılarını."

"June ile Matt'in evinde bırakmış."

"Rezalet."

"Yola çıkabilir miyiz artık?" dedi Jinny. "Biraz hava girsin içeri, yelpaze işe yaramıyor."

"Tamam," dedi Neal. Geri geri gidip döndü, bir kez daha hastanenin tanıdık cephesinin önünden geçtiler; aynı –belki de başka– hastalar kasvetli hastane kıyafetleriyle, serum askılarını sürükleyerek, ağızlarında sigara dolanıyorlardı. "Helen nereye gideceğimizi söylesin bakalım."

Arka koltuğa seslendi: "Helen?"

"Ne?"

"Şu eve gitmek için ne tarafa sapacağız?"

"Hangi eve?"

"Kardeşinin oturduğu yere. Ayakkabıların olduğu yere. Yolu tarif et."

"Oraya gitmiyoruz ki, söylemeyeceğim."

Neal geldikleri yoldan geri döndü.

"Sen yolu tarif edinceye kadar bu yoldan gideceğim. Otoyola çıksam daha mı iyi olur? Yoksa kent merkezine mi gideyim? Nereden gideceğiz?"

"Hiçbir yerden. Oraya gitmiyoruz."

"O kadar uzak sayılmaz, değil mi? Niye gitmeyelim?"

"Bana bir iyilik ettiniz zaten, o kadarı yeter." Helen öne doğru eğilip kafasını Neal ile Jinny'nin arasından uzattı. "Hastaneye götürdünüz zaten, yetmez mi? Bana iyilik olsun diye bütün gün oraya buraya gitmenize gerek yok."

Yavaşlayıp bir ara sokağa saptılar.

"Saçmalama," dedi Neal. "Otuz kilometre uzağa gideceğiz, bir süre buralara gelemeyebilirsin. Ayakkabılara ihtiyacın olabilir."

Cevap gelmedi. Neal tekrar denedi.

"Yoksa yolu bilmiyor musun? Buradan nasıl gidileceğini bilmiyor musun?"

"Biliyorum ama söylemeyeceğim."

"O zaman biz de dolaşırız. Sen söylemeye razı olunca kadar dolaşır dururuz."

"Razı olmayacağım. Söylemeyeceğim yani."

"Dönüp kardeşine sorabiliriz. O söyler. Onun da paydos vakti yaklaşmıştır, eve bırakırız kardeşini."

"Bugün akşam vardiyasında, tutturamadınız."

Geçtikleri sokaklar, Jinny'nin daha önce gelmediği yerlerdi. Çok yavaş gidiyorlar, sık sık ara sokaklara sapıyorlardı, bu yüzden de içeri pek hava girmiyordu. Kalaslar çakılarak kapatılmış bir fabrika, ucuzluk mağazaları, rehin dükkânları. Demir parmaklıklı bir pencerenin üzerinde yanıp sönen NAKİT, NAKİT, NAKİT yazısı. Ama evler de vardı, namuslu görünmeyen eski dubleksler, İkinci Dünya Savaşı'nda alelacele inşa edilmiş ahşap müstakil evler. Minicik bir bahçeye satılık eşyalar çıkarılmıştı: çamaşır ipine asılı giysiler, masaların üzerine istiflenmiş tabak çanak, ev eşyaları... Bir köpek, masalardan birinin altına girmiş, toprağı eşeliyordu; masayı devirebilirdi ama evin önündeki basamağa oturmuş sigara içerek müşteri yokluğunu izleyen kadının umurunda değildi.

Bir sokak köşesindeki dükkânın önünde buzlu lolipop emen çocuklar vardı. Ötekilerden biraz uzakta, kenarda duran bir çocuk –en fazla dört-beş yaşındaydı– lolipopunu kamyonete fırlattı. Boyundan beklenmeyecek bir kuvvetle fırlatmıştı. Lolipop, Jinny'nin kapısına, hemen kolunun altına isabet etti, Jinny hafif bir çığlık attı.

Helen başını arka pencereden çıkardı.

"Kolunu kırayım mı senin?"

Çocuk ağlamaya başladı. Helen'ı hesaba katmamıştı, belki lolipopunu kaybedeceğini de hesaba katmamıştı.

Helen kafasını içeri sokarak, "Boşuna benzin harcıyorsunuz," dedi Neal'a.

"Kentin kuzeyinde mi?" dedi Neal. "Güneyinde mi? Kuzey güney doğu batı, hangisi Helen, söyle."

"Söyledim ya. Bugün bana yeterince iyilik yaptınız."

"Ben de sana söyledim. Eve gitmeden önce o ayakkabıları alacağız."

Neal sert sert konuşsa da gülümsüyordu. Yüzünde bilinçli ama çaresiz bir salaklık okunuyordu. Bir saadet istilasının işaretleri. Neal'ın benliği istila altındaydı, salakça bir saadete boğulmuştu.

"Amma inatçısınız," dedi Helen.

"Gör bak ne kadar inatçıyım."

"Ben de inatçıyım. Ben de sizin kadar inatçıyım."

Jinny, Helen'ın neredeyse kendi yanağına değen yanağından çıkan ateşi hissediyordu adeta. Kızın heyecandan boğuklaşmış, sıklaşmış, astımın sezildiği nefesini net olarak duyuyordu. Helen'ın varlığı asla hiçbir araca bindirilmemesi gereken, fazlasıyla gergin, mantıktan yoksun, her an koltukların arasından havaya zıplayabilecek bir ev kedisini çağrıştırıyordu.

Güneş tekrar bulutların arasından çıkmıştı. Hâlâ tepede, hâlâ göz alıcıydı.

Neal ulu, yaşlı ağaçların ve biraz daha düzgün evlerin olduğu bir sokağa saptı.

"Burası daha iyi mi?" dedi Jinny'ye. "Biraz daha gölgelik, değil mi?" Alçak sesle, samimi bir tonda konuşuyordu, kızla ilgili konu bir süreliğine unutulabilecek saçma sapan bir şeymiş gibi.

"Manzara yoluna giriyorum," dedi, tekrar arkaya ses-

lenerek. "Bugün manzara yolundan gidiyoruz, Bayan Helen Pembişyanak'ın şerefine."

"Yola çıksak daha iyi olur belki," dedi Jinny. "Doğrudan eve gitsek."

Helen neredeyse bağırarak araya girdi. "Kimsenin eve gitmesine engel olmak istemiyorum ben."

"Öyleyse yolu tarif et," dedi Neal. Sesini kontrol etmeye, olağan bir ciddiyete bürünmeye çalışıyordu. Ne kadar uğraşırsa uğraşsın dudaklarına yayılıveren sırıtışı, suratından silmeye çabalıyordu. "Hadi gidip ne yapacaksak yapalım, sonra da eve gidelim."

Sokağın yarısına kadar ağır ağır ilerlemeye devam ettikten sonra Helen arkada homurdandı.

"Madem öyle, söyleyeyim bari," dedi.

Gidecekleri yer fazla uzak değildi. Parsellenmiş bir araziden geçerlerken Neal tekrar Jinny'ye hitaben, "Ben dere filan göremiyorum. Konak da göremiyorum," dedi.

"Ne?" dedi Jinny.

"*Silver Creek Estates.*[1] Tabelada öyle yazıyordu."

Jinny'nin görmediği bir tabeladan bahsediyor olsa gerekti.

"Buradan dönün," dedi Helen.

"Sağa mı sola mı?"

"Hurdalıktan."

Gevşek tel çitin, karoserleri yarı yarıya gizleyebildiği bir hurdalığın önünden geçtiler. Sonra yokuşu tırmanıp bir kapıdan geçerek tepenin ortasında koca bir çukur oluşturan çakıl ocağına çıktılar.

"Burası. Şu ilerideki onların posta kutusu," diye ses-

1. (İng.) Gümüş Deve Konakları. (Ç.N.)

lendi Helen ciddileşerek, yaklaştıklarında posta kutusunun üstündeki ismi okudu.

"Matt ve June Bergson. Onlar."

İki köpek, kısa araba yolunda havlayarak onlara yaklaştı. Biri iri ve siyah, öteki küçük ve kirli sarıydı, yavruya benziyordu. Tekerleklerin etrafında dolanırlarken Neal klakson çaldı. Sonra bir başka köpek –bu daha sinsi ve kararlıydı, kısa tüylü gövdesinde mavimsi lekeler vardı– otların arasından çıkageldi.

Helen, onlara, kesin sesinizi, yatın, defolun, diye bağırdı.

"Pinto hariç ötekilere aldırmayın," dedi. "Ötekiler korkak."

Üzerine çakıl dökülmüş, ne olduğu belirsiz geniş bir alanda durdular. Bir tarafında ağıl ya da ardiyeye benzer teneke çatılı bir baraka vardı, onun yan tarafında, mısır tarlasının kenarında da metruk bir çiftlik evi; tuğlaları sökülmüş, koyu ahşap duvarları çıplak duruyordu. Şu anda oturulan ev bir karavandı, güzelce düzenlenmiş, önüne bir veranda yapılmış, tente gerilmişti; oyuncak gibi görünen bir çitin ardında bir çiçek bahçesi de vardı. Karavanla bahçesi bakımlı ve düzenliydi ama arazinin geri kalanı, belki kullanılan, belki de paslanmak ya da çürümek üzere ortada bırakılmış eşyalarla doluydu.

Helen, aşağı atlamış köpeklere şaplak atıyordu. Ama onlar yanından kaçıp koşmaya, zıplayıp kamyonete havlamaya devam ediyorlardı; sonunda barakadan bir adam çıkıp köpeklere bağırdı. Savurduğu tehditlerle hakaretler Jinny için anlaşılmaz olmakla birlikte köpekler sakinleşti.

Jinny, şapkasını başına geçirdi. Bütün bu süre boyunca şapkayı elinde tutmuştu.

"İlle hava atacaklar," dedi Helen.

Neal da kamyonetten inmiş kararlı bir tavırla köpeklerle anlaşmaya çalışıyordu. Barakadan çıkan adam, onlara

yaklaştı. Üzerinde terden sırılsıklam olup göğsüne, göbeğine yapışmış mor bir tişört vardı. Memeleri olacak kadar şişmandı, göbek deliği hamile kadınlarınki gibi çıkıktı. Göbeğinin ortasında devasa bir iğnedenlik gibi duruyordu.

Neal, elini uzatarak ona doğru ilerledi. Adam kendi elini iş pantolonuna silip gülerek tokalaştı. Jinny konuşmalarını duyamıyordu. Karavandan bir kadın çıktı; oyuncak gibi küçük çitin kapısını açtı, geçip arkasından kapadı.

"Lois ayakkabılarımı getirmeyi unutmuş," diye seslendi Helen, kadına. "Telefon da etmiştim ama unutmuş, Mr. Lockyer ayakkabılarımı alayım, diye getirdi beni."

Kadın da kocası kadar olmamakla birlikte şişmandı. Üzerinde Aztek güneşi desenli bol, pembe bir elbise, saçlarında altın sarısı meçler vardı. Çakılların üzerinde sakin ve misafirperver bir tavırla yürüyordu. Neal dönüp kendini tanıttı, sonra kadını kamyonete götürüp Jinny'yi tanıştırdı.

"Tanıştığımıza memnun oldum," dedi kadın. "Rahatsız olan hanım sizsiniz, değil mi?"

"İyiyim ben," dedi Jinny.

"Madem buraya kadar geldiniz, içeri buyrun. Dışarısı çok sıcak."

"Yok, biz uğradık sadece," dedi Neal.

Adam da yanlarına gelmişti. "İçeride klimamız var," dedi. Kamyoneti inceliyordu; gülümsüyordu ama yüzünde küçümseyen bir ifade vardı.

"Ayakkabıları almak için uğradık sadece," dedi Jinny.

"Ama bir kere gelmişsiniz, hemen gitmek olmaz," dedi kadın –June– içeri girmeme fikri, duyulmamış bir şeymiş gibi gülerek. "Gelin dinlenin biraz."

"Akşam yemeğinizi bölmek istemeyiz," dedi Neal.

"Biz yemek yedik," dedi Matt. "Erken yiyoruz."

"Ama acılı kıymalı fasulyemiz arttı," dedi June. "Gelin de yardım edin, bitirelim."

Jinny, "Teşekkür ederim," dedi. "Ama bir şey yiyecek halim yok. Hava bu kadar sıcakken hiçbir şey yemek istemiyor canım."

"Öyleyse soğuk bir şey içersiniz," dedi June. "Gazozumuz var, kola var. Şeftalili şnapsımız var."

"Bira var," dedi Matt, Neal'a. "Blue sever misiniz?"

Jinny pencereye yaklaşması için Neal'a işaret etti.

"Gidemem," dedi. "Söyle onlara, mümkün değil."

"Kırılacaklar ama biliyorsun değil mi?" diye fısıldadı Neal. "Yakınlık göstermeye çalışıyorlar."

"Ama gerçekten gidemem. Sen git istersen."

Neal iyice eğilip yaklaştı. "Gelmezsen nasıl bir izlenim uyandıracağını biliyorsun değil mi? Tenezzül etmediğini düşünecekler."

"Sen git."

"İçeri girdiğinde rahat edersin. Klima iyi gelir sana."

Jinny başını iki yana salladı.

Neal doğruldu.

"Jinny olduğu yerde, gölgede dinlenmeyi tercih ediyor."

"Ama evde de dinlenebilir..." dedi June.

"Aslında bir Blue'ya hayır demem," dedi Neal. Gergin bir tebessümle Jinny'ye döndü. Kimsesiz ve öfkeli göründü Jinny'nin gözüne. "İyisin değil mi?" dedi, diğerlerinin duyabileceği şekilde. "Emin misin? Ben biraz içeride otursam sakıncası var mı?"

"İyiyim ben, merak etme," dedi Jinny.

Neal bir elini Helen'ın, bir elini June'un omzuna koyarak dostane bir tavırla karavana doğru yürüdü. Matt meraklı bir ifadeyle Jinny'ye gülümseyip peşlerinden gitti.

Bu kez onunla birlikte gitsinler diye köpekleri çağırdığında Jinny, isimlerini anlayabildi:

Goober. Sally. Pinto.

Kamyonet bir sıra söğüt ağacının altına park edilmişti. Ağaçlar ulu ve yaşlıydı ama yaprakları ince, gölgeleri titrekti. Yine de yalnız kalmak Jinny'yi çok rahatlattı.

O gün daha erken saatte, kasabadan çıkmış karayolunda giderken yol kenarına kurulmuş bir tezgâhtan turfanda elma almışlardı. Jinny, ayaklarının dibinde duran torbadan bir elma çıkarıp ufak bir ısırık aldı – tadını alabilecek mi, yutabilecek mi, midesinde tutabilecek mi, diye denemek için. Acılı kıymalı fasulye düşüncesini ve Matt'in devasa göbek deliğini unutturacak bir şeye ihtiyacı vardı.

Fena değildi. Elma sert ve ekşiydi ama çok ekşi de değildi; küçük lokmalar halinde iyice çiğnerse yiyebilirdi.

Neal'ı daha önce de birkaç kere bu halde –ya da buna benzer bir halde– görmüştü. Okuldaki herhangi bir oğlan yüzünden bu hale gelirdi. Oğlanın adını umursamaz, hatta küçümser bir tavırla telaffuz ederdi. Bakışları duygusallaşır, özür diler gibi ama bir yandan da meydan okur gibi kıkırdardı.

Ama daha öncekiler, Jinny'nin evde sürekli görmek zorunda kalacağı kişiler değillerdi, hiçbirinin bir yere varması söz konusu değildi. Oğlanın süresi dolar, başka bir yere giderdi.

Bu süre de dolacaktı. Önemli olmasa gerekti.

Jinny ister istemez, acaba dün bugünden daha mı önemsiz gelirdi, diye düşündü.

Kamyonetten indi, içerideki tutamaktan destek alabilmek için kapıyı açık bıraktı. Dışarıdaki her şey uzun süre tutunulamayacak kadar sıcaktı. Ayakta durup duramayacağını denemesi gerekiyordu. Sonra gölgede birkaç adım attı. Söğüt yapraklarının bazıları sararmaya başlamıştı bile. Kimi dökülmüştü. Gölgede durup araziye saçılmış eşyalara baktı.

Her iki farı parçalanmış, yan taraftaki yazının üstü boyayla kapatılmış, göçük bir eşya kamyoneti. Oturma yerini köpeklerin parçaladığı bir puset, istiflenmemiş bir odun yığını, üst üste yığılmış iri araba lastikleri, çok sayıda plastik maşrapa, yağ tenekeleri, kereste parçaları, barakanın duvarının dibinde iki buruşuk turuncu muşamba. Barakanın içinde bir ağır GM kamyon, bir küçük, yıpranmış Mazda kamyon, bir bahçe traktörü, kimi sağlam kimi kırık aletler, hayal edilebilecek kullanımlara bağlı olarak kullanılabilecek ya da kullanılamayacak tekerlekler, kulplar, çubuklar vardı. İnsanın üstüne ne çok şey zimmetlenebiliyordu. Kemoterapiye başlayıp hepsinden vazgeçmek zorunda kalmadan önce onca fotoğraf, resmî yazışma, toplantı tutanağı, gazete kupürü ve tanımlayıp diske aktarmakta olduğu binbir kategori de Jinny'nin üzerine zimmetlenmişti. Hepsi sonunda çöpe atılacaktı belki. Matt ölse bütün bunların da çöpe atılabileceği gibi.

Gitmek istediği yer mısır tarlasıydı. Mısırlar, Jinny'nin boyunu geçmişti, belki Neal'ın boyunu da; mısırların gölgesine ulaşmak istiyordu. Sadece bunu düşünerek bahçeyi bir baştan öbür başa katetti. Köpekler, Tanrı'ya şükür, içeri alınmış olmalıydı.

Tarlanın etrafında çit yoktu. Bahçeyle birleşiyordu. Jinny doğru tarlanın içine, iki sıra mısırın arasındaki dar yola girdi. Yapraklar muşamba şeritleri gibi yüzüne, kollarına çarpıyordu. Şapkası düşmesin diye çıkarmak zorunda kaldı. Her mısır sapının üzerinde kefene sarılmış bir bebek gibi ayrı bir koçan vardı. Keskin, neredeyse mide bulandırıcı bir bitkisel gelişim, ham nişasta ve sıcak özsu kokusu yayılıyordu etrafa.

Tarlaya girdiğinde yere uzanıp yatmayı düşünmüştü. O iri, kaba yaprakların gölgesine uzanıp yatacak, Neal, onu çağırıncaya kadar orada kalacaktı. Hatta belki

o zaman bile çıkmazdı. Ama sıralar, aralarına yatılamayacak kadar sıktı; ayrıca Jinny'nin zihni bununla uğraşamayacak kadar meşguldü. Öfkeliydi.

Yeni bir olay yüzünden değil. Bir akşam evlerinin salonunda –ya da toplantı odasında– bir grup insanla birlikte yerde oturup ciddi bir psikoloji oyunu oynayışlarını hatırlıyordu. İnsanı sözümona daha dürüst ve dirençli hale getiren oyunlardan biri. Grubun diğer üyelerine tek tek bakıp aklına ilk gelen şeyi söylüyordun. Neal'ın bir arkadaşı, beyaz saçlı, Addie Norton diye bir kadın, "Jinny, bunu söylemek istemezdim ama sana ne zaman baksam tek aklıma gelen *ahlak kumkuması* oluyor," demişti.

Jinny, hatırladığı kadarıyla o sırada buna cevap vermemişti. Belki oyunun kuralı gereği cevap verilmiyordu. Şimdi ise içinden, "Niye bunu söylemek istemezdim diyorsun?" diye geçiriyordu. "Farkında mısın, insanlar ne zaman, söylemek istemezdim, deseler aslında söylemeye can atıyorlardır. Madem bu kadar dürüstüz, en azından bu konuda dürüst olamaz mıyız?"

Bu hayalî cevabı ilk verişi değildi. Yine hayalinde Neal'a o oyunun ne büyük bir sahtekârlık olduğunu da söylerdi. Çünkü Addie'ye sıra geldiğinde herhangi biri ona tatsız bir şey söylemeye cesaret edebilir miydi? Mümkün değil. "Gözüpek," derlerdi, "Lafını esirgemez," derlerdi. Korkarlardı ondan, olay buydu.

Jinny yüksek sesle, "Lafını esirgemez," dedi, iğneleyici bir tonda.

Diğerleri daha olumlu şeyler söylemişti. "Çiçek çocuk", "Pınarların Madonna'sı" gibi. Jinny onu söyleyen her kimse "Pınarların Manon'u"nu[1] kastettiğini biliyordu, ama düzeltmemişti. Orada öylece oturup insanların

1. *Manon des Sources*. Fransız sinema adamı Claude Berri'nin (1934-2009), 1986'da sinemaya uyarladığı ünlü romana gönderme. (Y.N.)

kendisi hakkındaki yorumlarını dinlemek çok ağrına gitmişti. Herkes yanılıyordu. O, ne utangaçtı ne uysal, ne doğal ne de masum.

Elbette insan öldüğünde geriye bir tek bu yanlış kanılar kalıyordu.

Aklından bunlar geçerken bir mısır tarlasında en kolay olabilecek şey olmuş, Jinny kaybolmuştu. Bir mısır sırasını, sonra bir diğerini aşmış, muhtemelen ters yöne sapmıştı. Geldiği yoldan geri dönmeyi denedi ama belli ki doğru yolda değildi. Güneş tekrar bulutların arkasına saklandığından batının ne tarafta olduğunu anlayamıyordu. Zaten tarlaya girdiğinde hangi yöne doğru ilerlediğini bilmediğinden anlasa da yararı olmazdı. Olduğu yerde kıpırtısız durdu, mısırların fısıltısıyla uzaktan gelen trafik sesi dışında hiçbir şey duyulmuyordu.

Kalbi daha önünde uzun yıllar olan herhangi bir kalpten farksız atıyordu.

Sonra bir kapı açıldı, köpeklerin havladığını, Matt'in bağırdığını duydu, sonra kapı çarptı. Jinny sesin geldiği yöne doğru sapların, yaprakların arasından ilerledi.

Aslında başlangıç noktasından pek de uzaklaşmamıştı. Bütün bu süre boyunca tarlanın küçük bir köşesinde tökezleye tökezleye dönüp durmuştu.

Matt, ona el sallayıp köpeklere yaklaşmasınlar diye bağırdı.

"Korkmayın köpeklerden, korkmayın," diye seslendi Jinny'ye. Jinny gibi o da arabaya doğru ilerliyordu ama başka bir yönden. Birbirlerine yaklaştıklarında daha alçak, belki daha samimi bir sesle konuştu.

"Gelip kapıyı çalsaydınız keşke."

Mısırların arasına çişini yapmak için girdiğini sanmıştı.

"Kocanıza sizi yoklayacağımı söyledim."

Jinny, "İyiyim ben, teşekkür ederim," dedi. Kamyo-

nete bindi ama kapıyı açık bıraktı. Kapatırsa Matt alınabilirdi. Ayrıca kendini çok halsiz hissediyordu.

"Çok acıkmış, fasulyeye de bayıldı."

Kimden bahsediyordu?

Neal'dan.

Jinny tir tir titriyor, terliyordu, kafasının içinde bir uğultu vardı, sanki iki kulağının arasına gerilmiş bir tel titreşiyordu.

"İsterseniz size de bir tabak getireyim."

Jinny gülümseyerek başını iki yana salladı. Matt, elindeki bira şişesini havaya kaldırdı – Jinny'yi selamlar gibiydi.

"İçecek?"

Jinny yine gülümseyerek başını salladı.

"Su da mı içmezsiniz? Buranın suyu güzeldir."

"Teşekkürler, istemem."

Başını çevirip Matt'in mor göbek deliğine bakarsa öğürecekti.

"Adamın teki bir gün," dedi Matt, farklı bir ses tonuyla. Gevşek bir tavırla, gülerek konuşuyordu şimdi. "Adamın teki bir gün kapıdan çıkıyormuş, elinde bir tutam atkuyruğu varmış. Babası onu görünce, Elinde o atkuyruklarıyla nereye gidiyorsun? diye sormuş."

"O da, At bulmaya gidiyorum, demiş."

"Atkuyruğuyla at yakalayamazsın ki."

"Adam ertesi sabah geri dönmüş, yanında şahane bir at. Baksana bulduğum ata. Atı ahıra yerleştirmiş."

Yanlış bir izlenim uyandırmak istemiyorum. İyimserliğe kapılıp heyecanlanmayalım. Ama öyle görünüyor ki sonuçlar beklediğimizden farklı.

"Ertesi gün babası bakmış adam tekrar dışarı çıkıyor. Elinde bir koli bandı. Şimdi nereye gidiyorsun peki?"

"Annem akşam yemeği için güzel bir ördek olsaydı, diyordu."

"A benim salak oğlum, voli ağı yerine koli bandıyla ördek avlayacağını mı sandın?"

"Sen bekle, görürsün."

"Ertesi sabah kolunun altında besili bir ördekle çıkagelmiş."

Görünüşe bakılırsa dikkate değer bir küçülme var. Elbette umduğumuz da buydu, ama açıkçası bunu beklemiyorduk. Mücadelenin sona erdiğini söylemiyorum, sadece olumlu bir işaret olduğunu söylüyorum.

"Babası ne diyeceğini bilememiş. Şaşırmış kalmış, diyecek laf bulamamış."

"Ertesi akşam, hemen ertesi akşam, oğlunu elinde koca bir dal destesiyle kapıdan çıkarken görmüş."

Son derece olumlu bir işaret. İleride sorun çıkmayacağından emin olamayız ama şöyle söyleyeyim: Temkinli bir iyimserlik içindeyiz.

"Ne o elindeki dallar?"

"Bunlar kadıntuzluğu."

"Anladım, demiş babası. Dur bakalım bir dakika."

"Dur bekle bir dakika, şapkamı alayım. Şapkamı alayım, ben de senle geliyorum!"

"Bu kadarı da fazla," dedi Jinny yüksek sesle.

İçinden doktorla konuşuyordu.

"Ne?" dedi Matt. Bir yandan gülüyordu, ama yüzüne incinmiş, çocuksu bir ifade yerleşmişti. "Ne oldu ki?"

Jinny elini ağzına sıkı sıkı bastırmış başını iki yana sallıyordu.

"Fıkra bu," dedi Matt. "Terbiyesizlik etmek değildi niyetim."

Jinny, "Yok, yok, hayır. Ben... hayır," dedi.

"Önemli değil. Ben içeri gidiyorum. Daha fazla vaktinizi almayayım sizin." Sonra da köpeklere seslenme zahmetine bile katlanmadan sırtını dönüp gitti.

Jinny, doktora öyle bir şey söylememişti. Niye söyle-

sindi ki? Doktorun suçu yoktu. Ama öyleydi. Bu kadarı fazlaydı. Doktorun söyledikleri işi zorlaştırıyordu. Jinny geriye dönüp o yılı baştan gözden geçirmek zorunda kalmıştı. Bir bakıma düşük nitelikli bir özgürlük elinden alınmıştı. Varlığından haberdar bile olmadığı hissiz bir koruyucu zar çekilip alınmış, onu açık bir yara gibi ortada bırakmıştı.

Matt'in mısır tarlasına çişini yapmak için girdiğini sanması, Jinny'nin gerçekten çişi geldiğini fark etmesini sağladı. Kamyonetten çıkıp dengesini korumaya çalışarak ayakta durdu, bacaklarını ayırıp geniş pamuklu eteğini sıvadı. O yaz mesanesini tam kontrol edemediğinden geniş etekler giyip külot kullanmamayı âdet edinmişti.

Çakılların arasından koyu renk bir derecik aktı. Bu arada güneş batmıştı, akşam oluyordu. Tepede gökyüzü açıktı, bulutlar yok olmuştu.

Köpeklerden biri gönülsüzce, birinin geldiğini haber vermek üzere havladı ama gelen tanıdık biriydi. Jinny, kamyonetten çıktığında köpekler gelip onu rahatsız etmemişti – alışmışlardı ona. Geleni karşılamak üzere telaşsız, heyecansız bir şekilde koştular.

Bisikletli bir oğlan ya da delikanlıydı gelen. Kamyonete doğru ilerlerken Jinny de bir eliyle hafif soğumuş ama hâlâ sıcak metalden destek alarak ona doğru yürüdü. Delikanlı, onunla konuşurken çiş birikintisinin üzerinde durmak istemiyordu. Belki çocuğun aklını başka yere çelip yere bakmasını önlemek için ilk Jinny konuştu.

"Merhaba," dedi, "sipariş falan mı getirdiniz?"

Oğlan gülerek bisikletten aşağı atladı, bisiklet yere devrildi, hepsi bir saniye sürmüştü.

"Ben burada oturuyorum," dedi. "İşten dönüyorum."

Jinny kim olduğunu, niçin ve ne kadar süreliğine

orada bulunduğunu açıklaması gerektiğini düşündü. Ama zor işti. Kamyonete tutunmuş dururken herhalde araba kazasından yeni çıkmış birine benziyordu.

"Burada oturuyorum," dedi oğlan. "Ama kentte bir restoranda çalışıyorum. Sammy'nin yerinde."

Garson yani. Bembeyaz gömleği, siyah pantolonu garson kıyafetiydi. Ayrıca bir garsonun sabırlı ve uyanık görünümüne de sahipti.

"Ben Jinny Lockyer," dedi Jinny. "Helen. Helen bizim..."

"Tamam, anladım," dedi oğlan. "Helen'ın yanında çalışacağı hanımsınız. Helen nerede?"

"Evde."

"Sizi içeri çağıran olmadı mı?"

Jinny, oğlanın Helen'la yaşıt olduğunu tahmin etti. On yedi-on sekiz yaşında. İnce, endamlı, kendinden emindi, muhtemelen umduğu kadar yükselmesini sağlamayacak samimi bir heyecanı vardı. Jinny ona benzer birkaç çocuğun sonunda Çocuk Suçlu olduğunu görmüştü.

Bununla birlikte akıllı görünüyordu. Jinny'nin bitkin olduğunu, kafasının karışık olduğunu anlamış gibiydi.

"June da içeride mi?" dedi. "June, benim annem."

Saç rengi June'unkine benziyordu, sarı meçli koyu renk saçlar. Çocuğun saçları oldukça uzundu, ortadan ayrılmış, iki yana dökülüyordu.

"Matt de mi?"

"Kocam da onlarla. Evet."

"Ne ayıp."

"Yo, hayır," dedi Jinny. "Çağırdılar. Ben burada beklemeyi tercih ettim."

Neal ara sıra Yo-yo'lardan bir-ikisini eve getirir, bahçede çalışır, resim ya da basit marangozluk işleri yaparken onları denetlerdi. Birinin evine kabul edilmenin onlar açısından yararlı olduğu kanısındaydı. Jinny'nin ara sıra

onlarla hafiften flört ettiği olmuştu ama zararsız biçimde. Onlarla yumuşak bir tonda konuşmuş, dökümlü eteklerini, elmalı sabun kokusunu fark edecekleri şekilde davranmıştı. Neal, onları eve getirmekten bu yüzden vazgeçmemişti. Kurallara aykırı olduğu söylenmişti kendisine.

"Ne kadardır bekliyorsunuz peki?"

"Bilmem," dedi Jinny. "Saat kullanmam ben."

"Sahi mi?" dedi delikanlı. "Ben de kullanmam. Saat kullanmayan pek fazla kişiyle karşılaşmıyorum. Peki hiç kullandınız mı?"

"Hayır, asla," dedi Jinny.

"Ben de. Hayatımda hiç kullanmadım. İstemedim. Sebebini bilmiyorum. Canım hiç istemedi. Yani zaten saatin kaç olduğunu bilirim ben. Birkaç dakika oynar. En fazla beş dakika. Nerelerde saat olduğunu da bilirim. İşe giderken emin olmak için kontrol ederim. Görebileceğim ilk saat mahkemenin saatidir, binaların arasından görünür. Üç-dört dakika oynar en fazla. Bazen restoranda müşterilerden biri saati sorar, ben de söylerim. Saat takmadığımı fark etmezler bile. İlk fırsatta gidip mutfaktaki saate bakarım. Ama hiçbir defasında da dönüp düzeltmek zorunda kalmadım."

"Ben de ara sıra tahmin edebiliyorum," dedi Jinny. "Herhalde hiç saat takmayınca insanda öyle bir his gelişiyor."

"Evet, gerçekten gelişiyor."

"Peki sence şimdi saat kaç?"

Delikanlı güldü. Gökyüzüne baktı.

"Sekize geliyor. Sekize altı ya da yedi dakika var. Ama benim bir avantajım var. İşten saat kaçta çıktığımı biliyorum, sonra 7-Eleven'dan sigara aldım, bir-iki dakika birileriyle konuştum, sonra da bisikletle eve döndüm. Siz kentte oturmuyorsunuz, değil mi?"

Hayır, dedi Jinny.

"Peki nerede oturuyorsunuz?"

Jinny, oturdukları yeri söyledi.

"Yoruldunuz mu? Eve dönmek istiyor musunuz? İçeri girip kocanıza eve gitmek istediğinizi söyleyeyim mi?"

"Hayır. Söyleme," dedi Jinny.

"Tamam. Tamam. Söylemem. Zaten June içeride fal bakıyordur şimdi. El falı bakmayı biliyor."

"Sahi mi?"

"Tabii. Haftada birkaç kere restorana gelir. Çay falı da bakar. Çay yapraklarından fal bakar."

Çocuk, bisikletini yerden kaldırıp kamyonetin önünden çekti. Sonra sürücü penceresinden içeri baktı.

"Anahtarı üstünde bırakmış," dedi. "Peki... sizi eve bırakmamı ister misiniz? Bisikleti arkaya yükleyebilirim. Matt de hazır olduklarında kocanızla Helen'ı bırakır. Ya da Matt araba kullanamayacak haldeyse June bırakır. June annem ama Matt babam değil. Siz araba kullanmıyorsunuz, değil mi?"

"Hayır," dedi Jinny. Aylardır kullanmamıştı.

"Kullanmıyorsunuz. Tahmin etmiştim. Tamam mı? Götüreyim mi sizi? İster misiniz?"

"Sizi bildiğim bir yoldan götüreceğim. Anayoldan daha uzun sürmeyecek eve gitmeniz."

Parsellenmiş araziden geçmemişlerdi. Hatta tam ters yöne, çakıl ocağının etrafını dönüyormuş gibi görünen bir yola girmişlerdi. En azından şimdi batıya, gökyüzünün en aydınlık olduğu yöne doğru ilerliyorlardı. Ricky –bu arada adını söylemişti Jinny'ye– henüz farları yakmamıştı.

"Burada kimseye rastlama ihtimali yok," dedi. "Bu yolda tek bir arabaya rastladığımı hatırlamıyorum. Çünkü bu yolu bilen pek yoktur."

"Farları yakarsam," diye devam etti, "gökyüzü kararır, her yer kararır, nerede olduğumuzu göremeyiz. Biraz daha bekleyelim, sonra, yıldızlar görününce farları yakarız."

Gökyüzü, hangi tarafa baktığınıza bağlı olarak çok soluk kırmızı, sarı, yeşil ya da mavi cam gibi görünüyordu.

"Olur mu?"

"Olur," dedi Jinny.

Farlar yandığında çalılar, ağaçlar kararacaktı. Sadece yol kenarında siyah tümseklerle arkalarındaki siyah ağaç kütlesi olacaktı; oysa şimdi tek tek ladinler, sedirler, tüy tüy Amerika melezleri, çiçekleri göz kırpan ateşlere benzeyen camgüzelleri seçilebiliyordu. Yakındılar, uzansa dokunacak gibiydi, yavaş gidiyorlardı. Jinny, elini dışarı uzattı.

Dokunamadı. Ama ramak kaldı. Yolun genişliği neredeyse arabaya eşitti.

İleride su dolu bir hendeğin parıltısını görür gibi oldu.

"İleride su mu var?" diye sordu.

"İleride mi?" dedi Ricky. "İleride, her yerde. Her iki yanımızda, birçok yerde altımızda da su var. Görmek ister misin?"

Kamyoneti yavaşlattı. Durdu. "Yan tarafa bak," dedi. "Kapıyı açıp aşağıya bak."

Jinny, dediğini yaptığında bir köprünün üzerinde olduklarını gördü. En fazla üç metre uzunluğunda, yan yana kalaslardan oluşan küçük bir köprü. Korkuluğu yoktu. Altlarında kıpırtısız bir su.

"Burada hep böyle köprüler vardır," dedi Ricky. "Köprü olmayan yerde de arklar vardır. Su her yerde yolun altından akar. Ya da öylece akmadan durur."

"Derinliği ne kadar?" dedi Jinny.

"Fazla derin değil. Bu mevsimde yani. Göle gelinceye kadar – orası daha derin. Baharda yolun üstüne taşar,

araba geçmez, o zaman derinleşir. Bu yol böyle kilometrelerce dümdüz gider, bir uçtan bir uca. Bunu kesen başka yol da yok. Benim bildiğim kadarıyla Borneo Bataklığı'ndaki tek yol bu."

"Borneo Bataklığı mı?" dedi Jinny.

"Adı öyle."

"Borneo diye bir ada var," dedi Jinny. "Dünyanın öbür ucunda."

"Onu bilemem. Ben bir tek Borneo Bataklığı'nı duydum."

Yolun ortasında koyu renk çimler bitmişti.

"Farları yakma zamanı geldi," dedi Ricky. Farlar yanınca ansızın karanlığın içinde bir tünele girdiler sanki.

"Bir keresinde aynı şeyi yaptım," dedi Ricky. "Farları böyle yaktım, karşımda bir oklu kirpi duruyordu. Yolun ortasında öylece durmuştu. Arka ayaklarının üstüne oturmuş bana bakıyordu. Ufak tefek bir ihtiyar gibi. Ödü patlamıştı, hareket edemiyordu. Minicik dişlerinin takırdadığını görüyordum."

Demek kızları buraya getiriyor, diye düşündü Jinny.

"Ben de ne yapayım, klakson çaldım, gene yerinden kıpırdamadı. İnip kovalamak istemedim. Korkuyordu, ama ne de olsa oklu kirpiydi, bir ok fırlatabilirdi. Ben de oraya park ettim. Vaktim vardı. Farları tekrar yaktığımda gitmişti."

Şimdi dallar gerçekten yaklaşmış, kapıya sürtünüyordu ama üzerlerinde çiçek varsa da Jinny göremiyordu.

"Sana bir şey göstereceğim," dedi Ricky. "Öyle bir şey göstereceğim ki, eminim hayatta böyle şey görmemişsindir."

Bütün bunlar Jinny'nin eski, normal hayatında olsa artık korkmaya başlayabilirdi. Eski, normal hayatında olsa zaten orada olmazdı.

"Oklu kirpi göstereceksin," dedi.

"Hayır. Değil. Bu oklu kirpi kadar bile çok görülen bir şey değil. Yani benim bildiğim kadarıyla öyle."

Yedi-sekiz yüz metre daha gittikten sonra farları söndürdü.

"Yıldızları gördün mü?" dedi. "Söylemiştim. Yıldızlara bak."

Kamyoneti durdurdu. Önce etraf derin bir sessizlikle kaplandı. Sonra sessizliğin kenarlarında bir ses, uzaktaki trafiğin sesi olabilecek bir uğultu belirdi; daha doğru düzgün işitemeden geçip giden, belki gece beslenen hayvanların ya da kuşların, yarasaların çıkardığı hafif sesler de vardı.

"Buraya baharda gelsen," dedi Ricky, "kurbağalardan başka şey duyamazsın. Kurbağa sesinden sağır olacağını sanırsın."

Kendi tarafındaki kapıyı açtı.

"Hadi. İn biraz yürüyelim."

Jinny, söyleneni yaptı. O lastik izlerinin birinden, Ricky de diğerinden yürüyorlardı. İleride gökyüzü daha aydınlık gibiydi, farklı bir ses de vardı – yumuşak, tempolu bir konuşma gibi.

Yol alışaba dönüştü, iki taraftaki ağaçlar yok oldu.

"Üstüne bas, yürü," dedi Ricky. "Hadi."

Jinny'ye yaklaşıp yönlendirircesine beline dokundu. Sonra elini çekti, tekne güvertesine benzeyen kalasların üzerinde tek başına yürümesini bekledi. Kalaslar tekne güvertesi gibi yükselip alçalıyordu. Ama hareketi dalgalar değil, Ricky ile Jinny'nin adımları yaratıyordu; altlarındaki kalaslar hafifçe yükselip alçalıyordu.

"Şimdi nerede olduğunu anladın mı?" diye sordu Ricky.

"İskele mi?"

"Köprü. Bu bir yüzer köprü."

Jinny bunun üzerine görebildi – durgun sudan bir-

kaç santim yüksekte kalaslardan bir yol. Ricky onu kenara çekti, aşağıya baktılar. Suyun üzerinde yüzen yıldızlar vardı.

"Su çok karanlık," dedi Jinny. "Yani demek istediğim – sırf gece olduğu için değil galiba, öyle mi?"

"Bu su her zaman karanlıktır," dedi Ricky gururla. "Bataklık olduğu için öyle. İçinde çayın içindeki madde var, siyah çaya benzer."

Jinny kıyıyı, sazlıkları görebiliyordu. O sesi çıkaran sazlıklara vurup şıpırdayan suydu.

"Tanen," dedi Ricky, kelimeyi karanlığın içinden çekip çıkarmışçasına gururla. özelkitapgrubu

Köprünün hafif hareketiyle Jinny bütün ağaçlarla sazlıkların toprak çanaklar üzerinde durduğunu, yolun yüzen bir toprak kurdele olduğunu ve hepsinin altında suların aktığını hayal etti. Su çok durgun görünüyordu, ama aslında durgun değildi; çünkü bakışlarını tek bir yıldızın yansımasına sabitlediğinde kıpraşıp şekil değiştirdiğini, kayıp gözden kaybolduğunu görüyordu. Sonra tekrar görünüyordu – ama belki aynı yıldız değildi görünen.

Jinny ancak o anda şapkasının başında olmadığını fark etti. O sırada başında olmaması bir yana, arabada da yoktu. Çişini yapmak üzere indiğinde şapkasını takmamıştı, dolayısıyla Ricky'yle konuşurken de başında şapkası yoktu. Arabada başını arkaya yaslamış, gözleri kapalı oturarak Matt'in fıkrasını dinlerken de yoktu. Mısır tarlasında düşürmüş, panikten orada bırakmış olmalıydı.

Kendisi Matt'in üzerine mor tişört yapışık, kabarık göbek deliğini görmekten korkarken Matt, onun dazlak kafasına bakmaktan rahatsız olmamıştı.

"Yazık, ay henüz doğmadı," dedi Ricky. "Mehtap varken burası çok güzeldir."

"Şimdi de güzel."

Ricky sanki yaptığı şey son derece doğalmış ve acele

etmesine hiç gerek yokmuş gibi Jinny'ye sarıldı. Onu dudağından öptü. Başlı başına bir olay olan bir öpüşmede ilk kez yer alıyormuş gibi geldi Jinny'ye. Bütün hikâye o öpüşmeydi, tek başına. Şefkatli bir giriş, etkili bir basınç, candan bir sondaj ve karşılığını alış, uzayan bir teşekkür ve tatminli bir geri çekiliş.

"Ah!" dedi Ricky. "Ah!"

Jinny'yi çevirdi, geldikleri yoldan geri döndüler.

"İlk kez mi bir yüzer köprüden geçtin?"

Jinny ilk kez olduğunu doğruladı.

"Şimdi de ilk kez yüzer köprüyü arabayla geçeceksin."

Jinny'nin elini tutup fırlatacakmış gibi salladı.

"Ben de ilk kez evli bir kadınla öpüştüm."

"Daha çok evli kadınla öpüşeceksin muhtemelen," dedi Jinny.

Ricky iç çekti. "Evet," dedi. Onu bekleyen şeylerin düşüncesiyle şaşırmış ve ciddileşmiş gibi. "Evet, öyle olacak herhalde."

Jinny birden kuru toprak üzerindeki Neal'ı düşündü. Saçı parlak meçli kadının, falcının bakışlarına avucunu uzatan esrik ve şüpheli Neal. Geleceğin kıyısında sallanan Neal.

Önemli değildi.

Hissettiği şey, ağırlığı olmayan bir şefkatti, neredeyse bir kahkaha. Tanınan mühlette bütün yaralarıyla boşluklarının hakkından gelen sevecen bir gülüşün ıslığı.

AİLE MOBİLYALARI

Alfrida. Babam ona Freddie derdi. Kardeş çocuklarıydılar, yan yana çiftliklerde, sonra da bir süre aynı evde yaşamışlardı. Bir gün anızlı tarlalarda babamın Mack adlı köpeğiyle oynuyorlarmış. O gün güneş tepede parladığı halde oluklardaki buzu eritmiyormuş. Buzların üstünde zıplayıp ayaklarının altında çıtır çıtır ezerek eğleniyorlarmış.

Babam, onun böyle bir şeyi hatırlayamayacağını söyledi. Uyduruyorsun, dedi.

"Uydurmuyorum," dedi Alfrida.

"Uyduruyorsun."

"Hayır uydurmuyorum."

Ansızın çanlar çalınmaya, düdükler ötmeye başlamış. Belediye binasıyla kilisenin çanları çalıyormuş. Beş kilometre uzaktaki kentte fabrika düdükleri ötüyormuş. Bütün dünya sevinçten havalara uçuyormuş, Mack geçit töreni olduğundan emin, koşarak yola çıkmış. Birinci Dünya Savaşı'nın sonuymuş.

Alfrida'nın adını, haftanın üç günü gazetede görürdük. Soyadını değil, sadece adını – Alfrida. Elyazısı harfleriyle basılmış, eğik, dolmakalemle atılmış bir imza. Al-

frida'nın Kent Güncesi. Sözü edilen kent bize yakın olan değil, Alfrida'nın yaşadığı güneydeki kentti; bizimkiler iki-üç yılda bir giderlerdi oraya.

> Müstakbel haziran gelinleri, China Cabinet'ta hediye listelerinizi hazırlama vakti geldi; bana sorarsanız, ben gelin adayı olsam –maalesef değilim– o harikulade desenli yemek takımlarına gönlümü kaptırmaz, inci beyazı, ultramodern Rosenthal'leri seçerdim...
>
> Cilt bakımının çeşitleri sayılamayacak kadar çok, ama Fantine's Güzellik Salonu'nda kullandıkları maskeler –gelinler, size sesleniyorum– cildinize kesinlikle portakal çiçeklerinin tazeliğini kazandıracak. Gelinin annesi, teyzeleri, halaları, hatta büyükanneleri de sanki Gençlik Pınarı'na dalmış gibi hissedecekler kendilerini...

Alfrida'nın konuşmasını duyduğunuzda asla böyle bir yazı üslubu olduğunu tahmin edemezdiniz.

"Flora Simpson'ın Ev Kadınları" sayfasında "Flora Simpson" takma adıyla yazanlardan biri de oydu. Bölgenin bütün kadınları, sayfanın tepesinde resmi görülen kıvırcık kır saçlı, müsamahakâr gülüşlü tombul kadına mektup yazdıklarını sanıyorlardı. Oysa aslında –bunu kimseye söylememem gerekiyordu– her bir mektubun altındaki yorumları ya Alfrida yazıyordu veya ölüm ilanlarını da yazan ve Alfrida'nın "At Henry" dediği adam. Kadınlar Sabah Yıldızı, Kır Zambağı, Bahçe Perisi, Küçük Annie Rooney, Bulaşık Kraliçesi gibi takma adlarla mektup yazardı. Bazı takma adlar o kadar popülerdi ki, numaralandırılırdı mecburen – Sırma 1, Sırma 2, Sırma 3.

"Sevgili Sabah Yıldızı," diye yazardı Alfrida ya da At Henry:

Egzama özellikle bu sıcak havalarda tam bir baş belasıdır, karbonat iyi gelmiştir umarım. Doğal tedavilere dudak bükmemek gerekir elbette ama doktora danışmakta da fayda var. Eşinin toparlandığına çok sevindim. İkiniz de rahatsızken hayat zorlaşmış olmalı...

Ontario'nun bu bölgesindeki bütün küçük kent ve kasabalarda Flora Simpson Kulübü'ne üye ev kadınları her yıl yaz mevsiminde bir piknik düzenlerdi. Flora Simpson hepsine selam gönderir ama bütün etkinliklere katılmasının mümkün olmadığını ve ayrımcılık yapmaktan hoşlanmadığını açıklardı. Alfrida, At Henry'ye peruk takıp göğsüne yastık doldurarak pikniğe göndermeyi ya da kendisinin rujlu dudaklarının arasında bir cigarayla Babylon Cadısı gibi sırıtarak (Alfrida bile annemle babamın sofrasında Kutsal Kitap'tan harfiyen alıntı yaparak "Fahişe" diyemezdi) boy gösterebileceğini düşündüklerini söylerdi. Ama öyle bir şey yapsak gazete bizi öldürür, derdi. Ayrıca fesatlık olurdu.

Sigaralarından hep cigara diye söz ederdi. On beş ya da on altı yaşımdayken bir gün masanın karşı tarafından uzanıp, "Sen de bir cigara ister misin?" diye sormuştu. Yemeği bitirmiştik, kardeşlerim sofradan kalkmıştı. Babam, başını iki yana sallıyordu. Kendisi sigarasını sarmaya başlamıştı.

Ben de teşekkür edip sigaramı Alfrida'ya yaktırdım ve ilk kez annemle babamın yanında sigara içtim.

Onlar bu olayı şakaya aldılar.

"Şu kızına bakar mısın?" dedi annem babama. Gözlerini devirip göğsünü yumruklayarak sahte, baygın bir tonda konuştu: "Bayılıcam galiba."

"Şu kırbacımı alayım da," dedi babam, iskemlesinden kalkarmış gibi yaparak.

İnanılmaz bir an yaşıyorduk; Alfrida, bizi başka in-

sanlara dönüştürmüştü sanki. Başka zaman olsa, annem kadınların sigara içmesinden hoşlanmadığını söylerdi. Terbiyesizlik diye nitelendirmez, bir hanıma yakışmadığını söylemez, sadece hoşlanmadığını belirtirdi. Annem, bir şeyden hoşlanmadığını belirli bir tonda söylediğinde mantıksızlığını itiraf ediyormuş gibi değil, sanki kendine has, itiraz kabul etmez, neredeyse kutsal bir bilgelikten yararlanıyormuş gibi görünürdü. Ondan en çok nefret ettiğim zamanlar bu ses tonunu ve ona eşlik eden bir içsesi dinlermiş ifadesini takındığı zamanlardı.

Babama gelince, annemin kurallarını çiğnediğim, onu incittiğim ve ters cevap verdiğim için kırbaçla değilse de kemerle dövmüştü beni, hem de bu odada. Oysa şimdi böyle dayaklar ancak başka bir evrende atılabilirmiş gibiydi.

Annem ile babam, Alfrida tarafından –ayrıca benim tarafımdan da– köşeye sıkıştırılmıştı ama öyle bir metanet ve zarafetle tepki göstermişlerdi ki, adeta üçümüz –annem, babam ve ben– yeni bir rahatlık ve özgüven seviyesine yükselmiştik. O anda ikisinin –özellikle annemin– nadiren sergiledikleri farklı bir ruh hafifliğini yakalayabileceklerini görmüştüm.

Hep Alfrida sayesinde.

Alfrida'dan daima kariyer sahibi bir kadın olarak söz edilirdi. Annem ve babamla aynı yaşlarda olmasına rağmen bu yüzden hep daha genç görünürdü gözümüze. Onun ayrıca kentli olduğu da söylenirdi. Kent bu bağlamda onun yaşadığı ve çalıştığı kent demekti. Ama bir anlamı daha vardı; belirli bir binalar, kaldırımlar, tramvay hatları toplamını, hatta tek tek bireylerin bir araya gelmesini aşan bir şeydi. Daha soyut, defalarca tekrarlanabilecek, fırtınalı olmakla birlikte örgütlü, tam anlamıyla yararsız ve aldatmacalı değilse de rahatsız edici, bazen tehlikeli, arı kovanına benzer bir şey. İnsanlar böy-

le bir yere mecbur oldukları zaman gider, oradan ayrıldıklarında memnun olurlardı. Ne var ki bazı kişileri kent cezbederdi – bir zamanlar Alfrida'yı cezbettiği, şimdi de parmaklarımın arasında bir beyzbol sopası kadar büyümüş hissi veren sigaramı kayıtsız bir edayla tüttürmeye çalışırken beni cezbettiği gibi.

Ailemizin düzenli bir sosyal hayatı yoktu; insanlar evimize bırakın partiye, yemeğe bile gelmezdi. Belki bir sınıf meselesiydi. Yemek masasının başındaki bu sahneden yaklaşık beş yıl sonra evlendiğim çocuğun annesiyle babası, akrabaları olmayan kişileri yemeğe davet eder; gittikleri akşamüzeri partilerinden hiç çekinmeden kokteyl diye söz ederlerdi. Dergilerdeki öykülerde okuduğum türden bir hayatları vardı; bu yüzden de kayınvalidemle kayınpederim, benim gözümde masallardaki gibi imtiyazlı bir dünyada yaşıyorlardı.

Bizimkiler ise yılda iki ya da üç kere büyükannemle halalarımı –babamdan büyüktüler– ve onların kocalarını yemeğe çağırır, yemek masasının üstüne tahtalar konup büyütülürdü. Bu yemekler, sıra bize geldiğinde Noel ve Şükran Günü'nde, bazen de bölgenin başka bir yerinden bir akraba geldiğinde düzenlenirdi. Söz konusu misafirler mutlaka halalarla kocalarına benzeyen kişiler olurdu, Alfrida'ya hiç mi hiç benzemezlerdi.

Annem ile ben, bu yemekler için iki gün önceden hazırlığa başlardık. Yorgan kadar ağır olan en güzel masa örtüsünü ütüler, büfede kullanılmamaktan tozlanmış güzel tabakları yıkar, yemek odasındaki iskemleleri temizler, ayrıca ana yemek olan fırında hindi ya da domuz budu ve sebzelere eşlik edecek jöleli salataları, börek ve çörekleri hazırlardık. Yemeklerin miktarının gereğinden çok fazla olması gerekirdi; sofradaki konuşmaların çoğu-

nun da yemek hakkında olması gerekirdi; misafirler yemeklerin ne kadar güzel olduğunu söyler, biraz daha yesinler diye ısrar edilir, bir lokma daha yiyemeyeceklerini söyleyip itiraz ederler, sonra enişteler teslim olup biraz daha yer, halalarsa aslında yememeleri gerektiğini, patlamak üzere olduklarını söyleyip azıcık daha yerlerdi.

Daha sırada tatlı olurdu.

Genel konularda sohbet diye bir kavram yoktu; hatta belirli sınırları aşan bir sohbetin karmaşaya yol açabileceği, gösteriş olduğu düşünülürdü. Annemin, bu sınırları algılayışına güvenilmezdi; bazen konuşma arasındaki boşluklarda bekleyemez, konunun devamını getirmekten kaçınma kuralına uymazdı. Mesela birisi, "Dün sokakta Harley'yi gördüm," dediğinde, annem, "Sizce Harley müzmin bekâr mı? Yoksa uygun kişiyi mi bulamadı?" diyebilirdi.

Sanki bir insanı gördüğünüzü söylediğinizde ekleyecek başka bir şeyiniz, *ilginç* bir sözünüz olması gerekirmiş gibi.

Bunun üzerine bir sessizlik olurdu; sofradakiler ters davranmak istediğinden değil de, afalladıkları için. Sonunda babam utana sıkıla, zımni bir sitemle, "Başının çaresine bakıyormuş gibi görüküyor," derdi.

Akrabaları olmasa daha büyük ihtimalle "görünüyor" derdi.

Sonra yeni silinmiş camlardan içeriye dolan parlak ışıkta, temiz masa örtüsünün gözalıcı beyazlığının üzerinde herkes kesmeye, kaşıklamaya, yutmaya devam ederdi. Söz konusu yemek davetleri daima öğlen olurdu.

Sofrada oturan kişiler, konuşmayı pekâlâ becerebilen insanlardı. Halalar, mutfakta bulaşıkları yıkayıp kurularken kimde tümör, kimde boğaz iltihabı, kimde berbat bir çıban olduğunu anlatırlardı. Kendi sindirim sistemlerinin, böbreklerinin ve sinirlerinin nasıl çalıştığın-

dan bahsederlerdi. Mahrem bedensel konular, bir dergide okunmuş ya da haberlerde görülmüş konulardan bahsetmek gibi yersiz ya da şüphe uyandırıcı sayılmazdı asla; nedense hemen yanıbaşımızda olmayan bir şeyle ilgilenmek doğru değildi. Bu arada verandada dinlenen ya da ürünleri gözden geçirmek üzere kısa bir yürüyüşe çıkmış olan enişteler birinin bankayla başının dertte olduğundan, pahalı bir makine parçasının borcunu hâlâ ödeyemediğinden ya da işe koşulduğunda hüsran yaratan bir boğaya yatırım yaptığından söz ederlerdi.

Belki yemek odasının resmiyeti, ekmek-tereyağı tabaklarının, tatlı kaşıklarının varlığı tedirgin ediyordu onları; başka zamanlarda âdet, ekmekle silinip süpürülmüş yemek tabağına turtanın konmasıydı. (Bununla birlikte sofrayı böyle gereği gibi düzenlememek de ayıp sayılırdı. Onlar da benzer durumlarda misafirlerini aynı sınavlardan geçirirlerdi.) Belki de yemeğin ayrı, konuşmanın ayrı olduğunu düşünüyorlardı.

Alfrida geldiğinde her şey değişirdi. Güzel örtü serilip güzel tabaklar yerleştirilirdi. Annem, yemeği özene bezene hazırlar, güzel olup olmadığı konusunda endişe ederdi --çoğunlukla her zamanki hindi dolması-patates püresi mönüsünü bir kenara bırakıp tavuklu salatayla şekil verilmiş kırmızıbiberli pilav tepecikleri türünden bir şey yapardı; tatlı ise jöle, yumurta akı, krem şantiyle yapılır, hazırlanması uzun ve gergin bir süreç olurdu; çünkü buzdolabımız yoktu, kilerin zemininde soğutulması gerekirdi. Buna karşılık sofrada tedirginlikten, kasvetten eser olmazdı. Alfrida, tabağını tekrar doldurmayı kabul eder, hatta bunu kendi isterdi. Üstelik neredeyse kayıtsız bir edayla ister, iltifatlarını da aynı şekilde yapar, sanki yemek ve yemeğin yenmesi hoş olmakla birlikte ikincil bir konuymuş gibi davranırdı; oraya konuşmak ve başkalarını konuşturmak için gelmiş olurdu; herhangi bir şey

(neredeyse her şey) hakkında konuşabilirdiniz, sakıncası olmazdı.

Alfrida, bizi daima yazları ziyaret ederdi; çoğunlukla da sırtını açıkta bırakan kolsuz, çizgili, ipekli bir elbise olurdu üzerinde. Güzel bir sırtı yoktu, baştan aşağı küçük siyah et benleriyle kaplıydı; omuzları kemikli, göğsü neredeyse dümdüzdü. Babam her seferinde ne çok yediğine ve buna rağmen zayıf kaldığına dikkat çekerdi. Ya da gerçeğin tam tersini, Alfrida'nın her zamanki gibi iştahsız ve müşkülpesent olduğunu, buna rağmen yağlanmaktan geri durmadığını söylerdi. (Bizim ailede şişmanlık, zayıflık, solgunluk, kızarıklık, kellik konusunda yorum yapmak münasebetsizlik sayılmazdı.)

Alfrida, dönemin modasına uyarak koyu renk saçlarına tepesi ve yanları bukleli bir model yaptırırdı. Teni incecik kırışıklıklarla kaplı ve kahverengimsi, ağzı büyük, altdudağı kalınca, neredeyse sarkıktı; bol bol sürdüğü ruj çay fincanlarında, su bardaklarında lekeler bırakırdı. Ağzını açtığında –neredeyse sürekli konuştuğu ya da güldüğü için ağzı genelde açıktı– arka taraftaki bazı dişlerin eksik olduğu fark edilirdi. Kimse ona güzel diyemezdi –zaten bana sorulursa yirmi beşini geçmiş herhangi bir kadının güzel olması mümkün değildi, güzel olma hakkını, belki arzusunu da kaybetmiş sayılırdı– ama coşkulu ve gösterişliydi. Babam kibarca "enerjik" diye tanımlardı onu.

Alfrida, babamla dünyada olup bitenlerden, siyasetten söz ederdi. Babam gazete okur, radyo dinlerdi, bu konularda fikir sahibiydi ama bunları konuşma fırsatını nadiren bulurdu. Enişte lerin de kendilerine göre fikirleri vardı ama onların fikirleri kısa ve sabitti, bütün meşhurlara ve bilhassa yabancılara değişmez bir güvensizlikle yaklaşırlar, dolayısıyla çoğunlukla ağızlarından itiraz homurtularından başka şey çıkmazdı. Büyükannem sağırdı;

onun herhangi bir konuda ne kadar bilgisi olduğunu, ne düşündüğünü kimse kestiremezdi; halalara gelince, onlar ne kadar çok şeyi bilmedikleri, ilgilenmek zorunda olmadıklarıyla övünürlerdi adeta. Annem gençliğinde öğretmenlik yapmıştı, haritanın üzerinde Avrupa'nın bütün ülkelerini kolaylıkla bulabilirdi ama her şeyi kişisel bir sis perdesinin ardından görürdü; onun gözünde Büyük Britanya İmparatorluğu ve kraliyet ailesi dev boyutlardaydı, diğer her şey küçülmüştü, rahatça görmezden gelebileceği karmakarışık bir yığının içinde yer alırdı.

Alfrida'nın fikirleri aslında eniştelerinkilerden çok da farklı değildi. Ya da öyle görünürdü. Ama o homurdanıp konuyu kapatacağına borazan sesiyle güler, başbakanlar, Amerikan başkanı, John L. Lewis ve Montreal belediye başkanı hakkında anekdotlar anlatırdı – hepsini kötü gösteren anekdotlar. Kraliyet ailesiyle ilgili anekdotlar da anlatırdı ama kralla kraliçe ve güzeller güzeli Kent Düşesi gibi iyi olanlarla Windsor'lar ve eski kral Eddy gibi kötü olanlar arasında bir ayrım yapardı; dediğine göre Eddy, ismi lazım olmayan bir hastalıktan muzdaripti ve karısını boğmaya çalışırken boynunda izler bırakmıştı, o da bu yüzden incilerini her daim takmak zorunda kalıyordu. Yaptığı ayrım, annemin yaptığı ama nadiren sözünü ettiği ayrımla aşağı yukarı aynıydı, dolayısıyla annem itiraz etmezdi – yine de frengiye yapılan atıf irkiltirdi onu.

Bense gözüpek bir soğukkanlılıkla, bilmiş bilmiş gülümserdim.

Alfrida, Ruslardan garip adlarla söz ederdi. Mikoyan-Sky. Joe-Sky Amca. Rusların herkesi kandırdığına, Birleşmiş Milletler'in saçma olduğuna ve asla yürümeyeceğine, Japonya'nın tekrar yükseleceğine, fırsat ele geçmişken yok edilmeyişlerinin hata olduğuna inanırdı. Quebec'e de güvenmezdi. Papaya keza. Senatör McCarthy'le

ilgili bir sorunu vardı; gönlü ondan yanaydı ama Katolik oluşu, ciddi bir engel teşkil ediyordu. Papadan, "popo" diye söz ederdi. Yeryüzünde ne çok sahtekârla alçak bulunduğunu düşünüp keyiflenirdi.

Alfrida bazen rol yapıyormuş –belki babamı kızdırmak için bir gösteri sahneliyormuş– gibi görünürdü. Babamın deyimiyle onu fitillemek, damarına basmak için. Ama babamdan hoşlanmadığından değil, hatta onu rahatsız etmek için bile değil. Tam tersine. Ona okulda, tartışmaların her iki taraf için de bir haz olduğu ve hakaretlerin iltifat kabul edildiği gençlik yıllarında kızların, oğlanlara işkence ettiği gibi işkence ederdi. Babam daima yumuşak bir tonda, sinirlenmeden tartışır ama niyetinin Alfrida'yı dürtmek olduğu da şüphe götürmezdi. Bazen de yüz seksen derecelik bir dönüş yapıp Alfrida'nın haklı olabileceğini, gazetedeki işi sayesinde muhtemelen kendisinin ulaşamayacağı bilgilere sahip olduğunu söylerdi. Gözümdeki perdeyi kaldırdın, derdi, aslında sana minnettar olmam gerekir. Alfrida da, Bana palavra sıkma, derdi.

"İkiniz de âlemsiniz," derdi annem, yalandan umutsuzluğa kapılmış gibi yaparak, belki gerçekten yorgun düşerek; Alfrida da ona gidip biraz uzanmasını, bu mükellef ziyafetten sonra bunu hak ettiğini, benimle birlikte bulaşığı halledeceğini söylerdi. Annemin sağ kolunda, fazlasıyla yorulduğunda ortaya çıktığını iddia ettiği bir titreme, parmaklarında bir tutulma olurdu zaman zaman.

Mutfakta bulaşık yıkarken Alfrida, bana yaşadığı kentte sahneye çıkmış ünlülerden, aktörlerden, hatta çok da ünlü olmayan sinema oyuncularından söz ederdi. Sesini alçaltır ama arsız kahkahalar patlatmaya devam ederek ahlaksızlıklarını, dergilere düşmemiş skandal dedikodularını anlatırdı. O biçimlerden, takma göğüslerden, ilişki üçgenlerinden dem vururdu; okumalarımda

bütün bunlara değinildiğine rastlamıştım; ama gerçek hayatta üçüncü ya da dördüncü elden olsa bile bu konuları dinlemek başımı döndürürdü.

Alfrida'nın dişleri, her zaman dikkatimi dağıtırdı; bu mahrem anlatılar sırasında bile bazen ipin ucunu kaçırırdım. Ağzında kalan öndeki dişlerin her biri diğerlerinden biraz farklı bir renkteydi, aynı renkte iki dişi yoktu. Minesi oldukça güçlü olan bazı dişleri koyu fildişi tonlarında, bazıları eflatun gölgeli, donuk hareliydi, bazılarının gümüş, birkaçının da altın kaplamaları balık gibi ara sıra parlardı. O günlerde insanların dişleri takma diş değilse şimdiki gibi kusursuz ve düzenli olmazdı. Buna rağmen Alfrida'nın dişleri farklılıkları, birbirlerinden uzaklıkları ve irilikleriyle olağandışıydı. Alfrida, dinleyenleri özellikle dehşete düşürecek bir bombayı kasten patlattığında dişleri saray muhafızları, şen şakrak mızrakçılar misali öne atılırdı sanki.

"Dişleri, oldum olası sorunluydu," derdi halalar. "Hatırlıyor musunuz, bir keresinde dişi iltihaplanmış, zehir bütün vücuduna yayılmıştı."

Alfrida'nın zekâsını, tarzını bir kenara bırakıverip dişlerini acıklı bir soruna dönüştürmeleri tam onlara yakışan şey, diye düşünürdüm.

"Hepsini çektirip kurtulsa ya," derlerdi.

"Yaptıracak parası yoktur herhalde," derdi büyükannem, sohbeti takip etmekte olduğunu kanıtlayıp herkesi şaşırtarak.

Bense büyükannemin bu farklı, gündelik bakış açısıyla Alfrida'nın hayatına başka bir boyut kazandırmasına şaşırırdım. Benim gözümde Alfrida –en azından ailenin geri kalanına kıyasla– zengindi. Apartman dairesinde oturuyordu; evini hiç görmemiştim ama apartman, benim gözümde en azından medeni bir hayat demekti; ayrıca evde dikilmemiş kıyafetler ve tanıdığım neredeyse

diğer bütün yetişkin kadınların aksine bağcıklı, topuksuz ayakkabı değil, modern plastikten parlak renkli şeritlerden oluşan sandaletler giyerdi. Büyükannem geçmişte, takma dişin bir hayatı taçlandıran ciddi bir masraf olduğu eski bir dönemde mi yaşıyordu, yoksa gerçekten Alfrida'nın hayatına ilişkin aklımdan bile geçemeyecek şeyler mi biliyordu, anlamak zordu.

Alfrida, bize yemeğe geldiğinde ailenin diğer üyeleri olmazdı. Teyzesi olan büyükannemi ziyarete giderdi ama. Büyükannem artık kendi evinde değil, sırayla halaların evlerinde yaşıyordu; Alfrida da o sırada hangi evdeyse oraya giderdi ama babam gibi halalarla da kardeş çocuğu olduğu halde diğer halanın evine uğramazdı. Yemeklerini de onlarla yemezdi. Genellikle önce bize gelip biraz oturur, sonra diğer ziyaretini yapmak üzere adeta istemeye istemeye toparlanıp kalkardı. Daha sonra bize dönüp yemeğe oturduğumuzda halalarla kocalarına ilişkin doğrudan aşağılayıcı bir şey söylemez, elbette büyükannemden de saygısızca söz etmezdi. Zaten diğerlerinin hatırını sorarken tonun farklılığını, soğukluğunu, belki de düşmanca gerginliği algılamamı da büyükannemden söz ediş tarzı olurdu; sesine aniden bir ciddiyet, bir kaygı, hatta korku sızardı. (Tansiyonu nasıldı peki, doktora gitmiş miydi, doktor ne demişti?) Diğerlerini sorduğunda annem de aynı gergin tonda cevap verir, babamsa özellikle ciddi –ciddiyet karikatürü denebilecek– bir tonda konuşurdu; bu da üçünün arasında açıkça söyleyemedikleri bir fikir birliği olduğunu gösterirdi.

Sigara içtiğim gün Alfrida, bir adım daha atmaya karar verdi ve ciddiyetle sordu: "Asa'dan ne haber? Her zamanki gibi başkasına laf söyletmiyor mu?"

Babam, söz konusu enistenin gevezeliği hepimizin omuzlarında bir yükmüş gibi üzgün üzgün başını salladı.

"Öyle," dedi. "Öyle gerçekten."

Bunun üzerine ben şansımı denedim.

"Domuzlara da bağırsak solucanı dadanmış," dedim. "Ya."

Sondaki "ya" hariç, eniştem tıpatıp bu cümleyi kurmuştu, hem de aynı sofranın başında; belki sessizliği bölmek için olağandışı bir ihtiyaç duymuş, belki de aklına gelen önemli bir bilgiyi paylaşmak istemişti. Cümleyi enişteмin heybetli homurtularıyla, masum ciddiyetiyle telaffuz etmiştim.

Alfrida şen şakrak dişlerini göstere göstere, onaylayarak bir kahkaha patlattı. "Aynı, tıpatıp aynısı."

Babam güldüğünü belli etmek istemezmiş gibi başını tabağına eğdi; ama aslında gizlemiyordu tabii; annemse dudaklarını ısırıp gülümseyerek başını salladı. Müthiş bir zafer duygusuyla doldum. Bana haddimi bildirmek için hiçbir şey söylenmedi; bazen alaycılık, bilgiçlik diye adlandırılan tavrımdan ötürü azarlanmadım. Evimizde "bilgiç" kelimesi benimle ilgili kullanıldığında bilgili anlamına gelebilirdi; bazen istemeye istemeye kullanılırdı sanki –"aslında bazı bakımlardan bilgiç de"– bazen de ukala, gösterişçi anlamında kullanılırdı. *Bilgiçlik taslama.*

Annem bazen üzülerek, "Pek zalim bir dilin var," derdi.

Bazen de –ki bu çok daha beterdi– babamın sabrı taşardı.

"Sen kim oluyorsun da dürüst insanları aşağılıyorsun?"

Ama o gün bunlardan hiçbiri söylenmedi – sanki sofrada bir misafir kadar, neredeyse Alfrida kadar özgürdüm ve kendi kişiliğimin bayrağını taşıyarak serpiliyordum.

Ne var ki bir çatlak oluşmak üzereydi; o gün Alfrida, yemek soframızda son kez oturmuştu belki. Noel'de kar-

şılıklı tebrik kartları, hatta belki mektuplar göndermeye (annemin eli kalem tuttuğu sürece) devam edildi; Alfrida'nın adını gazetede hâlâ görüyorduk; ama evde yaşadığım son iki yıl boyunca bizi ziyaret ettiğini hatırlamıyorum.

Belki Alfrida, arkadaşını getirmek için izin istemiş ve izin verilmemişti. O sırada birlikte yaşıyor idiyseler bu izin verilmemesi için bir neden, daha sonrakiyle aynı adamsa evli olması da bir başka neden olabilirdi. Annemle babam arasında bu konuda fikir ayrılığı olmazdı. Aykırı cinsellik, sergilenen cinsellik –aslında ayıp olmayan evlilik içinde cinselliğe de hiç değinilmediğinden her türlü cinsellik de denebilir– annemi dehşete düşürür, babam da hayatının o döneminde bu konulara oldukça katı yaklaşırdı. Alfrida'yı avucuna alabilen bir adama ayrıca itirazı da olabilirdi.

Alfrida, onların gözünde bayağılaşmış olmalıydı. İkisinden birinin şöyle bir cümle kurduğunu duyar gibiyim: *Kendini böyle bayağı bir konuma düşürmesine hiç gerek yoktu.*

Belki de izin filan istememiş, önceden tahmin etmişti izin verilmeyeceğini. Belki daha önceki coşkulu ziyaretler sırasında hayatında bir erkek yoktu ve olduğunda da ilgi alanı tamamen değişmişti. Başka biri olmuştu belki, daha sonra tamamen başka biri olduğu su götürmez.

Belki de durumu giderek kötüleyecek, iyileşme ihtimali olmayan bir hastanın bulunduğu bir evin kendine has havasından ürkmüştü. Annem bu durumdaydı; hastalığının belirtileri bir araya gelince belirli bir aşamaya ulaşmış, bir kaygı ve rahatsızlık olmaktan çıkıp onun kaderi olmuşlardı.

"Zavallıcık," diyordu halalar.

Annem, bir anneden evin içinde bir malule dönüşünce ailenin daha önce son derece kısıtlanmış olan ka-

dınları sanki biraz canlanmış, daha becerikli olmuşlardı. Büyükannem kendine bir kulaklık almıştı – bunu, ona kimse öneremezdi. Enişte lerden biri –Asa değil, Irvine– ölmüştü; dul halam da araba kullanmayı öğrenmiş, bir konfeksiyon mağazasında onarım işinde çalışmaya başlamış ve saç filesi takmaktan vazgeçmişti.

Annemi yoklamaya geliyorlar, her defasında aynı şeyi görüyorlardı; daha önce kendilerinden daha güzel olan, öğretmenliğini bir şekilde hep onlara hatırlatan kadının aylar geçtikçe kolları bacakları hareket kabiliyetini kaybediyor, konuşması pelteleşip münasebetsizleşiyordu; derdinin çaresi yoktu.

Bana, anneme iyi bakmamı söylüyorlardı.

"O senin annen," diye hatırlatıyorlardı.

"Zavallıcık."

Alfrida böyle şeyler söyleyemezdi, belki bu laflar yerine başka laf da bulamazdı.

Bizi ziyarete gelmemesine itirazım yoktu. İnsanların evimize gelmesini istemiyordum. Onlara ayıracak vaktim yoktu, gözü dönmüş bir ev kadını olmuştum; parkeleri cilalıyor, mutfak bezlerini bile ütülüyordum; bütün bunları adeta bir ayıbı (annemin hastalığı hepimize bulaşan bir ayıp gibiydi) uzakta tutmak için yapıyordum. Sanki annem, babam ve kardeşlerimle normal bir evde normal bir aile hayatı sürüyormuşuz görüntüsü yaratmak için yapıyordum; oysa biri kapıdan içeri girip annemi gördüğü anda öyle olmadığını gözüyle görüyor ve bize acıyordu. Bize acınmasına tahammülüm yoktu.

Burs kazandım. Anneme bakmak, başka herhangi bir şeyle ilgilenmek üzere evde kalmadım. Üniversiteye gittim. Gittiğim üniversite Alfrida'nın yaşadığı kentteydi. Birkaç ay sonra Alfrida beni akşam yemeğine davet etti,

ama gitmem mümkün değildi; çünkü pazar hariç her akşam çalışıyordum. Merkezdeki kent kütüphanesiyle üniversitenin kütüphanesinde çalışıyordum, her ikisi de saat dokuza kadar açıktı. Bir süre sonra, kış mevsiminde Alfrida beni tekrar, bu kez pazar akşamı davet etti. Konsere gideceğim için gelemeyeceğimi söyledim.

"Ya, biriyle mi çıkıyorsun?" dedi, ben de, evet, dedim ama o sırada çıktığım biri yoktu. Üniversite salonundaki ücretsiz pazar konserlerine bir ya da iki-üç kız arkadaşla gidiyorduk, hem bir şeyler yapmış olmak için hem de konserde oğlanlarla tanışırız umuduyla.

"Öyleyse bir ara bana getir de tanışalım," dedi Alfrida. "Çok merak ettim."

Yıl sonlarına doğru ona götürecek bir erkek arkadaşım vardı, onunla gerçekten de konserde tanışmıştım. Daha doğrusu o beni konserde görmüş, sonra arayıp çıkmayı teklif etmişti. Ama onu, Alfrida'ya götürmem söz konusu değildi. Yeni arkadaşlarımın hiçbirini götüremezdim ona. Yeni arkadaşlarım "*Bu Melek Satılık Değil*'i okudun mu? Aa, mutlaka okumalısın. Peki *Buddenbrook'ları* okudun mu?" diye konuşan insanlardı. Sinematek'e *Yasak Oyunlar* ve *Cennetin Çocukları* geldiğinde izlemeye birlikte gittiğim insanlardı. Çıktığım, daha sonra da nişanlandığım çocuk, beni Müzik Binası'na götürmüştü, öğle saatinde plak dinlenen bir yerdi. Beni Gounod'le tanıştırmıştı, Gounod sayesinde operayı, opera sayesinde de Mozart'ı sevmiştim.

Alfrida, kaldığım pansiyonu arayıp mesaj bırakarak onu aramamı söylediğinde aramadım. O da bir daha aramadı.

Gazetede hâlâ yazıları çıkıyordu – ara sıra Royal Doulton bibloları, ithal zencefilli kurabiye ya da balayı

sabahlıkları hakkındaki rapsodilerine şöyle bir göz atıyordum. Büyük ihtimalle hâlâ Flora Simpson ev kadınlarının mektuplarına cevap verip onlara gülüyordu. Bir zamanlar bana kent hayatının –hatta bizim doksan kilometre uzaktaki hayatımızın– merkezi gibi gelen gazeteye şimdi kendim kentte yaşarken nadiren bakıyordum. Alfrida ve At Henry gibi insanların esprileri, takıntılı samimiyetsizliği artık bana bayağı ve sıkıcı geliyordu.

Aslında kent pek büyük olmadığı halde Alfrida'yla karşılaşma ihtimali gibi bir korkum yoktu. Onun gazetedeki köşesinde sözünü ettiği mağazalara ben hiç gitmiyordum zaten. Gazete binasının oraya yolum düşmüyordu, evi de benim pansiyonumdan uzakta, kentin güneyindeydi.

Alfrida'nın kütüphaneye çıkıp gelecek türden bir insan olmadığını da biliyordum. "Kütüphane" lafı bile herhalde o koca ağzına yalandan bir dehşet mimiği yerleştirirdi; evimizde kütüphanedeki kitapların karşısında da aynı şeyi yapardı; evimizdeki kitaplar ben hayattayken satın alınmamıştı, bazıları annemle babamın ergenlik çağında okulda kazandıkları ödüllerdi (içlerinde annemin kızlık soyadı, artık olmayan o güzel elyazısıyla yazılmış olurdu), nasıl ki pencerenin dışında gördüğüm ağaçlar bitki değil, toprağa kök salmış varlıklarsa, o kitaplar da bana dükkândan alınmış şeyler gibi değil, evin içindeki varlıklarmış gibi gelirdi. *Kıyıdaki Değirmen*, *Vahşetin Çağrısı*, *Midlothian'ın Kalbi*. "Pek ağır kitaplar var burada," demişti Alfrida. "Kapaklarını pek sık açmıyorsunuzdur." Babam da Alfrida'nın dostane tavrına, ciddiye almayan, hatta küçümseyen tonuna uyup açmadığını itiraf etmiş, bir bakıma yalan söylemişti; çünkü pek sık olmamakla birlikte ara sıra, vakit buldukça kitapları okurdu.

İşte bir daha asla söylemek zorunda kalmayacağımı umduğum yalanlar da bu türden yalanlardı; benim için

gerçekten önemli olan şeyleri bir daha küçümsermiş gibi yapmak istemiyordum. Bunun için de eskiden tanıdığım insanlardan uzak durmam gerekiyordu büyük ölçüde.

İkinci yılımın sonunda üniversiteden ayrılıyordum – bursum iki yıllıktı. Önemli değildi, zaten ben yazar olmaya niyetliydim. Ayrıca evleniyordum.

Alfrida, evleneceğimi duyunca beni tekrar aradı.

"Herhalde çok meşguldün, o yüzden beni arayamadın, belki de mesajlarımı almadın," dedi.

Ben de belki çok meşgul olduğumu, belki de mesajlarını almadığımı söyledim.

Bu sefer ona ziyarete gitmeyi kabul ettim. İleride o kentte oturmayacağıma göre bir ziyaret beni bağlamazdı. Ziyarete gitmek için finaller bittikten sonra, nişanlımın iş görüşmesi için Ottawa'da olacağı bir pazar gününü seçtim. Pırıl pırıl güneşli bir gündü, mayıs başlarıydı. Yürümeye karar verdim. Dundas Sokağı'nın güneyine, Adelaide'in doğusuna neredeyse hiç geçmemiştim, dolayısıyla kentin bazı bölümlerine tamamen yabancıydım. Kuzeydeki sokaklarda ağaçlar yeni yapraklanmış, leylaklar, çiçek elmaları, laleler hep açmıştı, çimenlikler yepyeni halılar gibiydi. Ama bir süre sonra yürüdüğüm sokaklarda gölge yapacak ağaçlar yoktu, evler kaldırımdan yarım metre içerideydi, var olan leylaklar ise –leylak her yerde yetişir– güneşte pörsümüş gibi soluktu, kokuları etrafa yayılmıyordu. Bu sokaklarda müstakil evlerin yanısıra iki-üç katlı dar apartmanlar da vardı; bazılarında kapılar kullanışlı tuğla bordürlerle süslenmişti, bazılarının pencereleri söveliydi, perdeleri denizliklerin üstüne sarkmıştı.

Alfrida apartman dairesinde değil müstakil bir evde oturuyordu. Bir evin üst katı tamamen ona aitti. Alt kat, en azından ön bölümü dükkândı, o gün pazar olduğu için

kapalıydı. Eskici dükkânıydı, pis camlardan içeri bakınca çok sayıda alelade mobilya, her tarafa yığılmış eski tabak çanak, çatal bıçaklar görülüyordu. Dikkatimi çeken tek şey bir bal kovası oldu; altı-yedi yaşlarındayken beslenme çantası olarak kullandığım, mavi gökyüzü ve altın rengi bal kovanı desenli bal kovasının tıpatıp aynısıydı. Yan taraftaki yazıları tekrar tekrar okuduğumu hatırlıyordum.

Saf bal mutlaka şekerlenir.

O zamanlar "şekerlenme"nin ne demek olduğunu hiç bilmiyordum ama tınısı hoşuma giderdi. Şatafatlı ve leziz gelirdi kulağıma.

Alfrida'nın evine varmam tahminimden uzun sürmüştü, çok terlemiştim. Alfrida, beni öğle yemeğine davet ettiğinde evimizdeki pazar yemekleri gibi bir sofra beklememiştim ama evin önündeki basamakları tırmanırken burnuma pişmiş et ve sebze kokusu geldi.

"Kayboldun sandım," diye seslendi Alfrida yukarıdan. "Arama kurtarma çalışmalarını başlatmak üzereydim."

Alfrida her zamanki yazlık elbiselerinin yerine plili kahverengi etekle boynu fiyonkla bağlanan pembe bir bluz giymişti. Saçları artık bukleli değil, kısacık ve kıvır kıvırdı, koyu kahve rengine de sert bir kırmızı karışmıştı. Zayıf ve bronzlaşmış olarak hatırladığım yüzü ise tombullaşmış, biraz torbalaşmıştı. Öğle güneşinde yüzündeki makyaj turuncu pembe boya gibi görünüyordu.

Ama en büyük değişiklik takma dişleriydi; dişlerin hepsi aynı renkti, ağzına biraz büyük geliyor ve eski umursamaz coşkusuna bir endişe ifadesi katıyordu.

"Şuna bak, enikonu tombul olmuşsun," dedi. "Eskiden ne kadar sıskaydın."

Dediği doğruydu ama söylenilmesinden hoşlanmıyordum. Pansiyondaki bütün kızlar gibi ben de ucuz gıdalarla besleniyordum – bol miktarda hazır Kraft ye-

mekleri, paket paket reçelli kurabiye. Benim her şeyimi inançla, sahiplenerek destekleyen nişanlım dolgun vücutlu kadınlardan hoşlandığını ve beni, Jane Russell'a benzettiğini söylüyordu. O söyleyince rahatsız olmuyordum; ama onun dışında insanlar dış görünüşümle ilgili yorum yaptığında ağrıma gidiyordu. Özellikle Alfrida gibi hayatımda artık hiçbir önem taşımayan kişiler. Bu tür insanların fikirlerini dile getirmek şöyle dursun, hakkımda bir kanıya varmaya, hatta bana bakmaya bile hakkı olmadığını düşünüyordum.

Evin cephesi dar, ama uzundu. Tavanı eğimli, pencereleri sokağa bakan bir salon, çatı pencereli yatak odalarına açılan penceresiz, hol benzeri bir yemek odası, bir mutfak, yine penceresiz, kapıdaki buzlu camdan ışık alan bir banyo ve arka tarafta camekânlı bir veranda vardı.

Eğimli tavan, odaları eğreti gösteriyordu, sanki aslında hepsi yatak odasıydı da değilmiş gibi yapıyorlardı. Ama ağırbaşlı mobilyalarla döşenmişlerdi – yemek masası ve sandalyeleri, mutfak masası ve sandalyeleri, salondaki kanepe ve yatar koltuk, hepsi daha geniş, daha doğru düzgün odalarda olmaları gerekirmiş gibiydi. Sehpaların üzerinde örtüler, kanepe ve koltukların arkalıklarıyla kolçaklarını koruyan işlemeli beyaz örtüler, pencerelerde tül perdeler, kenarlarda kalın çiçekli güneşlikler – hepsi halaların evine tahminimden çok daha fazla benziyordu. Yemek odasının duvarında ise –banyoda veya yatak odasında değil de yemek odasında– baştan aşağı pembe saten kurdeleden yapılmış, kasnaklı etek giymiş bir kız silüeti asılıydı.

Mutfakla salon arasına, yere kaba muşambadan bir yolluk döşenmişti.

Alfrida düşüncelerimi kısmen tahmin etmiş olmalı.

"Çok eşya var, biliyorum," dedi. "Ama bunlar anababa yadigârı. Aile mobilyaları, atamıyorum."

Alfrida'nın bir anne babası olduğunu hiç düşünmemiştim. Annesi uzun zaman önce ölmüştü, onu büyükannem yani teyzesi büyütmüştü.

"Annem ile babamın eşyaları," dedi Alfrida. "Babam gittiğinde büyükannen hepsini saklamıştı; büyüdüğümde benim olmaları gerektiğini düşünüyordu, öyle de oldu. O bunca zahmete girmişken ben de reddedemedim."

Şimdi hatırlıyordum Alfrida'nın hayatının unuttuğum bölümünü. Babası tekrar evlenmişti. Çiftliği bırakıp demiryolunda işe girmişti. Başka çocukları olmuştu, ailece bir kentten diğerine göçüyorlardı; Alfrida ara sıra çocukların sayısı, aralarında pek az yaş farkı bulunması ve ailenin sürekli yer değiştirmesiyle ilgili şaka yollu söz ederdi onlardan.

"Gel seni Bill'le tanıştırayım," dedi Alfrida.

Bill verandadaydı. Üzerine kahverengi ekose battaniye örtülmüş bir divan ya da sedirde, çağrılmayı beklermiş gibi oturuyordu. Battaniye buruşuktu –ben gelmeden oraya uzanmış olsa gerekti– bütün storlar da aşağı kadar çekilmişti. İçerideki ışık –yağmurdan lekelenmiş sarı storların arasından sızan kızgın güneş– buruşuk, sert battaniye, solmuş, yamulmuş minder, hatta battaniyeyle erkek terliklerinin, şekli bozulmuş, deseni silinmiş eski, yıpranmış terliklerin kokusu –tıpkı içerideki odaların sehpa örtüleriyle ağır, cilalı mobilyaları ve duvardaki kurdele kız gibi– halalarımın evlerini hatırlattı bana. İnsan o evlerde de kaçamak ama ısrarlı kokularıyla, kadının alanıyla utanarak ama inatla çelişen görünümüyle köhne bir erkek sığınağına rastlayabilirdi.

Ama Bill ayağa kalkıp elimi sıktı; oysa enişteler tanımadıkları bir kızın elini asla sıkmazlardı. Aslında herhangi bir kızın elini sıkmazlardı. Kabalıktan ötürü değil de, fazla resmî görünme korkusuyla.

Bill dalgalı, parlak kır saçlı, düzgün hatlı ama yaşlı

yüzlü, uzun boylu bir adamdı. Yakışıklılığı solmuş gibiydi – belki sağlığına dikkat etmediğinden, belki şanssızlıktan, belki de enerji yoksunluğundan. Ama yıpranmış bir kibarlığı vardı hâlâ; karşısındaki kadına doğru eğilişi bu tanışmanın her ikisi için de bir zevk olacağını ima eder gibiydi.

Alfrida, bizi bu parlak güneşli günde lambaların yandığı penceresiz yemek odasına götürdü. Yemeğin uzun süre önce hazırlanmış olduğu, benim geç gelişimin olağan programlarını aksattığı hissine kapıldım. Fırında tavukla garnitür servisini Bill, sebze servisini Alfrida yaptı. Alfrida Bill'e "Hayatım, o tabağının yanında duran ne sence?" deyince Bill peçetesini almayı akıl etti.

Fazla konuşan bir adam değildi. Tavuk için sos ikramı yaptı, hardal mı, tuz-biber mi tercih ettiğimi sordu, başını kâh Alfrida'ya, kâh bana çevirerek konuşmaları izledi. Ara sıra dişlerinin arasından hafif, ıslığımsı bir ses çıkıyordu, muhtemelen yakınlık ve takdir belirtmek üzere çıkarılan bu titrek sesin ardından bir yorum gelmesini bekledim başlangıçta. Ama hiçbir seferinde yorum gelmedi, Alfrida da konuşmasına ara vermedi. Hayatımın daha sonraki dönemlerinde içkiyi bırakmış alkoliklerin buna benzer tavırları olduğunu gördüm; dostça bir uyum içinde olmakla birlikte daha fazlasına güçleri yetmez, çaresiz bir dalgınlık sergilerler. Bill'in bunlardan biri olup olmadığını bilmiyorum ama sırtında bir yenilgiler, çekilmiş dertler ve alınmış dersler geçmişi taşıyormuş gibi bir hali kesinlikle vardı. Ayrıca hatalı oldukları anlaşılmış seçimleri ve beklenen sonucu getirmemiş talihi centilmence kabullenirmiş gibi bir hali de vardı.

Alfrida bezelye ve havuçların dondurulmuş olduğunu söyledi. Dondurulmuş gıdalar o sıralar yeni sayılırdı.

"Konserveden daha iyi," dedi. "Neredeyse tazesi kadar güzel."

Bunun üzerine Bill, baştan sonra bir cümle kurdu.

Tazesinden de güzel olduklarını söyledi. Rengi, tadı, her şeyi tazesinden güzeldi. Dondurulmuş gıda konusunda yapılanların ve ileride yapılacakların müthiş bir şey olduğunu söyledi.

Alfrida gülümseyerek öne doğru eğildi. Sanki Bill çocuğuymuş, ilk adımlarını atıyormuş ya da bisikletle yalpalaya yalpalaya tek başına ilk turunu atıyormuş gibi nefesini tutuyordu adeta.

Bill şimdi tavuklara şırıngayla bir madde zerk edildiğini, bu yeni yöntem sayesinde bütün tavukların birbirinin aynı, tombul ve lezzetli olabileceğini söyledi. Artık kötü tavuk diye bir şey kalmayacaktı.

"Bill kimyacıdır," dedi Alfrida.

Ben buna verecek cevap bulamayınca, "Gooderhams'de çalışıyordu," diye ekledi.

Yine söyleyecek şey bulamadım.

"Damıtımevi," dedi. "Gooderhams viskisi."

Cevap vermeyişimin sebebi kaba olmam ya da sıkılmam değil (en azından o dönemki doğal halimden daha kaba değildim, tahminimden daha fazla da sıkılmıyordum), utangaç bir erkeği konuşturmak, dalgınlığından çekip çıkarmak, otoritesi olan bir erkek, yani evin erkeği konumuna geçirmek için soru sormam, herhangi bir soru sormam gerektiğini anlamayışımdı. Alfrida'nın ona niçin bu kadar hararetle destekleyici bir tebessümle baktığını anlamıyordum. Erkeklerin yanında bir kadın, erkeğini dinleyen, kendisini belirli ölçülerde gurur duyabileceği bir adam olarak kanıtlamasını umdukça uman bir kadın olarak bütün tecrübemi ileride kazanacaktım. O güne kadar gözlemlediğim tek çiftler halalarımla eniştelerim ve annemle babamdı; bu karıkocalar arasında da uzak ve kalıplaşmış bağlantılar vardı, görünürde birbirlerine bağımlı değillerdi.

Bill, mesleğinden ve işyerinden söz edildiğini duy-

mamışçasına yemeğine devam etti; Alfrida da bana derslerimle ilgili sorular sormaya başladı. Gülümsemeye devam ediyordu ama tebessümü değişmişti. Şimdi gülümsemesinde hafif bir sabırsızlık ve tatsızlık seğirmesi vardı; "Bir milyon dolar verseler onca şeyi okuyamazdım," diyebilmek için açıklamalarımın bitmesini beklermiş gibiydi – zaten dedi de.

"Hayat çok kısa," dedi. "Gazetede ara sıra bütün bunları okumuş insanlar çalışıyor, biliyor musun? İngiliz edebiyatı yüksek lisans. Felsefe yüksek lisans. Ne iş yaptıracağını bilemiyorsun öylelerine. İki satır yazı yazamıyorlar. Sana anlatmıştım, değil mi?" dedi Bill'e, o da başını kaldırıp görevini yerine getirerek gülümsedi.

Alfrida sözlerinin iyice etkili olması için bir müddet bekledi.

"Peki eğlence olarak neler yapıyorsun?" dedi sonra.

O sırada Toronto'da bir tiyatroda *Arzu Tramvayı* sahneleniyordu; birkaç arkadaşımla birlikte trene binip oyunu görmeye Toronto'ya gittiğimizi söyledim.

Alfrida bıçağıyla çatalını gürültüyle tabağına bıraktı.

"O kepazeliği," diye haykırdı. Tiksintiyle çarpılan yüzü bana doğru hamle yapar gibiydi. Sonra daha sakin bir tonda ama yine zehir gibi bir hoşnutsuzlukla devam etti.

"O kepazeliği görmek için *ta Toronto'ya* gittiniz demek."

Bu sırada tatlılarımızı bitirmiştik, Bill bunu fırsat bilerek sofradan kalkmak için izin istedi. Önce Alfrida'dan, sonra da belli belirsiz eğilerek benden. Verandaya döndü; az sonra piposunun kokusu geldi burnumuza. Alfrida onun gidişini izlerken beni de, oyunu da unutmuş gibiydi. Yüzünde o kadar melul bir şefkat ifadesi vardı ki, ayağa kalktığında Bill'in peşinden gideceğini sandım. Ama sigara almak için kalkmıştı.

Sigaradan bana da ikram etti, alınca, gözle görünür

bir çabayla, neşeli bir tonda, "Bakıyorum benim başlattığım kötü alışkanlığı bırakmamışsın," dedi. Belki benim artık çocuk olmadığımı, evine gitmek zorunda olmadığımı ve beni kendine düşman etmesinin yararı olmayacağını hatırlamıştı. Benim de tartışmaya niyetim yoktu; Alfrida'nın Tennessee Williams hakkında ne düşündüğü umurumda değildi. Başka herhangi bir şey hakkında ne düşündüğü de.

"Sen bilirsin tabii," dedi Alfrida. "Nereye gitmek istiyorsan oraya gidersin." Sonra ekledi: "Ne de olsa çok yakında evli bir kadın olacaksın."

Sesinin tonuna bakılırsa bunun iki anlamı olabilirdi: "Artık büyüdüğünü kabul etmek zorundayım" ya da "Çok yakında hizaya geleceksin."

Kalkıp sofrayı toplamaya koyulduk. Mutfak masası, tezgâh ve buzdolabı arasındaki dar alanda birlikte iş yaparken kısa sürede bir düzen ve uyum geliştirerek tabakları sıyırdık, istifledik, kalan yiyecekleri kaldırmak üzere daha küçük kaplara aktardık, lavaboyu sıcak sabunlu suyla doldurduk, kullanılmamış çatal bıçakları kapıp yemek odasındaki büfenin çuha kaplı çekmecesine yerleştirdik. Küllüğü mutfağa götürdük; ara sıra işe ara verip sigaralarımızdan sağaltıcı, profesyonelce nefesler alıyorduk. Kadınlar bu şekilde birlikte çalışırlarken bazı ayrıntılarda ya anlaşırlar ya da anlaşmazlar –mesela sigara içilebilir mi, yoksa temiz bir tabağın üstüne göçmen küller konabileceğinden içilmemesi daha mı iyi olur; sofradaki her şey kullanılmış olmasa da yıkanmalı mıdır gibi– Alfrida'yla benim anlaştığımız ortaya çıktı. Ayrıca ben bulaşığı bitirdiğimizde gidebileceğim düşüncesiyle daha gevşek ve iyi niyetliydim. Öğleden sonra bir arkadaşımla buluşacağımı daha önce söylemiştim.

"Bu tabaklar ne güzelmiş," dedim. Sarıya çalan krem rengi, çiçekli mavi bordürlü tabaklardı.

"Bunlar annemin çeyiziymiş," dedi Alfrida. "Büyükannenin bana yaptığı iyiliklerden biri de buydu. Annemin bütün tabaklarını toplayıp kaldırmış, ben kullanacak yaşa gelinceye kadar saklamış. Jeanie'nin bunların varlığından bile haberi yoktu. O tayfaya pek uzun süre dayanmazdı."

Jeanie. O tayfa. Üvey annesiyle üvey kardeşleri.

"O olayı biliyorsun, değil mi?" dedi Alfrida. "Annemin başına gelenleri?"

Biliyordum elbette. Alfrida'nın annesi elinde bir lambanın patlaması sonucu ölmüştü –yani lamba elinde patlayınca oluşan yanıklardan ölmüştü– halalarımla annem hep konuşurlardı bu olayı. Alfrida'nın annesiyle babasının ne zaman lafı geçse, Alfrida'dan da neredeyse her söz edilişinde laf illaki bu ölüme getirilip dayandırılırdı. Alfrida'nın babasının çiftliği terk etmesinin sebebi buydu (maddeten olmasa da manen mutlaka bir çöküş). Gazyağı kullanırken çok çok dikkatli olmak, ne kadar masraflı olursa olsun elektriğe minnet duymak için de bir sebepti. Ve her şey bir yana (yani Alfrida'nın o günden bugüne bütün yaptıkları bir yana), o yaştaki bir çocuk için korkunç bir şeydi.

Fırtına çıkmasa gündüz gündüz lamba yakmayacaktı.

O gece, ertesi gün ve ertesi gece hayattaydı, keşke olmasaydı.

Hemen ertesi yıl oturdukları sokağa elektrik gelmiş, o lambaları kullanmalarına gerek kalmamıştı.

Halalarımla annem pek az konuda hemfikir olurdu; ama bu hikâyeyle ilgili aynı duyguları paylaşıyorlardı. Alfrida'nın annesinin adı ne zaman geçse söz konusu duyguyu seslerinde fark ederdiniz. Bu hikâye onlar için feci bir hazineydi sanki; hiç kimsenin sahiplenemeyeceği, sadece bizim aileye ait, asla vazgeçilmeyecek bir farklılık, bir seçkinlikti. Onları dinlerken hep müstehcen bir

suç ortaklığına, dehşetin, felaketin hevesle kurcalanışına şahit oluyormuşum duygusuna kapılırdım. Sesleri iç organlarımda sürünen kaygan solucanlarmış gibi gelirdi bana.

Tecrübelerim erkeklerin böyle olmadığını gösteriyordu. Onlar ürkütücü olaylara ilk fırsatta arkalarını döner, bir şey olup bittikten sonra bir daha sözünü etmenin ya da düşünmenin yararı yokmuş gibi davranırlardı. Kendi kendilerini ya da başkalarını galeyana getirmek istemezlerdi.

Dolayısıyla Alfrida olaydan söz edecekse, nişanlım iyi ki gelmedi, diye düşündüm. Annemle, akrabamla, belki ailemin hatırı sayılır yoksulluğuyla ilgili bilgi edinmenin yanısıra Alfrida'nın annesini de dinlemek zorunda kalmaması iyi bir şeydi. Nişanlım operaya, Laurence Olivier'nin *Hamlet*'ine hayrandı ama günlük hayatta trajediye –trajedinin sefaletine– tahammülü yoktu. Kendi anne babası sağlıklı, alımlı ve varlıklıydı (elbette kendisi sıkıcı olduklarını söylerdi); anladığım kadarıyla müreffeh denebilecek bir hayat sürmeyen kimseyle tanışmak durumunda kalmamıştı. Hayattaki –şans, sağlık ve mali durumdaki– fiyaskolar, onun gözünde birer kusurdu ve beni kayıtsız şartsız onaylaması kırık dökük geçmişimi kapsamıyordu.

"Hastanede yanına girip onu görmeme izin vermediler," dedi Alfrida; en azından normal bir ses tonuyla konuşuyor, özel bir saygı ya da cıvık bir heyecanla söyleyeceklerine zemin hazırlamıyordu. "Aslında onların yerinde olsam ben de izin vermezdim. Nasıl göründüğünü hiç bilmiyorum. Herhalde mumya gibi sargılar içindeydi. Değilse de olması gerekirdi. Olay sırasında ben yoktum, okuldaydım. Hava çok kararmış, öğretmen ışıkları yakmıştı –okulda elektrik vardı– fırtına dininceye kadar bizi okulda beklettiler. Sonra Lily teyzem –büyükannen

yani– beni almaya geldi ve evine götürdü. Annemi bir daha göremedim."

Sözünü bitirdiğini sanmıştım, ama Alfrida birkaç saniye sonra devam etti, sesi sanki gülmeye hazırlanırmış gibi biraz yükselmişti.

"Salak gibi, annemi görmek istiyorum, diye bağırıp çağırdım. Susmak bilmiyordum, sonunda, beni ne yapsalar susturamayınca büyükannen, 'Onu görmesen daha iyi olur. Şu anda ne halde olduğunu bilsen sen de görmek istemezdin. Onu böyle hatırlama,' dedi."

"Bunun üzerine ben ne dedim, biliyor musun? Çok iyi hatırlıyorum söylediğimi. Ama o beni görmek isterdi, dedim. O *beni görmek isterdi.*"

Sonra gerçekten güldü, daha doğrusu kaçamak, küçümser bir homurtu çıktı ağzından.

"Kendimi bir halt sanıyormuşum belli ki. O *beni görmek isterdi.*"

Hikâyenin bu kısmını daha önce hiç duymamıştım.

Duyduğum an bir şeyler oldu. Sanki bu sözleri zihnime hapsetmek üzere bir kapan çat diye kapanıvermişti. Bu sözlerin ne işime yarayacağını bilmiyordum. Tek bildiğim, beni sarsıp hemen ardından serbest bıraktıkları, sadece bana ait farklı bir havayı soluma imkânı tanıdıklarıydı.

O *beni görmek isterdi.*

İçinde bu cümle olan hikâyeyi ancak yıllar sonra, fikri, zihnime ilk kimin yerleştirdiğinin bir önemi kalmadığında yazacaktım.

Alfrida'ya teşekkür edip gitmem gerektiğini söyledim. Alfrida güle güle desin diye Bill'i çağırmaya gitti ama dönüp Bill'in uyuyakaldığını söyledi.

"Uyandığında sinir olacak," dedi. "Seninle tanışmak onun için bir zevkti."

Sonra önlüğünü çıkarıp beni kapının önündeki basamaklara kadar geçirdi. Basamaklardan çakıl döşeli bir yol-

la kaldırıma varılıyordu. Çakıltaşları, üzerlerine bastıkça çatırdıyordu; Alfrida ince tabanlı terlikleriyle tökezledi.

"Ah! Lanet olsun!" deyip omzuma tutundu.

"Baban nasıl?" diye sordu.

"İyidir."

"Çok çalışıyor."

"Çalışması gerekiyor," dedim.

"Bilmez miyim. Annen nasıl peki?"

"Aynı aşağı yukarı."

Alfrida dükkânın vitrinine döndü.

"Bu hurdaları kim alır ki? Şu bal kovasına bak. Babanla ben öğle yemeklerimizi okula aynen buna benzer kovalarla taşırdık."

"Ben de öyle," dedim.

"Sahi mi?" Bana sarılıp sıktı. "Sizinkilere onları düşündüğümü söyle, olur mu?"

Alfrida, babamın cenazesine gelmedi. Acaba benimle karşılaşmak mı istemiyor, diye düşündüm. Bildiğim kadarıyla bana niye gücendiğini sağda solda anlatmamıştı, başka bilen olmasa gerekti. Ama babam biliyordu. Babamı görmeye eve gittiğimde Alfrida'nın yakında –nihayet kendisine miras kalan büyükannemin evinde– oturduğunu öğrenince birlikte ona uğramayı önermiştim. O sırada iki evliliğimin arasındaki coşkulu dönemi yaşıyordum, yeni serbest kalmıştım, istediğim herkesle ilişki kurabiliyordum, dışa açıktım.

Babam, "Aslında Alfrida bayağı bozuldu," dedi.

Alfrida diye söz ediyordu ondan. Ne zamandan beri?

Önce Alfrida'nın neye bozulduğunu hiç tahmin edemedim. Babam birkaç yıl önce yayımlanmış hikâyemi hatırlatmak zorunda kaldı; o sırada kendisiyle pek bir ilgisi olmadığını düşündüğüm bir şeye Alfrida'nın itiraz etme-

sine şaşırdım, hatta sinirlendim, biraz da öfkelendim.

"Alfrida değildi ki o," dedim babama. "Değiştirdim, aklımda o yoktu hatta. Bir karakterdi. Kim olsa anlardı."

Ama aslında hikâyede patlayan lamba da, sargılarla mezara giden anne de, hakikatli öksüz çocuk da mevcuttu.

"Neyse," dedi babam. Genelde yazar olduğuma memnundu ama karakterim denebilecek şey konusunda çekinceleri vardı. Evliliğimi kişisel nedenlerle –yani hafifmeşreplikten– sonlandırmış olmam, her konuda haklılığımı savunmam, belki de onun kullanabileceği bir ifadeyle yan çizmem. Böyle bir şeyi söyleyecek değildi – artık onu ilgilendirmezdi.

Alfrida'nın gücendiğini nereden bildiğini sordum.

"Mektup yazdı," dedi.

Birbirlerine uzak oturmadıkları halde mektup yazmıştı. Benim düşüncesizliğim, hatta kusurum sayılabilecek bir şeyin ceremesini onun çekmesine üzüldüm. Alfrida'yla ilişkilerinin böyle resmîleşmiş olmasına da. Babamın anlatmadığı neler olduğunu merak ettim. Yazdıklarımı başka insanlara savunduğu gibi Alfrida'ya da beni savunmak zorunda mı hissetmişti kendini? Beni savunmak onun için asla kolay olmamıştı, ama bu durumda savunmuş olabilirdi. Tedirgin savunması sırasında sert bir söz söylemiş de olabilirdi.

Benim aracılığımla tuhaf zorluklara maruz kalmıştı.

Ev ortamında daima tehlikeli durumdaydım. Hayatımı başkalarının gözüyle görmenin tehlikesiydi bu. Sürekli büyüyen, dikenli tel gibi karmaşık, şaşırtıcı, rahatsız edici bir kelimeler yumağı olarak görüyordum hayatımı – karşısında da başka kadınların evcilliğinin üreticiliği, besinler, çiçekler, örgü giysiler... Zorluğuna değdiğini söylemek giderek zorlaşıyordu.

Benim çektiğim zorluğa değiyordu belki, peki ya başkalarının çektiği zorluklara?

Babam, Alfrida'nın artık yalnız yaşadığını söylemişti. Bill'e ne olduğunu sordum. O konuların kendi yetki alanı dışında kaldığını söyledi. Ama bildiği kadarıyla kurtarma operasyonu gibi bir şey yapılmıştı.

"Bill'i kurtarmak için mi? Nasıl olur? Kim yaptı?"

"Sanırım bir karısı varmış."

"Bill'le Alfrida'nın evinde tanışmıştım. Sevmiştim Bill'i."

"İnsanlar Bill'i severdi. Kadınlar severdi."

Bir ihtimal de kopuşun benden bağımsız olmasıydı, bunu da göz önünde bulundurmak zorundaydım. Üvey annem, babamı farklı tarzda bir hayata sürüklemişti. Birlikte bovling, körling oynamaya gidiyorlar, sık sık başka çiftlerle Tim Hortons'ta buluşup kahve içiyor, donut yiyorlardı. Babamın yeni karısı onunla evlenmeden önce uzun süre dul yaşamıştı, o günlerlerden kalma çok sayıda arkadaşı babamın da yeni arkadaşları olmuştu. Babamla Alfrida arasında olanlar belki eski ilişkilerin değişmesinden, yıpranmasından ibaretti; benzer olayları kendi hayatımda gayet iyi anlamakla birlikte daha yaşlı insanların hayatında aynı şeyin olmasını beklemiyordum, özellikle de, deyim yerindeyse memleketten insanların hayatında.

Üvey annem, babamdan kısa bir süre önce öldü. Kısa süreli mutlu evliliklerinin ardından ayrı mezarlıklara, ilk ve daha sorunlu eşlerinin yanına gömüldüler. Alfrida, ikisinin de ölümünden önce kente geri dönmüştü. Evi satmamış, öylece çekip gitmişti. Babam, "Tuhaf bir davranış," diye yazmıştı bana.

Babamın cenazesi kalabalıktı, tanımadığım çok kişi vardı. Mezarlıkta bir kadın, çimenlerin üstünden geçerek

yanıma geldi; önce üvey annemin arkadaşlarından biri olsa gerek, diye düşündüm. Sonra kadının benden sadece birkaç yaş büyük olduğunu gördüm. Tıknazlığı, kır düşmüş bukleli sarı saçları ve çiçekli ceketi onu, olduğundan yaşlı gösteriyordu.

"Seni resminden tanıdım," dedi. "Alfrida, seninle hep böbürlenirdi."

"Alfrida öldü mü yoksa?" dedim.

"Yok canım," dedi kadın, Alfrida'nın Toronto'nun hemen kuzeyindeki bir kentte, huzurevinde olduğunu söyledi sonra.

"Ara sıra gidip yoklayabileyim diye oraya yerleştirdim."

Artık –sesinin tonundan bile– aynı kuşaktan olduğumuz aşikârdı; öteki aileden biriydi demek ki; Alfrida neredeyse yetişkinken doğmuş bir üvey kardeş.

Adını söyledi, soyadı Alfrida'nınkiyle aynı değildi elbette, evlenmiş olmalıydı. Alfrida'nm herhangi bir üvey kardeşinin ismini de duymamıştım.

Alfrida'nın nasıl olduğunu sordum, gözlerinin kanunen kör sayılacak kadar kötü olduğunu söyledi. Ayrıca haftada iki kere diyalize girmesini gerektiren ciddi bir böbrek sorunu vardı.

"Bunların haricinde..." dedi ve güldü. Evet, kardeşi, diye düşündüm; pervasızca savuruverdiği kahkahasında Alfrida'yı çağrıştıran bir şey vardı.

"Yani seyahat edemiyor pek," dedi. "Yoksa getirirdim onu. Buranın gazetesini hâlâ alır, ara sıra okurum ona. Babanın haberini de orada gördüm."

Acaba huzurevine onu ziyarete gitsem mi, dedim düşünmeden. Cenazenin yarattığı duygusallıkla –babamın makul bir yaştaki ölümünün içimde uyandırdığı sıcak duygularla, rahatlama ve uzlaşma duygularıyla– söylenmiş bir sözdü. Pratiğe geçirmem zor olurdu. Kocam

–ikinci kocam– ve ben, iki gün sonra zaten gecikmiş olan bir Avrupa tatiline çıkıyorduk.

"Pek anlamı olur mu bilmem," dedi kadın. "Günü gününe uymuyor. Hiç belli olmuyor. Bazen numara yaptığını düşünüyorum. Bazı günler oturduğu yerde kim ne derse desin aynı şeyi tekrarlayıp duruyor. *Fit as a fiddle and ready for love.*[1] Bütün gün başka laf etmiyor. *Fit as a fiddle and ready for love.* Aklını oynatırsın. Bazı günler de normal cevap veriyor konuşulanlara."

Sesi ve gülüşü –bu kez boğuk bir kahkahaydı– yine bana Alfrida'yı hatırlattı; "Aslında seninle tanışmış olmalıyız," dedim; "hatırlıyorum da, bir keresinde Alfrida'nın üvey annesiyle babası uğramıştı, belki sadece babasıyla çocukların bazıları..."

"Aa, ben o değilim," dedi kadın. "Beni Alfrida'nın kardeşi mi sandın? Eyvah! Yaşımı gösteriyorum galiba."

Onu pek iyi göremediğimi söyledim, doğruydu da. Ekim ayında akşamüzeri güneşinin ışınları eğikti ve doğrudan gözüme giriyordu. Işık karşıdan geldiği için kadının yüz hatlarını, yüz ifadesini seçmem zordu.

Gergin ve kendini önemseyen bir tavırla omuz silkti. "Alfrida benim biyolojik annem," dedi.

Sonra da hikâyesini fazla uzatmadan anlattı; hayatının çarpıcı bir olayıyla, tek başına çıktığı bir serüvenle ilgili olduğundan daha önce de çok anlatmıştı mutlaka. Ontario'nun doğu kesiminde bir aile, onu evlat edinmişti; aile olarak bir tek onları bilmişti ("çok da severim kendilerini"), sonra evlenmiş, çocuk sahibi olmuştu; çocukları büyüdükten sonra kendi annesinin kim olduğunu ilk kez öğrenmek istemişti. Pek kolay olmamıştı, hem kayıtlar eski olduğu, hem de gizli tutulduğu için ("Beni

1. (İng.) Turp gibi ve aşka hazır. (Popüler bir şarkının sözleri.) (Ç.N.)

doğurduğu yüzde yüz gizlenmişti"), buna rağmen birkaç yıl önce Alfrida'yı bulmuştu.

"Tam da zamanında buldum," dedi. "Yani birinin, onunla ilgilenmesi gerekiyordu. Elimden geldiğince işte."

"Hiç bilmiyordum," dedim.

"Tahmin ederim. O zamanlar çoğu insan bilmiyordu herhalde. Bu işe kalkıştığında önceden uyarıyorlar, karşısına çıkınca şok geçirebilir, diye. Yaşlılar kolay kabullenemiyor. Ama Alfrida rahatsız olmadı sanırım. Daha önce çıksam olurdu belki."

Kadının muzafferane bir havası vardı, bu da anlaşılırdı. Anlattığında birini sarsacak bir şeyler biliyorsan, anlatırsan ve karşındaki sarsılırsa başdöndürücü bir iktidar hissine kapılman kaçınılmazdır. Bu örnekte kadının iktidar duygusu o kadar mutlaktı ki, özür dileme ihtiyacı duydu.

"Kusura bakma, hep kendimden söz ettim, babana ne kadar üzüldüğümü söyleyemedim."

Teşekkür ettim ona.

"Biliyor musun, Alfrida anlattı, bir gün babanla Alfrida, okuldan eve yürüyorlarmış, lisedeymişler. Yol boyu birlikte yürüyemiyorlarmış, ne de olsa o zamanlar bir kızla bir oğlan birlikte görülünce üstlerine çok varılırmış. Bu yüzden baban, okuldan erken çıkmışsa anayolla kendi yollarının kesiştiği sapakta, kasabanın dışında beklermiş Alfrida'yı, Alfrida erken çıkarsa o babanı beklermiş aynı yerde. Bir gün birlikte yürürlerken bütün çanlar çalmaya başlamış, neymiş biliyor musun? Birinci Dünya Savaşı'nın sona erdiğini haber veren çanlar."

Aynı hikâyeyi benim de duyduğumu söyledim.

"Ama ben o sırada çocuklarmış diye biliyorum."

"Çocuk olsalar liseden çıkmış olamazlardı."

Benim bildiğime göre çanların onlar kırlarda oyun oynarken çalındığını söyledim. "Yanlarında babamın köpeği de varmış. Adı Mack'miş."

"Belki köpek yanlarındaydı. Belki onları karşılamak üzere yola çıkmıştı. Alfrida'nın karıştırdığını sanmıyorum. Babanla ilgili her şeyi çok iyi hatırlardı."

İki şey düşündüm. Birincisi, babamın 1902 doğumlu, Alfrida'nın da aşağı yukarı aynı yaşlarda olduğuydu. Yani liseden eve dönüyor olmaları, kırlarda oyun oynamalarından daha büyük ihtimaldi; bunu daha önce düşünmemiş olmam tuhaftı. Belki de kırlarda olduklarını söylemişlerdi, yani kırlardan yürüyerek eve dönüyorlardı. Belki "oynadıklarını" söylememişlerdi.

İkincisi de, karşımdaki kadında az önce hissettiğim özür dileme tonunun, dostane tavrın, zararsızlığın şimdi yok olduğuydu.

"Olaylar anlatılırken değişiyor," dedim.

"Doğru," dedi kadın. "İnsanlar olayları değiştiriyorlar. Alfrida'nın senin hakkında ne dediğini söyleyeyim mi?"

İşte. Şimdi geliyordu.

"Ne dedi?"

"Akıllı olduğunu ama hiçbir zaman sandığın kadar akıllı olmadığını söyledi."

Kendimi zorlayarak ışığa karşı, karanlıkta kalan çehreye bakmayı sürdürdüm.

Akıllı, fazla akıllı, yeterince akıllı değil.

"Hepsi bu mu?" dedim.

"Biraz soğuk bir tip olduğunu da söyledi. Onun lafı, benim değil. Benim sana karşı bir şeyim yok."

O pazar günü, Alfrida'nın evindeki öğle yemeğinden sonra ta pansiyonuma kadar yürümeye karar vermiştim. Gidişgeliş bütün yolu yürürsem yaklaşık on beş kilometre yürümüş olacağmı hesaplıyordum, böylece yediğim yemeği eritmiş olurdum. Üzerimde bir şişkinlik vardı, sadece yemek şişkinliği değil, o evde gördüğüm ve

hissettiğim her şey bende şişkinlik yaratmıştı. Sıkış tepiş, eski moda mobilyalar. Bill'in suskunluğu. Alfrida'nın çamur gibi yapışkan –gördüğüm kadarıyla– sırf yaşı icabı bile münasebetsiz ve umutsuz olan aşkı.

Bir süre yürüdükten sonra midemdeki ağırlık hissi kalktı. Yirmi dört saat boyunca hiçbir şey yememeye söz verdim kendi kendime. Derli toplu dikdörtgenlerden oluşan kentin sokaklarında kuzeye ve batıya, kuzeye ve batıya yürüdüm durdum. Pazar günü öğleden sonra anayollar haricinde pek trafik yoktu. Bazen yolum birkaç sokak boyunca bir otobüsün rotasıyla çakışıyordu. İçinde sadece iki-üç kişi olan otobüsler geçiyordu yanımdan. Tanımadığım, beni tanımayan insanlar. Ne büyük lütuf.

Yalan söylemiştim, arkadaşlarımla filan buluşmayacaktım. Arkadaşlarımın çoğu memleketlerine dönmüştü. Nişanlım ertesi gün geliyordu – Ottawa dönüşü Cobourg'da ailesini ziyaret ediyordu. Döndüğümde pansiyonda kimse olmayacaktı – konuşma ve dinleme zahmetine katlanmak zorunda kalmayacaktım. Yapacak hiçbir işim yoktu.

Bir saat kadar yürüdükten sonra açık bir dondurmacı gördüm. İçeri girip bir kahve içtim. Kahve bayattı, koyu ve acıydı – tadı ilaç gibiydi, tam ihtiyacım olan şeydi. Zaten rahatlamıştım, kahveyi içtikten sonra kendimi mutlu hissettim. Yalnız olmak ne büyük mutluluktu. Dışarıda kaldırıma vuran kızgın akşamüstü güneşinin, yeni yapraklanmış bir ağacın dallarıyla cılız gölgelerinin görüntüsü. Dükkânın arka tarafından gelen, kahvemi getirmiş olan adamın radyoda dinlediği maçın sesleri. Alfrida hakkında yazacağım öyküyü –özellikle onu– düşünmedim de, ne iş yapmak istediğimi düşündüm; öyküler icat etmekten çok havada uçuşan bir şeyleri yakalamaya benzer bir işti. Kalabalığın haykırışları iri kalp atışları gi-

bi geliyordu kulağıma, keder yüklüydüler. Uzak, neredeyse insanlıkdışı onaylamaları ve hayıflanmalarıyla muntazam, güzel dalgalar.

İstediğim buydu, dikkatimi buna yöneltmem gerektiğini düşünüyordum, hayatımın böyle olmasını istiyordum.

TESELLİ

Nina, akşamüzeri lisenin kortunda tenis oynamıştı. Lewis, okuldaki işinden ayrıldıktan sonra bir süre tenis kortlarını boykot etmişti ama aradan neredeyse bir yıl geçmiş, arkadaşı Margaret –ayrılışı Lewis'inkinin aksine rutin ve törensel olan bir başka emekli öğretmen– onu tekrar oynamaya ikna etmişti.

"Dışarı çıkabildiğin sürece çık biraz."

Lewis'in sorunları baş gösterdiğinde Margaret emekliydi. İskoçya'dan okula mektup yazıp Lewis'e destek vermişti. Ama Margaret o kadar merhametli, anlayışlı ve hakikatli bir dosttu ki, mektubunun bir ağırlığı olmamıştı belki. Margaret'in tipik iyi yürekliliği.

O akşamüzeri Nina onu arabayla eve bırakırken, "Lewis nasıl?" diye sordu.

"Yokuş aşağı ilerliyor," dedi Nina.

Güneş neredeyse göl hizasına kadar inmişti. Yapraklarını hâlâ dökmemiş olan bazı ağaçlar, yaldızlı alevler gibi görünüyordu ama öğle sonrasının yaz sıcağından eser kalmamıştı. Margaret'in evinin önündeki çalıların hepsi çuval bezleriyle mumyalar gibi sarmalanmıştı.

Günün bu saati, Nina'ya Lewis'le birlikte okul sonrası, akşam yemeğinden önce yaptıkları yürüyüşleri hatırlattı. Şehir dışındaki toprak yollarda ve eski demiryo-

lunun kenarında, hava daha erken karardıkça mecburen kısa tutulan yürüyüşler. Ama Lewis'ten öğrendiği ya da kaptığı, söze dökülen ya da dökülmeyen çeşitli ayrıntılı gözlemlerle dolu dolu yürüyüşler. Hendekteki böcekler, larvalar, salyangozlar, yosunlar ve kamışlar, otların arasındaki pösteki mantarları, hayvan izleri, gilaburular, yabanmersinleri – her gün biraz farklı bir karışım halindeki koyu bir bileşim. Ve her gün kışa atılan bir adım daha, artan bir tasarruf, bir kuruma.

Nina ile Lewis'in yaşadığı ev, 1840'larda yapılmıştı; o dönemin tarzına uygun olarak kaldırıma yakındı. Salonda ya da yemek odasında otururken dışarıdan yalnız ayak sesleri değil, konuşmalar da duyulurdu. Nina araba kapısının kapandığını Lewis'in işitmiş olacağını tahmin etti.

Becerebildiğince ıslık çalarak girdi içeri. *Bakınız muzaffer kahraman geliyor.*

"Kazandım. Kazandım. Lewis?"

Ama Nina dışarıdayken Lewis ölmekteydi. Daha doğrusu kendini öldürmekteydi. Başucu sehpasında arkaları folyo kaplı dört küçük plastik paket vardı. Her birinde ikişer tane kuvvetli ağrı kesici hap vardı. Bunların yanında fazladan iki paket, dokunulmamış halde duruyordu; beyaz kapsüller, plastik yuvaları hâlâ şişirmekteydi. Nina daha sonra bunları eline aldığında birinin folyosunun üzerinde bir iz olduğunu görecekti; sanki Lewis tırnağıyla folyoyu sıyırmaya yeltenmiş ama yeterince aldığına hükmedip vazgeçmiş ya da tam o anda bilincini kaybetmiş gibi.

Su bardağı neredeyse boşalmıştı. Etrafa su sıçramamıştı.

Bunu konuşmuşlardı. Planlamışlardı ama hep gelecekte yürürlüğe sokulabilecek –sokulacak– bir şey olarak.

Nina, kendisinin de hazır bulunacağını ve olayı bir şekilde törenselleştireceklerini varsaymıştı. Müzik. Düzeltilmiş yastıklar, Lewis'in elini tutabilmesi için yatağa yaklaştırılmış bir iskemle. İki şeyi düşünmemişti: Lewis' in her tür törenden nefret ettiğini ve olaya katılmasının kendisi için bir yük olacağını. Sorulacak sorular, yapılacak yorumlar, eylemde taraf olmasının yaratacağı ceza riski.

Lewis, olayı bu şekilde halletmekle ona örtbas edilecek asgari şey bırakmıştı.

Nina etrafa bakınıp bir not aradı. Ne yazmasını bekliyordu? Talimata ihtiyacı yoktu. Özür şöyle dursun, açıklamaya bile ihtiyacı olmadığı kesindi. Bir nota yazılabilecek her şeyi biliyordu zaten. Niye bu kadar çabuk? sorusunun cevabını bile kendi kendine bulabilirdi. Dayanılmaz çaresizlik, acı ya da kendinden tiksinti eşiği ve bu eşiği fark etmenin, ötesine geçmemenin önemi hakkında konuşmuşlardı, daha doğrusu Lewis konuşmuştu. Geç olacağına erken olması daha iyiydi.

Her şeye rağmen kendisine söyleyecek hiçbir şeyinin olmaması imkânsızmış gibi geliyordu Nina'ya. Su bardağını son kez sehpaya bıraktığında kâğıdı, pijamasının koluyla değerek yere düşürmüş olabileceğini düşünüp önce yere baktı. Böyle bir ihtimali düşünerek bilhassa özenli davranmış da olabilirdi – lambanın kaidesinin altına baktı. Sonra sehpanın çekmecesine. Ardından terliklerinin altına ve içine. Son okuduğu kitabı alıp silkeledi; yanılmıyorsa çokhücreli organizmaların "Kambriyen patlaması" diye adlandırılan konu hakkında bir paleontoloji kitabıydı.

İçinde bir şey yoktu.

Yatağın içinde aramaya başladı. Yorganı, sonra üstteki çarşafı çekti. Lewis, ona iki hafta önce aldığı lacivert ipek pijamasıyla öylece yatıyordu. Üşüdüğünden yakınmıştı –daha önce yatakta asla üşümezdi– Nina da çıkıp

dükkândaki en pahalı pijamayı almıştı ona. O pijamayı almasının sebebi, ipeğin hem hafif olması hem de sıcak tutmasıydı; ayrıca gördüğü diğer bütün pijamalar –çizgileri, saçma ya da edepsiz yazılarıyla– ona yaşlı adamları, karikatür kocalarını, mağlup olmuş sünepeleri hatırlatmıştı. Bu pijama, çarşafla neredeyse aynı renk olduğundan Lewis'in pek az bölümünü görebiliyordu. Ayakları, ayak bilekleri, bacaklarının alt kısmı. Elleri, bilekleri, boynu, başı. Lewis, sırtı Nina'ya dönük, yan yatmıştı. Hâlâ notu bulma telaşında olan Nina, yastığı sertçe Lewis'in başının altından çekti.

Yok. Yok.

Yastıktan şilteye düşen kafadan bir ses çıktı, Nina'nın beklemediği kadar tok bir ses. Arayışının beyhude olduğunu bomboş uzanan çarşaf kadar bu ses sayesinde de anladı.

Haplar onu uyutmuş, bütün işlevlerini gizlice durdurmuş olmalıydı; dolayısıyla gözlerinde ölü bakışı, yüzünde bir çarpılma yoktu. Ağzı hafifçe aralık ama kuruydu. Son iki ayda çok değişmişti – Nina ne kadar değiştiğini ancak şimdi tam olarak görebiliyordu. Gözleri açıkken, hatta uyurken Lewis'in gösterdiği gayret, uğradığı hasarın geçici olduğu –hastalığın zalim uyarısı olan mavimsi deri kıvrımlarının altında saldırganlık potansiyelini hep taşıyan, altmış iki yaşındaki canlı bir erkek çehresinin hâlâ varlığını sürdürdüğü– yanılgısını devam ettirmişti. Lewis'in çehresine yırtıcı ve canlı kişiliğini kazandıran şey hiçbir zaman kemik yapısı olmamıştı – bütün marifet çukur ve parlak gözlerde, oynak dudaklarda, ifade bolluğunda, alay, inanamayış, ironik sabır, acılı tiksinti repertuvarını sahneleyen süratli mimiklerdeydi. Sınıfta sahnelenen ve daima sınıfla sınırlı kalmayan bir repertuvardı bu.

Artık yoktu. Artık yoktu. Şimdi, öldükten iki saat sonra (döndüğünde işin bitmemiş olması riskini göze almayıp Nina evden çıkar çıkmaz işe girişmiş olmalıydı),

erimenin, parçalanışın zafer kazandığı ve çehresinin büzüldüğü aşikârdı. Mühürlenmiş, uzaklaşmış, yaşlanmış ve çocuksuydu – ölü doğmuş bir bebeğin çehresi gibi belki.

Hastalığın üç farklı saldırı yöntemi vardı. Birincisi ellerle kolları hedefliyordu. Parmaklar hissizleşip aptallaşıyor, bir şeyi tutmak önce zor, sonra imkânsız hale geliyordu. Bazen de önce bacaklar zayıflıyor, ayaklar tökezlemeye başlıyor, kısa süre sonra basamakları çıkmak, hatta halının kenarını aşmak üzere havaya kalkmayı reddediyorlardı. Üçüncü ve muhtemelen en korkunç yöntem, boğaza ve dile yapılan saldırıydı. Yutma eylemi, güvenilmez ve korkutucu bir işe, boğucu bir trajediye dönüşüyor; konuşma, alakasız hecelerin tıkanık bir akışı haline geliyordu. Her durumda etkilenen, istemli kaslardı; başlangıçta bu insana kötünün iyisi gibi geliyordu. Kalp ve beyin teklemiyor, sinyaller yolunu şaşırmıyor, kişilik bozulmuyordu. Görme, işitme, tat, dokunma ve en güzeli zekâ, canlılığını ve gücünü koruyordu. Beyin dışarıdaki bütün kapanışları takip etmekle, kusur ve eksilmelerin hesabını tutmakla meşgul oluyordu. Daha iyi değil miydi?

Elbette, demişti Lewis. Ama sadece insana eyleme geçme fırsatı tanıdığı için.

Onun hastalığı, bacak kaslarında baş göstermişti. Bacaklarını zorla güçlendirmeyi deneyip Yaşlılar İçin Jimnastik kursuna yazılmıştı (fikir olarak nefret ettiği halde). Bir-iki hafta boyunca işe yaradığını düşünmüştü. Ama sonra ayakları kurşuna dönüşmüş, tökezlemeye, ayaklarını sürümeye başlamış, çok geçmeden de teşhis konulmuştu. Bu kadarını öğrenir öğrenmez, zamanı geldiğinde ne yapılacağını konuşmuşlardı. Lewis yaz başında iki koltuk değneğiyle yürüyordu. Yaz sonunda artık hiç yürüyemiyordu. Ama elleri hâlâ kitap sayfalarını çevirebiliyor, zorlukla da olsa çatal, kaşık, kalem kullanabiliyordu. Konuşması, Nina'ya neredeyse hiç değişmemiş

gibi geliyordu ama ziyarete gelenler anlamakta güçlük çekiyordu. Lewis zaten ziyaretlerin yasaklanmasına karar vermişti. Yutmayı kolaylaştırmak için özel bir rejim uyguluyorlardı; bazen bu tür hiçbir zorluk çekmeden günler geçiyordu.

Nina, tekerlekli sandalye konusunu araştırmıştı. Lewis buna karşı çıkmamıştı. Toptan Kapatma dedikleri şeyden artık söz etmiyorlardı. Hatta Nina acaba bir yerlerde okuduğu aşamaya mı geldiler –ya da Lewis geldi– diye düşünmüştü; ölümcül hastalıkların ortasında insanların geçirdiği bir değişim. Dayanağı olduğundan değil de, olayın tamamı soyut bir kavram olmaktan çıkıp gerçeğe dönüştüğü için, hastalıkla mücadele bir rahatsızlık olmaktan çıkıp kalıcı hale geldiği için zorla ön plana geçen bir iyimserlik.

Henüz sonuna gelmedin. Şimdiyi yaşa. Bu ânın tadını çıkar.

Bu tür bir gelişme, Lewis'in kişiliğine aykırıydı. Nina onun en işine yarayacağı durumda bile kendini kandırabileceğini sanmıyordu. Ama fiziksel çöküşe yenileceğini de tahmin edemezdi. Madem iki beklenmedik şeyden biri gerçekleşmişti, öteki de gerçekleşemez miydi? Başkalarının geçirdiği değişimleri, Lewis de geçiremez miydi? Gizli umutlar, görmezden gelmeler, sinsi pazarlıklar?

Hayır.

Nina başucunda duran telefon rehberini alıp "Mezarcılar"ı aradı, elbette öyle bir kelime yoktu. "Cenaze Hizmetleri". Genellikle Lewis'le paylaştığı türden bir öfkeye kapıldı. Mezarcı yahu, mezarcıda itiraz edilecek bir şey mi vardı? Lewis'e döndü, onu ne halde, çaresiz, üstü açık bıraktığını gördü. Numarayı aramadan önce çarşafla yorganı tekrar üstüne örttü.

Genç bir erkek sesi, doktorun orada olup olmadığını sordu, doktor gelmiş miydi?

"Doktora ihtiyacı yoktu. Eve geldiğimde ölü buldum onu."

"Ne zaman buldunuz?"

"Bilmem – yirmi dakika kadar önce."

"Yani bulduğunuzda vefat etmişti, öyle mi? Peki – doktorunuz kim acaba? Ben arayıp oraya göndereyim."

Nina'nın hatırladığı kadarıyla ikisi, intiharın pratik yönlerine ilişkin konuşmalarında olayın gizli mi tutulacağını, yoksa açıklanacağını mı konuşmamışlardı. Bir yandan Lewis'in açıklanmasını isteyeceğinden emindi. Başına gelen şeyi şerefli ve mantıklı biçimde halletmek için bu yolu seçtiğinin bilinmesini isterdi. Öte yandan böyle bir açıklamanın yapılmamasını da isteyebilirdi. Bu kararın işini kaybetmesine, okuldaki mücadelesinin yenilgiyle sonuçlanmasına yorulmasını istemezdi. O yenilgi yüzünden böyle göçüp gitmiş olduğunu düşünmeleri onu küplere bindirirdi.

Nina, başucu sehpasının üstündeki paketlerin hepsini, boşları da, doluları da toparlayıp tuvalete attı ve sifonu çekti.

Cenaze levazımatçıları iriyarı, oralı gençlerdi, Lewis'in eski öğrencileriydiler; belli etmemeye çalıştıkları halde biraz telaşlıydılar. Doktor da gençti, tanımadıkları biriydi – Lewis'in doktoru, Yunanistan'da tatildeydi.

Doktora gerekli bilgi verildiğinde, "Tanrı lütfu demek ki," dedi. Nina, doktorun bunu böyle açıkça söylemesine biraz şaşırdı; Lewis, yorumu duysa dinsel içeriğinden hoşlanmayacağını düşündü. Doktorun sonra söylediği pek şaşırtıcı değildi.

"Biriyle görüşmek ister misiniz? Biliyorsunuz, artık duygularınızla baş etmenize yardım edebilecek görevlilerimiz var."

"Hayır, hayır. Teşekkür ederim, iyiyim ben."

"Uzun süredir mi burada yaşıyorsunuz? Arayabileceğiniz dostlarınız var mı?"

"Evet, tabii. Evet."

"Şimdi birini arayacak mısınız?"

"Evet," dedi Nina. Yalan söylüyordu. Doktor, genç mezarcılar ve Lewis evden çıkar çıkmaz –Lewis çarpmalara karşı korumak üzere sarmalanmış bir mobilya gibi taşınmıştı– arayışına devam etmek zorundaydı. Şimdi düşünüyordu da, notu sadece yatağın yakınında aramakla sersemlik etmişti. Yatak odası kapısının arkasına asılı sabahlığının ceplerini karıştırırken buldu kendini. En mükemmel yerdi; çünkü her sabah aceleyle kahve yapmaya giderken üzerine geçirdiği giysi buydu ve sürekli kâğıt mendil, ruj gibi bir şeyler aramak için ceplerini karıştırırdı. Ne var ki notu oraya koyabilmek için Lewis'in yataktan kalkıp odayı baştan başa geçmesi gerekirdi – oysa birkaç haftadır Nina'nın yardımı olmadan tek adım atamıyordu.

Peki ama notun dün yazılıp yerine yerleştirilmesi şart mıydı? Hele yazısının ne kadar hızlı bozulacağını Lewis'in bilmediği düşünülürse, haftalar önce yazıp saklamış olması daha mantıklı değil miydi? Eğer öyleyse not herhangi bir yerde olabilirdi. Nina'nın yazı masasının çekmecelerinde – şimdi onları karıştırıyordu. Ya da Lewis'in doğum gününde içmek üzere aldığı ve iki hafta sonraki tarihi ona hatırlatmak üzere şifoniyerin üzerine koyduğu şampanya şişesinin altında – veya bugünlerde açıp karıştırdığı kitapların herhangi birinin sayfaları arasında. Gerçekten de Lewis kısa bir süre önce ona, "Kendin için ne okuyorsun bu aralar?" diye sormuştu. Yüksek sesle Lewis'e, okuduğu kitabın –Nancy Mitford'un *Büyük Friedrich*'i– haricinde ne okuduğunu kastetmişti. Nina, ona eğlenceli tarih kitapları okumayı tercih ediyor –Lewis kurmacaya dayanamazdı– bilim kitaplarını ken-

disine bırakıyordu. Sorusuna, "Japon öyküleri," diye cevap vererek kitabı havaya kaldırıp göstermişti. O kitabı bulmak üzere başka kitapları bir kenara fırlattı, bulunca ters çevirip sayfalarını silkeledi. Sonra kenara ittiği bütün kitaplar aynı muameleye tabi tutuldu. Genellikle oturduğu koltuğun minderleri yere atılıp arkaları arandı. Ardından kanepenin üstündeki bütün minderler de etrafa saçıldı. Olur da muziplik edip veda notunu oraya saklamıştır, diye çekirdek kahve kutusu boşaltıldı.

Nina yanında kimseyi istememişti, bu arama faaliyetini kimsenin görmesini istemiyordu – bununla birlikte ararken bütün ışıklar ve perdeler açıktı. Kendini toparlaması gerektiğini hatırlatacak kimse yoktu. Hava bir süre önce kararmıştı, bir şeyler yemesi gerektiğini fark etti. Margaret'e telefon edebilirdi. Ama hiçbir şey yapmadı. Perdeleri çekmek üzere ayağa kalktı ama onun yerine ışıkları kapattı.

Nina'nın boyu, bir seksenden biraz uzundu. Daha ergenlik çağındayken bile jimnastik hocaları, rehber öğretmenler, annesinin kaygılanan arkadaşları kambur durmasın diye onu uyarırlardı. Nina elinden geleni yapmıştı; ama şu anda bile, kendi fotoğraflarına baktığında kendini ne kadar uysal bir hale soktuğunu görünce kederleniyordu – omuzları büzülmüş, başı yana eğilmiş, gülümseyen bir hizmetkâr tavrı. Gençliğinde çeşitli ayarlanmış tanıştırmalara, arkadaşlarının onu uzun boylu erkeklerle bir araya getirmesine alışmıştı. Sanki başka hiçbir şeyin pek önemi yoktu, bir erkek bir seksenden epey uzunsa Nina'yla eşleştirilmesi gerekirdi. Çoğunlukla tanıştırılan erkek, bu durumdan ötürü surat asar –ne de olsa uzun boylu bir erkeğin seçme şansı vardı– Nina da kamburunu çıkarıp gülümsemeye devam ederek utanır sıkılırdı.

En azından annesiyle babası Nina'nın hayatına karışmazdı. İkisi de doktordu, Michigan'da küçük bir kentte oturuyorlardı. Nina üniversiteyi bitirdikten sonra onların yanında yaşamıştı. Kentin lisesinde Latince öğretmenliği yapmıştı. Tatillerde henüz ilk ya da ikinci evliliklerini yapmak üzere kapışılmamış, muhtemelen de kapışılmayacak üniversite arkadaşlarıyla Avrupa'ya seyahate giderdi. Cairngorm Dağları'nda arkadaşlarıyla yürüyüş yaparken Avustralya ve Yeni Zelandalılardan oluşan bir grupla karşılaşmışlardı; görünüşe bakılırsa liderleri Lewis olan geçici hippilerdi. Lewis, diğerlerinden birkaç yaş büyüktü, hippiden çok görmüş geçirmiş bir gezgindi ve bir anlaşmazlık ya da sorun çıktığında başvurulan kişi kesinlikle oydu. Uzun boylu sayılmazdı, Nina'dan sekizon santim kısaydı. Buna rağmen Nina'ya yaklaşmış, programını değiştirip birlikte yolculuk yapmaya ikna etmişti onu; kendi ekibini de fütursuzca terk etmişti.

Nina, onun gezginlikten bıktığını, ayrıca Yeni Zelanda'da düzgün bir eğitim gördüğünü, biyoloji bölümünden mezun olup öğretmenlik sertifikası aldığını öğrenmişti. Lewis'e çocukken akrabalarını ziyarete gittiği, Kanada'nın Huron Gölü doğusundaki kentinden söz etmişti. Sokaklardaki sıra sıra ulu ağaçları, sade, eski evleri, gölde güneşin batışını anlatmıştı ona – birlikte yaşamak için mükemmel bir yerdi; ayrıca İngiliz Milletler Topluluğu bağlantıları yüzünden Lewis'in daha kolay iş bulabileceği bir kentti. Her ikisi de lisede çalışmaya başlamışlardı; ama Nina birkaç yıl sonra Latince dersleri azaltılıp sonra da tamamen kaldırılınca öğretmenliği bırakmıştı. Kurslara gidip başka bir dalda öğretmenlik yapmak üzere eğitim görebilirdi aslında ama artık Lewis'le aynı yerde ve aynı tür bir işte çalışmak zorunda olmayışına gizli gizli sevinmişti. Lewis'in güçlü kişiliği, şaşırtıcı eğitim tarzı ona, dostlar kazandırdığı kadar düşmanlar da

kazandırıyordu ve Nina için bu yoğunluğun ortasında yer almamak rahatlatıcı olmuştu.

Çocuk yapmayı geciktirmişlerdi. Ayrıca Nina her ikisinin de biraz fazla kibirli olduklarını düşünüyordu; biraz komik ve küçültücü Anne ile Baba kimliklerine bürünme fikrinden hoşlanmıyorlardı. Her ikisi de –ama özellikle Lewis– evlerindeki yetişkinlere benzemedikleri için öğrenciler tarafından takdir edilirdi. Onlardan hem zihinsel hem fiziksel olarak daha enerjik, daha karmaşık ve canlıydılar; hayattan yararlanmayı daha çok beceriyorlardı.

Nina bir koroya katıldı. Resitallerin çoğu kiliselerde yapılıyordu; bu tür yerlerin Lewis için ne kadar itici olduğunu o zaman öğrendi. Nina genellikle uygun başka mekân bulunamadığını, müziğin dinsel olduğu anlamına gelmediğini söyleyerek savunuyordu durumu (gerçi müzik *Mesih* olunca bu savunma da güçleşiyordu). Nina, Lewis'e geri kafalılık ettiğini, günümüzde herhangi bir dinden kimseye zarar gelmeyeceğini söylüyordu. Bu feci bir kavganın başlangıcı olmuştu. Sıcak yaz akşamında, sesleri dışarıdan duyulmasın diye koşup pencereleri kapatmak zorunda kalmışlardı.

Kavga çarpıcıydı; hem Lewis'in sürekli düşman kolladığını hem de Nina'nın tırmanarak öfkeye dönüşen tartışmadan vazgeçemediğini açığa çıkarmıştı. İkisi de geri adım atmıyordu, ilkelere şiddetle, sıkı sıkıya bağlıydılar.

İnsanların birbirinden farklı olmasına tahammülün yok mu, bu konuyu niye bu kadar önemsiyorsun?

Eğer bu konu önemli değilse, hiçbir şey önemli değil demektir.

Havada koyu bir nefret vardı. Üstelik kaynağı da asla çözümlenemeyecek bir meseleydi. Yatağa küs girdiler, ertesi sabah küs ayrıldılar, gün içinde korkuya kapıldılar; Nina, Lewis'in bir daha eve dönmeyeceğinden, Lewis de döndüğünde Nina'yı evde bulamayacağından

korkuyordu. Ama şansları vardı. Akşamüzeri pişmanlıktan yüzleri solmuş, aşkla ürpererek bir araya geldiler; bir depremde ölmekten kıl payı kurtulmuş, umarsızca, yalnız başına ortalıkta dolaşan insanlar gibiydiler.

Bu son kavga değildi. Son derece sakin ve barışçı yetiştirilmiş olan Nina, acaba normal hayat bu mu, diye düşünüyordu. Bunu Lewis'le konuşması mümkün değildi; barışmaları fazlasıyla minnet dolu, fazlasıyla şefkatli ve salakça oluyordu. Lewis, ona Tatlı Sırtlan Nina, o da Lewis'e, Şen Yüzbaşı Lewis diyordu.

Birkaç yıl önce yol kenarlarında yeni ilanlar türemişti. Dine dönüşü teşvik eden ilanları, kürtaj aleyhindeki iri pembe kalplerle düz kalp atışı çizgilerini ne zamandır görüyorlardı zaten. Şimdikiler farklıydı, Kutsal Kitap'ın "Yaratılış" bölümünden pasajlardı.

> Başlangıçta Tanrı yeri ve göğü yarattı.
> Tanrı, "Işık olsun," diye buyurdu ve ışık oldu.
> Tanrı insanı kendi suretinde yarattı, onu Tanrı'nın suretinde yarattı. Onları erkek ve dişi olarak yarattı.[1]

Genellikle kelimelerin yan tarafında bir gökkuşağı, bir gül ya da bir Cennet güzelliği simgesi oluyordu.

"Bunların anlamı ne?" diyordu Nina. "Ne olursa olsun değişik bari. 'Tanrı dünyayı çok sevmişti'den farklı."

"Yaratılışçılık bu," demişti Lewis.

"Onu anladım. Merak ettiğim, niye her tarafa ilanlar asıldığı."

Lewis, Kutsal Kitap öyküsüne harfiyen inancı pekiş-

1. Eski Ahit, "Yaratılış", 1:1-3-27. (Y.N.)

tirmeye çalışan güçlü bir hareketin gelişmekte olduğunu söylemişti.

"Âdem ile Havva. Bildiğin saçma hikâye."

Lewis, bundan fazla rahatsız olmuş gibi görünmüyordu – her Noel'de İsa'nın Doğumu sahnesinin bir kilisenin önüne değil, hükümet konağının bahçesine kurulmasından daha fazla kızmıyordu en azından. Kilise arazisinde kurulması başka, diyordu; belediye arazisinde kurulması başka. Nina'nın, Quaker eğitimi Âdem ile Havva'ya fazla ağırlık verrnemişti; o da eve gittiğinde Kral James baskısı Kutsal Kitap'ı bulup öyküyü baştan sonra okudu. O ilk altı günün görkemli ilerleyişine bayıldı – suların ayrılışı, güneşle ayın yerleştirilmesi, yeryüzünde sürünen, havada uçan canlıların ortaya çıkışı filan.

"Çok güzel bu," dedi. "Harika bir şiir. İnsanlar bunu okumalı."

Lewis, dünyanın dört bir köşesinde türemiş onca yaratılış mitinden bir farkı olmadığını, güzelliği, şiirselliği hakkında edilen laflardan da bıktığını söyledi.

"İşin o tarafı paravana," dedi. "Aslında şiirsellik umurlarında değil."

Nina güldü. "Dünyanın dört köşesi," dedi. "Bilim adamına yakışır laf mı bu? Bahse girerim Kutsal Kitap lafıdır."

Ara sıra tehlikeyi göze alıp Lewis'i bu konuda kızdırıyordu. Ama fazla ileri gitmemeye özen göstermesi gerekiyordu. Sözlerinde, Lewis'in ölümcül bir tehdit, onur kırıcı bir hakaret hissedebileceği noktayı gözden kaçırmamak zorundaydı.

Nina ara sıra posta kutusunda bir broşür buluyordu. Bunları baştan sona okumuyordu; bir süre boyunca tropiklerde tatil reklamlarıyla, çeşitli talih kuşları sunan

reklamlarla birlikte herkese bu tür şeyler gönderildiğini düşündü. Sonra aynı türden broşürlerin –Lewis'in deyimiyle "yaratılışçı propaganda malzemesi"nin– liseye de geldiğini, Lewis'in masasının üstüne ya da sekreterliğe, ona ait raf gözüne bırakıldıklarını öğrendi.

"Çocuklar, masama rahatlıkla bir şey bırakabilir; ama sekreterlikteki posta kutuma kim tıkıştırıyor bunları?" demişti Lewis, müdüre.

Müdür anlayamadığını, aynı şeyleri kendi kutusunda da bulduğunu söylemişti. Lewis, kendi deyimiyle gizli Hıristiyan olan kadrolu bir-iki öğretmenin adını vermiş; müdür de kafasını takmamasını, broşürleri çöpe atıvermesini söylemişti.

Sınıfta çeşitli sorulara maruz kalıyordu. Her zaman bu tür durumlar olurdu elbette. Hiç şaşmaz, derdi Lewis. Marazi, melek kılıklı bir kızcağız ya da ukala bir oğlan veya kız, mutlaka evrim teorisine çomak sokmaya çalışırdı. Lewis'in bu durumlarla baş etmek için tecrübeyle sabit, kendine has yöntemleri vardı. Bölücülere dünya tarihinin dinsel yorumunu öğrenmek istiyorlarsa komşu kentteki Hıristiyan okuluna gidebileceklerini söylüyordu. Sorular sıklaşınca söz konusu okula otobüsle gidilebildiğini, isterlerse hemen şimdi kitaplarını toplayıp gidebileceklerini de söylemeye başladı.

"Boşuna yırtmayın," dedi. Daha sonra "kıçınızı" kelimesini gerçekten söyleyip söylemediği konusunda tartışma çıktı ama söylememiş olsa da öğrencilerin gücendiği kesindi; çünkü deyimin aslını herkes biliyordu.

Öğrenciler o günlerde yeni bir yol tutturmuşlardı.

"Dinsel yorumdan yana olduğumuzdan değil hocam. Ama her iki yoruma niye eşit zaman ayırmadığınızı merak ediyoruz."

Lewis tartışmadan kaçmamıştı.

"Çünkü benim işim, size bilim öğretmek, din değil."

Lewis'in dediğine göre öyle söylemişti. Bazıları, "Çünkü benim işim, size birtakım palavralar öğretmek değil," dediğini iddia etmişti. Lewis evet demişti, evet, dördüncü ya da beşinci müdahalenin ardından, soru biraz değiştirilerek de olsa tekrar tekrar sorulduğunda ("Sizce öbür yorumu öğrenmemiz zararlı mı? Bize ateizmi öğretmek din öğretmek sayılmaz mı?"), palavra kelimesi ağzından kaçmış olabilirdi, ama bu kadar kışkırtıldıktan sonra özür de dilememişti.

"Bu sınıfta benim dediğim olur, ne öğretileceğine ben karar veririm."

"Hocam ben, Tanrı'nın dediği olur, sanıyordum."

Birkaç öğrenciyi sınıftan kovmuştu. Veliler müdürle görüşmek üzere okula gelmişlerdi. Niyetleri belki Lewis' le konuşmaktı ama müdür, onunla konuşmamalarını sağlamıştı. Lewis, bu görüşmelerden daha sonra, öğretmenler odasındaki, çoğu şaka yollu yorumlar sayesinde haberdar olmuştu.

"Endişe etmene gerek yok," demişti müdür – adı Paul Gibbings'ti, Lewis'ten birkaç yaş küçüktü. "Veliler, kendilerine kulak verilmesini istiyorlar sadece. Biraz pohpohlanmak istiyorlar."

"Ben bilirdim onları pohpohlamayı," demişti Lewis.

"Kuşkum yok. Benim kastettiğim o tür bir pohpohlama değildi."

"Kapıya tabela assaydık keşke. Veli ve köpek giremez diye."

"Fena fikir değil," demişti Paul Gibbings samimi bir tavırla, içini çekerek. "Ama onların da birtakım hakları var işte."

Yerel gazetede mektuplar yayımlanmaya başlamıştı. Yaklaşık iki haftada bir "Endişeli Veli", "Hıristiyan Vergi Mükellefi", "Bu Yolun Sonu Nereye Varır" imzalı bir mektup yayımlanıyordu. Hepsi düzgün yazılmış, parag-

rafları yerinde, ustalıkla mantık yürüten mektuplardı, sanki hepsi aynı sözcünün kaleminden çıkıyordu. Özel Hıristiyan okuluna bütün ailelerin gücünün yetmeyeceğine, oysa bütün ailelerin vergi ödediğine parmak basıyorlardı. Dolayısıyla çocuklarını inançlarının aşağılanmadığı, kasten çökertilmeye çalışılmadığı devlet okullarında okutmaya hepsinin hakkı vardı. Bazı mektuplarda bulguların yanlış anlaşıldığı, evrim teorisini destekler gibi görünen bazı bulguların aslında Kutsal Kitap'ı doğruladığı bilimsel bir dille açıklanıyordu. Ardından Kutsal Kitap metinlerinden bugünkü yanlış öğretinin ve ondan yola çıkılarak bütün ahlak kurallarından vazgeçilmesinin kehaneti niteliğinde pasajlar alıntılanıyordu.

Zamanla mektupların tonu değişmiş, hiddetli olmuştu. "Deccal'ın vekilleri yönetimin ve dersliklerin başında". "Şeytan'ın pençesi, sınavlarda lanetli doktrini savunmaya mecbur edilen çocukların ruhuna uzanıyor".

"Şeytan ile Deccal arasındaki fark ne ya da bir fark var mı?" demişti Nina. "Quaker'lar bu konuyu tamamen savsaklamıştı."

Lewis, bu konuda espri kaldıracak durumda olmadığını söylemişti Nina'ya.

"Affedersin," demişti Nina ciddileşerek. "Bunları aslında kim yazıyor sence? Bir rahip mi?"

Lewis, sanmadığını, daha iyi örgütlenmiş olacaklarını söylemişti. Tepeden yürütülen bir kampanya olsa gerekti, yerel adreslerden gönderilecek mektuplar bir merkezden geliyordu muhtemelen. Olayın orada, kendi sınıfında başladığını hiç sanmıyordu. Hepsi planlanmıştı, okullar hedeflenmiş, herhalde halktan destek bulacaklarını umdukları bölgeleri seçmişlerdi.

"Yani kişisel bir şey değil, öyle mi?"

"Bu teselli değil ki."

"Değil mi? Olması gerekmez mi?"

Biri Lewis'in arabasına "Cehennem ateşi" diye yazmıştı. Sprey boya kullanılmamıştı, tozun üzerine parmakla yazılmıştı sadece.

Lewis'in son sınıf öğrencilerinden küçük bir grup, dersi boykot etmeye başlamıştı; anne babalarının yazdığı notlarla silahlanmış olarak sınıfa girmeyip dışarıda, yerde oturuyorlardı. Lewis, derse başladığında onlar da ilahi söylemeye başlıyordu.

Bütün parlak güzel şeyleri
İrili ufaklı canlıları
Bilgelikleri harikaları
Hepsini Yüce Tanrı yarattı...

Müdür, koridorlarda yerde oturmanın yasak olduğunu hatırlatmakla birlikte onları zorla sınıfa sokmuyordu. Jimnastik salonuna bitişik depoya gönderiliyorlar, orada ilahi söylemeye devam ediyorlardı; repertuvarlarında başka ilahiler de vardı. Sesleri, jimnastik hocasının boğuk talimatlarına ve salonun zeminine güm güm vuran ayak seslerine karışıyordu.

Bir pazartesi sabahı, müdürün masasının üzerinde bir dilekçe peydahlandı, eşzamanlı olarak bir kopyası da yerel gazeteye gönderilmişti. Sadece olayla ilgili çocukların anne babalarından değil, kentin çeşitli kilise cemaatlerinden de imza toplanmıştı. Çoğu, köktendinci cemaatler olmakla birlikte Üniteryen, Anglikan ve Presbiteryen kiliselerinin mensupları da vardı aralarında.

Dilekçede, Cehennem ateşinden söz edilmiyordu. Şeytan ve Deccal'ın da adları geçmiyordu. Sadece Kutsal Kitap'taki yaratılış yorumuna eşit zaman ayrılması, bir seçenek olarak saygıyla ele alınması isteniyordu.

"Aşağıda imzası bulunan bizler, Tanrı'nın fazlasıyla uzun süre çerçevenin dışına itildiği kanısındayız."

"Hadi canım," demişti Lewis. "Eşit zamana, seçeneğe filan inandıkları yok. Dogmacı bunlar. Faşist."

Paul Gibbings, Lewis ile Nina'yı evlerinde ziyaret etmişti. Konuyu, casusların dinliyor olabileceği bir yerde tartışmak istememişti. (Sekreterlerden biri Kutsal Kitap Tarikatı üyesiydi.) Gibbings, Lewis'i ikna edebileceğini pek sanmıyordu ama denemek zorundaydı.

"Köşeye sıkıştırdılar beni," demişti.

"Kov beni," demişti Lewis. "Yerime yaratılışçı bir dangalağı alıver."

Hergele, eğleniyor benimle, diye düşünmüştü Paul. Ama kendini tutmuştu. Zaten son zamanlarda en çok yaptığı şey kendini tutmaktı.

"Ben, bunu konuşmak için gelmedim buraya. Söylemek istediğim şu: Birçokları bu adamları mantıklı bulacak. Mütevelli heyetindekiler de dahil."

"Tamam işte, onları memnun et. Kov beni. Âdem ile Havva'ya yer aç."

Nina, kahve getirmişti onlara. Paul teşekkür edip Nina'nın bu konudaki tutumunu anlamak için onunla göz göze gelmeye çalışmıştı. Nafile.

"Ya, tabii," demişti. "Onu istesem de yapamam, ki istemiyorum. Sendika ağzıma sıçar. Eyalet çalkalanır, greve bile yol açabilir, çocukları düşünmek zorundayız."

Lewis'in bundan –çocukları düşünme gereğinden– etkilenmesi beklenirdi. Ama o her zamanki gibi kendi dalgasındaydı.

"Âdem ile Havva'yı koy yerime. İster incir yapraklarıyla, ister yapraksız."

"Senden fazla bir şey istemiyorum, küçük bir konuşma yap, bunun farklı bir yorum olduğunu, bazı insanların bir yoruma, bazılarının diğerine inandığını söyle. "Yaratılış"

öyküsünün on beş-yirmi dakikalık bir özetini çıkar. Yüksek sesle oku. Ama saygılı davran. Meselenin aslı ne, biliyorsun değil mi? Kendilerini hiçe sayılmış hissetmeleri. İnsanlar, hiçe sayılmaktan hoşlanmıyor, mesele bundan ibaret."

Lewis –Paul'un içinde, hatta belki Nina'nın da içinde– bir umut yeşertecek kadar uzun süre sessiz kaldı; ama sonra bu uzun esin sadece öneriyi ne kadar adaletsiz bulduğunu ifade etme amacı güttüğü anlaşıldı.

"Ne diyorsun?" dedi Paul çekinerek.

"İstersen "Yaratılış" bölümünün tamamını okurum, sonra da çoğu başka ve daha üstün kültürlerden alınmış teoloji kavramlarıyla kabile egosu tatminini karmakarışık bir araya getiren bir çorba olduğunu belirtirim..."

"Mitoloji," dedi Nina. "Aslına bakarsan mitoloji bir kandırmaca sayılmaz, sadece..." Paul, Nina'ya kulak vermenin bir yararı olacağını düşünmemişti. Lewis kulak vermiyordu ona.

Lewis, gazeteye mektup yazmıştı. İlk bölümü ölçülü ve bilimseldi; kıtaların kaymasını, denizlerin açılıp kapanmasını ve ilk talihsiz canlıları tarif ediyordu. Eski mikroplar, balıksız okyanuslar ve kuşsuz gökyüzü. Gelişme ve yıkım, iki yaşamlıların, sürüngenlerin, dinozorların saltanatı; iklim değişiklikleri, ilk küçük sefil memeliler. Deneme ve yanılma, sahnede geç boy gösteren ve umut vadetmeyen primatlar, arka ayakları üzerine dikilen ve ateşi keşfeden, taşları sivrilten, alanlarını belirleyen insansılar ve nihayet yakın sayılacak bir geçmişte süratle tekneler, piramitler ve bombalar imal etmeleri, diller ve tanrılar yaratıp birbirlerini kurban etmeleri, katletmeleri. Tanrı'nın adının Yehova mı, Krişna mı olduğu konusunda kavgaya tutuşmaları (bu noktada mektubun dili kızışmaya başlıyordu), domuz yenir mi diye didiş-

meleri, diz çöküp savaşlarla futbol maçlarını kimin kazandığını çok umursayan gökyüzünde bir Moruk'a avaz avaz dua etmeleri. Son olarak da, şaşırtıcı biçimde bir-iki meseleyi çözüp kendilerini ve içinde bulundukları evreni tanımaya başlamaları, ardından onca uğraşıp didinerek edindikleri bütün bu bilgileri kaldırıp atmaya karar verişleri, tekrar Moruk'a dönüp herkese zorla diz çöktürerek eski palavraları öğretip inandırmaları; hazır başlamışken Düz Dünya'ya da dönülebilirdi, neden olmasın?

Saygılarımla, Lewis Spiers.

Gazetenin yazıişleri müdürü, kente sonradan yerleşmiş biriydi ve gazetecilik okulundan kısa süre önce mezun olmuştu. Kopan yaygaradan memnundu, tepkiler geldikçe basmayı sürdürdü ("Tanrı'yla Alay Edilemez" Kutsal Kitap Tarikatı üyelerinin tek tek hepsi tarafından imzalanmıştı, "palavra" ve "Moruk" laflarına gücenen hoşgörülü ama üzgün Üniteryen Kilisesi rahibi, "Yazar Tartışmayı Bayağılaştırdı" adlı bir yazı yazmıştı); sonunda gazete zinciri idaresi bu tür patırtıların modası geçtiğini, yersiz olduğunu ve reklam verenleri soğuttuğunu bildirdi. Kapatın bu meseleyi, dedi.

Lewis, bir mektup daha yazdı, bu seferki istifa mektubuydu. Paul Gibbings istifasının üzülerek kabul edildiğini, gerekçesinin de sağlık sorunları olduğunu –yine gazete aracılığıyla– duyurdu.

Sağlık sorunları olduğu doğruydu ama Lewis'e kalsa bu gerekçenin duyurulmamasını tercih ederdi. Birkaç haftadır bacaklarında bir zafiyet hissediyordu. Sınıfta öğrencilerin karşısında ayakta durup ileri geri yürümesinin en gerekli olduğu günlerde titrediğini hissetmiş, oturma ihtiyacı duymuştu. Hiçbir defasında teslim olmamıştı ama bazen iskemlesinin arkalığına tutunmak zorunda kalmış, bunu da bir vurgulama gibi göstermişti. Ara sıra ayaklarını tam hissedemediğini de fark etmişti.

Halı olsa en ufak bir kırışıklık, tökezlemesine sebep olabilirdi; halı bulunmayan sınıfta da yere düşmüş bir tebeşir parçası, bir kurşunkalem felakete yol açabilirdi.

Rahatsızlığının psikosomatik olduğunu düşünüp küplere biniyordu. Bir sınıfın ya da herhangi bir topluluğun karşısında sinir gerginliği yaşadığı vaki değildi. Nöroloğun odasında teşhisi duyduğunda ilk tepkisi –Nina'ya söylediğine göre– gülünç bir rahatlama hissiydi.

"Ben de nörotik olduğumu sanmıştım," demiş, ikisi de gülmeye başlamışlardı.

"Nörotik olduğumu sanıp korkmuştum, meğer amyotrofik lateral sklerozmuşum sadece." İkisi gülerek tüylü halı kaplı koridorda tökezleyerek yürümüş, asansörde şaşkın bakışlara maruz kalmışlardı – bu mekânda kahkaha en az görülen şeydi.

LakeShore Cenaze Evi, sarı tuğladan geniş ve yeni bir yapıydı – o kadar yeniydi ki, etrafındaki tarla henüz çimenlik ve çalılıklara dönüştürülmemişti. Tabelası olmasa bir klinik ya da devlet binası zannedilebilirdi. LakeShore adı tesisin göl kenarında olduğu anlamına gelmiyordu da, adı Bruce Shore olan cenaze levazımatçısının soyadının isme sinsice yedirilmesiydi. Bazı insanlara göre zevksizlikti bu. Bruce'un babasının zamanında şirket, kentteki Büyük Victoria Dönemi evlerden birinde faaliyet gösterirken adı da Shore Cenaze Evi'ydi. Ve gerçekten de bir evdi; birinci ve ikinci katlarda Ed ve Kitty Shore, beş çocuklarıyla ferah ferah yaşarlardı.

Bu yeni tesiste yaşayan yoktu ama bir yatak odası, mutfak ve duş vardı. Bruce Shore'un karısıyla birlikte at yetiştirdikleri, yirmi beş kilometre ötedeki kır evine gitmektense zaman zaman gece orada kalmayı tercih edebileceği düşünülmüştü.

Bir gece öncesi de bu gecelerden biriydi, kentin kuzeyindeki trafik kazası yüzünden. Ergenlik çağındaki çocuklarla dolu bir araba, köprünün ayağına çarpmıştı. Bu tür kazalar –yeni ehliyet almış ya da ehliyetsiz bir sürücü, herkes zil zurna sarhoş– genellikle ilkbaharda, mezuniyet döneminde ya da eylülde okulların açıldığı ilk haftaların heyecanında oluyordu. Bu mevsimde ise genellikle kazazedeler hiç alışkın olmadıkları kara yakalanan yabancılardı –geçen yıl Filipinler'den yeni gelmiş hemşireler ölmüştü.

Ne var ki bu kez hava koşulları olağan, yollar temizken her ikisi de kentin yerlisi olan on yedi yaşında iki delikanlı ölmüştü. Onlardan hemen önce de Lewis Spiers'ı getirmişlerdi. Bruce'un işi başından aşkındı; delikanlılara çekidüzen verebilmek için gece geç saatlere kadar çalışmıştı. Babasını arayıp çağırmıştı. Yaz mevsimini hâlâ kentteki evlerinde geçiren Ed ile Kitty henüz Florida'ya gitmemişlerdi; Ed, Lewis'le ilgilenmek üzere gelmişti.

Bruce biraz kendine gelmek için koşmaya çıkmıştı. Mrs. Spiers'ın eski Honda Accord'unu gördüğünde henüz kalıvaltı etmemiş, koşu kıyafetini de üstünden çıkarmamıştı. Ona kapıyı açmak üzere aceleyle bekleme salonuna geçti.

Mrs. Spiers, uzun boylu, sıska, kır saçlı bir kadındı ama hareketleri zinde ve süratliydi. Çok sarsılmış görünmüyordu, ama üzerine bir palto almayı düşünmemiş olduğunu Bruce fark etti.

"Pardon. Kusura bakmayın," dedi. "Biraz koştum da, yeni döndüm. Shirley de henüz gelmedi maalesef. Başınız sağ olsun."

"Evet," dedi Mrs. Spiers.

"Mr. Spiers, on birinci ve on ikinci sınıflarda fen hocamdı; asla unutamayacağım bir öğretmendi. Oturmak istemez misiniz? Bir açıdan hazırlıklıydınız eminim, ama yine de bu tecrübe yaşanıncaya kadar asla hazırlıklı

olunamıyor. Evraklara şimdi mi bakalım, yoksa önce eşinizi görmek mi istersiniz?"

"Biz yakılmasını istiyorduk sadece," dedi Mrs. Spiers.

Bruce başını salladı. "Evet. Ardından yakılma aşaması gelecek."

"Hayır. Doğrudan yakılacaktı. O böyle istiyordu. Ben küllerini almaya gelmiştim."

"Ama biz bu şekilde talimat almadık," dedi Bruce kararlı bir tavırla. "Naaşı görülmek üzere hazırladık. Aslında çok iyi görünüyor. Memnun olacağınızı sanıyorum."

Mrs. Spiers durup dik dik baktı.

"Oturmak istemez misiniz?" dedi Bruce. "Yine de bir tür ziyaret planlamıştınız herhalde, değil mi? Bir tür tören? Mr. Spiers'ı son yolculuğuna uğurlamak isteyen çok sayıda insan olacaktır. Biliyorsunuzdur herhalde, herhangi bir dinî inanca bağlı olmayan törenler düzenledik daha önce. Rahip yerine bir anma konuşması. Hatta onu da fazla resmî bulursanız isteyenler teklifsizce kalkıp konuşabilir. Tabutun açık ya da kapalı olması sizin arzunuza bağlı. Ama burada genellikle insanlar açık olmasını tercih ediyor. Yakılrna durumunda tabut seçenekleri azalıyor elbette. Gayet güzel görünen ama çok daha masrafsız olanlar var."

Durup dik dik bakmaya devam ediyordu.

Mesele işin yapılmış olmasıydı, yapılmaması yönünde talimat verilmemişti. Her iş gibi bunun da bedelinin ödenmesi gerekiyordu. Malzeme de cabasıydı.

"Ben sizin ne isteyeceğiniz konusunda tahminler yürütüyorum sadece, önce biraz oturup düşünün isterseniz. Biz sizin arzularınızı yerine getirmek için buradayız..."

Bunu söylemekle biraz fazla ileri gitmişti belki.

"Ama aksi yönde bir talimat olmadığı için bu şekilde yaptık."

Dışarıda bir araba durdu, kapısı kapandı ve Ed

Shore, bekleme salonuna girdi. Bruce bir anda müthiş rahatladı. Bu işte daha öğreneceği çok şey vardı. Ölenin yakınlarını idare etme kısmı.

"Merhaba Nina," dedi Ed. "Arabanı gördüm. Gelip bir başsağlığı dilemek istedim."

Nina geceyi salonda geçirmişti. Uyumuştu herhalde ama o kadar hafif bir uykuydu ki, nerede olduğunun –salondaki kanepede– ve Lewis'in nerede olduğunun –cenaze evinde– her an farkındaydı.

Şimdi konuşmaya başladığında dişlerinin takırdadığını fark etti. Hiç beklemiyordu.

"Benim istediğim doğrudan yakılmasıydı," demeye çalışıyordu, konuşmaya başladığında normal konuştuğunu sanmıştı. Sonra kendi hıçkırığını ve hâkim olamadığı kekeleyişini işitti, daha doğrusu hissetti.

"Benim istedi... istedi... onun istedi..."

Ed Shore bir eliyle Nina'ın kolunu tuttu, öbür elini de omzuna koydu. Bruce kollarını kaldırmış ama ona dokunmamıştı.

"Oturtmalıydım onu," dedi sızlanan bir tonda.

"Önemli değil," dedi Ed. "Birlikte arabama kadar yürüyelim mi Nina? Biraz temiz hava alırsın."

Ed, pencereleri açıp kentin eski mahallesine, göle bakan çıkmaz yola sürdü arabayı. İnsanlar, gündüzleri arabayla buraya gelip manzarayı seyrederdi –bazen öğle yemeklerini yerlerdi– ama geceleri sevgililerin mekânıydı. Arabayı park ederken Ed'in aklından bu geçmiş olabilir, Nina'nın aklından geçmişti.

"Yeter mi bu kadar temiz hava?" dedi Ed. "Üstünde palto da yok, üşütmeyesin."

"Hava ısınıyor. Dün de böyleydi," dedi Nina, tane tane konuşarak.

İkisi park edilmiş bir arabada gece ya da gündüz hiç oturmamış, yalnız kalabilmek için böyle bir yere gelmemişlerdi.

Böyle bir anda bunu düşünmek bayağılık gibi geliyordu.

"Affedersin," dedi Nina. "Kontrolümü kaybettim. Söylemek istediğim şuydu, Lewis... yani biz... yani o..."

Sonra yine aynı şey oldu. Yine dişleri takırdadı, titredi, kelimeler dağıldı. Korkunç bir zavallılık. Esas duygularının dışavurumu bile değildi. Daha önce Bruce'la konuşurken –onu dinlerken– öfke ve çaresizlik hissetmişti. Ama şimdi oldukça sakin ve makul hissediyordu kendini – daha doğrusu öyle hissettiğini sanmıştı.

Ve şimdi, artık ikisi yalnız olduklarından Ed, ona dokunmadı. Sadece konuşmaya başladı. Sen bunların hiçbirini düşünme. Ben halledeceğim. Derhal halledeceğim. Hiçbir sorun çıkmayacak. Anlıyorum. Yakılacak.

"Nefes al," dedi. "Nefes al. Tut şimdi nefesi içinde. Şimdi bırak."

"İyiyim ben."

"Biliyorum."

"Ne olduğunu anlamıyorum."

"Şok," dedi Ed, düz bir tonda.

"Ben bu tür bir insan değilimdir."

"Ufka bak. Faydası olur."

Ed, cebinden bir şey çıkarıyordu. Mendil mi? Ama Nina'nın mendile ihtiyacı yoktu ki. Gözyaşı dökmüyordu. Sadece titriyordu.

Üst üste birkaç kere katlanmış bir kâğıt parçasıydı.

"Bunu senin için sakladım," dedi Ed. "Pijamasının cebindeydi."

Nina kâğıdı alıp dikkatle, heyecanlanmadan, sanki bir reçeteymiş gibi çantasına koydu. Ancak ondan sonra Ed'in ne dediğini tam olarak anladı.

"Getirildiğinde sen oradaydın demek."

"Ben ilgilendim onunla. Bruce arayıp çağırdı. Kaza da olmuştu bu arada, hepsine yetişemeyecekti."

Nina, Ne kazası? bile demedi. Umurunda değildi. Şimdi tek istediği yalnız kalıp mesajı okumaktı.

Pijamanın cebi. Bakmadığı tek yer. Lewis'in bedenine dokunmamıştı.

Ed onu arabasına bıraktı, eve kadar kendi kullandı arabayı. Ed el sallayarak gözden kaybolduğu anda Nina arabasını sağa çekti. Daha kullanırken bir eliyle kâğıdı çantasından çıkarıyordu. Motoru kapatmadan mesajı okudu, sonra yola devam etti.

Evinin önündeki kaldırımda bir başka mesaj yazılıydı.

Tanrı'nın takdiri.

Tebeşirle alelacele, kargacık burgacık yazılmış bir kelime. Silinmesi kolay olacaktı.

Lewis'in yazıp Nina bulsun diye bıraktığı ise bir şiirdi. Birkaç kıtalık bir taşlama. Adı da vardı: "Gevşek Neslin Ruhu İçin Yaratılışçılar ile Darwin'in Çocukları Arasındaki Mücadele".

Bir İrfan Mabedi yükselirdi
Huron Gölü'nün sahilinde
Boş bakışlı Mankafalar gelirdi
Denyoları dinlemeye.

Denyolar Kralı İyi Bir Adamdı
Sırıtırdı Ağzı Kulaklarında
Tek Bir Şey düşünen bir Dallama:
Duymak İstediklerini Söyle Onlara!

Bir kış Margaret, insanların en iyi bildikleri ve en çok önemsedikleri herhangi bir konuda –fazla uzatmadan– konuşacakları bir sohbet akşamları dizisi düzenlemeye karar vermişti. Öğretmenlere yönelik konuşmalar planlıyordu ("Öğretmenler hep ağzı açık dinleyiciler karşısında durup laf üretiyor," diyordu. "Ara sıra oturup bir başkasını dinlemeleri lazım."), ama sonra öğretmen olmayanlar da davet edilirse sohbetlerin daha ilginç olacağına karar verildi. Konuşmalardan önce Margaret'in evinde herkesin bir şeyler getirdiği bir yemek yenecek, şarap içilecekti.

İşte böylece Nina yağışsız, soğuk bir gecede kendini Margaret'in mutfak kapısının önünde, evin oğlanlarının –hepsinin hâlâ evde olduğu zamanlardı– paltoları, okul çantaları ve hokey sopalarıyla tıkış tıkış, karanlık holde buldu. Seslerin Nina'ya artık ulaşamayacağı salonda Kitty Shore, seçtiği konuda, azizler hakkında konuşuyordu. Kitty ile Ed Shore gruba davet edilen "gerçek insanlar" arasındaydılar – Margaret'in komşularıydılar. Bir başka toplantıda Ed, dağcılık hakkında konuşmuştu. Kayalık Dağlar'da biraz dağcılık yapmışlığı vardı; ama daha çok kitaplarda okumaktan hoşlandığı tehlikeli ve trajik tırmanışlardan söz etmişti. (O gece kahveleri hazırlarken Margaret, Nina'ya, "Tahnit yöntemlerinden söz eder diye endişelenmiştim biraz," demiş, Nina da kıkırdayarak, "Ama o en sevdiği konu değil ki," demişti. "Amatör olunacak bir konu değil. Amatör tahnit ustalarının sayısı pek kabarık olmasa gerek.")

Ed ile Kitty alımlı bir çiftti. Margaret ve Nina, mesleği farklı olsa Ed'i çok çekici bulacaklarını konuşmuşlardı aralarında. Uzun parmaklı, becerikli ellerinin tertemiz beyazlığı dikkat çekiciydi ve insanın aklına, O eller nelere dokundu? sorusunu getiriyordu. Yuvarlak hatlı Kitty'den çoğu zaman, bir içim su, diye bahsedilirdi, kısa

boylu, dolgun göğüslü, sıcak bakışlı, coşkulu, boğuk sesli bir esmer güzeliydi. Evliliği, çocukları, mevsimler, kent ve özellikle de dini konusunda coşkuluydu. Mensubu olduğu Anglikan Kilisesi'nde onun gibi coşkulu insanlara pek rastlanmazdı; katılığı, snopluğu, Lohusalık Ayini gibi gizemli törenlere merakıyla baş belası olduğunu söyleyenler vardı. Nina ile Margaret da ona pek katlanamazdı, Lewis'in gözünde ise musibetti. Ama çoğu insanın gönlünü çelerdi.

O akşam Kitty'nin üzerinde koyu kırmızı yünlü bir elbise, kulaklarında çocuklarından birinin Noel hediyesi olarak kendi elleriyle yaptığı küpeler vardı. Kanepenin bir ucunda, bacaklarını altına toplamış oturuyordu. Azizlerin tarihî ve coğrafi dağılımından söz ettiği sürece sorun yoktu – yani Lewis'in saldırıya geçmeyi gerekli bulmayacağını uman Nina için sorun yoktu.

Kitty mecburen Doğu Avrupa azizlerini bir yana bırakıp Britanyalı azizlere, bilhassa en sevdiği Cornwall, Wales ve İrlanda azizlerine, harika isimleri olan Kelt azizlerine yoğunlaşacağını söyledi. Şifa ve mucizelere geldiğinde, özellikle sesindeki neşe ve güven giderek artıp küpeleri şıngırdadıkça Nina korkmaya başladı. Yemek yaparken başına bir felaket geldiğinde bir azizle konuşmasını, bazı insanların hoppalık olarak değerlendirebileceğini bildiğini söylüyordu Kitty ama o azizlerin gerçekten bu amaçla var olduğuna inanıyordu. Azizler bu tür dertlerle, belalalarla, Evrenin Yüce Tanrısı'nın başını ağrıtmaya çekineceğimiz küçük gündelik ayrıntılarla ilgilenmeyecek kadar burnu büyük değildiler. İnsan azizler sayesinde kısmen çocukların dünyasında kalabiliyor, bir çocuğun umudunu ve tesellisini yaşayabiliyordu. *Küçük çocuklar gibi olmalısınız*. Ayrıca bizi büyük mucizelere hazırlayan da küçük mucizeler değil miydi?

Evet. Soru sormak isteyen var mıydı?

Biri, Anglikan Kilisesi'nde, Protestan kilisesinde azizlerin konumu nedir, diye sordu.

"Aslında Anglikan Kilisesi'nin bir Protestan Kilisesi olduğunu düşünmüyorum," dedi Kitty. "Ama o konuya girmek istemiyorum. Amentüde, 'Kutsal Katolik Kilisesi' ne inanırım,' dediğimizde ben evrensel Hıristiyan Kilisesi'nin tamamının kastedildiğini varsayıyorum. Sonra da, 'Azizlerin cemaatine inanırım,' diyoruz. Elbette kilisemizde heykel yoktur ama şahsen, olmasını isterdim."

Margaret'in, "Kahve isteyenler?" demesi, gecenin konuşma bölümünün noktalandığı anlamına geliyordu. Ne var ki Lewis, iskemlesini Kitty'ye yaklaştırdı ve neredeyse candan bir tavırla, "Yani şimdi sen bu mucizelere inandığını mı söylüyorsun?" dedi.

Kitty güldü. "Kesinlikle. Mucizelere inanmasam yaşayamazdım."

Nina neler olacağını biliyordu. Lewis usulca, amansızca saldıracak, Kitty neşeli bir inançla ve belki sevimli ve kadınsı tutarsızlıklar, diye düşündüğü bir tutumla karşılık verecekti. Onun esas inancı kuşkusuz kendi sevimliliğine olan inancıydı. Ama Lewis, bu sevimliliğin cazibesine kapılmayacaktı. Israrla soracaktı: Bu azizler şu anda hangi şekle bürünmüştür? Cennet'te sıradan ölülerle, erdemli atalarla aynı konumu mu paylaşırlar? Nasıl seçilirler? Onaylanmış, kanıtlanmış mucizelerine göre, değil mi? Peki on beş yüzyıl önce yaşamış birinin mucizelerini nasıl kanıtlarsın? Zaten mucizeler nasıl kanıtlanabilir ki? Ekmek somunları ve balıklar örneğinde sayarak. Ama bu gerçek bir sayım mıdır, yoksa algı mı? İnanç mı? Ya, işte. Demek her şey inanca bağlanıyor. Gündelik hayatta, hayatının tamamında Kitty inanca bağlı olarak mı yaşamaktadır?

Evet, öyle yaşamaktadır.

Hiçbir bakımdan bilime bel bağlamaz mı? Bağlaması gerekir. Çocukları hastalandığında onlara ilaç ver-

mez. Arabasında benzin var mı, yok mu, ilgilenmez, onun inancı vardır...

Etraflarında onlarca kişi bu arada başka sohbetlere dalmıştı, buna rağmen onların konuşması yoğunluğu ve tehlikesi yüzünden –Kitty'nin artık bir kuş gibi sıçrayan, Saçmalama, sen beni bayağı çatlak mı sanıyorsun? diyen sesi, Lewis'in giderek daha aşağılayıcı, daha kırıcı olan kışkırtması– salonun her bir noktasında, her an diğer konuşmaların hepsini bastırıp işitilecekti.

Nina'nın ağzında acı bir tat vardı. Margaret'e yardım etmek üzere mutfağa gitti. O giderken Margaret, elinde kahve tepsisiyle yanından geçti. Nina mutfaktan geçip doğrudan hole çıktı. Arka kapıdaki küçük cam bölmeden mehtapsız geceye, sokağın iki kenarındaki kar yığınlarına, yıldızlara baktı. Alev alev yanağını cama dayadı.

Mutfağın kapısı açılınca hemen doğruldu, gülümseyerek döndü, "Hava nasılmış diye bir bakayım, dedim," demek üzereydi. Ama Ed Shore'un kapıyı kapatmadan önceki anda arkadan vuran ışıkta yüzünü görünce bu cümleyi kurmak zorunda olmadığını düşündü. Birbirlerini kısaca, dostlukla, hafiften özür dilercesine, onaylamazcasına gülerek selamladılar; bu gülüş sayesinde çok şey iletilip anlaşılıyor gibiydi.

Kitty ile Lewis'i terk ediyorlardı. Sadece kısa bir süreliğine – Kitty ile Lewis fark etmezdi. Lewis'in pili bitmezdi, Kitty de unufak edilme çıkmazından kurtulmanın bir yolunu bulurdu – Lewis'e acımak bir yol olabilirdi mesela. Kitty ile Lewis kendilerinden sıkılmazlardı.

Ed ile Nina'nın hissettiği bu muydu? Ötekilerden, en azından tartışmayla inançtan sıkılmışlar mıydı? O gayretli kişiliklerin hiç vazgeçmeyişinden bıkmışlar mıydı?

Bu şekilde ifade etmiyorlardı. Sorulsa sadece yorgun olduklarını söylerlerdi.

Ed Shore, Nina'ya sarıldı. Onu öptü, dudağından,

yüzünden değil, boynundan. Telaşlı bir nabzın atıyor olabileceği boynundan.

Ed Shore bunu yapmak için eğilmek zorunda olan bir adamdı. Birçok erkek Nina ayaktayken doğal olarak boynunu öpebilirdi. Ama Ed eğilmek zorunda kalacak, yani onu açıktaki, savunmasız, yumuşak yerinden kasten öpecek kadar uzun boylu bir erkek.

"Üşüyeceksin burada," dedi Nina'ya.

"Biliyorum. İçeri geçiyorum."

Nina'nın o günden önce de, o günden sonra da Lewis dışında hiçbir erkekle seks ilişkisi olmadı. Yakınından bile geçmedi.

Seks ilişkisi. Seks yapmak. Uzun süre boyunca bu kelimeyi bile kullanamadı. Sevişmek, derdi. Lewis hiçbir şey demezdi. Atletik ve yaratıcı bir partnerdi, fiziksel anlamda Nina'nın farkındaydı. Düşüncesiz sayılmazdı. Ama duygusallığa yaklaşan herhangi bir şeye karşı hep tetikteydi; onun bakış açısına göre de birçok şey duygusallığa yaklaşırdı. Nina zaman içinde bu tiksintiye karşı çok duyarlı oldu, neredeyse aynı tiksintiyi hissetmeye başladı.

Bununla birlikte Ed Shore'un mutfak kapısının önündeki öpücüğü, onun için değerli bir anıydı. Ed her yıl Noel'de koro *Mesih*'i sahnelediğinde tenor sololarını söylerken Nina o ânı hatırlardı. "Kavmimi Teselli Edin" boğazına yıldızdan iğneler gibi batardı. Sanki o anda her şeyiyle anlaşılır, takdir edilir ve tutuşturulurmuş gibi.

Paul Gibbings, Nina'nın sorun yaratacağını düşünmemişti. Onun ketum ama sıcakkanlı bir kadın olduğunu düşünmüştü öteden beri. Lewis gibi kırıcı değildi ama zekiydi.

"Hayır," dedi Nina. "Lewis istemezdi."

"Nina. Eğitim onun hayatıydı. Kendinden çok şey verdi. Onun dersinde adeta büyülendiklerini hatırlayan o kadar çok insan var ki, ne kadar çok olduklarını anladığını sanmıyorum. Muhtemelen Lewis'i hatırladıkları şekilde başka hiçbir şey hatırlamıyorlar liseden. Onun bir karizması vardı Nina. İnsanda böyle bir şey ya vardır ya yoktur. Lewis'te fazlasıyla vardı."

"Buna bir itirazım yok."

"Yani bütün bu insanlar bir şekilde vedalaşmak istiyor. Hepimiz vedalaşmaya ihtiyaç duyuyoruz. Ona saygılarımızı sunmaya da. Anlıyor musun ne demek istediğimi? Bütün olanlardan sonra. Bir nokta koymaya."

"Evet, anlıyorum. *Nokta koymak*."

Paul, Nina'nın ses tonunda bir garez sezdi. Ama duymazdan geldi. "Herhangi bir dinî gönderme olması gerekmiyor. Dua olmasın. Adı bile geçmesin. Böyle bir şeyden nefret edeceğini senin kadar ben de biliyorum."

"Ederdi."

"Biliyorum. Deyim yerindeyse sunuculuğu ben yapabilirim. Kısa bir takdir konuşması yapabilecek en uygun insanları tanıyorum. Beş-altı kişi, son olarak ben de konuşabilirim. 'Anma konuşması' deniyor sanırım ama ben 'takdir konuşması' demeyi tercih ediyorum..."

"Lewis hiçbir konuşma yapılmamasını tercih ederdi."

"Sen de istediğin şekilde katkıda bulunursun..."

"Paul. Dinle. Beni dinle lütfen."

"Elbette. Dinliyorum."

"Bu töreni yaparsan ben de katkıda bulunacağım."

"İyi. Güzel."

"Lewis ölürken bir... şiir bırakmış. Tören düzenlenirse ben de o şiiri okurum."

"Evet?"

"Yani törende okurum, yüksek sesle. Sana şimdi birazını okuyayım."

"Tamam. Dinliyorum."

Bir İrfan Mabedi yükselirdi
Huron Gölünün sahilinde
Boş bakışlı Mankafalar gelirdi
Denyoları dinlemeye.

"Lewis'in kaleminden çıktığı belli."

Denyolar Kralı İyi Bir Adamdı
Sırıtırdı Ağzı Kulaklarında...

"Nina. Tamam. Tamam. Anladım. İstediğin bu mu yani? 'Harper Valley PTA mi?"[1]

"Devamı var."

"Eminim vardır. Nina, bence sen şu anda allak bullaksın. Öyle olmasa bu şekilde hareket etmezdin. Biraz toparlandığında pişman olacaksın."

"Hayır."

"Bence pişman olacaksın. Ben şimdi kapatıyorum. Şu anda veda etmek zorundayım."

"Vay canına," dedi Margaret. "Ne dedi?"

"Veda etmek zorunda olduğunu söyledi."

"Gelmemi ister misin? Yalnız kalma diye."

"Hayır. Sağ ol."

1. Ünlü bir şarkı. Şarkının konusu, kızının gittiği okul yönetiminden gelen bir mektupta anneye, "Hoş karşılanmayan davranışları olduğu, bunu görüşmek için okul-aile birliği toplantısına gelmesi" yazılıdır. Anne o toplantıya olabilecek en mini etekle gider. (Y.N.)

"Yanında biri olsun istemez misin?"

"Sanmıyorum. Şu anda istemiyorum."

"Emin misin? İyi misin?"

"İyiyim."

Aslında telefondaki performansından pek memnun değildi. Lewis ona, "Anma töreni filan gibi şeylere kalkışırlarsa engelle mutlaka," demişti. "O pısırık herif böyle bir işe kalkışabilir." Dolayısıyla Paul'u bir şekilde durdurması şarttı, ama Nina'nın yöntemi pek çiğ ve tiyatrovari olmuştu. Öfke ve misilleme, Lewis'in uzmanlık alanıydı – Nina ancak ondan alıntı yapmayı becerebilmişti.

Eski barışçıl alışkanlıklarından başka şeyi olmadan nasıl yaşayabileceğini düşünemiyordu bile. Soğuk, dilsiz, Lewis'siz.

Hava karardıktan bir süre sonra Ed Shore arka kapıyı tıklattı. Elinde bir kutu kül, bir demet de beyaz gül vardı.

Önce külleri verdi Nina'ya.

"Aa!" dedi Nina. "Olmuş bitmiş."

Kalın mukavvanın ardından bir sıcaklık hissetti. İlk anda değil de, yavaş yavaş, kanın sıcaklığının derinin arkasından yavaşça sızışı gibi.

Nereye koyacaktı kutuyu? Mutfak masasının üstüne, gecikmiş, neredeyse dokunulmamış akşam yemeğinin yanına koyamazdı. Acı domates soslu omlet; Lewis'in bir nedenle eve geç geldiği, diğer öğretmenlerle Tim Hortons'ta ya da biracıda yemek yediği akşamlar Nina'nın hep severek yediği bir yemek. Bu gece kötü bir seçim olmuştu.

Tezgâhın üstüne de koyamazdı. Havaleli bir gıda paketi gibi görünürdü orada. Yere de koyamazdı, orada görmezden gelmesi daha kolaydı ama bu sefer de aşağı-

lık bir konuma itilmiş olurdu; sanki içinde kedi kumu ya da bitki gübresi, tabaklara ve gıdalara pek yakın durmaması gereken bir şey varmış gibi.

Aslında başka bir odaya, evin karanlık ön odalarından birine götürüp yerleştirmek istiyordu. Hatta bir dolap rafına. Ama nedense fazla erken bir sürgün olacakmış gibi geliyordu o da. Ayrıca Ed Shore'un da onu seyretmekte olduğu düşünülürse, meydanı alelacele, hoyratça boşaltmak gibi, bayağı bir davet gibi görünebilirdi.

Sonunda kutuyu telefonun durduğu alçak sehpanın üstüne koydu.

"Ayakta kaldın, kusura bakma," dedi Ed'e. "Otursana. Lütfen otur."

"Yemeğini böldüm."

"Zaten canım yemek istemiyordu."

Çiçekler hâlâ Ed'in elindeydi. "Onlar bana mı?" dedi Nina. Ed'in elinde çiçek demetiyle görüntüsü, kapıyı açtığında kül kutusu ve çiçeklerle görüntüsü şimdi düşününce acayip geldi Nina'ya, çok komikti. Birine anlatırken gülme krizi geçirebileceği türden bir şeydi. Margaret'e anlatırken. Asla anlatmamayı umuyordu.

Onlar bana mı?

Ölüye de olabilirlerdi pekâlâ. Ölü evine çiçek. Vazo aramaya koyuldu, sonra çaydanlığa su doldurup, "Ben de çay koyacaktım," dedi ve sonra vazo arayışına döndü; bulup içine su doldurdu, çiçek saplarını kısaltmak için makas buldu ve nihayet Ed'i demetten kurtardı. Sonra çaydanlığın altını yakmadığını fark etti. Ne yaptığını bilmiyordu. Gülleri yere fırlatıp vazoyu parçalaması, tabaktaki donmuş bulamacı eline alıp ezmesi işten bile değildi. Peki ama neden? Öfkeli değildi. Ama peş peşe bir şeyler yapmak da çılgınca bir çaba gibi geliyordu işte. Şimdi de demliği ısıtması, ölçüyle çay koyması gerekiyordu.

"Lewis'in cebinden çıkan şeyi okudun mu?" dedi.

Ed, ona bakmadan başını iki yana salladı. Nina onun yalan söylediğini biliyordu. yalan söylüyordu, sarsılmıştı, hayatının ne kadarına nüfuz etmek niyetindeydi? Ya Nina kontrolünü kaybedip Lewis'in yazdıklarını okuduğunda duyduğu şaşkınlığı –niye saklasındı, kalbinin etrafındaki soğukluk hissini– anlatırsa? O şiirden başka bir şey yazmadığını gördüğünde hissettiklerini anlatırsa?

"Önemli değil," dedi. "Bir şiirdi sadece."

Aralarında bir yanda kibar bir resmiyet, bir yanda muazzam bir mahremiyet vardı, ikisinin ortası yoktu. Aralarındaki bağ, bunca yıldır ikisinin de evliliği sayesinde dengede tutulabilmişti. Evlilikleri hayatlarının esas içeriğiydi; Lewis'le evliliği Nina'nın hayatının bazen katı ve sersemletici, vazgeçilmez içeriğiydi. Bu diğer bağın hoşluğu, teselli vaadi de evliliklerinden kaynaklanıyordu. Her ikisi de serbest olsa muhtemelen kendi başına ayakta duramazdı. Buna rağmen silinip atılacak bir şey de değildi. Tehlikeli olan denemek, dağılışını görmek ve sonra da silinip atılabilecek bir şey olduğunu düşünmekti.

Çaydanlığın altı yanıyordu, demlik ısıtılmaya hazırdı. "Bana çok yardımcı oldun, bir teşekkür bile etmedim," dedi Nina. "Hiç değilse bir çayımı iç."

"Memnuniyetle," dedi Ed.

Masanın başına oturup fincanlar doldurulduğunda, süt ve şeker uzatıldığında –paniğe kapılınabilecek anda– Nina'ya tuhaf bir ilham geldi.

"Tam olarak ne yapıyorsun?" dedi.

"Ne mi yapıyorum?"

"Yani – ona ne yaptın, dün gece? Yoksa bu soru genellikle sorulmuyor mu?"

"Böyle açıkça sorulmuyor."

"Rahatsız oldun mu? Olduysan cevap vermek zorunda değilsin."

"Şaşırdım sadece. Rahatsız olmadım."

"Ben de sorduğuma şaşırdım."

"Peki öyleyse," dedi Ed, fincanını tabağa bırakarak. "Ana hatlarıyla yapman gereken şey damarlardaki ve beden boşluğundaki kanı akıtmaktır; bunu yaparken pıhtılara falan bağlı olarak sorun çıkabilir, onu halletmenin de belirli yöntemleri var. Çoğunlukla şahdamarı kullanılabilir, ama bazen kalpten akıtmak gerekir. Beden boşluğu *trocar* denilen bir aletle boşaltılır, esnek bir tüpün ucuna bağlı uzun, ince bir iğnedir. Ama elbette otopsi yapılıp organlar çıkarılmışsa durum değişir. Doğal beden hatlarını kazandırabilmek için dolgu kullanmak gerekir..."

Ed bütün bunları anlatırken gözü hep Nina'daydı, temkinli konuşuyordu. Sorun yoktu, Nina'nın tek hissettiği serinkanlı, ferah bir meraktı.

"Öğrenmek istediğin bu muydu?"

"Evet," dedi Nina, titremeyen bir sesle.

Ed sorun olmadığını gördü. Rahatladı. Rahatladı, belki minnet de duydu. İnsanların yaptığı işe tamamen uzak durmasına ya da bu konuda şakalaşmasına alışıktı herhalde.

"Ardından içeriye bir sıvı zerk edilir, formaldehit, fenol ve alkol karışımı; çoğunlukla eller ve yüz için boya da katılır. Herkes yüzün önemli olduğunu düşünür, gözkapakları, dişetlerine tel takılması, yüzde yapılacak çok iş vardır. Ayrıca masaj, kirpikler, özel bir makyaj. Ama insanlar yüz kadar ellere de önem verir genelde, yumuşak ve doğal görünmelerini, parmak uçlarının buruşuk olmamasını ister..."

"Bütün bunları yaptın yani."

"Önemli değil. Senin istediğin bu değildi. Aslında çoğunlukla yaptığımız, kozmetik bir iş. Günümüzde uzun süreli bir muhafazadan çok kozmetik peşindeyiz. Mesela Lenin'e kurumasın, rengi değişmesin diye defalarca

sıvı zerk etmek zorunda kalıyorlarmış, hâlâ yapılıyor mu bilmem."

Sesinin ciddiyetiyle birlikte tavrında bir gevşeklik ya da rahatlık Nina'ya Lewis'i hatırlattı. Önceki gece Lewis'in kendisine konuşma zorluğu çekerek ama şevkle anlattıklarını hatırladı: Yeryüzündeki canlılar tarihinin yaklaşık üçte ikisi boyunca yegâne canlılar olan tekhücreliler – çekirdeksiz, çift kromozomsuz, daha başka neleri yoktu?

"Oysa eski Mısırlılar," dedi Ed, "ruhun bir yolculuğa çıktığına, yolculuğun üç bin yılda tamamlandığına, sonra bedene geri döndüğüne ve bedenin de dağılmamış olması gerektiğine inanıyorlarmış. Yani onların asıl derdi muhafazaymış, günümüzde onların yöntemlerine yaklaşmamız bile söz konusu değil."

Kloroplastsız ve... mitokondrisiz.

"Üç bin yıl," dedi Nina, "sonra da geri geliyor."

"Onlara göre öyleymiş," dedi Ed. Boş fincanını bırakıp artık gitse iyi olacağını söyledi.

"Teşekkür ederim," dedi Nina. Sonra aceleyle ekledi: "Sen ruh diye bir şeye inanıyor musun?"

Ed ayakta durup ellerini mutfak masasına bastırdı. İç çekip başını iki yana salladı, "Evet," dedi.

Ed gittikten kısa bir süre sonra Nina, külleri alıp arabanın ön sağ koltuğuna koydu. Sonra tekrar eve girip anahtarlarını, bir de üzerine palto aldı. Kentin bir buçuk kilometre kadar uzağındaki bir kavşağa kadar gitti, arabayı park etti, indi, elinde kutuyla bir sapaktan içeri yürüdü. Gece oldukça soğuk ve durgundu, ay gökyüzünde yükselmişti.

Yolun başlangıcı hasırotlarının yetiştiği bataklık bir araziden geçiyordu – otlar uzayıp kurumuş, kış görünü-

müne bürünmüşlerdi. İpekotları da vardı, tohum zarfları boşalmış, deniz kabuğu gibi parlıyordu. Mehtapta her şey farklıydı. Nina'nın burnuna at kokusu geldi. Evet, yakında iki at vardı; hasırotlarının ve tarla çitinin gerisinde yoğun siyah kütleler. Nina'yı seyrederek durdukları yerde iri gövdelerini birbirlerine sürtüyorlardı.

Nina kutuyu açıp elini soğumakta olan küllere daldırdı, yol kenarındaki bitkilerin arasına külleri –ve diğer inatçı beden parçalarını– serpti, döktü. Bu hareket, haziran ayında ilk kez göle girerken buz gibi suya önce ayaklarını sokup sonra bütün bedenini bırakmak gibiydi. Başlangıçta feci bir şok, sonra çelik gibi bir sadakatin akışıyla yükselerek hâlâ hareket ediyor olmaktan ötürü duyulan şaşkınlık – soğuğun acısı bedene saplanmaya devam ettiği halde hayatın yüzeyinde sakin, batmadan varlığını sürdürmek.

ISIRGANOTLARI

1979 yazında arkadaşım Sunny'nin Uxbridge, Ontario yakınındaki evinin mutfağına girdim ve tezgâhın başında kendine ketçaplı sandviç hazırlayan bir adam gördüm.

Kocamla –o yaz terk ettiğim ilk kocamla değil de ikinci kocamla– çeşitli kereler Toronto'nun kuzeydoğusundaki tepelerde arabayla dolaşırken hem kayıtsızlık hem inatla o evin yolunu bulmaya çalıştım ama hiç bulamadım. Ev yıkılmış olmalı. Sunny ile kocası benim ziyaretimden birkaç yıl sonra evi satmışlardı. Yaşadıkları kente, Ottawa'ya uzaktı, uygun bir yazlık değildi. Çocukları ergenlik yaşına geldiklerinde oraya gitmeyi istemez oldular. Ayrıca ev çok bakım gerektiriyordu, oysa Johnston –Sunny'nin kocası– hafta sonlarını golf oynayarak geçirmekten hoşlanıyordu.

Golf sahasını buldum; engebeli yamaçlar temizlenmiş, daha havalı bir golf kulübü kurulmuş, ama sanırım aynı saha.

Çocukluğumda yaşadığım kırsal alanda yazları kuyular kururdu. Her yaz değil de, yeterince yağmur yağmadığında, beş-altı yılda bir. Kuyular toprakta kazılmış

çukurlardı. Bizim kuyu çoğundan daha derindi ama hayvanlarımız için çok suya ihtiyacımız vardı –babam gümüş tilki ve vizon yetiştirirdi– bu yüzden bir gün sondajcı özel aletleriyle gelip çukuru ta kayada suya rastlayıncaya kadar derinleştirdi. O günden itibaren yılın hangi mevsimi olursa olsun, mevsim ne kadar kurak olursa olsun tulumbayla temiz, soğuk su çekebiliyorduk kuyudan. Bu gurur duyulacak bir şeydi. Tulumbanın başında tenekeden bir kupa dururdu, kızgın yaz günlerinde o kupadan su içerken suyun pırlanta gibi parlayarak aktığı siyah kayalar gelirdi gözümün önüne.

Sondajcı –bazen kuyucu denirdi ona, insanlar mesleğini tam olarak tanımlama zahmetine katlanamazmış ve eski tanımını kullanmak daha rahatmış gibi– Mike McCallum diye bir adamdı. Bizim çiftliğin yakınındaki kentte oturuyordu ama orada evi yoktu. Clark Hotel'de yaşıyordu, baharda gelmişti, yörede bulabildiği işlerin hepsini tamamlayıncaya kadar da kalacaktı. Sonra yoluna devam edecekti.

Mike McCallum, babamdan gençti ama benden on dört ay daha büyük bir oğlu vardı. Babası o sırada nerede çalışıyorsa oğlan da onunla birlikte orada, otel odalarında, pansiyonlarda yaşıyor, yakında hangi okul varsa o okula gidiyordu. Onun adı da Mike McCallum'du.

Yaşını tam olarak biliyorum, çünkü çocuklar bu konuda derhal ayrıntılı bir saptama yaparlar; arkadaş olup olmayacaklarına karar verirken üzerinde durdukları başlıca noktalardan biridir. O dokuz yaşındaydı, bense sekiz. Onun doğum günü nisandaydı, benimki haziranda. Babasıyla birlikte evimize geldiğinde yaz tatili çoktan başlamıştı.

Babasının hep çamurlu ya da tozlu olan koyu kırmızı bir kamyonu vardı. Mike ile ben yağmur yağdığında kamyonun içine girerdik. Babası o sırada bizim mutfağa

gidip bir fincan çayla sigara mı içerdi, ağaç altına mı sığınırdı, yoksa çalışmaya devam mı ederdi, hatırlamıyorum. Yağmur kamyonun pencerelerinden aşağı akar, tepemizde taş yağıyormuş gibi patırtı çıkarırdı. İçerisi erkek kokardı – iş tulumlarının, aletlerin kokusuyla karışık tütün, çamurlu çizme ve ekşimiş peyniri andıran çorap kokusu. Ranger'ı da yanımıza aldığımızdan ıslak uzun tüylü köpek de kokardı. Ben Ranger'ı kanıksamıştım, her yere peşimden gelmesine alışıktım, bazen yok yere ona evde kalmasını, ahıra gitmesini, beni rahat bırakmasını emrederdim. Ama Mike onu sever, onunla hep yumuşak bir tonda, ismini söyleyerek konuşur, yaptığımız planları ona anlatır, Ranger köpek programlarından birine kendini kaptırıp bir marmot ya da tavşanı kovaladığında onu beklerdi. Babasıyla birlikte göçebe yaşadığından Mike'ın kendi köpeği olması mümkün değildi.

Bir gün Ranger bizimle birlikteyken bir kokarcanın peşine düştü, kokarca da dönüp sıvısını üstüne fışkırttı. Olaydan bir ölçüde Mike'la ben sorumlu tutulduk. Annem işini gücünü bırakıp arabayla kente giderek birkaç büyük kutu domates suyu almak zorunda kaldı. Mike, Ranger'ı leğene girmeye ikna etti, domates suyunu üstüne boşaltıp tüylerini ovaladık. Sanki onu kanla yıkıyormuşuz gibiydi. Onca kanı toplayabilmek için kaç kişi gerekirdi acaba, diye düşünüyorduk. Kaç at? Yoksa fil mi?

Hayvanların öldürülmesiyle ve kanla, benim Mike'tan fazla tanışıklığım vardı. Onu çayırın bir köşesinde, ahır kapısının yakınında babamın tilkilerle vizonlara yedirilen atları vurup kestiği yere götürdüm. Orada toprak üstüne basıla basıla ezilmiş, çıplak kalmış, koyu kan lekesi gibi demir kırmızısı bir renge bürünmüştü. Sonra at karkaslarının yem olarak kıyılmadan önce asıldığı, avludaki etliğe götürdüm Mike'ı. Etlik dediğimiz barakanın duvarları kafesli teldendi ve boydan boya leş kokusuyla

sarhoş olmuş sineklerle kaplıydı. Elimize kalaslar alıp sinekleri ezdik.

Çiftliğimiz küçüktü, otuz beş dönüm kadardı. Benim her tarafını keşfedebileceğim kadar küçüktü ve her tarafı kelimelerle ifade edemeyeceğim, kendine has bir görünüme ve özelliğe sahipti. Uzun, soluk renkli at karkaslarının hunharca çengellere asıldığı telli barakanın, atların canlı atlardan ete dönüştüğü ezilmiş kanlı toprak zeminin niye özel olduğu aşikâr. Ama kayda değer hiçbir olaya sahne olmadıkları halde benim için çok şey ifade eden başka yerler de vardı; mesela ahır girişinin iki yanındaki taşlar. Bir tarafta diğerlerinden daha iri, hepsine hâkim koca, düz, beyazımsı bir taş vardı; dolayısıyla benim için o taraf daha ferah, daha kullanıma açıktı; taşların daha koyu renk olduğu ve sinsice birbirlerine sokulduğu diğer taraftansa hep bu taraftan tırmanmayı tercih ederdim. Çiftlikteki tek tek her ağacın da kendine has bir tutumu, duruşu vardı; karağaç dingin, meşe tehditkâr, akçaağaçlar dostça ve alelade, alıç yaşlı ve huysuz görünürdü. Babamın yıllar önce satmak için çakıl çektiği nehir kenarındaki çukurların oyuntuları bile kendilerine has özelliklere sahipti, bu özellikler bahar taşkınlarında su doluyken görüldüklerinde belki daha belirgin olurdu. Oyuklardan biri küçük, yuvarlak, derin ve kusursuzdu; biri kuyruk gibi uzardı; bir diğeri genişti, şekli değişkendi ve su çok sığ olduğundan üzerinde hep bir hareket olurdu.

Mike bütün bunları farklı bir açıdan görüyordu. Onunla birlikteyken ben de farklı bakıyordum. Hem onun açısından hem kendi açımdan görüyordum; benim bakış açım, doğası gereği ifade edilemediğinden sır olarak kalmak zorundaydı. Onun bakış açısıysa doğrudan faydaya bağlıydı. Ahır girişindeki açık renkli büyük taş, üstünden atlamaya yarıyordu; kısa ve hızlı bir koşuyla havaya zıplayınca alttaki eğimde bulunan daha küçük

taşların üzerinden atlamış ve ahır kapısının yanındaki sıkıştırılmış toprağın üzerine düşmüş oluyordun. Ağaçların hepsi tırmanmaya yarıyordu ama özellikle evin yanındaki akçaağaç, tırmanmaya en elverişli olandı; enine uzanan dalın üzerinde emekliyor, sonra kendini verandanın çatısına bırakıyordun. Çakıl dolu oyuklarsa uzun otların arasında çılgınca koşup avının üzerine atlayan hayvan misali, haykırarak içlerine atlamaya yarıyorlardı. Mike, birkaç ay önce olsa, oyukların içinde daha çok su varken sal yapabilirdik, diyordu.

Sal projesi nehri geçmek için düşünülmüştü. Ama ağustos ayında nehir bir su yolu olduğu kadar taşlık bir yoldu; suyun üzerinde ilerlemek ya da içinde yüzmek yerine ayakkabılarımızı çıkarıp yürüyorduk; çıplak, kemik beyazı taşların birinden ötekine sekiyor, suyun altındaki yosunlu taşların üstünde kayıyor, yassı yapraklı nilüferlerle adını hatırlamadığım, belki hiç bilmediğim (Yaban havucu mu, su baldıranı mı?) başka su bitkilerinin oluşturduğu halıları yarıyorduk. Bunlar o kadar kalın bir örtüydü ki, bir adada kuru toprağa kök salmış olmaları gerekirmiş gibi görünürdü; ama aslında nehir çamurunda yetişen ve yılan gibi kıvrımlı kökleri bacaklarımızı kapan bitkilerdi.

Bu nehir, kentin içinden geçen nehirdi; nehir yukarı yürüdüğümüzde çift payandalı köprüyü görürdük. Tek başımayken veya Ranger'la yalnız olduğumuzda köprüye kadar gitmemiştim hiç; çünkü orada kentliler vardı. Köprüye balık avlamaya gelirlerdi, su yeterince yüksek olduğunda da oğlan çocukları, korkuluklardan aşağı atlardı. O mevsimde atlanmazdı ama aşağıda suda oynayan oğlanlar vardı büyük ihtimalle; bütün kentli çocuklar gibi gürültücü, kavgacı oğlanlar.

Bir ihtimal de berduşlardı. Ama önden yürüyerek sanki köprü olağan bir varış noktasıymış, herhangi bir

tatsızlıkla, yasakla ilgisi yokmuş gibi ilerleyen Mike'a bütün bunlardan bahsetmedim. Kulağımıza sesler gelmeye başladı; tahmin ettiğim gibi bağırıp çağıran oğlan çocuklarının sesleri – köprü onlara ait sanırdın. Ranger oraya kadar gönülsüzce peşimizden gelmişti ama o noktada yolunu değiştirip kıyıya yaklaştı. Yaşlanmıştı artık, zaten çocuklara da öteden beri pek meraklı sayılmazdı.

Balık avlayan bir adam vardı, köprüde değil, kıyıda duruyordu; Ranger sudan patırtıyla çıkınca küfretti. Bize, köpoğlu köpeğinizi evde bırakamaz mıydınız, dedi. Mike sanki adam bize ıslık çalmış gibi istifini bozmadı, sonra da hayatımda ayak basmadığım köprünün gölgesine girdik.

Köprünün zemini bize tavan olmuştu, kalasların arasından güneş ışınları şerit halinde süzülüyordu. Sonra bir araba geçti, gökgürültüsü gibi bir ses çıktı, ışık yok oldu. Araba geçerken durup yukarı baktık. Köprünün altı nehrin kısa bir bölümü değil, başlı başına bir mekândı. Araba geçip de güneş çatlakların arasından tekrar parladığında sudaki yansıması, beton direklerin üzerinde dalga dalga tuhaf soluk ışık kabarcıkları oluşturuyordu. Mike yankıyı denemek için bağırdı, ben de bağırdım ama çok bağırmadım; çünkü köprünün öte yanında, kıyıdaki oğlanlar, yabancı çocuklar beni berduşlardan daha çok korkutuyordu.

Ben, çiftliğimizin öte yanındaki köy okuluna gidiyordum. Okulda o kadar az öğrenci vardı ki, benim sınıfımda benden başka kimse yoktu. Ama Mike bahardan beri kentteki okula gittiğinden bu oğlanlar, ona yabancı değildi. Babası işe giderken –ara sıra da olsa– Mike'ı kollayabilmek için onu da yanında götürmese muhtemelen benimle değil, onlarla oynuyor olacaktı.

Kentli oğlanlarla Mike selamlaşmışlardı herhalde.

Hey! Ne işin var burada?

Hiç. Sizin ne işiniz var?

Hiç. Yanındaki kim?

Hiç. Öyle bir kız işte.

Hadi hadi. Öyle bir kızmış.

Aslında herkesin dikkati, sürmekte olan oyundaydı. Herkes derken kızları da kastediyorum; kıyının biraz ilerisinde, kendi işleriyle meşgul kızlar da vardı, oysa oğlanlarla kızların doğal olarak grup halinde oyun oynadıkları yaşı hepimiz geçmiştik. Belki kentten gelirlerken kızlar oğlanları –takip etmiyormuş gibi yaparak– takip etmişti, belki de oğlanlar kızları taciz etme niyetiyle onların peşinden gelmişti ama bir araya geldiklerinde oyun başlamış, herkesin katılması gerektiğinden olağan kısıtlamalar ortadan kalkmıştı. Ne kadar kalabalık oynanırsa oyun o kadar güzeldi, dolayısıyla Mike'ın oyuna katılarak beni de peşinden sürüklemesi zor olmamıştı.

Oyun, savaş oyunuydu. Oğlanlar iki orduya ayrılmış barikatların ardında birbirleriyle savaşıyorlardı; barikatlar gelişigüzel yığılmış ağaç dallarından, kalın, sivri otlarla boyumuzu geçen kamışlardan ve bataklıksevenlerden oluşuyordu. Başlıca silahlar aşağı yukarı beyzbol topu büyüklüğünde kil topları, çamur toplarıydı. Kıyının bir yerinde otların arasına gizlenmiş çukur, boz bir kil kaynağı vardı (oyunu başlatmak, belki o çukuru keşfedince akıllarına gelmişti); kızlar bu çukurun başında çalışıyor, cephaneleri hazırlıyorlardı. Yapışkan killi toprağı sıkıştırıp şekil vererek mümkün olduğunca sert bir top haline getiriyordun –içinde küçük çakıllar, hemen oracıkta toplanan ot, yaprak, ince dal gibi bağlayıcı malzeme olabilirdi ama kasten iri taş eklemek yasaktı– bu toplardan çok fazla sayıda olması gerekiyordu; çünkü sadece bir kere atılabiliyorlardı. İsabet etmeyen topları toplayıp tekrar sıkıştırarak yeniden atmak söz konusu değildi.

Savaşın kuralları basitti. Bir top –oyundaki adı güllleydi– yüzüne, başına ya da gövdene isabet ederse yere

düşüp ölmek zorundaydın. Kollarına ya da bacaklarına isabet ederse yine yere düşmek zorundaydın ama sadece yaralanıyordun. O zaman kızlar sürünerek oldukları yerden çıkıp yaralı askerleri sürüye sürüye hastane olarak kullanılan düzlüğe taşımak zorundaydı. Yaraların üzerine yapraklar yapıştırılıyor, yaralılar kıpırdamadan yatıp yüze kadar sayıyorlardı. Sonra kalkıp savaşmaya devam edebiliyorlardı. Ölü askerler, savaş bitinceye kadar oldukları yerde yatmak zorundaydı; bir ordunun bütün askerleri ölünce savaş da bitiyordu. özel kitap grubu

Kızlar da oğlanlar gibi iki gruba ayrılmıştı; ama kızların sayısı oğlanlarınkinden çok daha az olduğu için sadece bir askerin cephanecisi ve hemşiresi olamıyorduk. Buna rağmen ittifaklar kuruluyordu. Her kızın kendi top stoku vardı ve belirli askerler için çalışıyordu, bir asker yaralandığında bir an önce onu çekip götürsün ve yaralarına pansuman yapsın diye bir kıza adıyla sesleniyordu. Ben, Mike için cephane yapıyordum, Mike da bana sesleniyordu. O kadar çok gürültü vardı ki –birileri sürekli "Ölüsün!" diye ya muzafferane ya da (elbette ölenler sürekli gizlice kalkıp tekrar savaşmaya kalkıştığından) öfkeli bir tonda haykırıyordu, bir şekilde savaşa karışmış olan bir köpek, Ranger değil, başka bir köpek havlıyordu– o gürültüde askerin sana seslendiğinde duyabilmek için kulağını dört açman gerekiyordu. Adını duyduğunda keskin bir alarm hali, bütün bedenini delip geçen bir tel, fanatik bir sadakat hissi oluşuyordu. (En azından benim için öyleydi, öteki kızların aksine ben tek bir savaşçıya hizmet ediyordum.)

Daha önce bu şekilde grup halinde oyun da oynamamıştım sanırım. Büyük ve umutsuz bir girişimin parçası olmak ve o bütünün içinde tek başına bir savaşçının hizmetine kendini adamak müthiş bir mutluluktu. Mike yaralandığında gözlerini asla açmıyor, ben kaygan iri yap-

rakları alnına, boğazına –gömleğini sıvayıp– soluk renkli yumuşak karnına, şirin, savunmasız göbek deliğinin üstüne yapıştırırken gevşek, kıpırtısız yatıyordu.

Savaşı kimse kazanmadı. Oyun uzun bir süre devam ettikten sonra tartışmalar ve toplu dirilişler sonucu dağıldı. Eve dönerken nehrin içine dümdüz uzanıp yatarak üstümüze yapışmış killi topraktan kurtulmaya çalıştık. Şortlarımızla gömleklerimiz leş gibi ve sırılsıklamdı.

Akşamüzeri olmuştu. Mike'ın babası gitmeye hazırlanıyordu.

"Aman Tanrım!" dedi bizi görünce.

Çiftlikte hayvan kesileceğinde ya da fazladan bir iş olduğunda babama yardıma gelen bir rençper vardı. Hem yaşlı görünürdü hem de oğlan çocuğu gibi; astımlılar gibi hırıltıyla nefes alırdı. Beni yakalayıp ben boğulacak gibi olana kadar gıdıklardı. Buna karışan olmazdı. Annem hoşlanmazdı ama babam şaka olduğunu söylerdi.

Rençper de orada, avludaydı, Mike'ın babasına yardım ediyordu.

"Siz ikiniz çamurlarda yuvarlanmışınız," dedi. "Ne olduğunu anlamadan evlenmek zorunda kalacaksınız."

Annem, sineklikli kapının ardından bunu duydu. (Erkekler annemin orada olduğunu bilse ikisi de o lafları etmezdi.) Annem dışarı çıkıp bizim üstümüz başımızla ilgili bir laf etmeden önce alçak, sitemkâr bir sesle rençpere bir şeyler söyledi.

Söylediklerinin bir kısmını duyabildim.

Kardeş gibi onlar.

Rençper çaresizce gülümseyerek başını önüne eğdi.

Annem yanılıyordu. Rençper gerçeğe annemden daha çok yaklaşmıştı. Biz kardeş gibi değildik, benim gördüğüm kardeşlere de benzemiyorduk. Benim kendi kardeşim daha bebek sayılırdı, dolayısıyla bu konuda bir tecrübem yoktu. Tanıdığım karıkocalar gibi de değildik,

onlar her şeyden önce yaşlıydı ve o kadar ayrı dünyalarda yaşarlardı ki, birbirlerini tanımaz gibiydiler. Biz ikimiz, aralarındaki bağ dışa vurulmayı pek gerektirmeyen sağlam ve birbirine alışmış sevgililer gibiydik. Bu da, en azından benim için, ciddi ve heyecanlı bir şeydi.

Rençperin seksi kastettiğini biliyordum, gerçi o sıralarda "seks" kelimesini bildiğimi sanmıyorum. Bu, ondan her zamankinden de çok nefret etmeme yol açtı. Somut anlamda yanılıyordu. Biz göstermecelere, sürtünmecelere ve suçlu cinselliğe meraklı değildik – kızışıp gizli bir yer aramacalar yoktu, oynaşmaların zevki, bastırılmışlığı, o anda hissedilen çıplak utancı yoktu. Bu tür sahneleri ben bir kuzenimle, iki de kızla, benimle aynı okuldan, benden biraz daha büyük iki kızkardeşle yaşamıştım. Bu partnerlerden, olayın öncesinde de sonrasında da hoşlanmamıştım; kendi zihnimde bile bu olayları öfkeyle reddediyordum. Bu tür kaçamaklara birazcık olsun sevdiğim, saydığım biriyle girişmeyi aklımdan bile geçirmezdim; nasıl ki o iğrenç şehvet arzusu kendime yönelik bir tiksinti yaratıyorsa oynaşmak da sadece bende tiksinti uyandıran kişilerle söz konusu olabilirdi.

Mike'a yönelik hislerimde yeri belli olan iblis, yaygın bir heyecan ve sevgiye dönüşerek cildimin altında her yanıma yayılıyor, karşımdaki kişinin varlığı gözlerimle kulaklarım için bir zevk, içimde titreşen bir memnuniyet haline geliyordu. Her sabah Mike'ın görüntüsüne, toprak yoldan aşağıya hoplaya zıplaya, tangırdayarak gelen sondaj kamyonunun sesine susamış olarak uyanıyordum. Hislerimi dışa vurmamakla birlikte Mike'ın ensesine, kafasının şekline, kaşlarını çatışına, uzun, çıplak ayak parmaklarına ve pis dirseklerine, kendine güvenen yüksek sesine, kokusuna tapıyordum. Aramızdaki açıklanması ya da tanımlanması gerekmeyen rol dağılımını sorgulamadan, hatta seve seve benimsiyordum; ben ona

yardımcı olup onu takdir edecektim, o da beni yönlendirecek, korumaya hazır olacaktı.

Ve bir sabah kamyon gelmedi. Bir sabah iş noktalandı elbette, kuyunun kapağı takıldı, tulumba yerine yerleştirildi, tatlı suya hayran kalındı. Öğle yemeğinde sofrada iki iskemle eksikti. Baba-oğul Mike'lar öğle yemeğini hep bizimle birlikte yemişti. Oğul Mike'la ben yemekte asla konuşmaz, neredeyse birbirimize bakmazdık. O ekmeğinin üstüne ketçap sürmeyi severdi. Babası babamla konuşur, genellikle kuyulardan, kazalardan, su tablalarından söz ederlerdi. Babası ciddi bir adamdı. İşinden başka şey düşünmeyen bir adam, diyordu babam. Bununla birlikte Mike'ın babası neredeyse her konuşmayı bir kahkahayla noktalardı. Patlayan kahkahasında sanki hâlâ kuyunun içindeymiş gibi yalnız bir tını sezilirdi.

Gelmediler. İş bitmişti, bir daha gelmeleri için bir sebep yoktu. Meğer bu iş, sondajcının yöredeki son işiymiş. Başka yerlerde yapacağı işler vardı, havalar bozmadan bir an önce o işlere başlamak istiyordu. Otelde yaşadıklarından toparlanıp gitmeleri de kolaydı. O da öyle yapmıştı.

Ben, olanları neden anlamıyordum? O son akşamüzeri Mike kamyona tırmanırken vedalaşmamış mıydık, temelli gittiğinin farkında değil miydim? Kamyon bütün alet edevat yüklenmiş olarak, o ağırlıkla toprak yoldan son kez yalpalayarak hareket ettiğinde bir el sallama, başını bana çevirme –ya da çevirmeme– olmamış mıydı? Su tazyikle fışkırdığında –fışkırışını, herkesin toplanıp sudan içtiğini hatırlıyorum– benim için ne çok şeyin noktalandığını niçin anlamamıştım? Şimdi düşünüyorum da, belki de ben –ya da biz– mutsuz olup huysuzlanmayayım diye olay kasten büyütülmemiş, vedalaşmaktan kaçınılmıştı.

O günlerde çocukların hislerinin bu kadar önemsen-

miş olacağını pek sanmıyorum. Duygularımız bizden başka kimseyi ilgilendirmezdi, onları ya yaşardık ya da bastırırdık.

Huysuzlanmadım. İlk şoku atlattıktan sonra kimseye bir şey belli etmedim. Rençper, beni ne zaman görse takılıyordu ("Sevgilin seni bırakıp kaçtı mı?") ama ben ona bakmadan geçip gidiyordum yanından.

Mike'ın gideceğini biliyor olmalıydım. Tıpkı Ranger'ın yaşlı olduğunu ve yakında öleceğini bildiğim gibi. Gelecekteki yokluğu kabulleniyordum, mesele Mike ortadan kaybolduncaya kadar yokluğun nasıl bir şey olabileceğini hiç bilmeyişimdi. Benim kendi dünyamın adeta bir toprak kayması olmuş da, Mike'ın kaybı dışında her şeyin anlamını alıp götürmüşçesine değişeceğini bilmeyişimdi. Ahır girişindeki beyaz taşa artık ne zaman baksam Mike'ı hatırlıyordum, dolayısıyla taş bana itici gelmeye başladı. Akçaağacın yana uzayan dalıyla ilgili duygularım da aynıydı; dal eve çok yakın olduğu için babam onu kestiğinde geride kalan yara iziyle de.

Haftalar sonra bir gün, artık sonbahar paltomu giymeye başlamışken, ayakkabıcının kapısının içinde durmuş dükkânda ayakkabı deneyen annemi bekliyordum; bir kadının "Mike" diye seslendiğini duydum. Kadın "Mike" diye seslenerek, koşarak dükkânın önünden geçti. Ansızın tanımadığım o kadının Mike'ın annesi olduğuna hükmettim –annesinin ölmediğini, babasından ayrılmış olduğunu Mike'ın kendisinden değilse bile duymuştum– bir sebeple kente geri gelmiş olmalıydılar. Bu dönüşün geçici mi temelli mi olduğunu filan düşünmedim, tek düşündüğüm –koşarak dükkândan çıkmıştım bu arada– bir dakika sonra Mike'ı göreceğimdi.

Kadın, beş yaşlarında bir çocuğa yetişmişti, çocuk yan taraftaki manavın önünde, kaldırımda duran sepetten bir elma araklamıştı.

Durup gözlerimi çocuğa diktim ve inanamayarak baktım; sanki gözlerimin önünde adaletsiz, haksız bir büyü gerçekleşmişti.

Yaygın bir isimdi. Kirli sarı saçlı, yassı suratlı aptal bir çocuktu.

Kalbim güm güm atıyordu, göğsümden ulumalar kopar gibiydi.

Sunny, otobüsümü Uxbridge'te karşıladı. İri kemikli, aydınlık yüzlü bir kadındı; araya gümüş tellerin karıştığı kahverengi kıvırcık saçlarını birbirinden farklı iki tarakla geriye doğru toplamıştı. Kilo aldığında bile –ki almıştı– anaç bir kadın gibi değil, haşmetli bir kız gibi görünüyordu.

Her zamanki gibi beni hayatının içine çekiverdi; gecikeceğini sanıyormuş, sabah Claire'in kulağına böcek kaçmış, mecburen hastaneye gidip çıkarttırmışlar, sonra köpek mutfağın önüne kusmuş, herhalde yolculuktan, evden, köyden nefret ettiği için; Sunny beni almak üzere evden çıkarken Johnston, köpeği oğlanlar istedi diye pisliği onlara temizletiyor, Claire de kulağında hâlâ *vızz-ınzz* diye bir ses işittiğinden şikâyet ediyormuş.

"Güzel, sakin bir yere gidip kafaları çekelim, bir daha da oraya dönmeyelim, ne dersin?" dedi. "Dönmemiz şart ama. Johnston bir arkadaşını davet etti, golf oynayacaklarmış; adamın karısıyla çocukları İrlanda'ya gitmiş."

Sunny'yle Vancouver'da arkadaş olmuştuk. İkimizin hamileliği çok güzel çakışmış, aynı hamile kıyafetlerini paylaşarak idare edebilmiştik. Haftada bir-iki kere birimizin mutfağında, bir yandan çocuklar dikkatimizi dağıtırken, bazen uykudan bayılmak üzereyken koyu kahve ve sigaraya dadanır, deliler gibi konuşurduk – evliliklerimiz, kavgalarımız, kişisel kusurlarımız, ilginç ve güvenil-

mez güdülerimiz, eski heveslerimiz hakkında. Bir yandan Jung okur, rüyalarımızı kaydetmeye çalışırdık. Kadın zihninin annelik sıvılarında boğulduğu, hayatın bir üreme sarhoşluğuna dönüştüğü söylenen bir dönemde biz hâlâ Simone de Beauvoir, Arthur Koestler ve *Kokteyl Parti*'yi tartışma derdindeydik.

Kocalarımız bambaşka bir kafa yapısındaydı. Onlarla bu tür şeyleri konuşmaya çalıştığımızda, "Aman, bırak şu edebiyatı," diyorlardı, "Felsefeye Giriş dersindeymiş gibi konuşuyorsun," diyorlardı.

Artık ikimiz de Vancouver'dan taşınmıştık. Ama Sunny kocası, çocukları ve mobilyalarıyla birlikte normal bir şekilde ve olağan bir nedenle taşınmıştı: Kocası iş değiştirmişti. Bense hararetle ama gelgeç biçimde ve ancak özel bazı çevrelerde onaylanan yeni moda nedenle, riyakârlık, yoksunluk ve utançtan uzak bir hayat kurma umuduyla, kocamı, evimi, evlilik sırasında edinilen her şeyi bırakarak (elbette çocuklar hariç, onlar çanta gibi taşınacaktı) ayrılmıştım Vancouver'dan.

Toronto'da bir evin üst katında yaşıyordum artık. Alt kattakiler –ev sahipleri– on iki yıl önce Trinidad'dan gelmişti. Sokak boyunca vaktiyle Henderson, Grisham, McAllister vs. soyadlı Metodistler ile Presbiteryenlere ait olan verandalı ve yüksek, dar pencereli eski tuğla evlerin hepsi artık İngilizceyi ya hiç konuşmayan ya da alışık olmadığım şekilde konuşan, günün her saatinde baharatlı-tatlı yemek kokuları havaya yayılan kimi esmer kimi melez tenli insanlarla doluydu. Bütün bunlardan memnundum; gerçek bir değişiklik yaptığım, "evlilik hanesi"nden uzun ve gerekli bir yolculuğa çıktığım hissini veriyorlardı bana. Ama biri on, öbürü de on iki yaşında olan kızlarımdan aynı duyguları paylaşmalarını bekle-

mek aşırılık olurdu. Ben Vancouver'dan baharda ayrılmıştım, onlar da yaz tatilinin başında, iki aylık tatillerinin tamamını benimle geçirmek üzere gelmişlerdi. Sokağın kokularını mide bulandırıcı, seslerini korkutucu buluyorlardı. Hava sıcaktı, satın aldığım vantilatörle bile uyuyamıyorlardı. Pencereleri açık bırakmak zorunda kalıyorduk, arka bahçelerdeki partiler bazen sabahın dördüne kadar sürüyordu.

Bilim Merkezi ve C.N. Kulesi[1], müze ve hayvanat bahçesi ziyaretleri, büyük mağazaların klimalı restoranlarında sevdikleri yemekler, Toronto Adası'na tekne yolculuğu arkadaşlarının yokluğunu telafi edemiyor, onlara sunduğum ev bozuntusunu sevdiremiyordu. Kedilerini özlüyorlardı. Kendilerine ait birer oda, mahalle özgürlüğü, evde oturup tembellik etme günleri istiyorlardı.

İlk başta şikâyet etmediler. Büyük kızın, küçüğüne, "Annem mutlu olduğumuzu sansın. Yoksa üzülür," dediğini duydum.

Sonunda patladılar. Suçlamalar, ne kadar mutsuz olduklarını (hatta kanımca benim için özellikle abartarak) itiraf etmeler. Küçüğünün, "Niye evimizde oturmuyorsun ki?" diye avaz avaz ağlayışı, büyüğünün acı cevabı: "Çünkü babamdan nefret ediyor."

Kocama telefon ettim, o da aşağı yukarı aynı soruyu sordu ve kendi kendine aşağı yukarı aynı cevabı verdi. Biletleri değiştirip çocukların eşyalarını toplamasına yardımcı oldum ve onları havaalanına götürdüm. Yol boyunca büyük kızın öğrettiği saçma sapan bir oyun oynadık. Bir sayı tutuyordun –27, 42– sonra pencereden bakıp gördüğün erkekleri sayıyordun, 27'nci ya da 42'nci veya kaçıncıysa o erkek, evleneceğin erkek oluyordu.

1. Toronto'da Canadian National demiryolu şirketi tarafından yaptırıldığı için C.N. Kulesi adını taşıyan 533,33 m yüksekliğindeki kule. (Y.N.)

Tek başıma eve döndüğümde onları hatırlatan her şeyi –küçüğün çizdiği bir karikatür, büyüğün aldığı *Glamour* dergisi, Toronto'da kullanabilecekleri ama evde kullanamayacakları takılarla giysiler– toplayıp bir çöp torbasına tıktım. Onları her düşündüğümde de aşağı yukarı aynı şeyi yaptım: Zihnimi çat diye kapattım. Bazı mutsuzluklara katlanabilirdim – erkeklerle ilgili olanlara. Ama bazılarına –çocuklarla ilgili olanlara– katlanamazdım.

Onlar gelmeden önceki hayatıma döndüm. Kendime kahvaltı hazırlamayıp her sabah kahve içip taze çörek yemeye İtalyan şarküterisine gidiyordum. Ev hayatından böylesine uzaklaşmış olmak beni büyülüyordu. Ama şimdi eskiden fark etmediğim bir şeyi fark ediyordum: her sabah camekânın arkasındaki taburelerde ya da kaldırımdaki masalarda oturan insanlardan bazılarının yüzlerini – bunu güzel ve hayran olunacak bir şey değil, yalnız bir hayatın bayat alışkanlığı olarak gören insanların yüzlerini.

Sonra eve dönüp eskiden veranda, şimdi eğreti bir mutfak olan mekânda pencerenin önündeki ahşap masaya oturuyor ve saatlerce yazı yazıyordum. Hayatımı yazarlık yaparak kazanmayı umuyordum. Güneş az sonra küçük odayı ısıtıyor, bacaklarımın arkası iskemleye yapışıyordu – şort giyiyordum. Ayaklarımın terini emen plastik sandaletlerimin kendine has tatlımsı kimyasal kokusu geliyordu burnuma. Hoşuma gidiyordu, bu benim çalışkanlığımın kokusuydu, başarımın da kokusu olacağını umuyordum. Yazdıklarım, eski hayatımda patatesler pişerken ya da çamaşırlar otomatik makinede dönerken yazdıklarımdan daha iyi değildi. Sadece daha fazlaydı ve daha kötü de değildi, o kadar.

Günün daha geç bir saatinde banyo yapıyor, çoğunlukla kadın arkadaşlarımdan biriyle buluşuyordum. Queen Sokağı'ndaki, Baldwin Sokağı'ndaki ya da Brunswick

Sokağı'ndaki küçük restoranlardan birinin kaldırımdaki masalarından birinde şarap içip hayatlarımızı konuşuyorduk, çoğunlukla sevgililerimizi, ama "sevgili" demek midemizi bulandırdığından onlardan "hayatımızdaki erkekler" olarak söz ediyorduk. Bazen de hayatımdaki erkekle buluşuyordum. Çocuklar geldiğinde ona yasak koymuştum ama kuralı iki kere çiğnemiş, kızlarımı buz gibi bir sinemada bırakıp onunla görüşmüştüm.

Bu adamla evimi terk etmeden önce tanışmıştım, evden ayrılışımı tetikleyen neden de oydu, ama ona –ve diğer herkese– karşı öyle değilmiş gibi yapıyordum. Onunla buluştuğumda tasasız ve bağımsız ruhlu olmaya çalışıyordum. Karşılıklı haberler aktarıyor –anlatacak haberlerim olmasına özen gösteriyordum– gülüşüyorduk, vadide yürüyüşler yapıyorduk ama aslında tek istediğim onu baştan çıkarıp sevişmekti; çünkü seks heyecanının insanları en olumlu kişilikleriyle birleştirdiğini düşünüyordum. Bu konularda aptaldım, bu da özellikle benim yaşımdaki bir kadın için çok tehlikeliydi. Buluşmalarımızdan sonra bazen son derece mutlu –esrik ve güvenli– olurdum, bazen de kuruntular içinde taş gibi kaskatı yatardım. O gittikten sonra daha ağladığımı fark edemeden gözlerimden yaşlar boşanırdı. Onun suratından geçen bir gölge yüzünden, bir düşüncesizliği yüzünden, üstü kapalı bir uyarısı yüzünden ağlardım. Pencerenin dışında hava kararırken arka bahçe partileri başlar, müzikler, bağırmalar, daha sonra kavgaya dönüşebilecek kışkırtmalar duyulurdu, korkardım, bir düşmanlıktan değil de bir şekilde var olmamaktan.

İşte bu ruh hallerinden birinde Sunny'ye telefon ettiğimde beni hafta sonu kırdaki evlerine çağırdı.

"Burası ne güzel," dedim.

Ama arabayla yol aldığımız kırlar bana bir şey ifade etmiyordu. Tepeler bazılarında inekler de olan bir dizi

yeşil tümsekti. Otlarla tıkanmış derelerin üzerinde alçak beton köprüler vardı. Samanlar yeni ve farklı biçimde toplanıyor, yuvarlanıp tarlalarda bırakılıyordu.

"Evi görsen," dedi Sunny. "Sefil bir yer. Su borularında fare varmış. Ölü fare. Küveti doldurduğumuzda hep kıllar oluyordu. Neyse o sorun çözüldü ama hep bir şey çıkıyor."

Bana yeni hayatım hakkında soru sormadı – incelikten miydi, yoksa kınadığı için mi? Belki nereden başlayacağını bilemiyordu, hayal edemiyordu. Zaten sorsa da yalan söylerdim, en azından kısmen yalan söylerdim. *Ayrılık zordu ama buna mecburdum. Çocukları çok özlüyorum ama insan hep bir bedel ödemek zorunda kalıyor. Karşımdaki erkeği özgür bırakıp kendim de özgür olmayı öğreniyorum. Seksi hafife almayı öğreniyorum, benim için zor bir şey; çünkü işe öyle başlamadım, genç de sayılmam, yine de öğreniyorum.*

Bir hafta sonu, diye düşündüm. Çok uzun bir zaman gibi geldi bana.

Evin tuğla duvarında yıkılmış bir verandanın izi açık yara gibi duruyordu. Sunny'nin oğulları bahçede tepinmekteydi.

"Mark topu kaybetti," diye bağırdı büyüğü, Gregory.

Sunny, bana merhaba demesini söyledi ona.

"Merhaba. Mark, topu barakanın üstünden aşırdı, bulamıyoruz."

Benim, Sunny'yi son görüşümden sonra doğmuş olan üç yaşındaki kızı mutfak kapısından koşarak çıktı, karşısında bir yabancı görünce şaşırıp durdu. Ama sonra kendini toparlayıp, "Kafama böcek gibi bir şey kondu," dedi bana.

Sunny, onu kucakladı, ben çantamı aldım, mutfağa girdik; Mike McCallum bir dilim ekmeğin üzerine ketçap sürüyordu.

"Aa, sen misin," dedik ikimiz de, neredeyse bir ağızdan. Güldük, ben ona doğru hamle yaptım, o da bana yaklaştı. El sıkıştık.

"Bir an baban sandım," dedim.

Sondajcıyı düşünmüş müydüm, bilmiyorum. Tanıdık görünüyor, kim bu adam? diye geçmişti aklımdan. Kuyulara kolayca inip çıkabilecek, çevik bir adam. Kısacık kırpılmış, ak düşmüş saçlar, çukur, açık renk gözler. İyi huylu ama ciddi, zayıf bir yüz. Yerleşik ama tatsız olmayan bir ölçülülük.

"İmkânsız," dedi. "Babam öldü."

Johnston, golf çantalarıyla mutfağa girip beni selamladı, Mike'a acele etmesini söyledi; Sunny, "Bunlar tanışıyormuş hayatım," dedi ona. "Önceden tanışıyorlarmış. İnanılır gibi değil."

"Çocukluktan," dedi Mike.

"Sahi mi?" dedi Johnston. "İnanılır gibi değil." Sonra hep bir ağızdan onun söylemek üzere olduğu şeyi söyledik.

"Dünya küçük."

Mike ile ben hâlâ birbirimize bakıp gülüyorduk; Sunny ile Johnston'a inanılmaz gelen bu karşılaşmanın bizim için hem komik hem baş döndürücü, çok güzel bir tesadüf olduğunu birbirimize belirtir gibiydik.

Öğle sonrasında, erkekler evde yokken mutlu bir enerjiyle doluydum. Akşam yemeği için şeftalili turta yaptım, Claire uykuya dalıncaya kadar ona kitap okudum; bu arada Sunny, oğlanları çamurlu dereye balık avlamaya götürmüştü ama bir şey tutamamışlardı. Sonra Sunny'yle ikimiz oturma odasına geçip şarap içerek eski arkadaşlığımızı canlandırdık, hayat değil kitaplar hakkında konuştuk.

Mike'ın hatırladıkları benim hatırladıklarımdan farklıydı. O eski bir beton temelin üzerinde yürüdüğümüzü ve hayal edebileceğimiz en yüksek binaymış, daracık alanda tökezlersek düşüp ölecekmişiz gibi yaptığımızı hatırlıyordu. Ben bu olay herhalde başka bir yerdeydi dedim; ama sonra bizim evin toprak yolunun anayolla birleştiği yerde garaj binası yapmak için temel atılıp beton döküldüğünü, sonra garajın yapılmadığını hatırladım. Onun üzerinde yürümüş müydük?

Yürümüştük.

Ben, köprünün altında avazım çıktığı kadar bağırmak istediğimi ama kentli oğlanlardan korktuğumu hatırlıyordum. O köprü filan hatırlamıyordu.

İkimiz de killi topraktan gülleleri ve savaşı hatırlıyorduk.

Birlikte bulaşık yıkarken ev sahiplerimize kabalık etmeden gönlümüzce konuştuk.

Mike, babasının ölümünü anlattı. Bancroft yakınında bir iş sonrasında eve dönerken yolda kaza geçirmişti.

"Seninkiler hâlâ hayatta mı?"

Annemin öldüğünü, babamın tekrar evlendiğini söyledim.

Bir ara kocamdan ayrıldığımı ve Toronto'da oturduğumu da söyledim. Çocukların bir süre benim yanımda olduğunu, şimdi babalarıyla birlikte tatil yaptıklarını söyledim.

O Kingston'da oturduğunu ama oraya kısa süre önce taşındığını söyledi. Johnston'la iş dolayısıyla yine kısa süre önce tanışmışlar. O da Johnston gibi inşaat mühendisiymiş. Karısı İrlandalıymış, orada doğmuş, ama tanıştıklarında Kanada'da çalışıyormuş. Hemşireymiş. Şu anda İrlanda'da, County Clare'de ailesini ziyaret ediyormuş. Çocuklar da onunla birlikteymiş.

"Kaç çocuğunuz var?"

"Üç."

Bulaşığı bitirince oturma odasına gidip oğlanlara Scrabble oynamayı teklif ettik, Sunny ile Johnston da yürüyüşe çıkabilirlerdi. Tek bir el oynayacaktık, sonra yatmaları gerekiyordu. Ama onlar bir el daha oynamak için bizi ikna ettiler; anne baba geldiklerinde hâlâ oynuyorduk.

"Ben size ne dedim?" dedi Johnston.

"İlk oyun bu," dedi Gregory. "Oyunu bitirebileceğimizi söyledin, bitmedi daha."

"Eminim öyledir," dedi Sunny.

Dışarıda havanın çok güzel olduğunu, yatıya kalan çocuk bakıcıları olunca Johnston'la ikisinin şımardıklarını söyledi.

"Dün gece biz sinemaya gittik, Mike da oğlanlarla kaldı. Eski bir film gördük. 'Kwai Nehri Köprüsü'."

"*Kwai Köprüsü*," dedi Johnston.

Mike, "Ben görmüştüm zaten o filmi," dedi. "Yıllar önce."

"Hiç fena değildi," dedi Sunny. "Yalnız sonunu beğenmedim. Bence öyle bitmemeliydi. Hani, Alec Guinness sabah sudaki teli görüyor, birilerinin köprüyü havaya uçuracağını anlıyor ya? Sonra deliye dönüyor, işler iyice karışıyor, herkes ölüyor falan. Bence teli görüp ne olacağını anladıktan sonra köprünün üstünde kalmalı, köprüyle birlikte havaya uçmalıydı. Bence oynadığı karakter öyle yapardı, hem öylesi dramatik anlamda daha etkileyici olurdu."

"Hayır, olmazdı," dedi Johnston, belli ki bu tartışmayı daha önce yapmışlardı. "O zaman gerilim olmazdı ki."

"Ben, Sunny'ye katılıyorum," dedim. "Ben de sonu fazla karmaşık, diye düşündüğümü hatırlıyorum."

"Mike sence?" dedi Johnston.

"Ben beğenmiştim," dedi Mike. "Olduğu şekliyle gayet iyiydi."

"Kadınlara karşı erkekler," dedi Johnston. "Erkekler kazandı."

Sonra oğlanlara oyunu toparlamalarını söyledi, sözünü dinlediler. Ama Gregory, yıldızlara bakmak için izin istemeyi akıl etti. "Başka yerde yıldız göremiyoruz," dedi. "Kentte çok ışık oluyor, hiçbir bok görünmüyor."

"Konuşmana dikkat et," dedi babası. Ama izin verdi, peki öyleyse, beş dakika ama, dedi; hep birlikte dışarı çıkıp gökyüzünü seyrettik. Büyükayı'nın sapındaki ikinci yıldızın hemen yanında Pilot Yıldızı'nı aradık. Johnston, o yıldızı görebiliyorsan görüşün havacı olabilecek kadar keskin demektir, dedi, en azından İkinci Dünya Savaşı'nda öyleymiş.

Sunny, "Görüyorum ama orada olduğunu önceden biliyordum," dedi.

Mike, "Ben de öyle," dedi.

"Ben görebiliyorum," dedi Gregory kibirle. "Orada olduğunu bilsem de bilmesem de görüyorum."

"Ben de görüyorum," dedi Mark.

Mike, benim biraz önümde, hafif çaprazımda duruyordu. Aslında benden çok Sunny'ye yakındı. Arkamızda başka kimse yoktu, ona hafifçe dokunmak istedim, çok hafif, kazara dokunmuş gibi, koluna ya da omzuna. Eğer o –belki kibarlıktan, belki gerçekten kazara dokundum zannederek– geri çekilmezse çıplak ensesine parmağımı değdirmek istiyordum. O benim arkamda olsa öyle mi yapardı? Aklı yıldızlarda değil orada mı olurdu?

Ama onun ilkeli bir erkek olduğunu hissediyordum, kendini tutardı.

Ve bu yüzden de o gece yatağıma gelmeyeceği kesindi. Zaten çok riskli olduğu için de imkânsızdı gelmesi. Üst katta üç yatak odası vardı – konuk odasıyla ebeveyn odası, çocukların yattığı büyük odaya açılıyordu. İki küçük yatak odasına girmek için de çocukların odasından

geçmek şarttı. Bir gece önce konuk odasında yatmış olan Mike alt kata, oturma odasındaki açılan kanepeye taşınmıştı. Sunny bana kalan yatağın çarşaflarını değiştireceğine ona temiz çarşaf vermişti.

"Temiz bir adam," dedi bana. "Zaten eski arkadaşınmış."

Aynı çarşafta yatmak huzurlu bir gece geçirmemi sağlamadı. Çarşaf gerçekte değilse de rüyamda buram buram bataklıkseven, nehir çamuru ve kızgın güneşin altında saz kokuyordu.

Pek ufak bir risk olsa bile bana gelmeyeceğini biliyordum. Öylesi adilik olurdu, orası arkadaşlarının eviydi ve bu insanlar karısının da arkadaşları olacaklardı – belki zaten arkadaştılar. Ayrıca benim, bunu isteyeceğimden nasıl emin olabilirdi? Kendisinin de gerçekten istediğinden emin olamazdı. Ben bile emin değildim. O âna kadar kendimi hep belirli bir zamanda kiminle yatıyorsa o erkeğe sadık kalan bir kadın olarak düşünmüştüm.

Uykum hafif, rüyalarım tekdüze bir şehvetle, sinir bozucu, tatsız yan olaylarla doluydu. Mike bazen gönüllü oluyordu ama engellerle karşılaşıyorduk. Bazen başka bir konuya dalıyordu, mesela bana bir hediye getirdiğini ama kaybettiğini ve mutlaka bulması gerektiğini söylüyordu. Aldırmamasını, benim için hediyenin önemli olmadığını, zaten kendisinin bana hediye olduğunu, onu sevdiğimi, hep onu sevdiğimi söylüyordum ona. Ama o kaygılanıyordu. Bazen de bana sitem ediyordu.

Gece boyunca –en azından her uyanışımda, ki sık sık uyanıyordum– penceremin yakınında ağustosböcekleri ötüyordu. Başlangıçta kuş sanmıştım onları, yorulmak bilmeyen bir gece kuşları korosu. Ağustosböceklerinin tam bir ses şelalesi yaratabileceğini unutacak kadar uzun süredir kentte yaşıyordum.

Şunu da belirtmem gerekir ki bazen uyandığımda

kendimi karaya oturmuş halde buluyordum. Arzulanmayan bir sağduyu. Bu adamı ne kadar tanıyorsun ki? O seni ne kadar tanıyor? Ne tür müzikten hoşlanıyor, politik duruşu nedir? Kadınlardan beklentileri nelerdir?

"İyi uyudunuz mu bakalım?" diye sordu Sunny ikimize.

"Kafamı yastığa koyar koymaz," dedi Mike.

"Evet. Uyudum," dedim ben.

O sabah herkes yüzme havuzu olan bir komşunun evinde *brunch*'a davetliydi. Mike sakıncası yoksa golfe gitmeye tercih ettiğini söyledi.

Sunny, "Tabii, nasıl istersen," deyip bana baktı. Ben, "Şey, bilmem ki..." derken Mike araya girdi: "Golf oynamıyorsun galiba, değil mi?"

"Hayır."

"Olsun. Benimle gelip çantayı taşıyabilirsin."

"Ben gelip taşıyayım," dedi Gregory. Bizim anne babasından daha müsamahakâr ve eğlenceli olacağımızdan kuşku duymadığından biz ne yaparsak katılmaya hazırdı.

Sunny izin vermedi. "Sen bizimle geliyorsun. Havuza girmek istemiyor musun?"

"Bütün çocuklar o havuza işiyor. Biliyorsundur herhalde."

Johnston yola çıkmadan önce hava tahmininde yağmur öngörüldüğü konusunda bizi uyarmıştı. Mike, şansımızı deneriz, demişti. İkimizden "biz" diye söz etmesi hoşuma gitmişti, onun yanında, karısının koltuğunda oturmak da hoşuma gidiyordu. İkimizi bir çift olarak düşünmek bana haz veriyordu – bu hazzın ergenlik çağındaki bir kıza yakışır sersemlikte olduğunun farkında-

dım. Birinin karısı olma fikri sanki hiç yaşamadığım bir şeymiş gibi büyülüyordu beni. O sırada sevgilim olan adamla bu duyguyu hiç yaşamamıştım. Gerçek aşkı bulsam sahiden yerleşik bir hayat kurabilir, bir şekilde aykırı yönlerimden kurtulabilir ve mutlu olabilir miydim?

Ama yalnız kaldığımızda aramızda bir çekingenlik oldu.

"Etraf ne kadar güzel değil mi?" dedim. Bir gün öncesinin aksine bu sefer içtenlikle söylüyordum. Tepeler bulutlu, beyaz gökyüzünün altında bir gün önce kızgın güneşte göründüklerinden daha yumuşak görünüyorlardı. Yaz sonu olduğundan ağaç yaprakları pejmürdeydi, çoğunun kenarları pas rengine bürünmüştü, bazıları tamamen kahverengi ya da kırmızıydı. Artık ağaçları yapraklarından tanıyabiliyordum. "Meşe ağaçları," dedim.

"Burada toprak kumlu," dedi Mike. "Bütün bu bölgede – Meşelik Tepeler diyorlar buraya."

İrlanda çok güzel olmalı, dedim.

"Bazı yerleri çok çıplak. Çıplak kayalık."

"Karın orada mı büyümüş? O güzelim aksanla mı konuşuyor?"

"Sen duysan sana aksanlı gelir konuşması. Ama İrlanda'ya gittiğinde aksanını kaybettiğini söylüyorlar. Tam bir Amerikalı gibi konuşuyorsun, diyorlar. Hep Amerikalı diyorlar, Kanadalı ayrımıyla uğraşmıyorlar."

"Peki çocuklarınız, herhalde onlar İrlandalı gibi konuşmuyordur?"

"Hayır."

"Çocuklar kız mı oğlan mı?"

"İki oğlan, bir kız."

Ona hayatımdaki çelişkileri, üzüntüleri ve ihtiyaçları anlatma ihtiyacı duydum. "Çocuklarımı özlüyorum," dedim.

Ama o hiçbir şey söylemedi. Ne duygudaşlık gösteren

ne teşvik eden bir laf. Bu koşullarda partnerlerimizden ya da çocuklarımızdan söz etmeyi uygunsuz buluyordu belki.

Az sonra golf kulübünün yan tarafındaki otoparka girdik, Mike gerginliği telafi etmek istercesine, oldukça taşkın bir tonda, "Görünüşe bakılırsa pazar golfçüleri yağmurdan korkup eve kapanmış," dedi. Otoparkta tek bir araba vardı.

Arabadan inip ziyaretçi ücretini ödemek üzere büroya girdi.

Daha önce golf sahasına hiç gitmemiştim. Televizyonda bir-iki kere, o da mecburen izlemiştim oyunu, sopalara *club*, bazılarına da *iron* ya da hepsine *iron*, bazılarına *club* dendiğini, bir sopanın adının *niblick* olduğunu, sahaya da *links* dendiğini hatırlar gibiydim. Mike'a söylediğimde, "Feci sıkılabilirsin aslında," dedi.

"Sıkılırsam yürüyüş yaparım."

Bu hoşuna gitmiş gibiydi. Sıcak elini, omzuma bütün ağırlığıyla bıraktı, "Tabii ya," dedi.

Cahilliğim önemli olmadı –çantaları taşımam gerekmiyordu elbette– sıkılmadım da. Peşinden dolaşıp onu seyretmekten başka şey yapmam gerekmiyordu. Hatta onu seyretmem bile gerekmiyordu. Sahanın kenarlarındaki ağaçları da seyredebilirdim – tepeleri tüy tüy, gövdeleri ince, yüksek ağaçlardı, ne ağacı olduklarından emin değildim (belki akasyaydı); aşağıda hiç hissedilmeyen esintilerle ara sıra yaprakları hışırdıyordu. Toplu bir aciliyet duygusuyla uçan kuş sürüleri de vardı, karatavuk ya da sığırcıklar, ama sadece bir ağacın tepesinden diğerine uçuyorlardı. Kuşların bu âdetini tekrar görünce hatırladım; ağustos ayında, hatta temmuz sonlarında güney yolculuğuna hazırlanmaya başlar, gürültülü toplantılar yaparlardı.

Mike ara sıra konuşuyordu ama benimle konuşmuyordu aslında. Cevap vermeme gerek yoktu, istesem de

veremezdim zaten. Yine de tek başına olsa, bir erkeğin bu kadar çok konuşacağını sanmıyordum. Kopuk konuşmaları kendine yönelik sitemler, temkinli tebrikler ya da uyarılardı, bazıları birer kelime bile değildi – bir anlam ifade etmek için çıkarılan ve isteyerek yan yana yaşanan bir hayatın uzun mahremiyetinde gerçekten de o anlamı ifade eden seslerdi sadece.

Demek benden beklenen buydu – kendisine ilişkin fikrinin genişletilmiş bir uzantısını Mike'a sunmak. Daha rahat bir uzantı denebilirdi belki, yalnızlığını sarmalayarak güven veren bir insani dolgu maddesi. Benim yerimde bir erkek olsa bunu aynı şekilde bekleyemez, bu kadar doğallıkla ve kolaylıkla isteyemezdi. Aralarında tanımlı bir ilişki olduğunu düşünmediği bir kadından da isteyemezdi.

Bunları bu şekilde düşünerek formüle etmedim. Sahada dolaşırken kendiliğinden içimde oluşan hazda hissettim. Gece boyunca bana keskin acılar çektiren şehvet ıslah olup kırpılmış, dikkatli, evcil, düzenli bir pilot alevine dönüşmüştü. Mike'ın vuruşa hazırlanışını, seçişini, düşünüşünü, gözlerini kısışını, sopayı sallayışını seyrediyordum; topun bir sonraki aşamaya, yakın geleceğimize yol alışını seyrediyordum, bana hep başarılı geliyordu vuruşları ama o genellikle bir kusur buluyordu.

Bir sonraki vuruşa doğru yürürken pek konuşmuyorduk. Yağacak mı? diyorduk. Sana geldi mi? Bana bir damla geldi sanki. Yanılmış olabilirim. Görev icabı yapılan havadan sudan bir konuşma değildi – oyunun kapsamı içindeydi. Turu bitirecek miydik, bitiremeyecek miydik?

Bitiremeyecekmişiz. Bir damla yağmur düştü, kararlı bir damla, sonra bir tane daha, sonra peş peşe damlalar. Mike sahanın ilerisine, rengi değişmiş, beyazken laciverde dönüşmüş bulutlara baktı ve telaşa ya da hüsrana kapılmadan, "İşte geliyor," dedi. Seri hareketlerle sopaları toplayıp çantayı kapattı.

O sırada kulüp binasından olabileceğimiz kadar uzak bir noktadaydık. Kuşlar iyice hareketlenmiş, tepemizde telaşla, kararsızca dönüp duruyorlardı. Ağaçların tepeleri sallanıyordu, bir ses de vardı –tepemizden geliyordu sanki– çakıllarla dolu bir dalganın kumsala vurup patlayışını andıran bir ses. Mike, "Hadi bakalım. Bir yere sığınsak iyi olacak," dedi ve elimden tutup biçilmiş çimlerden sahayla nehir arasındaki çalılıklara, yüksek otlara doğru hızla yürümeye koyuldu.

Çimlik alana bitişik çalıların, koyu renk yaprakları, oraya özellikle dikilmiş bir çiti andıran, neredeyse resmî bir görünümleri vardı. Ama yabani olarak yetişen, küme halindeki çalılardı. Ayrıca uzaktan içlerine girilemezmiş gibi görünüyordu, ama yaklaşınca dar geçitler, hayvanların ya da golf toplarını arayan insanların açtığı patikalar meydana çıkıyordu. Arazi burada hafifçe eğimliydi, düzensiz çalı duvarını aşınca nehrin bir bölümü görülüyordu – kapıdaki tabelada ve kulüp binasında yazılı ad da o nehirden geliyordu. Riverside Golf Kulübü. Nehrin suyu çelik grisiydi, bu havada göl sularının olacağı gibi çalkantılı değil, yuvarlanan bir suydu. Nehirle bizim aramızda yabani otlardan oluşan bir çayır vardı, tamamı çiçek açmış gibi görünüyordu. Altınbaşaklar, kırmızı, sarı çanlarıyla camgüzelleri, ısırgan çiçeğine benzettiğim pembemsi mor salkımlar ve yabani yıldızpatları. Asmalar da vardı, bulduğu her şeye tutunup sarmalayan, ayağa dolaşan asmalar. Toprak balçık olmamakla birlikte yumuşaktı. En cılız saplı, narin görünümlü bitkiler bile en az bizim boyumuza kadar uzamıştı. Durup aralarından yukarı baktığımızda biraz ilerideki ağaçların çiçek demetleri gibi sağa sola savrulduklarını görüyorduk. Gece yarısı bulutlarının yönünden bir şey geldiğini de görüyorduk. O andaki serpintinin ardından bize doğru gelen esas yağmurdu ama yağmurdan öte bir şey gibi görünüyordu.

Sanki gökyüzünün büyük bir bölümü geri kalanından kopmuş, telaşla, kararlılıkla aşağı iniyor, tam seçilemeyen bir canlının şekline bürünüyordu. Önünden yağmur perdeleri –tül değil, çılgınca savrulan kalın perdeler– ilerliyordu. Üzerimize yağan hâlâ hafif, tembel damlalar olduğu halde yağmur perdelerini açıkça görüyorduk. Sanki bir pencereden dışarı bakıyor, camın parçalanacağına inanamıyorduk; sonunda parçalandı ve yağmurla rüzgâr bir arada üzerimize çarptı, saçlarım havalanıp kafamın tepesinde bir yelpaze gibi açıldı. Cildimin de az sonra aynı şekle girebileceğini hissediyordum.

O sırada geri dönmeye çalıştım – daha önce hissetmediğim bir güdüyle çalıların arasından çıkıp kulüp binasına koşmak istedim. Ama hareket edemiyordum. Ayakta durmak bile zordu – açıklığa çıksam rüzgâr ânında yere devirirdi beni.

Mike, kolumu hiç bırakmadan eğilip rüzgâra karşı başı önde, otları yararak önüme geçti. Sonra yüzünü bana döndü, bedeni benimle fırtınanın arasında duruyordu. Ancak bir kürdan kadar faydası oldu. Burun buruna durarak bir şey söyledi ama duyamadım. Bağırdığı halde ondan bana hiçbir ses ulaşmıyordu. Artık iki kolumu birden tutuyordu, ellerini aşağı kaydırıp bileklerime sımsıkı kavradı. Beni aşağı çekti –ikimiz de pozisyon değiştirmeye çalıştığımızda sendeliyorduk– yere yakın çömeldik. O kadar yakın duruyorduk ki birbirimize bakamıyorduk, aşağı bakabiliyorduk ancak, şimdiden ayaklarımızın etrafında toprakta açılan minyatür ırmaklara, ezilmiş bitkilere ve sırılsıklam ayakkabılarımıza. Bunlar bile yüzümüzden aşağı akan çağlayanın gerisinden görülebiliyordu.

Mike, bileklerimi bırakıp ellerini omuzlarıma bastırdı. Dokunuşu hâlâ teskin etmekten çok bastırmayı amaçlıyordu.

Rüzgâr geçip gidinceye kadar o pozisyonda kaldık.

Beş dakikadan uzun sürmüş olamazdı, hatta belki iki ya da üç dakika. Yağmur yağıyordu hâlâ ama artık olağan, kuvvetli bir yağmurdu. Mike ellerini çekti, sallana sallana doğrulduk. Gömleklerimiz, pantolonlarımız vücudumuza yapışmıştı. Benim saçlarım cadı perçemleri gibi yüzüme dökülüyordu, onunkiler küçük siyah kuyruklar halinde alnına yapışmıştı. Gülümsemeye çalıştık ama gücümüz yetmedi. Sonra kısaca öpüşüp sarıldık. Bedenlerimizin eğilimini değil, hayatta kalışımızı onaylayan bir törendi adeta. Kaygan, serin dudaklarımız birbirinin üzerinden kaydı, sarılınca giysilerimizden fışkıran sular bizi hafifçe ürpertti.

Yağmur her geçen dakika biraz daha hafifliyordu. Yarısı yere yapışmış otların, sonra üzerinden sular akan kalın çalıların arasından hafifçe sendeleyerek yürüdük. Golf sahasına koca koca ağaç dalları savrulmuştu. Biri bize isabet etse ölmüş olacağımızı ancak daha sonra düşünebildim.

Kopmuş dalların etrafından dolaşarak açıklıkta yürüdük. Yağmur neredeyse dinmiş, hava aydınlanmıştı. Saçlarımdan süzülen su yüzüme değil de yere dökülsün diye başım eğik yürüyordum, güneşin sıcaklığını önce omuzlarımda hissettim, sonra başımı kaldırıp şenlikli ışığını gördüm.

Olduğum yerde durdum, derin bir nefes aldım ve saçlarımı geriye savurdum. Şimdi tam zamanıydı, sırılsıklam, artık güvende ve güneşin parlaklığı karşımızdayken. Şimdi bir şeyin söylenmesi gerekiyordu.

"Sana söylemediğim bir şey var."

Sesi tıpkı güneş gibi şaşırttı beni. Ama tersine. Sesinde bir ağırlık, bir uyarı vardı – af dilemeyle karışık bir kararlılık.

"En küçük oğlumuzla ilgili," dedi. "Küçük oğlumuz geçen yaz öldü."

Ya!

"Araba ezdi," dedi. "Ben kullanıyordum, ben ezdim onu. Evin önündeki yolda geri geri giderken."

Tekrar durdum. O da durdu. İkimiz de gözlerimizi ileriye dikmiştik.

"Adı Brian'dı. Üç yaşındaydı... Ben onu üst katta yatıyor sanıyordum. Ötekiler daha yatmamıştı ama onu yatırmıştık. Sonra yine kalkmış... Yine de bakmam gerekirdi. Daha dikkatli bakmam gerekirdi."

Onun arabadan indiği ânı hayal ettim. Çıkardığı sesi. Çocuğun annesinin evden koşarak çıktığı ânı. *Bu o değil, burada değil o, olmadı bu.*

Yukarıda, yatakta.

Mike tekrar yürümeye koyulup otoparka girdi. Ben biraz arkasından izliyordum. Hiçbir şey söylemedim – tek bir merhametli, sıradan, çaresiz kelime etmedim. Onları geçmiştik.

Mike, Benim hatamdı, asla hazmedemeyeceğim, demedi. Kendimi hiçbir zaman affedemeyeceğim, demedi. İdare etmeye çalışıyorum, demedi.

Karım beni affetti ama o da asla hazmedemeyecek, de demedi.

Bütün bunları biliyordum zaten. Onun artık dibe vurmuş bir insan olduğunu biliyordum. Dibin nasıl bir yer olduğunu çok iyi bilen bir insandı, oysa ben bilmiyordum, en ufak bir fikrim bile yoktu. Mike ve karısı birlikte biliyorlardı, bu da aralarında ömür boyu sürecek bir bağdı; bu tür bir şey, iki insanı ya temelli ayırır ya da temelli birleştirir. Birlikte dipte yaşamayacaklardı elbette. Ama bilincini paylaşacaklardı o serin, boş, kilitli ve merkezî mekânın.

Herkesin başına gelebilir.

Evet. Ama öyle gelmiyor insana işte. Şunun ya da bunun, şurada ya da burada özel olarak tek tek seçilmiş birilerinin başına geliyormuş gibi görüyorsun.

"Adaletsiz dünya," dedim. Bu manasız cezaların, bu yıkıcı, fesat darbelerin dağıtımını kastediyordum. Böylesi belki savaşlarda, doğal felaketlerde topluca yaşanan kederlerden daha beterdi. En kötüsü de, olayın tek ve kesin sorumlusunun belirli bir insan, o insanın bir eylemi, muhtemelen kişiliğine aykırı bir eylemi olmasıydı.

Bunu kastediyordum. Ama ayrıca, *Adaletsiz dünya. Bunun bizimle ne ilgisi var?* manasında da söylüyordum.

Benliğin en çıplak özünden fışkıran, neredeyse masum denebilecek kadar vahşi bir itiraz. Elbette insanın kendi içinden fışkırıyorsa ve dışa vurulmamışsa masum.

"Neyse," dedi, oldukça yumuşak bir tonda. Meselenin adaletle ilgisi yoktu.

"Sunny ile Johnston bilmiyor," dedi. "Taşındıktan sonra tanıştığımız insanların hiçbiri bilmiyor. Öylesi daha kolay olur gibi geldi bize. Öteki çocuklar bile neredeyse hiç sözünü etmiyorlar. Adını anmıyorlar."

Ben, taşındıktan sonra tanıştıkları insanlardan biri değildim. Aralarında yeni, zor ve normal hayatlarını kuracakları insanlardan biri değildim. Ben bilen biriydim, hepsi buydu. Mike'ın hayatında var olan, bilen biri.

"Tuhaf şey," dedi, golf çantasını koymak üzere bagajı açmadan önce etrafına bakınarak. "Öbür arabaya ne oldu? Geldiğimizde bir araba daha yok muydu burada? Sahada hiç kimseyi görmedik halbuki. Şimdi düşünüyorum da. Sen gördün mü?"

Hayır, dedim.

"Muamma," dedi. Sonra yine, "Neyse," dedi.

Çocukken aynen bu tonda sık sık duyduğum bir kelimeydi. İki şey arasında bir köprü, bir sonlandırma veya sözde de, zihinde de tam anlamıyla formüle edilemeyecek bir şeyi söylemenin yolu.

"Neyse odur." Bu da verilen cevaptı.

Fırtına havuz partisini noktalamıştı. Çok kalabalık olduklarından herkes içeriye sığışamamış, çocukları olanlar evlerine dönmeyi tercih etmişti.

Dönüş yolunda Mike da ben de çıplak kollarımızda, ellerimizde ve ayak bileklerimizde bir karıncalanma, kaşıntı, yanma hissetmiş ve birbirimize söylemiştik. Otların arasına çömeldiğimizde giysilerle korunmamış yerlerimizde. Isırganları hatırladım.

Üstümüzü değiştirdikten sonra Sunny'lerin çiftlik evinin mutfağında oturup serüvenimizi anlattık, kaşınan yerlerirnizi gösterdik.

Sunny ne yapılacağını biliyordu. Bir gün önce Claire'i yöre hastanesinin acil servisine götürmüşlerdi; üstelik bu ilk gidişleri de değildi. Daha önce bir hafta sonunda oğlanlar alırın arkasındaki ot bürümüş, çamurlu tarlaya girmiş, her tarafları su toplamış, kızarmış halde dönmüşlerdi. Doktor ısırganların arasına girmiş olmalılar, demişti. Isırganların arasında yuvarlanmışlar, demişti hatta. Soğuk kompres tavsiye etmiş, antihistaminik losyon ve hap vermişti. Losyonun bir kısmı duruyordu, hap da artmıştı; Mark ile Gregory çabuk iyileşmişlerdi.

Haplara hayır dedik, bizim kızarıklıklar o kadar vahim görünmüyordu.

Sunny, karayolunda benzin aldığı kadınla konuştuğunu söyledi; kadın ısırgan yarası için en etkili merhemin bir bitkinin yapraklarından yapıldığını söylemişti. Bütün o haplara filan gerek yok demişti. Bitkinin adı "dana ayağı" gibi bir şeydi. Kazayağı mıydı? Kadın bir yol kenarı, köprü yakını tarif etmişti, orada bulunuyordu.

"Benzinciye gidip, tam olarak neresi, diye sorabilirim. Gider biraz toplarım."

Sunny bu fikirden hoşlanmıştı, kocakarı ilacı fikri hoşuna gitmişti. Hazır parası da ödenmiş bir losyonumuz olduğunu hatırlatmak zorunda kaldık.

Sunny, bize hizmet etmekten hoşlanıyordu. Aslında derdimiz bütün aileyi keyiflendirmiş, onları muson yağmurlarından, iptal olan programlardan uzaklaştırmıştı. Bizim birlikte başka yere gitmeyi tercih edip bu serüveni –bedenimizde deliller bırakmış bir serüveni– yaşamış olmamız, Sunny ile Johnston'da muzip bir heyecan yaratmıştı. Johnston manidar bakışlarla soytarılık ediyor, Sunny neşeyle üzerimize titriyordu. Gerçek yaramazlık delilleriyle dönmüş olsaydık –popomuz su toplamış, bacaklarımızla göbeğimiz pençe pençe kızarmış olsa– bu kadar keyifli ve hoşgörülü olmazlardı elbette.

Çocuklar, bizim ayaklarımız leğenlerde, kollarımızla ellerimiz kalın bezlere sarılı halde oturmamıza gülüyorlardı. Hele Claire bizim çıplak, komik yetişkin ayaklarımıza gülmekten kırılıyordu. Mike uzun ayak parmaklarını ona uzatıp oynatınca telaşla kıkırdamaya başlıyordu.

Neyse. Bir daha karşılaşırsak yine farklı bir şey olmayacaktı. Ya da karşılaşmazsak. Kullanıma sokulamayacak, haddini bilen aşk. (Bazıları, gerçek olmayan diye tanımlayabilirdi, çünkü asla tepetaklak olma, bayat bir espriye dönüşme ya da hazin biçimde tükenme tehlikesini göze almayacaktı.) Hiçbir tehlikeyi göze almadan damla damla tatlı bir akış, bir yer altı pınarı gibi canlı kalacak bir aşk. Üzerinde bu yeni kıpırtısızlığın ağırlığıyla, bu mühürle.

Yıllar geçtikçe azalan arkadaşlığımız boyunca Sunny'ye Mike'tan hiç haber sormadım, hiç haber almadım.

O iri, pembemsi mor çiçekli bitkiler ısırgan değil. Onların *joe-pye*[1] otu olduklarını öğrendim. Bizim herhal-

1. *Eutrochium*. Asteraceae familyasından Kuzey Amerika'da yetişen bir bitki. New England'lı Amerika yerlisi şifacı Joe Pye, bu bitkiyi çeşitli hastalıkların tedavisinde kullanmıştı. (Ç.N.)

de aralarına girdiğimiz ısırganlar daha sıradan bitkiler, eflatun çiçekleri daha soluk renkli, dalları da incecik, deriyi delen ve kızartan vahşi dikenlerle kaplı. Ekilmemiş çayırlıkta yetişen onca bitkinin arasında onlar da göze çarpmadan bulunuyordu muhtemelen.

KOLON-KİRİŞ

Lionel, onlara annesinin nasıl öldüğünü anlattı.

Makyaj malzemelerini istemişti. Lionel aynayı tutmuştu.

"Bir saat kadar sürer," demişti annesi.

Fondöten, pudra, kaş kalemi, rimel, dudak kalemi, ruj, allık. Hareketleri yavaş ve titrekti ama fena iş çıkarmamıştı.

"Bir saat sürmedi," demişti Lionel.

Annesi, onu kastetmediğini söylemişti.

Ölmesinin bir saat süreceğini kastetmişti.

Lionel, babasını aramasını ister mi, diye sormuştu ona. Babası, annesinin kocası, papazı.

Ne lüzumu var, demişti annesi.

Tahmininde bir beş dakika kadar yanılmıştı.

Evin –Lorna ile Brendan'ın evinin– arka tarafındaki küçük terasta oturuyorlardı, karşılarında Burrard Koyu ile Point Grey'in ışıkları görülüyordu. Brendan, çim sulayıcısının yerini değiştirmek üzere kalktı.

Lorna, Lionel'ın annesiyle daha birkaç ay önce tanışmıştı. Ufak tefek, beyaz saçlı, cesur ve sevimli bir kadındı, turnedeki Comédie Française'in gösterisini izle-

mek üzere Kayalık Dağlar'da bir kentten kalkıp Vancouver'a gelmişti. Lionel, Lorna'yı da davet etmişti. Gösteriden sonra Lionel, annesine lacivert kadife pelerinini tutarken annesi, Lorna'ya, "Oğlumun *belle-amie*'siyle tanıştığıma çok memnunum," demişti.

"Fransızcayı abartmasak," demişti Lionel.

Lorna, kelimenin anlamından bile emin değildi. *Belle-amie*. Güzel arkadaş mıydı? Metres miydi?

Lionel, annesinin başının üstünden Lorna'ya bakarak kaşlarını kaldırmıştı. Annemin aklından her ne geçiyorsa benim suçum yok, demek ister gibi.

Lionel, bir zamanlar üniversitede Brendan'ın öğrencisi olmuştu. On altı yaşında, ham bir dâhi. Brendan'ın hayatta gördüğü en parlak matematik zekâsı. Lorna, Brendan'ın geçmişe baktığında, yetenekli öğrencilere karşı olağanüstü iyi niyetinden ötürü bunu abartıyor olabileceğini düşünüyordu. Ayrıca olayların gelişiminden ötürü de. Brendan, İrlandalılığını topyekûn reddetmişti –ailesini, kilisesini, duygusal şarkıları– ama trajik öykülere karşı bir zaafı vardı. İşte Lionel da o parlak başlangıcın ardından bunalıma girmiş, hastaneye yatırılmış, ortadan kaybolmuştu. Sonra bir gün Brendan onunla süpermarkette karşılaşmış, North Vancouver'da, evlerine yaklaşık bir buçuk kilometre mesafede oturduğunu öğrenmişti. Matematiği tamamen bırakmıştı, Anglikan Kilisesi'nin yayınevinde çalışıyordu.

"Eve gelsene," demişti Brendan. Lionel'ın biraz hırpani ve yalnız göründüğünü düşünmüştü. "Gel, karımla da tanışırsın."

Artık insanları davet edebileceği bir evi olduğu için memnundu.

"Yani senin nasıl biri olduğunu bilmiyordum," demişti Lionel karşılaşmalarını Lorna'ya anlattığında. "Feci biri olabileceğini düşündüm."

"Ya," dedi Lorna. "Neden?"

"Ne bileyim. Evli kadınlar işte."

Akşamları, çocuklar yattıktan sonra geliyordu onları ziyarete. Ev hayatının bütün ufak tefek müdahaleleri – açık pencereden duyulan bebek ağlaması, ara sıra Brendan'ın kutularına yerleştirilmeyip çimenlerin üstünde bırakılmış oyuncaklar yüzünden Lorna'yı azarlaması, mutfaktan cin tonik için misket limonu almayı hatırladı mı, diye seslenmesi– hepsi Lionel'ın uzun ince bedeninde, dikkatli ve şüpheci çehresinde bir ürperti, bir gerginlik yaratıyordu. O zaman bir es vermesi, yararlı insan ilişkileri düzeyine geçiş yapması gerekiyordu. Bir keresinde O, *Tannenbaum* melodisine uydurarak çok alçak sesle, "*Ey evlilik hayatı, ey evlilik hayatı,*" diye şarkı söylemişti. Karanlıkta hafifçe gülümsemişti ya da Lorna'ya öyle gelmişti. Gülümseyişi Lorna'ya dört yaşındaki kızı Elizabeth'in herkesin ortasında annesine ayıp sayılabilecek bir şey fısıldadığı zamanki gülümseyişini hatırlatmıştı. Tatminli, biraz telaşlı, gizli bir gülümseme.

Lionel yüksek, eski moda bisikletiyle tırmanırdı tepeyi – o dönemde çocuklar dışında pek kimse bisiklete binmezdi. İş kıyafetini değiştirmemiş olurdu. Koyu renk pantolon, hep pis görünen, manşetleriyle yakası aşınmış bir beyaz gömlek, sıradan bir kravat. Comédie Française gösterisine gittiklerinde buna bir de omuzları fazla geniş, kolları kısa bir tüvit ceket eklenmişti. Belki başka giysisi yoktu.

"Karın tokluğuna çalışıyorum," diyordu. "Hem de Tanrı'nın bağında bile değil. Başpiskoposun emrinde."

"Bazen kendimi bir Dickens romanında sanıyorum," da diyordu. "İşin komik tarafı Dickens'a da bayılmam."

Genellikle başı yana eğik, bakışları Lorna'nın başının hafif gerisinde bir noktaya dikili olarak konuşurdu. Ses tonu hafifti, hızlı konuşur, ara sıra gergin bir heye-

canla sesi çatlardı. Her şeyi biraz şaşırmış bir ifadeyle anlatırdı. İşyerini, katedralin arkasındaki binada bulunan ofisi anlatırdı. Dar, yüksek gotik pencereleri, (kilise duygusu yaratmayı amaçlayan) cilalı ahşabı, (nedense onda derin bir hüzün uyandıran) şapka askısıyla şemsiyeliği, daktilo kız Janine'i ve *Church News* editörü Mrs. Penfound'u. Ara sıra boy gösteren, hayaletimsi, dalgın başpiskoposu. Sallama çaydan yana olan Janine'le o çaya karşı olan Mrs. Penfound arasında hiç bitmeyen bir mücadele vardı. Herkes gizli gizli bir şeyler atıştırır, yiyecekler asla paylaşılmazdı. Janine karamela yer, Lionel ise bademşekerini tercih ederdi. Mrs. Penfound'un gizli zevkini, Janine ile Lionel keşfedememişti; çünkü Mrs. Penfound yediklerinin sarılı olduğu kâğıtları çöp sepetine atmazdı. Ama çenesi hep gizli gizli oynardı.

Bir süre yattığı hastaneden de söz eder, gizli atıştırmalar konusunda işyerine benzediğini söylerdi. Genelde gizlilik konusunda da. Ama arada bir fark vardı: Hastanede ara sıra birileri geliyor, seni sarıp sarmalıyor, götürüp prize takıyordu.

"Oldukça ilginçti. Aslında işkenceydi. Ama tarif edemem. İşin tuhaf yanı da bu. Hatırlıyorum ama tarif edemiyorum."

Hastanedeki bu olaylar yüzünden hatıra eksikliği çektiğini söylüyordu. Ayrıntı eksikliği. Lorna'nın kendi anılarını anlatmasından hoşlanıyordu.

Lorna ona Brendan'la evlenmeden önceki hayatını anlattı. Büyüdüğü kentte birbirinin tıpatıp aynı, yan yana iki evi. Önlerinde "Boya Deresi" denilen derin bir hendek vardı; çünkü içinden triko fabrikası boyalarının karıştığı bir su akardı. Evlerin arkasında kızların gitmesi yasak olan yabani bir çayır vardı. Evlerin birinde Lorna'yla babası oturuyordu, ötekinde de büyükannesi, Beatrice halası ve halasının kızı Polly.

Polly'nin babası yoktu. Öyle derlerdi, Lorna da bir zamanlar gerçekten inanırdı buna. Nasıl Manks kedilerinin kuyruğu yoksa Polly'nin de babası yoktu.

Büyükannenin oturma odasında Kutsal Kitap yerleşimlerini gösteren, rengârenk yünlerle işlenmiş bir Kutsal Topraklar haritası vardı. Büyükannesi vasiyetnamesinde bu haritayı Üniteryen kilisesi din okuluna bırakmıştı. Beatrice halanın o gizli kapaklı ayıbından beri sosyal hayatında bir erkek olmamıştı; ahlaklı hayat konusunda o kadar titiz, o kadar saplantılıydı ki, Polly'nin günahsız doğumuna inanmak gerçekten kolaydı. Lorna'nın hayatta Beatrice halasından öğrendiği tek şey, ütü izi belli olmasın diye dikiş yerlerinin daima yandan, açmadan ütülenmesi gerektiği ve sutyen askılarının belli olmaması için şeffaf bluzların daima kombinezonla giyilmesi gerektiğiydi.

"Ah, evet. Evet," dedi Lionel. Sanki takdiri, ayak parmaklarına kadar ulaşmış gibi bacaklarını uzattı. "Gelelim Polly'ye. Bu cehalet yuvasında Polly nasıl biriydi?"

Lorna, Polly'nin sorunsuz olduğunu söyledi. Enerjik, sosyal, iyi kalpli, kendine güvenen bir kızdı.

"Ya," dedi Lionel. "Mutfağı tekrar anlatsana."

"Hangi mutfak?"

"Kanaryasız olan."

"Bizimki." Lorna, ocağı parlatmak için yağlı kâğıtla ovaladığını, ocağın arkasındaki, tavaların konduğu kararmış rafları, lavaboyu, üzerinde asılı küçük aynayı ve bir köşesinden üçgen bir parçanın kopmuş olduğunu, aynanın altındaki –babasının yaptığı– küçük teneke çanağı ve içinde daima bir tarak, kırık bir fincan sapı, bir zamanlar muhtemelen annesine ait olan minik bir kurumuş allık kutusunun bulunduğunu anlattı.

Annesine ait tek anısını anlattı Lionel'a. Bir kış günü annesiyle birlikte kent merkezindeydiler. Kaldırımla cad-

denin birleştiği yerde karlar vardı. Lorna saatleri yeni öğrenmişti, başını kaldırıp postanenin saatine bakmış ve annesiyle birlikte her gün dinledikleri radyo tiyatrosunun başladığı saatin geldiğini görmüştü. Müthiş bir endişe kaplamıştı içini, hikâyeyi kaçıracağı için değil de, radyo açılmayınca, annesiyle kendisi dinlemeyince oyundaki insanlara ne olacağını düşünüp kaygılanmıştı. Hissettiği şey kaygıdan da öte, dehşetti; sırf tesadüfi bir yokluk yüzünden, şans eseri bir şeylerin kaybolabileceğini, olmayabileceğini düşünmüştü.

Bu anıda bile annesi sadece kalın bir paltonun içindeki bir kalçayla bir omuzdu sadece.

Lionel, kendi babası hayatta olduğu halde onu daha fazla duyumsayamadığını söyledi. Bir cübbe hışırtısı belki. Lionel'la annesi, babasının onlarla konuşmadan ne kadar süre geçirebileceği konusunda bahse girerlerdi. Lionel bir keresinde annesine babasını bu kadar öfkelendiren şeyin ne olduğunu sormuş, annesi aslında bilmediğini söylemişti.

"Belki işini sevmiyordur," demişti.

Lionel da, "Niye başka bir iş bulmuyor?" diye sormuştu.

"Belki seveceği bir iş düşünemiyordur."

Lionel, bunun üzerine annesi onu müzeye götürdüğünde mumyalardan korktuğunu hatırlamıştı; annesi ona mumyaların aslında ölü olmadıklarını, herkes gittiğinde sandıklarından çıkabildiklerini söylemişti. "Mumya olamaz mı?" demişti annesine. Annesi mumyayı yanlış anlamış, "Anne olamaz mı?" dediğini sanmıştı.[1] Daha sonra bu anekdotu fıkra gibi çeşitli insanlara anlatmış, Lionel da hatasını düzeltecek gücü bulamamıştı kendin-

1. (İng.) *Mummy*: mumya; *mommy*: anne. (Ç.N.)

de. O çocuk yaşında zorlu iletişim meselesi konusunda gücü tükenmişti bile.

Hatırladığı az sayıda anıdan biri buydu.

Brendan gülmüştü, bu anıya Lorna ve Lionel'dan daha fazla gülmüştü. Brendan, "İkiniz gene ne kaynatıyorsunuz?" diyerek onlarla bir süre oturur, sonra görevini yerine getirmişçesine, bir rahatlama duygusuyla yapılacak işleri olduğunu söyleyerek kalkar ve eve girerdi. İkisinin arkadaşlığından memnunmuş, bir bakıma bunu tahmin etmiş ve oluşmasına önayak olmuş ama konuşmaları onu huzursuz edermiş gibi.

Brendan, "Hep odasında oturacağına ara sıra buraya gelip bir süreliğine normal bir insan gibi davranması onun açısından çok yararlı," derdi Lorna'ya. "Seni arzuluyor tabii. Yazık."

Erkeklerin Lorna'yı arzuladığını söylemekten hoşlanırdı. Özellikle fakülte partilerine gittiklerinde, partideki en genç eş Lorna olduğunda. Biri bu söylediğini duyacak olsa Lorna utanır, aptalca bir abartı, bir kuruntu gibi algılayacaklarını düşünürdü. Ama bazen, özellikle biraz sarhoşsa herkesin onu cazip bulması fikri, Brendan'ı tahrik ettiği gibi Lorna'yı da tahrik ederdi. Fakat Lionel konusunda bunun doğru olmadığından aşağı yukarı emindi ve Brendan'ın Lionel'ın yanında asla böyle bir imada bulunmayacağını bütün kalbiyle umuyordu. Lionel'ın kendisine, annesinin başının üzerinden nasıl baktığını hatırlıyordu. Bir inkâr, hafif bir uyarı.

Lorna, Brendan'a şiirlerden söz etmemişti. Aşağı yukarı haftada bir kez, zarflanıp pullanmış bir şiir, posta yoluyla geliyordu. İmzasız değildiler, Lionel'ın imzasını taşıyorlardı. İmzası zor okunan bir karalamaydı ama zaten her şiirin her kelimesi de öyleydi. Neyse ki pek fazla kelime olmuyordu –bazıları toplam on beş-yirmi kelimeyi geçmiyordu– kelimeler, kararsız kuş izleri gibi say-

fanın üzerinde garip şekiller oluşturuyordu. Lorna ilk bakışta hiçbir şey anlamıyordu. Fazla çaba göstermemenin daha iyi olduğunu keşfetmişti, en iyisi sayfayı tutup sanki transa girmişçesine uzun uzun bakmaktı. O zaman genellikle kelimeler çıkıyordu ortaya. Hepsi değil –her şiirde hiçbir zaman çözemediği iki-üç kelime oluyordu– ama bunun pek bir önemi yoktu. Noktalama işaretleri yerine sadece tireler oluyordu. Kelimelerin çoğu cins isimlerdi. Lorna şiire yabancı bir insan değildi, hemen anlamadığı şeyden kolay kolay vazgeçecek biri de değildi. Ama Lionel'ın bu şiirleriyle ilgili hisleri mesela Budizme ilişkin hislerine benziyordu – belki ileride anlayabileceği, yararlanabileceği ama şu anda anlamayıp yararlanamadığı bir kaynaktılar.

İlk şiirin ardından ne diyeceği konusunda kafa patlattı. Takdir ettiğini belirten, ama aptalca olmayan bir şey. Brendan'ın ortalıkta olmadığı bir anda, "Şiir için teşekkür ederim," diyebildi ancak. Kendini tutup, "Hoşuma gitti," demedi. Lionel başını sertçe sallayıp konuyu kapatan bir ses çıkardı. Şiirler gelmeye devam etti, bir daha da sözü edilmedi. Lorna, şiirlerin birer mesaj değil, sungu olarak algılanabileceğini düşünmeye başladı. Ama mesela Brendan'ın varsayabileceği gibi aşk sungusu değil. Şiirlerde Lionel'ın ona olan duyguları hakkında tek laf yoktu, kişisel hiçbir şey yoktu. Lorna'ya bahârda bazen kaldırımlarda belli belirsiz seçilen hafif izleri hatırlatıyorlardı – önceki yıl kaldırıma yapışıp kalmış ıslak yaprakların gölgeleri.

Brendan'a bahsetmediği bir başka, daha acil bir konu vardı. Lionel'a da bahsetmemişti. Polly'nin onları ziyarete geleceğini söylememişti. Memleketten halasının kızı Polly onlara geliyordu.

Polly, Lorna'dan beş yaş büyüktü ve liseden mezun olduğundan beri doğup büyüdüğü kasabadaki bankada

çalışıyordu. Bu yolculuğu yapmak için gereken parayı daha önce bir kez daha neredeyse biriktirmiş ama vazgeçip drenaj pompasına harcamıştı. Fakat bu sefer ülkenin bir ucundan otobüsle yola çıkmıştı. Polly için dayısının kızıyla kocasını, ailesini ziyarete gitmek dünyanın en doğal şeyiydi, yapılması gereken şeydi. Brendan çok büyük ihtimalle haneye tecavüz gibi algılayacaktı, kimsenin davetsiz gelmemesi gerekirdi. Misafire itirazı yoktu –Lionel örneğinden de belliydi zaten– ama gelecek misafiri kendi seçmek isterdi. Lorna her gün haberi ona nasıl vereceğini düşünüyordu. Her gün söylemeyi erteliyordu.

Bu, Lionel'la konuşabileceği bir şey de değildi. Lionel'la ciddi bir şekilde sorun olarak görülen bir şey hakkında konuşulamazdı. Sorunlardan söz etmek çözüm aramak, çözüm ummak demekti. Bu da ilginç değildi, hayata ilginç bir bakış açısı değildi. Aksine, sığ ve sıkıcı bir umutluluktu. Olağan kaygılar, karmaşık olmayan duygular Lionel'ın dinlemekten hoşlandığı şeyler değildi. O her şeyin şaşırtıcı, tahammülfersa olmasını ama her şeye ironiyle, hatta neşeyle tahammül edilmesini tercih ediyordu.

Lorna, ona riskli olabilecek bir şey anlatmıştı. Düğün gününde, hatta düğün töreninde ağladığını anlatmıştı. Ama onu komik bir anekdota dönüştürebilmişti; mendilini almak için elini Brendan'ın elinden kurtarmaya çalıştığını, ama Brendan'ın eline sımsıkı yapışıp bırakmadığını, bu yüzden burnunu çeke çeke ağladığını anlatmıştı. Zaten evlenmek istemediği ya da Brendan'ı sevmediği için ağlamamıştı. Kendi evindeki her şey birden ona çok değerli göründüğü –oysa evden ayrılmayı öteden beri düşünmüştü– şahsi fikirlerini onlardan hep gizlemiş olduğu halde oradaki insanların ona hayatta herhangi birinin olabileceğinden çok daha yakın olduklarını düşündüğü için ağlamıştı. Bir gün önce Polly'yle

birlikte mutfak raflarını temizler, muşambayı ovalarken Lorna, duygusal bir piyeste oynuyormuşçasına, elveda emektar muşamba, elveda çaydanlığın çatlağı, elveda masanın altında çikletimi yapıştırdığım nokta, elveda, derken güldükleri için ağlamıştı.

Vazgeçtiğini söyle ona, demişti Polly. Ama ciddi söylememişti elbette, gururlu bir kızdı; Lorna da gururluydu, on sekiz yaşındaydı, daha önce ciddi bir erkek arkadaşı hiç olmamıştı ve şimdi otuz yaşında yakışıklı bir erkekle, bir hocayla evleniyordu.

Buna rağmen ağlamıştı, evliliğinin ilk günlerinde evden mektup aldığında da ağlamıştı. Brendan, onu ağlarken yakalamış, "Aileni seviyorsun, değil mi?" demişti.

Lorna onun hislerini anladığını düşünmüştü. "Evet," demişti.

Brendan içini çekmişti. "Galiba onları, beni sevdiğinden çok seviyorsun."

Lorna öyle olmadığını, sadece bazen ailesine acıdığını söylemişti. Hayatları zordu, büyükannesi yıllardır dördüncü sınıf öğretmeniydi, gözleri çok bozulmuştu, tahtaya zor yazı yazıyordu; Beatrice hala sinirsel rahatsızlıkları yüzünden işe filan giremiyordu, babasıysa nalburdu, üstelik dükkân başkasınındı.

"Hayatları zor mu?" demişti Brendan. "Toplama kampında mı bulundular yoksa?"

Sonra bu hayatta insanların cesur ve girişken olmaları gerektiğini söylemişti. Lorna da gelin yatağına yatıp şimdi hatırlayınca utandığı o öfkeli ağlama krizlerinden birini geçirmişti. Bir süre sonra Brendan gelip onu teselli etmişti, ama hâlâ Lorna'nın her kadın gibi bir tartışmadan başka türlü galip çıkamayınca mutlaka ağladığını düşünüyordu.

Lorna, Polly'nin dış görünüşüyle ilgili bazı ayrıntıları unutmuştu. Ne kadar uzun boylu ve uzun boyunlu, ne kadar ince belli olduğunu, göğsünün neredeyse dümdüz olduğunu unutmuştu. Çıkıntılı küçük bir çene ve çarpık bir ağız. Solgun bir ten, kısa kesilmiş, tüy tüy kumral saçlar. Uzun bir sapın üzerindeki bir papatya gibi hem narin hem dayanıklı görünürdü. Nakışlı, fırfırlı kot etek giyerdi.

Brendan, onun geleceğini kırk sekiz saat önce öğrenmişti. Polly, Calgary'den ödemeli aramış, telefonu Brendan açmıştı. Daha sonra üç soru sormuştu. Ses tonu mesafeli ama sakindi.

Ne kadar kalacak?

Bana niye söylemedin?

Niçin ödemeli aradı?

"Bilmiyorum," dedi Lorna.

Şimdi Lorna mutfakta akşam yemeği hazırlarken birbirlerine ne dediklerini duymak için kulaklarını dört açmıştı. Brendan eve az önce gelmişti. Onun Polly'yi nasıl selamladığını duyamamıştı. Ama Polly yüksek sesle, tehlikeli bir şen şakrak tonda konuşuyordu.

"Çok kötü başladım Brendan, dinle bak, inanamayacaksın. Lorna'yla birlikte otobüs durağından eve yürüyoruz, dedim ki, Vay canına, Lorna, çok havalı bir mahallede oturuyormuşsun, sonra dedim ki, Ama şu eve bak, ne işin var bunun burada? Ahıra benziyor."

Daha kötü başlayamazdı. Brendan, evleriyle müthiş gurur duyardı. Kolon-Kiriş adı verilen Batı Yakası üslubunda inşa edilmiş çağdaş bir yapıydı. Kolon-Kiriş evler boyanmazdı; amaç doğal orman örtüsüne uyum sağlamaktı. Dolayısıyla dışarıdan yalın ve işlevsel görünürlerdi, damları düzdü ve duvarlardan dışarı taşardı. İçeride kirişler

açıktaydı, ahşapların hiçbirinin üzeri örtülmezdi. Bu evdeki şömine tavana uzanan taş bir bacanın içine oturtulmuştu, pencereler dar, uzun ve perdesizdi. Müteahhit bu üslupta mimarinin daima ön planda olduğunu söylemişti; Brendan evi ilk kez görenlere mutlaka bunu aktarır, "çağdaş" kelimesini de kullanırdı.

Polly'ye söyleme zahmetine katlanmadı, söz konusu üslup hakkında fotoğraflı –ama kendi evlerinin fotoğrafı olmayan– makalenin yayımlandığı dergiyi de çıkarmadı.

Polly, cümlelerine hitap ettiği kişinin adıyla başlama alışkanlığını getirmişti memleketten. "Lorna," diyordu ya da "Brendan,"; Lorna, bu konuşma tarzını unutmuştu, şimdi ona biraz buyurgan ve kaba geliyordu. Polly'nin akşam yemeğindeki cümlelerinin çoğu "Lorna," diye başlıyordu ve sadece Lorna'yla Polly'nin tanıdığı insanlara ilişkindi. Lorna, Polly'nin kabalık etmek gibi bir niyetinin olmadığını, rahat görünmek için kulak tırmalayıcı ama cesurca bir çaba gösterdiğini biliyordu. Başlangıçta sohbete Brendan'ı da dahil etmeye çalışmıştı ayrıca. Hem Polly hem de Lorna gayret göstermişler konuştukları kişiyle ilgili açıklamalara girişmişlerdi ama yararı olmamıştı. Brendan sofrada eksik olan bir şeyi Lorna'ya söylemek, Daniel'ın mama sandalyesinin etrafına püre döktüğünü bildirmek gibi şeyler dışında konuşmuyordu.

Polly, Lorna'yla birlikte sofrayı kaldırırlarken, ardından bulaşıkları yıkarken konuşmaya devam ediyordu. Lorna genelde bulaşığa girişmeden önce çocukları yıkayıp yatırırdı ama o akşam işleri sırasıyla yapamayacak kadar telaşlıydı – öte yanda Polly'nin ağlamak üzere olduğunu da hissediyordu. Daniel'ın yerde emeklemesine, sosyalliğe ve yeni karakterlere meraklı Elizabeth'in sohbeti dinlemesine izin verdi. Sonunda Daniel mama san-

dalyesini devirdi –neyse ki üzerine devrilmemişti ama yine de korkudan ulumaya başlamıştı– ve Brendan salondan kalkıp geldi.

"Yatma saati ertelenmiş belli ki," dedi oğlunu Lorna'nın kucağından alarak. "Elizabeth. Git banyoya girmek için hazırlan."

Polly, kasabadaki tanıdıklar konusundan evdeki duruma geçmişti. Durum iyi değildi. Nalburiyenin sahibi –Lorna'nın babası ondan hep patrondan ziyade dost diye söz ederdi– dükkânı satmış, niyetini de son âna kadar söylememişti. Dükkânın yeni sahibi tam müşterilerini Canadian Tire'a kaptırdıkları bir dönemde işi büyütmekteydi; Lorna'nın, babasıyla şu veya bu konuda kapışmadığı gün geçmiyordu. Lorna'nın babası dükkândan o kadar umutsuz, bitkin halde dönüyordu ki, kanepeye uzanıp yatmak dışında hiçbir şey gelmiyordu içinden. Gazeteyle, haberlerle ilgilenmiyordu. Karbonat içiyor ama mide ağrıları konusunda konuşmayı reddediyordu.

Lorna, babasının mektubunda bu sorunlardan hafife alarak söz ettiğini söyledi.

"Eh, öyle söz edecek tabii," dedi Polly. "Sana en azından."

Polly, iki eve bakmanın bir kâbus olduğunu söyledi. Hepsi evlerin birine taşınıp diğerini satmalıydılar, ama büyükanneleri artık emekliye ayrıldığından sürekli Polly'nin annesine sataşıyordu, Lorna'nın babası da ikisiyle yaşama fikrine itiraz ediyordu. Polly'nin içinden çekip gitmek, bir daha da dönmemek geçiyordu sık sık, ama onsuz ne yaparlardı?

"Senin kendi hayatını yaşaman gerek," dedi Lorna. Polly'ye akıl vermek tuhaf geliyordu ona.

"Tabii ya," dedi Polly. "İşler tıkırındayken çekip gitmeliydim, öyle yapmalıydım herhalde. Ama öyle bir zaman var mıydı? İşlerin tıkırında olduğu bir zamanı ben

hatırlamıyorum. Her şeyden önce senin okulunu bitirmen gerekiyordu bir kere."

Lorna üzgün ve yardımsever bir tonda konuşmuştu, ama Polly'nin anlattıklarına daha fazla ilgi göstermek için işine ara vermeyi de reddetmişti. Anlattıklarını sanki tanıdığı ve sevdiği, ama sorumlu olmadığı insanlarla ilgiliymiş gibi kabullenmişti. Babasını akşamları kanepeye uzanmış itiraf etmediği sancılar için ilaç alırken, yan evde Beatrice halayı insanların kendisi hakkında ne dediğini, onunla alay ettiklerini, duvarlara onunla ilgili yazılar yazdıklarını kurarken hayal etti. Kiliseye kombinezonu eteğinden sarkar halde gittiği için ağlarken hayal etti. Evi düşünmek Lorna'yı üzüyordu, ama Polly'nin bir şeyleri kafasına kaktığını, onu teslim olmaya zorladığını, mahrem bir derdin içine çekmeye çalıştığını hissetmekten de kendini alamıyordu. Teslim olmamaya da kararlıydı.

Şu haline bak. Hayatına bak. Paslanmaz çelik lavabona. Mimarinin ön planda olduğu evine.

"Şu anda çekip gidersem feci suçluluk duyarım herhalde," dedi Polly. "Dayanamam. Onları terk ettiğim için suçlu hissederim kendimi."

Elbette bazı insanlar hiçbir zaman kendini suçlu hissetmez. Bazı insanlar hiçbir şey hissetmez.

"Epey dert dinledin," dedi Brendan, ikisi karanlıkta yan yana yatarlarken.

"Aklı orada," dedi Lorna.

"Şunu unutma, biz milyoner değiliz."

Lorna şaşırdı. "Para istemiyor ki."

"Öyle mi?"

"O yüzden anlatmıyor bana."

"O kadar emin olma."

Lorna yattığı yerde kaskatı kesildi, cevap vermedi. Sonra aklına Brendan'ın moralini düzeltebilecek bir şey geldi.

"İki hafta kalacak sadece."

Bu sefer cevap vermeme sırası Brendan'daydı.

"Güzel kız ama, değil mi?"

"Hayır."

Lorna, gelinliğini Polly'nin diktiğini söyleyecekti az kalsın. Kendisi düğünde lacivert tayyörünü giymeyi düşünüyordu, düğünden birkaç gün önce Polly, "Böyle olmayacak," demişti. Sonra da kendi lise gece kıyafetini (Polly hep Lorna'dan daha popüler bir kızdı, danslara giderdi) ortaya çıkarmış, beyaz danteller ekleyerek genişletmiş, beyaz dantel kollar dikmişti. Gelin kolsuz giyemez, demişti.

Ama bundan Brendan'a neydi?

Lionel birkaç günlüğüne şehir dışındaydı. Babası emekliye ayrılmıştı, Lionel da onun Kayalık Dağlar'daki kasabadan Vancouver Adası'na taşınmasına yardım ediyordu. Polly'nin geldiğinin ertesi günü Lorna ondan bir mektup aldı. Şiir değildi, çok kısa olmakla birlikte gerçek bir mektuptu.

Rüyamda seni bisikletle gezdirdiğimi gördüm. Epey hızlı gidiyorduk. Sen korkmuyormuş gibi görünüyordun, oysa korkman gerekirdi belki. Bunu yorumlamak zorunda hissetmemeliyiz kendimizi.

Brendan erkenden çıkmıştı. Yaz okulunda ders veriyordu, kafeteryada kahvaltı edeceğini söyledi. O gider gitmez Polly odasından çıktı. Üstünde farbalalı eteği değil, pantolon vardı ve sanki kafasındaki bir espriye güler

gibi sürekli gülümsüyordu. Başını hafifçe eğiyor, Lorna'yla göz göze gelmekten kaçınıyordu.

"Ben çıkıp Vancouver'ı gezeyim biraz," dedi, "buraya bir daha gelmeyeceğime göre..."

Lorna, bir haritanın üzerinde bazı yerleri işaretledi, yolu tarif etti, onu gezdiremeyeceği için özür diledi; çocukları da götürmeye kalksalar zahmetine değmezdi.

"Yok canım. Beni gezdirmeni beklemiyorum. Ben buraya senin ayağına dolanmaya gelmedim."

Elizabeth havadaki gerginliği hissetti. "Biz zahmet miyiz?" dedi.

Lorna, Daniel'ı erken uyuttu, uyandığında onu puset oturtup Elizabeth'e çocuk parkına gideceklerini söyledi. Seçtiği çocuk parkı yakındaki parklardan biri değildi, aşağıda, Lionel'ın oturduğu sokağa yakın bir yerdeydi. Lorna, evini hiç görmemişti ama adresi biliyordu. Apartman değil müstakil bir ev olduğunu da biliyordu. Lionel evin bir odasında, üst katta yaşıyordu.

Oraya varması uzun sürmedi – gerçi dönmesi daha uzun sürecekti, puseti yokuş yukarı itmesi gerekecekti çünkü. North Vancouver'ın eski kesimine geçmişti, burada evler daha küçüktü, dar arsalar üzerine inşa edilmişti. Lionel'ın oturduğu evin iki zili vardı, birinde Lionel'ın adı, ötekinde B. Hutchinson yazıyordu. Lorna Mrs. Hutchinson'ın ev sahibesi olduğunu biliyordu. O zili çaldı.

"Lionel'ın burada olmadığını biliyorum, rahatsız ettiğim için kusura bakmayın," dedi. "Ama ona ödünç bir kitap vermiştim, kütüphaneden aldığım bir kitap, süresi doldu, acaba dairesine çıkıp bakabilir miyim?"

"Öyle mi," dedi ev sahibesi. Yaşlı bir kadındı, başında eşarp, yüzünde iri koyu lekeler vardı.

"Kocamla ben Lionel'ın dostlarıyız. Kocam, üniversitede hocasıydı onun."

Üniversite hocası lafı her zaman işe yarardı. Lorna

anahtarı aldı. Puseti evin gölgesine çekti ve Elizabeth'e orada durup Daniel'a göz kulak olmasını söyledi.

"Burası çocuk parkı değil," dedi Elizabeth.

"Ben hemen yukarı çıkıp geleceğim. Bir dakikacık, tamam mı?"

Lionel'ın odasının bir ucundaki girintide iki gözlü bir ocakla bir dolap vardı. Buzdolabı yoktu, tuvaletteki lavabo dışında lavabo da yoktu. Pencerede yarıya kadar açık, sıkışmış bir stor; yerde desenleri kahverengi boyayla kapatılmış muşamba. İçeride hafif bir gaz kokusuyla karışık havalandırılmamış kalın giysi, ter ve çam aromalı dekonjestan kokusu vardı; Lorna bunu –hiç düşünmeden ve tatsız bulmayarak– Lionel'ın mahrem kokusu olarak kabul etti.

Bunun dışında mekân pek bir ipucu sunmuyordu. Lorna oraya kütüphane kitabı için gitmemişti elbette, birkaç dakika boyunca Lionel'ın yaşadığı mekânda bulunmak, onun soluduğu havayı solumak, onun penceresinden dışarı bakmak için gitmişti. Manzarası, Grouse Dağı'nın ağaçlı yamacındaki evlerdi, herhalde onlar da bu ev gibi küçük dairelere bölünmüştü. Odanın çıplaklığı, kişiliksizliği insanı zorluyordu. Yatak, yazı masası, masa, iskemle. Odanın mobilyalı olarak kiraya verilebilmesi için gerekli asgari mobilya. Taba rengi şönil yatak örtüsü bile Lionel'ın şahsına ait değildi muhtemelen. Resim yoktu –bir takvim bile yoktu– en tuhafı da, kitap yoktu.

Bir yerlere birtakım nesneler saklanmış olmalıydı. Yazı masasının çekmecelerine mi? Bakamazdı. Çünkü hem vakit yoktu –bahçeden Elizabeth ona sesleniyordu– hem de mahrem sayılabilecek hiçbir şey olmayışı Lionel duygusunu güçlendiriyordu. Sadece Lionel'ın ciddiyetiyle sırlarını değil, bir tür tetikteliği de kapsayan bir duygu – adeta Lionel bir tuzak kurmuş ve onun ne yapacağını bekliyormuş gibi.

Aslında yapmak istediği şey incelemeye devam etmek değil, yere, muşambanın ortasına oturmaktı. Saatler boyunca oturup bu odayı seyretmek değil de, içine gömülmekti. Onu tanıyan, ondan bir şey isteyen hiç kimsenin olmadığı bu odada kalmaktı. Burada uzun, çok uzun zaman kalmak, giderek keskinleşip hafiflemekti, bir iğne kadar hafif olmaktı.

Cumartesi sabahı Lorna, Brendan ve çocuklar, arabayla Penticton'a gideceklerdi. Bir yüksek lisans öğrencisi onları düğününe davet etmişti. Cumartesi gecesi, pazar günü ve gecesi orada kalacaklar, pazartesi sabahı yola çıkacaklardı.

"Söyledin mi ona?" dedi Brendan.

"Sorun yok. Onu da götürmemizi beklemiyor."

"Ama *sen söyledin mi*?"

Perşembe gününü Ambleside plajında geçirdiler. Lorna ile Polly çocuklarla birlikte, elleri kolları havlular, plaj oyuncakları, bebek bezleri, öğle yemeği ve Elizabeth'in şişme yunusuyla dolu, iki kere aktarma yaparak otobüsle gittiler plaja. Karşılarına çıkan badireler, grup olarak sundukları görüntünün diğer yolcularda uyandırdığı rahatsızlık ve dehşet tipik bir kadın tepkisi çıkardı ortaya – eğlenceli bir ruh haline girdiler. Eş sıfatıyla konumlandığı evden uzaklaşmak Lorna'ya da iyi gelmişti. Plaja muzaffer ve hırpani, dağınık bir topluluk olarak varıp karargâh kurdular; suya girme, çocuklara göz kulak olma, meşrubat, buzlu lolipop ve patates kızartması almayı sıraya bindirdiler.

Lorna hafif bronzlaşmıştı, Polly ise hiç yanmamıştı. Bacağını, Lorna'nın bacağının yanına uzattı, "Şuna bak," dedi. "Çiğ hamur."

İki evin işlerine koşturmak, bankadaki işi derken gü-

neşlenecek bir çeyrek saati bile olmadığını söyledi. Ama şimdi alttan alta erdem ve şikâyet tonu olmadan, düz bir tonda konuşuyordu. Daha önce onu sarmalamış olan –eski bulaşık bezlerini çağrıştıran– ekşi hava dağılmaktaydı. Vancouver'da kendi başına, kaybolmadan dolaşmıştı, bir kentte ilk kez böyle bir şey yapıyordu. Otobüs duraklarında tanımadığı insanlarla konuşmuş, nereleri görmesi gerektiğini sormuş, birinin tavsiyesi üzerine teleferiğe binip Grouse Dağı'nın tepesine çıkmıştı.

Kumda uzanmış yatarlarken Lorna bir açıklama yapmak istedi.

"Brendan için bu kötü bir zaman. Yaz okulunda hocalık çok sinir bozucu, çok kısa zamanda çok şey yapılması gerekiyor."

Polly, "Öyle mi? Yani sırf benim yüzümden değil mi?" dedi.

"Saçmalama. Seninle ne alakası var."

"Doğrusu rahatladım. Benden nefret ettiğini düşünüyordum."

Sonra onunla çıkmak isteyen bir adamdan bahsetti.

"Fazla ciddi. Evlenecek bir kadın arıyor. Belki Brendan da öyleydi, ama sen ona âşıktın herhalde."

"Âşıktım, hâlâ da âşığım," dedi Lorna.

"Ben âşık değilim galiba." Polly yüzüstü yatmış, suratı koluna gömülü halde konuşuyordu. "Yine de birinden hoşlanıyorsan bir süre çıkarsın, iyi taraflarını görmeye çalışırsın, olabilir bence."

"Neymiş bakalım iyi tarafları?" Lorna yunusa binmiş olan Elizabeth'i görebilmek için doğrulmuş oturuyordu.

"Bir düşüneyim," dedi Polly kıkırdayarak. "Yok, yok. İyi tarafları çok. Fesatlıktan öyle söyledim."

Oyuncaklarla havluları toplarken, "Aslında yarın da aynı programı yapmaya itirazım olmazdı," dedi.

"Benim de," dedi Lorna, "ama Okanagan'a gitmek

için hazırlık yapmam gerekiyor. Düğüne davetliyiz." Düğün bir angaryaymış gibi söylemişti – tatsız ve sıkıcı olduğu için o ana kadar sözünü etmediği bir şey.

Polly, "Ya. Eh, ben de tek başıma gelirim belki," dedi.

"Tabii. Çok iyi edersin."

"Okanagan nerede?"

Ertesi akşam Lorna, çocukları yatırdıktan sonra Polly'nin yattığı odaya girdi. Dolaptan bavul alacaktı, Polly banyoda güneş yanıklarını ılık su ve sodayla tedavi ediyordur, diye düşündüğünden odanın boş olacağını varsaymıştı.

Ama Polly çarşafa kefen gibi sarınmış yatıyordu.

"Banyodan çıkmışsın," dedi Lorna, durumu son derece normal bulurmuş gibi. "Yanıkların nasıl oldu?"

"İyiyim," dedi Polly boğuk bir sesle. Lorna onun ağladığını, belki hâlâ ağlamakta olduğunu hemen anladı. Yatağın ayak ucunda durdu, odadan çıkamıyordu. Üzerine bir yılgınlık çökmüştü, hastalık gibi, bir tiksinti dalgası gibi bir şeydi. Polly'nin gizlenmeye niyeti yoktu aslında, dönüp kafasını çarşafların arasından çıkararak Lorna'ya baktı; yüzü hem güneşten hem ağlamaktan kızarmış, kırışmış, çaresizdi. Gözleri tekrar yaşlarla dolmaktaydı. Perişanlık timsaliydi, suçlamanın cisimleşmiş haliydi.

"Ne oldu?" dedi Lorna. Şaşırmış gibi, acırmış gibi yaptı.

"Beni istemiyorsun."

Gözlerini, Lorna'dan ayırmıyordu; gözlerinden taşan sadece gözyaşı, hınç ve ihanet suçlaması değil, sarıp sarmalanma, teskin edilme yolundaki arsızca talebiydi aynı zamanda.

Lorna'nın içinden gelen ona bir tokat patlatmaktı.

Sana bu hakkı kim verdi? demek istiyordu. Niye bana yapışıyorsun? Kim verdi sana bu hakkı?

Aile bağları. Bu hakkı, aile bağları veriyordu Polly'ye. Parasını biriktirmiş, kaçma planı yapmış, Lorna'nın yanına sığınabileceğini düşünmüştü. Öyle miydi, burada kalıp bir daha asla dönmemeyi mi hayal etmişti? Lorna'nın talihine, farklı dünyasına dahil olmayı mı hayal etmişti?

"Benim ne yapabileceğimi sanıyorsun?" dedi Lorna epey saldırgan bir tonda, kendi söylediğine kendi de şaşırarak. "Benim söz hakkım var mı sanıyorsun? Para verirken bile yirmi dolardan fazla vermiyor."

Bavulu çeke çeke odadan çıktı.

Yaptığı resmen riyakârlıktı, iğrençti, misilleme olarak Polly'nin dertlerine karşılık kendi dertlerini dökmüştü ortaya. Yirmi doların konuyla ne ilgisi vardı? Lorna'nın kredi kartı vardı, para istediğinde Brendan hiç itiraz etmezdi.

Lorna, içinden Polly'ye verip veriştiriyor, uyku uyuyamıyordu.

Okanagan'ın sıcağında yaz mevsimi, sahildeki yazdan daha gerçekti. Açık yeşil çimlerle kaplı tepeler ve kurak iklim çamlarının belli belirsiz gölgesi, sonu gelmeyen şampanya ikramı, dans, flört, ânında dostluk ve iyiniyet fışkırmalarıyla son derece şenlikli olan düğüne doğal bir dekor oluşturuyordu. Lorna çabucak sarhoş oldu, hayaletlerinin esiri olmaktan alkolle ne kolay kurtulunduğuna şaşırdı kaldı. Meyus sisler dağılıvermişti. Yatarken hâlâ sarhoş ve Brendan'ın şansına ateşliydi. Ertesi günkü akşamdan kalma hali bile mülayimdi sanki, cezalandırmaktan çok arındırıyordu. Biraz güçsüz olmakla birlikte kendinden epeyce memnun halde, göl kıyısında

uzandığı yerden Brendan'la Elizabeth'in kumdan kale yapmalarını seyretti.

"Babanla ben bir düğünde tanışmıştık, biliyor musun?" dedi Lorna.

"Bu düğüne pek benzemiyordu ama," dedi Brendan. Bir arkadaşı, McQuaig'lerin kızıyla evlendiğinde (McQuaig'ler, Lorna'ların kasabasının önde gelen ailelerindendiler) katıldığı törenin alkolsüz olduğunu kastediyordu. Düğün töreni, Üniteryen Kilisesi'nin salonunda yapılmıştı –Lorna sandviç servisi yapmakla görevli kızlardan biriydi– ve alkol alelacele, otoparkta alınıyordu. Lorna erkeklerin viski kokusuna yabancıydı, Brendan'ın acayip bir saç losyonunu biraz fazla sürmüş olacağını düşünmüştü. Bununla birlikte geniş omuzları, boğa ensesi, kahkahaları ve etkileyici ela gözleri hoşuna gitmişti. Onun matematik hocası olduğunu öğrenince kafasının içindekilere de âşık oldu. Bir erkeğin, kendisinin tamamen yabancı olduğu bir bilgiye sahip olması onu heyecanlandırıyordu. Bilgi konusu otomobil tamiri de olabilirdi, fark etmezdi.

Brendan'ın da onu cazip bulması Lorna'ya mucize gibi gelmişti. Daha sonra onun evlenecek bir kadın aradığını öğrendi, yaşı gelmişti, zamanıydı. Genç bir kız istiyordu. Bir meslektaş ya da öğrenci değil, hatta belki kızlarını üniversiteye gönderemeyecek bir anne babanın kızı. Şımartılmamış bir kız. Zeki ama şımartılmamış. O ilk günlerin coşkusuyla, hatta hâlâ bazen "bir kır çiçeği" derdi.

Dönüş yolunda, Keremeos ile Princeton arasında bir yerlerde bu sıcak, yaldızlı yöreyi arkalarında bıraktılar. Ama güneş hâlâ parlıyordu; Lorna'nın zihninde hafif bir rahatsızlık vardı sadece, insanın görüş alanına giren, bir

fiskeyle kurtulunabilen ya da uçuşarak kendi kendine görüş alanından çıkan bir saç teli gibi.

Ama ısrarla geri geliyordu. Giderek daha can sıkıcı ve ısrarlı oluyordu, sonunda Lorna'nın üzerine bir hamle yaptı, o da adını koydu.

Onlar Okanagan'dayken Polly'nin, North Vancouver'daki evin mutfağında intihar etmiş olmasından korkuyordu – neredeyse emindi bundan.

Mutfakta. Lorna'nın kafasında net bir görüntüydü bu. Polly'nin bu işi nasıl yapmış olacağını tam olarak görebiliyordu. Kendini arka kapının hemen önüne asmış olmalıydı. Onlar döndüğünde, garajdan eve girmeye yeltendiklerinde kapıyı kilitli bulacaklardı. Kilidi açıp itmeye çalıştıklarında açamayacaklardı; çünkü Polly'nin bedeni engelleyecekti. Ön kapıya seyirtip mutfağa oradan girecek ve karşılarında Polly'nin cesedini bulacaklardı. Üzerinde fırfırlı kot eteğiyle beyaz büzgü yakalı bluzu olacaktı – misafirperverliklerini yoklamak üzere giydiği cesur kıyafet. Uzun beyaz bacakları aşağıya sallanmış, başı incecik boynunun üzerinde ölümcül biçimde yana düşmüş. Önünde üstüne tırmanıp sonra mutsuzluğun kendi kendini nasıl bitireceğini görmek üzere aşağı doğru adım attığı ya da atladığı mutfak iskemlesi.

Onu istemeyen insanların evinde, muhtemelen duvarların, pencerelerin, kahvesini içtiği fincanın bile ondan nefret edermiş gibi göründüğü evde tek başına.

Lorna bir gün büyükannelerinin evinde Polly'yle yalnız bırakıldığını, Polly'nin sorumluluğuna bırakıldığını hatırlıyordu. Babası dükkândaydı belki. Ama hayal meyal onun da gittiğini, üç yetişkinin birden şehir dışında olduklarını hatırlıyordu. Olağandışı bir durum vardı herhalde; çünkü gezmeye gitmek şöyle dursun, alışverişe bile gitmezlerdi hiçbir zaman. Cenaze, cenazeye gitmişlerdi mutlaka. Günlerden cumartesiydi, okul yoktu.

Zaten Lorna o sıralar henüz okula başlamamıştı. Saçları örülecek kadar uzamamıştı henüz. Şu anda Polly'nin saçları gibi başının etrafında tüy tüy uçuşuyordu.

O sıralar Polly, büyükannesinin yemek kitabındaki tariflere bakarak şekerlemeler ve başka leziz yiyecekler yapma dönemindeydi. Çikolatalı hurmalı pasta, beze, kremalı karamela. O gün bir şeyleri karıştırıp çırparken ihtiyacı olan malzemelerden birini dolapta bulamamıştı. Bakkaldan veresiye almak üzere bisikletine binip kasabaya gitmişti. Hava rüzgârlı ve soğuktu, toprak çıplaktı; mevsim sonbahar sonu ya da bahar başı olsa gerekti. Polly evden çıkmadan önce odun sobasının kapağını sürdü. Yine de anneleri buna benzer acele bir iş için evden ayrıldığında yangına kurban giden çocuklarla ilgili duyduklarını hatırlıyordu. Bu yüzden Lorna'ya paltosunu giymesini söyleyip onu dışarı çıkardı, evin ana bölümüyle mutfağın arasında kalan, rüzgârın çok sert esmediği köşeye götürdü. Yan taraftaki ev kilitli olsa gerekti, yoksa Lorna'yı oraya götürürdü. Olduğu yerde durmasını söyleyerek bisikletine atlayıp dükkâna gitti. Burada dur, sakın kıpırdama, korkma, dedi. Sonra Lorna'yı kulağından öptü. Lorna söylediklerine harfiyen uydu. On, belki on beş dakika boyunca beyaz leylak çalısının arkasında çömelmiş halde durup evin temelindeki koyulu açıklı taşların şekillerini ezberledi. Sonunda Polly son sürat gelip bisikleti bahçeye fırlattı, Lorna'ya seslenerek yanına koştu. Elindeki esmerşeker ya da ceviz torbasını yere atıp Lorna, Lorna, diyerek başının her noktasını öptü. Çünkü pusuya yatmış çocuk hırsızlarının Lorna'yı çömeldiği köşede görmüş olabileceği gelmişti yolda aklına – kız çocuklarının evlerin arkasındaki tarlaya gitmesi işte bu kötü adamlar yüzünden yasaktı. Polly dönerken yol boyunca böyle bir şey olmasın diye dua etmişti. Olmamıştı da. Lorna'yı hemen içeri alıp çıplak dizlerini, ellerini ısıttı.

Yazık, üşümüş bu küçük eller, dedi. Ah canım, korktun mu? Lorna üzerine düşülmesine bayılmıştı, bir midilli misali başını eğip okşattı.

Çamlar yerini yapraklarını dökmeyen ağaçlardan oluşan sık bir ormana, kahverengi tümsekler halindeki tepeler de gökyüzüne doğru yükselen mavi-yeşil dağlara bırakmıştı. Daniel mızıldanmaya başlayınca Lorna biberonu çıkardı. Daha sonra Brendan'dan durmasını rica etti, bebeği ön koltuğa yatırıp altını değiştirecekti. O bunu yaparken Brendan bir sigara yakıp yürüyerek uzaklaştı. Alt değiştirme törenlerini onur kırıcı buluyordu.

Lorna durmalarını fırsat bilip Elizabeth'in masal kitaplarından birini de çıkardı; tekrar yerlerine yerleştiklerinde çocuklara kitap okudu. Dr. Seuss kitaplarından biriydi. Elizabeth bütün nakaratları biliyordu, Daniel bile uydurma konuşmasıyla nerede katılacağını aşağı yukarı kestiriyordu.

Polly artık Lorna'nın küçük ellerini kendi ellerinin arasına alıp ovalayan kişi, Lorna'nın bilmediği her şeyi bilen ve bu dünyada onu koruyabilecek kişi değildi. Her şey tersine dönmüştü, sanki Lorna'nın evliliğinden bu yana geçen yıllar boyunca Polly kıpırdamadan yerinde durmuştu. Lorna geçmişti onu. Şimdi Lorna'nın bakacağı, seveceği arka koltuktaki çocuklar vardı, Polly yaşındaki birinin gelip feryat figan kendi payını istemesi münasebetsizlikti.

Bunları düşünmenin Lorna'ya bir yararı olmadı. Argümanını noktaladığı anda, itmeye çalıştıkları kapının cesede çarpışını hissetti. Ölü bir ağırlık, bozarmış beden. İstediği hiçbir şeyi elde edememiş olan Polly'nin bedeni. Ne bulduğu ailede bir yer ne de hayatında hayal ettiği değişikliğe ilişkin bir umut.

"Hadi *Madeleine*'i oku," dedi Elizabeth.

"*Madeleine*'i getirmedim galiba," dedi Lorna. "Yok. Getirmedim. Olsun, zaten ezbere biliyorsun."

Lorna'yla Elizabeth bir ağızdan başladılar.

Paris'te asmalarla kaplı eski bir evde,
On iki küçük kız yaşardı iki çizgi halinde.
Ekmek yerlerdi iki çizgi halinde
Diş fırçalar yatarlardı iki çizgi halinde...

Aptallık bu, melodram, suçluluk. Olmadı böyle bir şey.

Ama oluyordu böyle şeyler. Bazı insanlar batağa saplanıyordu, zamanında yardım edilemiyordu. Bazılarına hiç yardım edilmiyordu. Bazı insanlar karanlığa gömülüyordu.

Gecenin bir yarısı
Miss Clavel ışıkları yaktı.
"Bir terslik var burada..."

"Anne," dedi Elizabeth. "Neden durdun?"

"Mecburen durdum. Ağzım kurudu da," dedi Lorna.

Hope'ta hamburger yediler, *milkshake* içtiler. Fraser Vadisi'nden aşağı inerlerken çocuklar arka koltukta uyuyordu. Daha vardı biraz. Chilliwack'a, sonra Abbotsford'a varmalarına, ileride New Westminister tepelerini görmelerine, sonra evlerle taçlanmış öbür tepeleri, kentin ilk binalarını görmelerine vardı daha. Geçecekleri köprüler, sapacakları sapaklar, katedecekleri sokaklar, arkalarında bırakacakları köşeler vardı. Bütün bunlar "öncesinde" olacaktı. Oraları bir daha gördüğünde "sonrası" olacaktı artık.

Stanley Parkı'na girdiklerinde Lorna'nın aklına dua etmek geldi. Arsızlıktı bu – inançsız birinin işine gelince dua etmesi. Olmasın, olmasın, diye saçma sapan. *Olmamış olsun.*

Hava hâlâ güneşliydi. Lion's Gate köprüsünden Georgia Boğazı'na baktılar.

"Vancouver Adası görülüyor mu bugün?" dedi Brendan. "Baksana, ben bakamıyorum."

Lorna boynunu uzatıp baktı.

"Çok uzaklarda," dedi. "Belli belirsiz ama görülüyor."

Denizin üstünde yüzermiş gibi görünen o mavi, giderek solan, sonunda neredeyse eriyen kütleleri görünce yapılabilecek tek şey kaldığını düşündü. Pazarlık yapmak. Pazarlık yapıp anlaşmaya varmanın mümkün olduğuna, son âna kadar mümkün olduğuna inanmak.

Ciddi bir şey olmalıydı, çok kesin, çok zor bir vaatte ya da adakta bulunması gerekirdi. Karşılığında şunu al. Şuna söz veriyorum. Eğer gerçek olmazsa, eğer olmamışsa.

Çocuklar olmazdı. Bu düşünceyi çocuklarını yangından kurtarırmışçasına yakalayıp attı zihninden. Tersine bir sebepten ötürü Brendan da olmazdı. Onu yeterince sevmiyordu. Onu sevdiğini söylerdi, bir ölçüde doğruydu, Brendan'ın onu sevmesini de isterdi, ama sevgisine paralel hafif bir nefret de neredeyse daima vardı. Dolayısıyla bir pazarlıkta Brendan'ı ortaya koyması ayıptı, zaten faydası da yoktu.

Ya kendisi? Güzelliği? Sağlığı?

Yanlış yolda olabileceği geçti aklından. Böyle bir durumda seçme hakkın olmuyordu belki. Şartları sen belirlemiyordun. O durumla karşılaştığında anlıyordun. Şartları bilmeden onları yerine getireceğine söz veriyordun. Söz ver.

Ama çocuklarla ilgili bir şey olmasın.

Capilano Yolu'ndan yukarı, kendi mahalleleri, dünya-

nın onlara ait köşesi, hayatlarının gerçek bir ağırlık kazandığı, eylemlerinin sorumluluk yüklendiği yer. İşte ağaçların arasında kendi evlerinin ödün vermez ahşap duvarları.

"Ön kapıdan girsek daha kolay olacak," dedi Lorna. "Merdiven çıkmayız."

"Bir-iki basamak çıksak ne olur?" dedi Brendan.

"Ben köprüyü görmedim ki," diye haykırdı Elizabeth, ansızın uyanmıştı, hüsran içindeydi. "Niye beni uyandırmadınız köprüden geçerken?"

Cevap veren olmadı.

"Daniel'ın kolu güneşten kıpkırmızı olmuş," dedi, tatminsiz bir tonda.

Lorna yan evin bahçesinden sesler duyar gibi oldu. Evin arka tarafına dolanan Brendan'ın peşinden gitti. Kucağında uykudan ağırlaşmış Daniel. Lorna'ın elindeki çantalardan birinde bebek bezleri, ötekinde masal kitapları, Brendan'ın elinde bavul.

Duyduğu sesler kendi arka bahçesinden geliyormuş meğer. Polly ile Lionel. İki bahçe iskemlesini gölgeye çekmişlerdi. Sırtları manzaraya dönüktü.

Lionel. Lorna onu tamamen unutmuştu.

Lionel ayağa fırlayıp arka kapıyı açmak üzere koştu.

"Gezi ekibi hiçbir kayıp vermeden dönmüştür," dedi, Lorna'nın daha önce hiç duymadığı bir tonda. Sesinde zorlamasız bir coşku, rahat ve yerinde bir güven. Aile dostunun sesi. Kapıyı açarken Lorna'nın gözlerine baktı doğrudan –daha önce neredeyse hiç yapmadığı bir şey– ve incelikten, gizlilikten, ironik suç ortaklığından ve esrarengiz vefadan tamamen arınmış bir gülümseme yayıldı yüzüne. Karmaşıklıktan, manidarlıktan tamamen arınmıştı.

Lorna da onun tonunu benimsedi.

"Aa, sen ne zaman döndün?"

"Cumartesi," dedi Lionel. "Sizin gideceğinizi unutmuşum. Bunca yolu tırmanıp sizi görmeye geldim, siz yoktunuz ama Polly vardı; söyledi tabii, o zaman hatırladım."

"Neyi söyledi Polly?" dedi, o da kalkıp gelmişti yanlarına. Sorusu aslında soru değil, ne derse desin hoş karşılanacağını bilen bir kadının hafif takılırcasına yaptığı bir yorumdu. Polly'nin güneş yanığı koyulaşmıştı, en azından alnında ve boynunda şimdi farklı bir kızarıklık vardı.

"Versene," dedi Lorna'ya, kolundaki iki çantayla elindeki boş biberonu alarak. "Bebek sende kalsın, gerisini ver."

Lionel'ın dağınık saçları eskisi gibi simsiyah değil, koyu kahveydi –aslında Lorna onu güneş ışığında ilk kez görüyordu– teni de esmerleşmişti, alnından o solgun parıltı kaybolmuştu. Her zamanki koyu renk pantolonu vardı üzerinde, ama gömleği Lorna'nın hiç bilmediği bir gömlekti. Çok ütü görmüş, parlak, ucuz kumaştan, omuzları fazla bol, belki kilise kermesinden alınmış kısa kollu sarı bir gömlek.

Lorna, Daniel'ı yukarı odasına çıkardı. Beşiğine yatırdı, mırıldanarak sırtını okşadı.

Odasına gittiği için Lionel'ın kendisini cezalandırdığını düşündü. Ev sahibesi söylemişti herhalde. Lorna durup düşünse söyleyeceğini akıl ederdi. Durup düşünmemişti, herhalde söylese de olur gibi geldiğinden. Hatta kendi bile Lionel'a söylemeyi düşünmüş olabilirdi.

Çocuk parkına giderken oradan geçiyordum, öylesine senin odanın ortasında, yerde oturmak geçti içimden. Açıklayabileceğim bir şey değil. Sanki senin odanda, yerde oturmak bana bir an huzur verecekmiş gibi geldi.

Lorna, aralarında söze dökülmeyecek ama güvenile-

cek bir bağ olduğunu düşünmüştü – mektuptan sonra mı düşünmüştü? Yanılıyormuş oysa, Lionel'ı korkutmuştu. Fazla ileriye gitmişti. Lionel da arkasını dönüp karşısında Polly'yi görmüştü. Lorna haddini aşınca o da Polly'yle arkadaş olmuştu.

Ama öyle olmayabilirdi de. Belki Lionel değişmişti sadece. Odasının ne kadar çıplak olduğunu, duvara yansıyan ışığı düşündü. O ortamda hiç zorlanmadan, göz açıp kapayıncaya kadar birçok farklı Lionel yaratılabilirdi. Bir şeylerin biraz ters gitmesine ya da bir şeyi sonuna kadar götüremeyeceğini anlamasına bağlı olarak. O kadar tanımlı bir şey de olmayabilirdi – göz açıp kapayıncaya kadar.

Daniel derin uykuya dalınca Lorna aşağı indi. Banyoda Polly'nin güzelce durulayıp mavi dezenfektanla kovaya doldurduğu bebek bezlerini gördü. Mutfağın ortasında duran bavulu alıp yukarı taşıdı, büyük yatağın üzerine koydu, yıkanacak giysilerle kaldırılabilecek olanları ayırmak üzere açtı.

O odanın penceresi arka bahçeye bakıyordu. Aşağıdan sesler geliyordu – Elizabeth'in yüksek, eve dönüşün heyecanıyla ve belki biraz daha kalabalık bir izleyici kitlesinin dikkatini üzerinde tutma çabasıyla neredeyse çığlık çığlığa sesi, geziyi anlatan Brendan'ın tatlı-sert sesi.

Lorna, pencereye yaklaşıp aşağı baktı. Brendan'ın bahçe barakasına gidip kilidi açtığını, çocukların şişme havuzunu dışarı çektiğini gördü. Kapı açık durmuyor, Brendan'ın üzerine kapanıyordu; Polly kapıyı tutmak üzere yanına koştu.

Lionel ayağa kalkıp hortumu açmaya gitti. Lorna onun hortumun yerini bildiğini bile tahmin etmezdi.

Brendan, Polly'ye bir şey söyledi. Teşekkür mü ediyordu? Gayet güzel anlaşıyormuş gibi görünüyorlardı.

Nasıl olmuştu bu?

Belki Polly, Lionel'ın tercihi olunca dikkate alınma-

yı da hak etmişti. Lorna'nın dayatması değil, Lionel'ın tercihi.

Belki de Brendan iki gün uzakta oldukları için daha mutluydu sadece. Evinin düzenini sağlama sorumluluğunu bir süreliğine üstünden atmıştı belki. Bu farklı Polly'nin bir tehdit oluşturmadığını anlamış olabilirdi, gerçekten Polly tehdit oluşturmuyordu.

Son derece sıradan ve şaşırtıcı, adeta mucizeyle gerçekleşmiş bir sahne. Herkes mutlu.

Brendan şişme havuzun kenarını şişirmeye başlamıştı. Elizabeth soyunup külotuyla kalmış, sabırsızlıkla havuzun etrafında hopluyordu. Brendan ona koşup mayosunu giymesini, külotla havuza girilmeyeceğini söyleme zahmetine katlanmamıştı. Lionel musluğu açmıştı, havuz şişirilinceye kadar kadar herhangi bir aile reisi gibi Latinçiçeklerini suluyordu. Polly, Brendan'a bir şey söyledi, o da içine üflediği deliği sıkıştırarak kapatıp yarı şişmiş plastik yığınını Polly'ye uzattı.

Lorna plajda da yunusu Polly'nin şişirmiş olduğunu hatırladı. Kendi de dediği gibi, ciğerleri sağlamdı. Düzenli biçimde, görünürde çaba göstermeden üflüyordu. Şortuyla ayakta durmuş üflüyordu, çıplak bacakları hafif ayrık, yere sağlam basıyor, teni huş ağacı kabuğu gibi parlıyordu. Lionel da onu seyrediyordu. Tam ihtiyacım olan şey, diye düşünüyordu belki. Ne kadar becerikli, sağduyulu bir kadın, hem uyumlu hem sağlam. Kibirli, hülyalı, tatminsiz değil. Günün birinde evleneceği kadın da böyle biri olacaktı belki. Yönetimi ele alabilecek bir eş. Lionel o zaman değişecek, sonra tekrar değişecek, belki kendince başka bir kadına âşık olacak ama karısı bunu fark edemeyecek kadar meşgul olacaktı.

Olabilirdi. Polly ile Lionel. Belki de olmazdı. Polly programını değiştirmeyip evine dönebilir, dönerse kimsenin kalbi kırılmazdı. Ya da Lorna öyle düşünüyordu. Polly

evlenecekti ya da evlenmeyecekti ama ne olursa olsun, kalbi erkeklerle yaşadıkları yüzünden kırılmayacaktı.

Az sonra havuzun kenarı şişip gerginleşti. Havuz çimenlerin üzerine yerleştirildi, hortum içine kondu, Elizabeth ayaklarını suya sokup oynamaya başladı. Başını kaldırıp orada olduğunu ne zamandır biliyormuş gibi Lorna'ya baktı.

"Çok soğuk," diye bağırdı, kendinden geçmiş halde. "Anne – çok soğuk."

Bunun üzerine Brendan da başını kaldırıp Lorna'ya baktı.

"Ne yapıyorsun orada?"

"Bavulu boşaltıyorum."

"Şu anda yapman gerekmiyor ki. İnsene aşağıya."

"İneceğim. Beş dakika sonra."

Lorna, evin içine girdiğinden beri –aslında seslerin kendi arka bahçesinden geldiğini ve Polly ile Lionel'a ait olduğunu anladığından beri– kilometreler boyunca gözünün önünden gitmeyen görüntüyü, arka kapının önünde ipten sarkan Polly görüntüsünü düşünmemişti. Bazen uyandıktan uzun süre sonra bir rüyayı hatırladığımızda nasıl şaşırırsak bu görüntü de şimdi Lorna'yı aynı şekilde şaşırttı. Bir rüya gibi etkileyici ve utanç vericiydi. Ayrıca bir rüya gibi anlamsızdı.

Yaptığı anlaşmayı da aynı anda değilse bile biraz gecikerek hatırladı. Zayıflık ânındaki ilkel, nevrotik pazarlık ve anlaşma düşüncesi.

Peki ama neye söz vermişti?

Çocuklarla ilgili bir şey değildi.

Kendiyle mi ilgiliydi?

Karşısına çıkınca anlayacağı şeyi yapacağına, yapması gereken her neyse onu yapacağına söz vermişti.

Kıvırmıştı yani, anlaşması anlaşma değildi, verdiği sözün bir anlamı yoktu.

Yine de çeşitli ihtimalleri denedi. Birine –artık Lionel olamazdı– eğlence olsun diye anlatmak üzere kafasında hikâyeyi biçimlendiriyordu adeta.

Kitap okumaktan vazgeçmek.

Sorunlu ailelerden ve fakir ülkelerden çocukları evlat edinmek. Uğraşıp didinip ihmalden ötürü açılmış yaralarını tedavi etmek.

Kiliseye gitmek. Tanrı'ya inanmaya razı olmak.

Saçını kısa kestirmek, makyaj yapmamak, göğüslerini balenli bir sutyenin içine bir daha asla yerleştirmemek.

Bu oyundan, bu saçmalıktan yorgun düşüp yatağın üstüne oturdu.

Yaptığı anlaşmanın eskisi gibi yaşamaya devam etmek olması daha makuldü. Anlaşma yürürlüğe girmişti. Olanı kabullenmek, olacaklar hakkında da hayallere kapılmamak. Birbirinden farksız sayılabilecek günler, yıllar, duygular; çocuklar büyüyecekti sadece, bir-iki çocuk daha olabilirdi, onlar da büyüyecekti, Lorna ve Brendan olgunlaşacak, sonra yaşlanacaktı.

Lorna bir şeylerin, hayatını değiştirecek bir şeylerin olacağına bel bağlamış olduğunu ancak şimdi böyle net biçimde görebiliyordu. Evliliğini büyük bir değişiklik olarak kabullenmişti ama son değişiklik olarak değil.

Yani şimdi kendisinin ya da herhangi birinin makul tahminleri ötesinde bir şey olmayacaktı. Onun mutluluğu bu olacaktı, yaptığı anlaşma da buydu. Ne sır olacaktı ne bir gariplik.

Dikkat et buna, diye düşündü. Yere diz çökmek gibi

dramatik bir fikir geçti aklından. Ciddi bu.

Elizabeth tekrar seslendi: "Anne. Buraya gel." Sonra diğerleri – Brendan, Polly ve Lionel peş peşe seslenip takıldılar ona.

Anne.

Anne.

Buraya gel.

Bütün bunlar uzun zaman önceydi. North Vancouver'da, Kolon-Kiriş evde otururlarken. Lorna yirmi dört yaşında ve pazarlıkta acemiyken.

HATIRLANAN

Vancouver'da bir otel odasında genç bir kadın, Meriel, kısa yazlık beyaz eldivenlerini eline geçirmektedir. Üzerinde bej keten elbise vardır, koyu renk saçlarının üzerine incecik beyaz bir eşarp atmıştır. O sıralar saçları koyu renk. Tayland kraliçesi Sirikit'in bir sözünü, dergide okuduğuna göre kraliçeye ait bir sözü hatırlayıp gülümser. Alıntıdan alıntı: Sirikit'in Balmain'den duyduğu bir şey.

"Bana her şeyi Balmain öğretti. 'Daima beyaz eldiven giy. En iyisi beyazdır,' dedi bana."

En iyisi. Niye gülüyor buna? O kadar hafif, fısıltı halinde bir tavsiye ki, o kadar saçma ve kesin bir bilgelik. Eldivenli elleri resmî ama bir kedi yavrusunun pençeleri kadar yumuşak görünüyor.

Pierre niye gülümsediği sorunca, "Hiç," diyor, sonra söylüyor.

"Balmain kim?" diyor Pierre.

Bir cenazeye gitmek üzere hazırlanıyorlardı. Sabahki törene gecikmemek için Vancouver Adası'ndaki evlerinden bir gece önce feribotla gelmişlerdi. Evlendiklerinden beri ilk kez bir otelde kalıyorlardı. Artık tatile gittiklerinde hep iki çocuklarıyla birlikte gidiyor ve

ailelerin kaldığı ucuz moteller arıyorlardı.

Evli bir çift olarak katılacakları ikinci cenaze töreniydi bu. Pierre'in babası, Meriel'ın da annesi hayatta değildi; ama ikisi de Pierre ile Meriel tanışmadan önce ölmüştü. Bir yıl önce Pierre'in okulundaki hocalardan biri aniden ölmüş, güzel bir cenaze töreni yapılmıştı, okulun çocuk korosu ilahi söylemiş, XVI. yüzyıldan kalma *Ölülerin Gömülmesi* duası okunmuştu. Ölen adam, altmış beş yaşlarındaydı; ölümü, Meriel ile Pierre'e çok da şaşırtıcı gelmemiş, pek üzülmemişlerdi. Onlara sorulursa altmış beş yaşında ölmek ile yetmiş beş ya da seksen beş yaşında ölmek arasında pek bir fark yoktu.

Bugünkü cenaze öyle değildi. Gömülecek olan kişi Jonas'tı. Pierre'in eski ve en yakın arkadaşı ve yaşıtı – yirmi dokuz yaşında. Pierre ile Jonas, Batı Vancouver'da birlikte büyümüşlerdi; kentin Lion's Gate Köprüsü yapılmadan önceki halini, küçük bir kasaba gibi göründüğü zamanları hatırlıyorlardı. Anne babaları ahbaptı. On bir-on iki yaşlarındayken ikisi bir kayık inşa etmiş ve Dundarave rıhtımından suya indirmişlerdi. Üniversitede bir süreliğine yolları ayrılmıştı – Jonas mühendislik okuyordu, Pierre ise Yunan ve Latin dilleri ve edebiyatı; edebiyat ve mühendislik öğrencileri de geleneksel olarak birbirlerinden nefret ederdi. Ama fakülte sonrası yıllarında dostlukları bir ölçüde tazelenmişti. Evli olmayan Jonas, Pierre ile Meriel'ın evine gelir, bazen bir hafta kalırdı.

Bu genç adamların ikisi de hayatlarında olup bitenlere şaşırır, bu konuda şakalaşırlardı. Meslek seçimi anne babasına güven veren, diğerinin anne babasında dile getirilmeyen bir kıskançlık yaratan Jonas'tı, oysa evlenip öğretmenlik yapan, olağan sorumlulukları üstlenen Pierre olmuş, Jonas ise üniversiteden sonra ne bir kızda ne de bir işte karar kılabilmişti. Hep bir şirkette deneme dönemindeydi, hiçbiri kalıcı bir işe dönüşmüyordu; kızlar da –en azından

kendi anlattığına göre– sürekli deneme dönemindeydiler. Son mühendislik işi, ilin kuzeyindeydi; o işten ayrıldıktan ya da kovulduktan sonra orada kalmıştı. "İşime anlaşmalı son verildi," diye yazmıştı Pierre'e; bütün kodamanların kaldığı otelde yaşadığını ve ağaç kereste işine girme ihtimali olduğunu eklemişti. Ayrıca pilotluk eğitimi alıyor, küçük uçak pilotu olmayı düşünüyordu. Mali darboğazdan çıkar çıkmaz onları ziyarete geleceğini vadediyordu.

Meriel, gelmesin diye dua etmişti. Jonas geldiğinde salondaki kanepede yatar, sabah kalkınca üstündeki örtüleri yere atar, Meriel toplasın, diye beklerdi. Geceleri ergenliklerinde, hatta daha küçükken olmuş şeyler hakkında konuşarak sabaha kadar Pierre'i uyutmazdı. Pierre'e o yıllardaki takma adıyla "Kartonpiyer" diye hitap eder, diğer eski arkadaşlarından da Meriel'ın bildiği adlarıyla Stan, Don ya da Rick diye değil, daima Çişli, Doktor, Toraman diye söz ederdi. Meriel'ın pek ilginç ya da komik bulmadığı olayları (öğretmeninin evinin önünde yakılan köpek pisliği dolu torba, pantolonunu indir beş sent vereyim, diyerek oğlan çocuklarına musallat olan ihtiyarın canına okunması) ayrıntılarıyla, hırçın bir ukalalıkla yâd eder, konu değişip şimdiki zamandan bahsedilince sinirlenirdi.

Jonas'ın öldüğünü Pierre'e haber vermesi gerektiğinde Meriel sarsılmış haldeydi, suçluluk hissediyordu. Jonas'ı sevmediği için bir suçluluk hissediyordu, Jonas yakından tanıdıkları, kendi yaş gruplarından ölen ilk kişi olduğunu için de sarsılmıştı. Ama Pierre ne şaşırmış ne de pek sarsılmıştı.

"İntihar mı?" dedi.

Meriel, hayır, kaza, dedi. Hava kararduktan sonra motorla çakıllı bir yolda giderken yoldan çıkmış. Birileri bulmuş ya da zaten yanında birileri varmış, yardım edecek birileri varmış yani ama bir saat içinde ölmüş. Yaraları ölümcülmüş.

Annesi, telefonda öyle söylemişti. *Yaraları ölümcülmüş*. Çabucak kabullenmiş, şaşırmamış gibiydi annesi. Tıpkı, "İntihar mı?" derken Pierre'in şaşırmadığı gibi.

Ondan sonra Pierre ile Meriel, ölümün kendisinden pek söz etmemiş, cenazeyi, oteli, bütün gece kalacak bir çocuk bakıcısını konuşmuşlardı. Pierre'in takım elbisesi temizleyiciye gidecek, beyaz gömlek lazım. Her şeyi Meriel ayarlamış, Pierre de aile babası edasıyla ilgilenmişti ayrıntılarla. Karısının da kendisi gibi kontrollü ve pratik davranmasını, aslında hissetmesi mümkün olmayan bir kederi –bu konuda kuşkusu olmasa gerekti– iddia da etmemesini istediğini Meriel anlamıştı. Neden "İntihar mı?" dediğini sormuştu Pierre'e; o da, "Aklıma o geldi," demişti. Meriel, bu kaçamak cevabı bir uyarı, hatta kınama olarak algılamıştı. Sanki bu ölümün –ya da bu ölüme yakınlıklarının– Meriel'da utanılacak, bencilce bir his uyandırdığından şüphelenirmiş gibi. Marazi bir heyecan, bir şişinme.

O günlerde genç kocalar sertti. Daha kısa bir süre önce, cinsel acılar içinde kıvranan, dizleri titreyen, umutsuz, neredeyse alay konusu olan talip rolünü oynamışken evlenip yatıştıktan sonra kararlı ve tasvip etmez bir havaya bürünürlerdi. Her sabah tıraşlı, genç boyunlarında kravatla işe gidiş; bilinmez işlerle geçen gün; akşam yemeği saatinde eve dönüş; yemeğe eleştirel bir bakış; şak diye açılıp karmakarışık mutfağa, dertlere, duygulara ve bebeklere siper edilen gazete. Kısacık bir sürede ne çok şey öğrenmek zorundaydılar. Patronlar karşısında el pençe divan durup karılarını idare etmeyi. Ailelerini ilerideki çeyrek yüzyıl boyunca geçindirmek zorunda olan işler konusunda olduğu kadar *mortgage*, istinat duvarı, çimenlik, gider ve siyaset konularında da otoriter olmayı. O zaman bir tür ikinci ergenliğe kayıverebilenler kadınlardı – gündüz saatlerinde ve çocuklar konusunda omuzlarına yüklenmiş inanılmaz sorumluluğun izin ver-

diği ölçüde. Kocalar evden çıktığında bir ruh hafiflemesi. Parasını kocanın ödediği duvarların arasında, onun olmadığı saatlerde mantar gibi biten hülyalı isyanlar, bölücü toplantılar, liseye dönüş niteliğinde gülme krizleri.

Cenazeden sonra törene katılanların bir bölümü, Jonas'ın annesiyle babasının Dundarave'deki evine davetliydi. Bahçeyi çevreleyen orman gülleri kırmızı, pembe, mor açmıştı. Jonas'ın babasına bahçe konusunda iltifatlar yağdı.

"Bilemiyorum," diyordu. "Biraz aceleye geldi."

Jonas'ın annesi, "Kusura bakmayın, pek öğle yemeği sayılmaz. Hafif bir atıştırmaca," dedi. Davetlilerin çoğu şeri, erkeklerin bazıları viski içiyordu. Yiyecekler uzatılmış yemek masasının üzerine dizilmişti – somon mus, kraker, mantarlı kiş, sosisli börek, hafif bir limonlu pasta, doğranmış meyve, şekilli bademli kurabiyeler, ayrıca karidesli, jambonlu, salatalık-avokadolu sandviçler. Pierre her şeyi küçük porselen tabağına yığdı, Meriel annesinin ona, "Aslında tabağını gelip tekrar doldurabilirdin," dediğini duydu.

Annesi artık West Vancouver'da oturmuyordu, cenaze için White Rock'tan gelmişti. Pierre artık bir öğretmen ve evli bir erkek olduğu için doğrudan azarlamaya pek cesaret edememişti.

"Biter diye mi düşündün?" diye ekledi.

Pierre kayıtsızca, "Benim istediğim şey biter belki diye," dedi.

Annesi, Meriel'a dönüp, "Elbisen ne güzel," dedi.

"Evet ama şuna bakın," dedi Meriel, tören sırasında otururlarken kırışmış olan eteğini düzelterek.

"Maalesef öyle oluyor," dedi Pierre'in annesi.

"Nedir o maalesef öyle olan?" dedi Jonas'ın annesi canlı bir tonda, kişleri ısıtma tepsisine alarak.

"Keten maalesef öyle oluyor," dedi Pierre'in annesi. "Meriel, elbisesinin kırıştığını söylüyordu" –"cenaze töreni sırasında" demedi– "ben de keten maalesef öyle oluyor, diyordum."

Jonas'ın annesi dinlememiş olabilirdi. Odanın karşı tarafına bakarak, "Ona bakan doktor bu işte," dedi. "Smithers'tan kendi uçağıyla geldi. Gerçekten çok müteşekkir olduk."

Pierre'in annesi, "Az buz bir iş değil," dedi.

"Evet. Herhalde sahra doktoru olduğundan ücra yerlerdeki hastalarına bu şekilde ulaşabiliyor."

Sözünü ettikleri adam, Pierre'le konuşmaktaydı. Takım elbiseyle gelmemiş ama balıkçı yaka kazağının üzerine düzgün bir ceket giymişti.

"Öyle olsa gerek," dedi Pierre'in annesi, Jonas'ın annesi de, "Evet," dedi; sanki bir konuda –giyimi mi?– gerekli açıklama yapılmış ve aralarında mutabakata varılmış gibi geldi Meriel'a.

Dörde katlanmış peçetelere baktı. Ne yemek peçetesi kadar büyük ne de kokteyl peçetesi kadar küçüktüler. Her peçetenin bir köşesi (minik bir mavi, pembe ya da sarı çiçek işlenmiş köşesi) yanındakinin katlanmış köşesinin üzerine binecek şekilde sıralanmıştı. Aynı renk çiçek işlenmiş peçeteler asla birbirine değmiyordu. Peçetelere dokunan olmamıştı galiba, olduysa da –ellerinde peçete tutan birkaç kişi görmüştü aslında– herkes peçetesini sıranın sonundan dikkatle almış, düzeni bozmamıştı.

Papaz törende yaptığı konuşmada Jonas'ın yeryüzündeki hayatını, bir bebeğin ana rahmindeki hayatına benzetmişti. Bebek, demişti, bundan başka hayat bilmez, sıcak, karanlık, sulu mağarasında yaşarken yakında içine düşeceği koskoca aydınlık dünyadan tamamen bihaberdir. Bizler de yeryüzünde yaşarken, tamamen bihaber olmamakla birlikte, ölüm badiresini atlattıktan sonra içi-

ne gireceğimiz ışığı hayal edemeyiz katiyen. Bebek yakın bir gelecekte neler olacağını bir şekilde öğrenebilse hayretlere düşmez miydi, korkmaz mıydı? İşte bizler de çoğu zaman böyle şaşırır, korkarız, oysa korkmamamız gerekir; çünkü bize teminat verildi. Buna rağmen kör beyinlerimiz neyin içine gireceğimizi hayal edemez, kavrayamaz. Cehaleti ve dilsiz, çaresiz varlığına inancı bebeği bir kundak gibi sarar. Tamamen cahil olmayan ama her şeyi bilmeyen bizler de kendimizi inancımızla, Efendimiz'in kelamıyla sarmalamaya özen göstermeliyiz.

Meriel, holün eşiğinde durmuş, elinde bir kadeh şeriyle kabarık sarı saçlı, enerjik bir kadını dinlemekte olan papaza baktı. Ölüm badiresiyle ilerideki ışıktan söz ediyorlarmış gibi gelmedi ona. Meriel kalkıp papazın yanına gitse bu konuda onu sıkıştırsa ne yapardı?

Kimsede bunu yapacak cesaret yoktu. Ya da kabalık.

Meriel papazın yanına gitmek yerine Pierre'le sahra doktoruna baktı. Pierre bu aralar pek görmedikleri çocuksu bir canlılıkla konuşuyordu. En azından Meriel'ın pek sık görmediği. Meriel, kendini oyalamak için Pierre'i ilk kez şimdi görüyormuş gibi baktı. Kıvırcık, kısa kesilmiş, çok koyu renk saçları şakaklarda azalıyor, altındaki düzgün, yaldızlı fildişi rengi teni çıkıyordu açığa. Omuzları geniş ve köşeliydi, kolları bacakları uzun ve düzgün, kafası biçimli, biraz küçük. Gülümsemesi büyüleyiciydi ama asla stratejik değildi, oğlan çocuklarına hocalık ettiğinden beri gülümsemekten de kaçınıyordu zaten. Alnında daimi endişenin ince çizgileri.

Meriel'ın aklına –bir yıl kadar önceki– bir öğretmenler partisi geldi; bir ara Pierre salonun bir tarafında, Meriel karşı tarafta, etraflarındaki sohbetlerin dışında kalmışlardı. Meriel ona fark ettirmeden salonu katedip Pierre'e yaklaşmış, sonra da incelikle flört eden bir yabancıymış gibi konuşmaya başlamıştı. Pierre de şimdiki

gibi –ama büyüleyici bir kadınla konuştuğu için doğal olarak biraz farklı biçimde– gülümsemiş ve oyunu sürdürmüştü. Manidar manidar bakışıp boş boş konuşmuşlardı; sonunda ikisi birden dayanamayıp gülmeye başlamıştı. Birisi yanlarına gelip karıkoca şakalaşmalarının yasak olduğunu söylemişti.

"Gerçekten evli olduğumuzu nereden biliyorsun?" demişti, genellikle bu tür partilerde son derece ihtiyatlı davranan Pierre.

Meriel şimdi salonun karşı tarafındaki Pierre'e doğru giderken aklında bu tür saçmalıklar yoktu. Az sonra ayrı ayrı yola çıkmaları gerektiğini hatırlatmalıydı ona. Pierre, Horseshoe Körfezi'ne gidip oradan feribota binecek, Meriel da otobüsle North Shore'dan Lynn Valley'ye gidecekti. Fırsattan istifade annesinin sağlığında çok sevip saydığı, hatta kızına adını verdiği, Meriel'ın da aralarında kan bağı olmamasına rağmen hep teyze dediği bir kadını ziyaret etmeye karar vermişti. Muriel teyzeyi. (Meriel, isminin yazılışını üniversitede değiştirmişti.) Yaşlı kadın, Lynn Valley'de bir huzurevindeydi; Meriel, onu bir yılı aşkın süredir ziyaret etmemişti. Ailece nadiren Vancouver'a gittiklerinde oraya uğramak fazla zaman alıyor, çocuklar huzurevi ortamında, orada yaşayan insanların görünümünden tedirgin oluyorlardı. Aslında Pierre de rahatsız oluyor ama itiraf etmiyordu. Bu kadının aslında Meriel'ın nesi olduğunu soruyordu daha ziyade.

Gerçek teyzen olsa neyse.

Dolayısıyla Meriel da tek başına ziyaret edecekti onu. Eline fırsat geçmişken gitmezse suçluluk duyacağını söylemişti. Ayrıca itiraf etmemekle birlikte bu sayede ailesinden uzaklaşma fırsatı bulacağına da seviniyordu.

"Ben mi bıraksaydım seni," dedi Pierre. "Otobüsü kim bilir ne kadar bekleyeceksin?"

"Bırakamazsın," dedi Meriel. "Feribotu kaçırırsın." Çocuk bakıcısıyla ona göre anlaştıklarını hatırlattı.

"Haklısın," dedi Pierre.

Konuşmakta olduğu adam –doktor– bu konuşmaya mecburen kulak misafiri olmuştu; beklenmedik şekilde, "Ben götürürüm sizi," dedi.

"Ben sizin buraya uçakla geldiğinizi sanıyordum," dedi Meriel, tam Pierre, "Affedersiniz, tanıştırmadım, karım. Meriel," derken.

Doktor ismini söyledi, ama Meriel pek duyamadı.

"Hollyburn Dağı'na uçakla inmek pek kolay değil," dedi. "Bu yüzden havaalanında bırakıp araba kiraladım."

Doktorun hafifçe de olsa ısrarlı kibarlığı, Meriel'a ukalalık etmiş olduğunu düşündürdü. Çoğu zaman ya fazlasıyla cüretkâr ya fazlasıyla çekingen davranıyordu.

"Gerçekten bırakabilir misiniz?" dedi Pierre. "Vaktiniz var mı?"

Doktor doğrudan Meriel'a baktı. Tatsız bir bakış değildi: ne cüretkâr veya sinsi ne de inceleyip değerlendiren bir bakış. Ama nazik ve saygılı da sayılmazdı.

"Elbette," dedi doktor.

Böylece karar verildi. Fazla oyalanmadan vedalaşacaklar, Pierre feribota doğru yola çıkacak, adı Asher olan doktor da Meriel'ı, Lynn Valley'ye götürecekti.

Meriel'ın planladığı Muriel teyzeyi ziyaret etmek, (büyük ihtimalle akşam yemeğinde de yanında olmak), ardından Lynn Valley'den otobüse binip kent merkezindeki ana durağa ("kent"e giden otobüsler görece sıktı), oradan da akşam saatinde kalkan otobüsle iskeleye gitmek ve feribotla eve dönmekti.

Huzurevinin adı Prenses Köşkü'ydü. İki yanına kanatlar eklenmiş tek katlı bir binaydı, pembemsi kahve-

rengi yalancı mermer kaplamaydı. Kalabalık bir sokaktaydı, arazisi geniş değildi, gürültüyü kesecek, küçük çimenliği koruyacak çit, parmaklık, tel örgü yoktu. Bir tarafında çan kulesi bozuntusuyla bir kilise –Gospel Hall, öbür tarafında benzin istasyonu vardı.

"Aslında 'köşk' kelimesinin pek bir anlamı kalmadı, değil mi?" dedi Meriel. "Bir üst katı olduğu anlamına bile gelmiyor. Bir yerin aslında hiç öyle bir iddiası bile olmadığı halde farklı bir yer olduğunu zannetmemiz istendiği anlamına geliyor."

Doktor bir cevap vermedi; belki Meriel'ın söyledikleri anlamsız gelmişti ona. Ya da doğru olsa bile söylenmeye değmez bulmuştu. Meriel, Dandarave'den huzurevine kadar yol boyu kendi sesini dinleyip çaresizliğe kapılmıştı. Gevezelik ettiği –aklına geleni söylediği– için değil; daha ziyade kendisine ilginç gelen ya da formüle edebilse ilginç olabilecek şeyler söylemeye çalışıyordu. Ne var ki bu fikirler, onun yaptığı gibi peş peşe sıralandığında kulağa deli saçması değilse de özenti gibi geliyor olmalıydı. Meriel sıradan bir sohbet değil, *gerçek* bir diyalog peşindeki kararlı kadınlara benzemişti herhalde. Söylediği hiçbir şeyin yararı olmadığını, konuşmasının doktora muhtemelen bir dayatma gibi geldiğini bilmesine rağmen kendine mani de olamıyordu.

Neden böyle olduğunu bilmiyordu. Gerginlik belki, sırf o sıralar tanımadığı biriyle nadiren konuştuğu için. Kocası olmayan bir erkekle baş başa araba yolculuğu yapmaya alışık olmadığı için.

Doktora, Pierre'in motosiklet kazasını intihar olarak görmesi hakkında ne düşündüğünü bile sormuştu patavatsızca.

"Birçok ölümcül kaza için aynı şey düşünülebilir," demişti doktor.

"Kapının önüne kadar gelmenize gerek yok," dedi

Meriel. "Burada inebilirim." O kadar utanmıştı, doktordan ve terbiyesizliğe yaklaşan kayıtsızlığından uzaklaşmak için o kadar sabırsızlanıyordu ki, araba hâlâ hareket halindeyken açacakmışçasına kapının kulpuna uzandı.

"Ben park edip beklemeyi düşünüyordum," dedi doktor, ona kulak asmayıp dönerek. "Sizi burada bırakıp gidecek değilim."

"İşim uzun sürebilir," dedi Meriel.

"Önemli değil. Beklerim. İçeri girip etrafı da dolaşabilirim. Sizin için sakıncası yoksa."

Meriel huzurevlerinin kasvetli, sinir bozucu olabileceğini söylemek üzereyken adamın doktor olduğunu, huzurevinde önceden bilmediği bir şeyle karşılaşmayacağını hatırladı. Ayrıca, "Sizin için sakıncası yoksa" deyişinde bir şeyler –hafif bir resmiyet ama aynı zamanda sesinde bir emin olamama– onu şaşırttı. Sanki zamanını ve varlığını sunuşu nezaketle değil, Meriel'ın kendisiyle ilgiliymiş gibiydi. Açık bir alçakgönüllülükle yapılan bir teklifti ama bir yakarı değildi. Meriel, onun daha fazla zamanını almak istemediğini söylese ikna etmek için ısrarlı davranmayacak, kibarca vedalaşıp gidecekti.

Meriel itiraz etmeyince arabadan indiler ve yan yana yürüyerek otoparkı geçip ön kapıya doğru ilerlediler.

Tek tük kabarık çalılar ve petunya saksılarıyla bahçeli bir avluya benzetilmeye çalışılmış küçük bir alanda oturan yaşlılar ve engelliler vardı. Muriel teyze yoktu aralarında; yine de Meriel, neşeyle onları selamlarken buldu kendini. Meriel'a bir şeyler olmuştu. Ansızın esrarengiz bir iktidar ve mutluluk hissiyle sarmalanmıştı; sanki attığı her adımla birlikte ışıl ışıl bir mesaj topuklarından kafasının tepesine kadar ulaşıyordu.

Doktora daha sonra, "Niye benimle birlikte içeri geldin?" diye sorduğunda doktor, "Çünkü seni gözümün önünden ayırmak istemiyordum," diye cevap vermişti.

Muriel teyze, kendi odasının önündeki loş koridorda tek başına tekerlekli sandalyede oturmaktaydı. Şişmiş ve parıltılı görünüyordu, çünkü sigara içebilsin diye vücuduna çepeçevre asbest bir önlük sarılmıştı. Meriel'ın hatırladığı kadarıyla aylar, mevsimler önce son vedalaşmalarında Muriel teyze aynı noktada, aynı tekerlekli sandalyede oturuyordu, ama o seferinde üzerinde asbest önlük yoktu önlük herhalde yeni kuralların getirdiği bir zorunluluktu ya da Muriel teyzenin durumunun iyice kötüye gittiğine işaret ediyordu. Büyük ihtimalle her gün orada, içi kum dolu sabit küllüğün yanında oturuyor, ciğer rengine boyanmış duvara –duvar aslında pembe ya da eflatundu ama koridor çok loş olduğundan ciğer rengi görünüyordu– ve üstünden yapma sarmaşıklar sarkan duvar rafına bakıyordu.

"Meriel sen misin? Tahmin ettim sen olduğunu," dedi. "Ayak seslerinden tanıdım. Nefesinden tanıdım. Bu kataraktlar mahvetti beni. Bulanık lekeler görüyorum sadece."

"Benim tabii, nasılsın?" Meriel onu şakağından öptü. "Niye dışarıda, güneşte oturmuyorsun?"

"Güneşi pek sevmiyorum," dedi yaşlı kadın. "Cildime dikkat etmem gerekiyor."

Belki espri yapıyordu ama dediği doğru da olabilirdi. Solgun yüzü ve elleri iri lekelerle kaplıydı – koridordaki cılız ışığı çekip gümüş gibi parlayan ölü beyazı lekeler. Meriel teyze gençliğinde incecik, pembe yanaklı, gerçek bir sarışındı, güzel kesimli düz saçları otuzlu yaşlarında ağarmıştı. Şimdi saçları kırpık kırpıktı, yastıklara sürtünmekten dağılmıştı, kulak memeleri saçlarının altından yassılmış birer göğüs gibi sarkıyordu. Eskiden minik pırlanta küpeler takardı – ne olmuştu onlara? Kulağında pırlanta küpe, gerçek altın zincirler, gerçek inciler, alışılmadık renklerde –amber, patlıcan moru– ipek gömlekler, güzelim, daracık iskarpinler.

Hastane dezenfektanının ve sayısı sınırlı sigaralar arasında gün boyu emdiği meyankökü şekerlerinin kokusu sinmişti üzerine.

"İskemleye ihtiyacımız var," dedi. Öne doğru eğildi, sigarayı tutan elini havada salladı, ıslık çalmaya çalıştı. "Bakar mısınız lütfen. İskemle."

Doktor, "Ben bulurum," dedi.

Yaşlı Muriel ile genci yalnız kaldılar.

"Kocanın adı ne?"

"Pierre."

"İki çocuğun vardı, değil mi? Jane ile David miydi?"

"Evet, öyle. Ama yanımdaki adam..."

"Yok, yok," dedi yaşlı Muriel. "O senin kocan değil."

Muriel teyze, Meriel'ın annesinin değil, büyükannesinin neslindendi. Annesinin resim hocasıydı. Öğrencisinin önce ilham kaynağı, sonra müttefiki, en sonunda da dostu olmuştu. Büyük boyutlu soyut resimler yapardı, bunlardan biri –Meriel'ın annesine hediyesi– Meriel'ın büyüdüğü evin arka koridorunda asılı durur, ressam ziyarete geleceği zaman yemek odasına taşınırdı. Tablonun renkleri kasvetliydi –koyu kırmızılar ve kahverengiler (Meriel'ın babası o resme *Alev Almış Gübre Yığını* adını takmıştı)– ama Muriel teyze hep neşeli ve cesur görünürdü. Gençliğinde, bu taşra kasabasına gelmeden önce Vancouver'da yaşamıştı. Adlarına şimdi gazetelerde rastlanan sanatçılarla dosttu. Vancouver'a dönmeyi isterdi hep, dönmüştü de; sanatçı dostu ve destekçisi, yaşlı, zengin bir karıkocanın yanında yaşamış, onların işlerini çekip çevirmişti. Onlarla yaşarken çok parası varmış gibi görünürdü, ama öldüklerinde dımdızlak kalmıştı. Emekli maaşıyla geçiniyor, yağlıboya alacak parası olmadığından suluboya resimler yapıyor, Meriel'ı öğle yemeğine götürebilmek için (Meriel'ın annesinin tahminine göre) kendi aç kalıyordu; Meriel o sıralar üniversitede

öğrenciydi. Bu çıktıkları yemeklerde Muriel teyze bir espriler ve yargılamalar şelalesi halinde konuşur, genellikle insanların hayran olduğu eserlerle fikirlerin palavra olduğunu ama arada –silik bir çağdaşın ya da başka yüzyıldan kalma, unutulmaya yüz tutmuş birinin işleri arasından– olağanüstü bir şeyler çıktığını söylerdi. En büyük övgüsü bu sıfattı: "olağanüstü". Sesi alçalırdı, sanki yeryüzünde hâlâ saygı duyulacak bir niteliği o anda, oracıkta, biraz da şaşırarak bulmuş gibi. özelkitapgrubu

Doktor iki iskemleyle dönüp kendini tanıştırdı; büyük bir doğallıkla, sanki daha önce tanıtma fırsatı bulamamış gibi.

"Eric Asher."

"Kendisi doktor," dedi Meriel. Tam cenazeyi, kazayı, Smithers'dan uçakla geldiklerini anlatacaktı ki konuşma fırsatı elinden alındı.

"Ama buraya görevli gelmedim, merak etmeyin," dedi doktor.

"Yok canım," dedi Muriel teyze. "Meriel'la birlikte olmak üzere geldiniz."

"Evet," dedi doktor.

Aynı anda Meriel'ın biraz uzağındaki iskemlesinden uzanarak Meriel'ın elini tuttu, bir-iki saniye sımsıkı tutup bıraktı. Sonra Muriel teyzeye, "Nereden anladınız? Nefesimden mi?" diye sordu.

"Anladım işte," dedi Muriel teyze biraz ters bir tonda. "Ben de eski kulağı kesiklerdenim."

Sesi –sesindeki titreme ya da kıkırtı– Meriel'ın bildiği sesi değildi. Sanki ansızın tuhaflaşan bu yaşlı kadının içinde bir ihanet kıpırtısı olmuştu. Geçmişe ihanet, belki Meriel'ın annesine, onun daha üstün bir insanla paylaştığı ve çok değer verdiği bir ilişkiye ihanet. Belki de bizzat Meriel'la yedikleri öğle yemeklerine, incelikli sohbetlerine ihanet. Bir yozlaşma çıkmak üzereydi ortaya, eli ku-

lağındaydı. Meriel rahatsız olmuş, belli belirsiz de heyecanlanmıştı.

"Eh, benim de arkadaşlarım vardı," dedi Muriel teyze; Meriel da, "Çok arkadaşın vardı senin," dedi. Sonra bir-iki isim saydı.

"Öldüler," dedi Muriel teyze.

Meriel, hayır, dedi; daha geçenlerde gazetede rastlamıştı birinin adına, bir retrospektif sergi ya da ödül haberi.

"Öyle mi? Ben onu öldü sanıyordum. Başkasıyla karıştırmış olabilirim; Delaney'leri tanır mıydınız?"

Meriel'la değil, doğrudan adamla konuşuyordu.

"Sanmıyorum," dedi doktor. "Hayır."

"Bowen Adası'nda hepimizin gittiği bir evleri vardı. Delaney'ler. Adlarını duymuş olabilirsiniz diye düşündüm. Neyse. Çeşitli olaylar dönerdi. Eski kulağı kesiklerdenim, derken bunu kastediyordum. Maceralar. Yani, macera gibi görünürdü ama her şey senaryoya uygundu, bilmem anlatabildim mi. Kısacası pek macera yanı da yoktu. Elbette hepimiz küp gibi içerdik. Ama illa ki halka halinde mumlar yakılır, müzik çalınırdı tabii – daha ziyade ayin gibi bir şeydi. Tam öyle de sayılmazdı. Biriyle tanışıp senaryoya falan boşverildiği de olurdu. İlk kez karşılaşılıp deli gibi öpüşülür, ormana koşulurdu. Karanlıkta. Pek uzağa gidilemezdi. Fark etmezdi. Balyoz yemiş gibi olunurdu."

Muriel teyze öksürmeye başlamıştı, öksürürken konuşmaya çalıştı, pes etti ve şiddetle, kuru kuru öksürdü. Doktor ayağa kalkıp öne doğru eğrilmiş yaşlı kadının sırtına iki kere ustalıkla vurdu. Öksürük bir iniltiyle son buldu.

"Daha iyiyim," dedi Muriel teyze. "Elbette bile bile yapılırdı ama bilmezden gelinirdi. Bir keresinde gözlerimi bağlamışlardı. Ormanda değil ama evdeydik. Sorun yoktu, ben kabul etmiştim. İşe yaramadı ama... demek

istediğim, kim olduğunu anlamıştım. Zaten orada tanımayacağım kimse de yoktu herhalde."

Tekrar öksürdü ama bu seferinde bir önceki kadar zorlanmadı. Sonra başını kaldırdı, birkaç dakika derin derin, sesli sesli nefes aldı; bir yandan da az sonra söyleyeceği bir şey, önemli bir şey daha varmış gibi sohbeti dondurmak üzere ellerini havada tutuyordu. Ama sonunda sadece güldü ve, "Oysa şimdi gözlerim sürekli bağlı sanki," dedi. "Katarakt. Şimdi benden yararlanılmasına yaramıyor gözlerimin bağlı olması, benim bildiğim herhangi bir âlemde yani."

"Ne kadar zamandır var?" dedi doktor, saygılı bir ilgiyle; sonra yoğun bir sohbete, bilgili bir tartışmaya girişince Meriel müthiş rahatladı: kataraktın gelişmesi, alınması, bu ameliyatın avantajları, dezavantajları ve Muriel teyzenin kendi deyimiyle oradaki insanlara baksın diye huzurevine kakalanan göz doktoruna güvensizliği. Müstehcen bir fantezi –Meriel böyle tanımlıyordu şimdi– yumuşacık bir geçişle tıbbi bir sohbete dönüştü; Muriel teyzenin sızlanmadan kötümserlik ifade ettiği, doktorunsa özenle teskin ettiği bir sohbet. Bu duvarlar arasında muhtemelen sürekli yapılan türden bir sohbet.

Az sonra Meriel ile doktorun arasında ziyaretin yeterli süreye ulaşıp ulaşmadığını sorgulayan bir bakışma geçti. Gizli, ölçüp biçen bir bakışma, neredeyse bir karı-koca bakışması, aslında evli olmayan iki kişi için gizliliği ve aşikâr mahremiyeti kışkırtıcı olan bir bakışma.

Yakında.

İnisiyatifi bizzat Muriel teyze aldı. "Kusura bakmayın, kabalık olacak ama söylemek zorundayım, yoruluyorum ben," dedi. Artık konuşmanın ilk bölümünü başlatan kişiden eser yoktu o anki tavrında. Meriel dalgın, rol yaparak, belli belirsiz bir utanç duygusuyla eğilip Muriel teyzeyi öperek vedalaştı. İçinde onu bir daha

göremeyecekmiş gibi bir his vardı, göremedi de.

Köşeyi döndüklerinde, insanların yataklarında uyuduğu ya da yattıkları yerden dışarıyı seyrettiği kapısı açık odaların sıralandığı koridorda doktor, Meriel'ın iki kürekkemiğinin arasına dokundu, sonra elini sırtından aşağı, beline kaydırdı. Meriel içeride iskemleye oturup arkasını yasladığı zaman hafif terli bedenine yapışmış olan elbisesini düzeltmek için dokunduğunu anladı. Koltuk altları da terliydi.

Ayrıca tuvalete gitmesi gerekiyordu. İçeri girdiklerinde gördüğünü hayal meyal hatırladığı ziyaretçi tuvaletini arıyordu gözleri.

İşte. Doğru hatırlıyormuş. Rahatladı ama aynı zamanda rahatsız da oldu, çünkü ansızın doktordan uzaklaşıp kendi kulağına bile mesafeli ve sinirli gelen bir sesle, "Pardon, bir dakika," demek zorunda kaldı. Doktor, "Tabii," diyerek seri adımlarla erkekler tuvaletine yöneldi ve o bir anlık hassasiyet yok oluverdi.

Meriel kızgın güneşe çıktığında doktor, arabanın etrafında sigara içerek volta atıyordu. Daha önce sigara içmemişti – Jonas'larda da, yolda da, Muriel teyzenin yanında da. Sigara içme eylemi onu tecrit ediyordu sanki, bir sabırsızlık işaretiydi, belki bir şeyi tamamlayıp bir sonrakine geçmek için duyulan bir sabırsızlık. Meriel pek emin olamadı, kendisi bir sonraki şey miydi, yoksa tamamlanacak olan şey mi.

"Nereye?" dedi doktor, araba hareket ettikten sonra. Sonra, fazla sert konuştuğunu fark etmiş gibi ekledi: "Nereye gitmek istersin?" Sanki bir çocukla ya da Muriel teyzeyle konuşuyordu – o öğleden sonra eğlendirmek durumunda olduğu biriyle. Meriel da sanki o baş belası çocuk olmaktan başka çaresi yokmuş gibi, "Bilmem," dedi. İçinden yükselen hüsran çığlığını, arzu haykırışını bastırıyordu. Daha önce çekingen ve aralıklı ama kaçı-

nılmaz görünen, şimdi ansızın uygunsuz ve tek taraflı olduğu bildirilen bir arzu. Doktorun direksiyonun üstünde duran elleri tamamen kendine aitti, ona hiç dokunmamışçasına sahiplenilmişti.

"Stanley Park'a ne dersin?" dedi doktor. "Stanley Park'ta bir yürüyüş yapmak ister misin?"

"Aa, Stanley Park," dedi Meriel. "Ne zamandır gitmedim oraya." Bu fikir sanki onu canlandırmış gibi, çok parlak bir fikirmiş gibi konuşmuştu. "Hava da harika," diye ekledi, konuştukça batıyordu.

"Öyle. Öyle gerçekten."

Karikatür gibi konuşuyorlardı, dayanılır gibi değildi.

"Bu kiralık arabalarda radyo olmuyor. Aslında bazılarında oluyor. Bazılarında olmuyor."

Lion's Gate köprüsünden geçerlerken Meriel, penceresini açtı. Sakıncası var mı, diye sordu.

"Hayır. Katiyen."

"Bana hep yaz duygusu verir. Pencere açık, dirsek cama dayalı, içeri dolan rüzgâr – klimaya alışmam mümkün değil bence."

"Bazı sıcaklıklarda alışabilirsin."

Meriel, parktaki orman onları içine alıp ulu ağaçlar bir ihtimal şuursuzluk ve utancı yutuncaya kadar kendini susmaya zorladı. Sonra aşırı hayran iççekişiyle her şeyi berbat etti.

"Manzara Seyir Noktası." Doktor tabelayı yüksek sesle okumuştu.

Etrafta epey insan vardı, oysa mayıs ayında hafta içi bir gündü, tatil başlamamıştı. Az sonra bu konuda bir yorum yapabilirlerdi. Restorana çıkan yol boyunca arabalar park etmişti, jetonlu dürbünlerin bulunduğu platformda da kuyruk vardı.

"İşte." Doktor boşalmakta olan bir park yeri görmüştü. Konuşma mecburiyeti bir süreliğine ertelendi, durdu-

lar, çıkan arabaya yol vermek üzere geri gittiler, sonra da dar sayılabilecek park yerine girdiler. Aynı anda arabadan inip kaldırımda yan yana geldiler. Doktor bir sağa bir sola döndü, ne tarafa yürüyeceklerine karar veremez gibiydi. Görebildikleri bütün toprak yollarda yürüyüşçüler vardı.

Meriel'ın bacakları titriyordu, bu duruma daha fazla katlanamayacaktı.

"Başka bir yere götür beni," dedi.

Doktor onun yüzüne baktı. "Olur," dedi.

Oracıkta, kaldırımda, herkesin gözü önünde. Deliler gibi bir öpüşme.

Götür beni, demişti. *Başka bir yere gidelim* değil, *Başka bir yere götür beni.* Meriel için önemli bu. Risk demek, iktidarın devredilmesi demek. Yüzde yüz risk ve mutlak devrediş. *Gidelim* aynı derecede riskli olurdu, ama iktidardan vazgeçmiş olmazdı; oysa Meriel'ın gözünde –o anı tekrar tekrar baştan yaşadığında– erotizme kayışın başlangıç noktası buydu. Ya doktor da vazgeçseydi iktidardan? *Nereye*, diye sorsaydı. O da olmazdı. O da ne dediyse aynen onu demek zorundaydı. *Olur*, demek zorundaydı.

Meriel'ı kaldığı daireye, Kitsilano'ya götürdü. Daire o günlerde Vancouver Adası'nın batı kıyılarına yakın bir yerlerde bir balıkçı teknesinde olan bir arkadaşının eviydi. Üç-dört katlı küçük, düzgün bir binaydı. Meriel daha sonra bir tek girişteki cam tuğlaları ve salondaki yegâne eşya gibi görünen, dönemin karmaşık ve ağır *hi-fi* müzik setini hatırlayacaktı.

Başka bir dekoru tercih ederdi, dolayısıyla hafızasında dekoru değiştirip şunu koymuştu: Vancouver'ın batı ucunda, bir zamanlar revaçta bir rezidans olan altı-yedi katlı, dar bir otel binası. Sararmış dantel perdeler, yüksek

tavanlar, belki pencerenin bir bölümünde demir parmaklık, yalancı bir balkon. Bir pislik ya da sefalet söz konusu değil aslında, sadece kişisel kederlerle günahları barındıran ve uzun geçmişe sahiip bir ortam. Meriel küçük lobiden başını eğerek, kolları gövdesine yapışık, bütün vücudu haz dolu bir utanca gömülmüş halde geçmek zorunda kalacaktı. Doktor resepsiyoncuyla amaçlarını reklam etmeyen ama gizlemeye de çalışmayan, özür dilemeyen bir tonda, alçak sesle konuşacaktı.

Sonra yaşlı bir adam olan asansörcüyle –ya da yaşlı bir kadın, belki bir topal, sinsi bir ahlaksızlık hizmetkârı– eski moda asansörün içinde yukarı çıkış.

Meriel, niçin bu dekoru uydurup eklemişti? O teşhir olma ânı uğruna, uydurma lobiden geçerken bedenine hâkim olan keskin utanç ve gurur uğruna, bir de doktorun sesi, Meriel'ın seçemediği kelimeleri resepsiyoncuya söylerkenki ölçülü, otoriter ses tonu uğruna.

Doktor, arabayı kaldığı evden birkaç sokak ötedeki eczanenin önüne park edip, "Hemen dönüyorum," dedikten sonra eczanede bu ses tonuyla konuşmuş olabilirdi. Evlilikte Meriel'a hüzünlü gelen, hevesini kıran önlemler bu farklı koşullarda onda inceden bir şehvet, hiç tatmadığı bir gevşeklik ve teslimiyet uyandırabiliyordu.

Meriel hava kararduktan sonra tekrar parktan, köprüden, West Vancouver'dan, Jonas'ların evinin yakınından geçerek arabayla gideceği yere bırakıldı. Horseshoe Körfezi'ne neredeyse son anda varıp feribota bindi. Mayısın son günleri yılın en uzun günlerindendir; iskelenin ışıklarına ve feribota binen arabaların farlarına rağmen batı yönünde gökyüzünde bir parıltı, arka planda da körfezin ağzına yerleşmiş, bir puding kadar muntazam şekilli adanın –Bowen Adası'nın değil de, adını bilmediği

adanın– karanlık kütlesini görebiliyordu.

İtişip kakışarak yukarı çıkan kalabalıkla birlikte merdiveni tırmandı, yolcu salonuna geldiklerinde gördüğü ilk boş yere oturdu. Her zamanki gibi pencere yanında bir koltuk arama zahmetine bile katlanmadı. Feribot, boğazın karşı yakasındaki iskeleye yanaşıncaya kadar bir buçuk saati vardı ve bu süre boyunca yapılacak iş çoktu.

Gemi hareket eder etmez yanındakiler konuşmaya başladı. Gemide tanışmış, havadan sudan konuşan kişiler değillerdi, birbirlerini iyi tanıyan akraba ya da dostlardı, yol boyu konuşacak bol bol konuları olacaktı. Dolayısıyla Meriel kalkıp üst güverteye çıktı, orada hep daha az yolcu olurdu; can yeleklerinin istiflendiği sandıklardan birinin üstüne oturdu. Ağrıması beklenen ve beklenmeyen yerleri ağrıyordu.

Ona göre yapması gereken şey her şeyi hatırlamaktı –"hatırlamak" derken zihninde bir kez daha yaşamayı kastediyordu– hatırladıktan sonra da temelli saklamak. O gün yaşananlara çekidüzen verilecek, ortalıkta tek kırıntısı bırakılmayacak, tamamı bir hazine gibi bir araya toplanıp kapatılacak, kenara konulacaktı.

İki tahmine tutunuyordu; birincisi rahatlatıcıydı, ikincisini de şu anda kabullenmek kolaydı ama muhtemelen daha sonra kendisi için daha zor olacaktı.

Pierre'le evliliği devam edecek, uzun ömürlü olacaktı.

Asher'ı bir daha hiç görmeyecekti.

Tahminlerinin her ikisi de doğru çıktı.

Evliliği gerçekten de uzun ömürlü oldu – otuz yıl daha, Pierre'in ölümüne kadar sürdü. Hastalığının kolay denebilecek ilk dönemlerinden birinde Meriel, ikisinin de yıllar önce okuyup tekrar okumaya niyetli oldukları birkaç kitabı yüksek sesle okudu ona. Bunlardan biri *Ba-*

balar ve Oğullar'dı. Meriel, Bazarov'un Anna Sergeyevna'ya delice âşık olduğunu itiraf ettiği, Anna'nın dehşete düştüğü sahneyi okuduktan sonra okumaya ara verip tartışmaya başladılar. (Münakaşa değildi, münakaşa edemeyecek kadar şefkatliydiler artık birbirlerine karşı.)

Meriel, sahnenin farklı biçimde gelişmesinden yanaydı. Anna'nın öyle tepki vermeyeceği kanısındaydı.

"Yazar giriyor araya," dedi. "Turgenyev'de genellikle bunu hissetmem; ama bu sahnede Turgenyev resmen gelip ikisini kollarından tutarak ayırıyor ve bunu kendi amaçlarına ulaşmak için yapıyor."

Pierre hafifçe gülümsedi. Bütün mimikleri kabataslaktı artık. "Sence Anna teslim mi olurdu?"

"Hayır. Teslim olmazdı. İnanmıyorum ben ona, bence o da Bazarov kadar hevesli. Birlikte olurlardı."

"Romantiklik bu ama. Sen mutlu sona varmak için olayları çarpıtıyorsun."

"Ben sonuyla ilgili bir şey söylemedim."

"Bak şimdi," dedi Pierre sabırla. Bu tür sohbetten hoşlanırdı ama zorlanıyordu, gücünü toplamak için arada biraz dinlenmesi gerekiyordu. "Anna razı olsa âşık olduğu için razı olurdu. Bittikten sonra iyice âşık olurdu. Kadınlar öyle değil midir? Yani âşık olduklarında demek istiyorum. Bazarov ne yapacaktı peki – ertesi sabah belki tek laf etmeden çekip gidecekti. Doğası gereği. Anna'ya âşık olmaktan *nefret ediyor*. Sonuçta öylesi daha mı iyi olacaktı?"

"Bir şey kazanmış olacaklardı. Yaşadıklarını."

"Bazarov unutacaktı, Anna da utançtan, terk edilmişlikten ölecekti. Akıllı bir kadın o. Bunu biliyor."

"Ama," dedi Meriel, köşeye sıkıştırıldığını hissettiğinden biraz duraksadı. "Ama Turgenyev öyle demiyor. Anna'nın afalladığını söylüyor. Soğuk, diyor onun için."

"Akıllı olduğu için soğuk. Bir kadın için akıllı demek soğuk demektir."

"Hayır."

"XIX. yüzyıldan bahsediyorum. XIX. yüzyılda öyleydi."

O gece feribotta, her şeyi yerli yerine koyacağını düşündüğü sürede Meriel hiç öyle bir şey yapmadı. Dalga dalga yoğun bir hatırlama süreci yaşamak zorunda kaldı. Bundan sonraki yıllar boyunca da hep aynı süreci –giderek uzayan aralıklarla– yaşadı. Daha önce atladığı ayrıntıları hatırlar, hâlâ sarsılırdı. Bir şeyi tekrar işitir ya da görürdü – birlikte çıkardıkları bir ses, aralarındaki kabul ve teşvik bakışmaları. Bir bakıma oldukça soğuk, bununla birlikte son derece saygılı, bir karıkocanın ya da birbirlerine bir şeyler borçlu insanların arasında geçebilecek herhangi bir bakışmadan daha mahrem bir bakışma.

Onun ela-çakır gözlerini, pürüzlü teninin yakından görünüşünü, burnunun kenarındaki, eski bir yara izini andıran halkayı, üzerine uzanmışken doğrulduğunda göğsünün genişliğini ve kayganlığını hatırlıyordu. Ama görünüşünü tarif et deseler edemezdi. Ta başından beri onun varlığını çok güçlü biçimde hissettiğinden normal bir gözlemin mümkün olmadığını düşünüyordu. Tanışmalarının ilk güvensiz, çekingen dakikalarını ansızın hatırladığında hâlâ sanki kendi bedeninin çıplak şaşkınlığını, arzunun patırtısını korumak istermiş gibi iki büklüm eğilirdi. *Canım, canım* diye gizli merhemi olan kelimeleri mırıldanırdı sertçe, düşünmeden.

Resmini gazetede görünce ilk anda çarpılmadı. Kupürü, Jonas'ın annesi göndermişti; hayatta olduğu sürece onlarla ilişkisini ısrarla sürdürmüş ve her fırsatta onlara Jonas'ı hatırlatmıştı. "Jonas'ın cenazesindeki doktoru ha-

tırlıyor musunuz?" diye yazmıştı küçük manşetin üzerine. "Sahra Doktoru Uçak Kazasında Hayatını Kaybetti". Eski bir resim olsa gerekti, gazetedeki baskısı da bulanıktı. Etli sayılabilecek, gülümseyen bir yüz – Meriel onun fotoğraf makinesine gülümseyeceğini hiç düşünmezdi. Kendi uçağında değil, acil bir vakaya giderken helikopterde ölmüştü. Meriel, kupürü Pierre'e gösterdi. "Cenazeye niye gelmişti, anlayabildin mi?" diye sormuştu Pierre'e.

"Belki arkadaştılar. Kuzeyin kayıp ruhları."

"Ne konuşmuştunuz onunla?"

"Bana bir keresinde Jonas'a pilotluk öğretmek için onu uçağa bindirdiğini anlatmıştı. 'O son oldu,' demişti."

Ardından Pierre sordu: "Seni arabasıyla bir yere bırakmamış mıydı? Neresiydi?"

"Lynn Valley. Muriel teyzeyi ziyarete gidiyordum."

"Ne konuştunuz peki?"

"Ben onunla konuşacak pek bir şey bulamamıştım."

Ölmüş olması Meriel'ın kurduğu hayalleri pek etkilememişti – buna hayal kurmak denebilirse. Tesadüfi karşılaşmalar, hatta dayanamayarak ayarlanan randevular türünden hayallerin zaten gerçek bir temeli olmadığından ölünce de değiştirilmemişlerdi. Meriel'ın denetimi dışında, hiç anlayamadığı bir biçimde kendi kendilerini tüketmişlerdi.

O gece evine dönerken yağmur yağmaya başlamıştı; pek kuvvetli bir yağmur değildi. Meriel güvertede kalmıştı. Ayağa kalkıp dolaşmış, sonra elbisesi ıslanmasın diye tekrar can yeleği sandığının üstüne oturamamıştı. Geminin suda bıraktığı izi, köpükleri seyrederken bir tür öyküde –artık kimsenin yazmadığı türden bir öyküde– o anda suya atlaması gerekeceği geçti aklından. Tam o haldeyken mutlulukla tıka basa dolmuş, kuşkusuz bir daha olamayacağı kadar tatminli, bedeninin her hücresi tatlı bir özsaygıyla şişmiş halde. Yasak bir açıdan bakılırsa son

derece rasyonel bulunabilecek romantik bir eylem.

Çelinmiş miydi aklı? Daha ziyade, aklının çelindiği hayaline kendini kaptırmış olsa gerekti. Muhtemelen teslim olmanın yakınından geçmemişti; oysa gündem teslim olmaktı.

Bir başka ayrıntıyı ancak Pierre öldükten sonra hatırladı.

Asher, onu arabayla Horseshoe Körfezi'ne, feribota bırakmıştı. Arabadan inip Meriel'ın tarafına gelmişti. Meriel, onunla vedalaşmak üzere durmuş bekliyordu. Meriel öpmek üzere yaklaşacak olmuş –son birkaç saatin ardından normali bu olsa gerekti– Asher da, "Hayır," demişti.

"Hayır. Âdetim değildir."

Doğru değildi elbette, âdeti olmadığı. Herkesin görebileceği ortalık bir yerde öpüşmediği. Daha o gün öğleden sonra Manzara Seyir Noktası'nda öpüşmüştü.

Hayır.

Bu kadarı basitti. Bir uyarı. Bir geri çevirme. Kendini olduğu kadar Meriel'ı da korumak üzere. Daha önce umursamamış olduğu halde.

Âdetim değildir, bambaşka bir şeydi. Farklı türden bir uyarıydı. Amacı Meriel'ın ciddi bir hata yapmasını önlemek, belirli türdeki bir hatanın sahte umutlarıyla utancından onu korumak olsa bile, Meriel'ı mutlu etmesi mümkün olmayan bir bilgiydi.

Peki o zaman nasıl vedalaşmışlardı? El mi sıkışmışlardı? Hatırlayamıyordu Meriel.

Ama Asher'ın sesi, hafifliğine rağmen ciddi ses tonu kulaklarındaydı, kararlı, olsa olsa hoş denebilecek çehresi gözünün önündeydi, onun kendi alanından yavaşça çıkışını hâlâ hissedebiliyordu. Hatırasının doğru oldu-

ğundan kuşku duymuyordu. Bunca zaman nasıl olup da böyle başarıyla bastırdığını anlamıyordu.

Bastıramamış olsa, farklı bir hayat yaşamış olabileceğini düşündü.

Nasıl bir hayat?

Pierre'le devam etmeyebilirdi. Dengesini koruyamamış olabilirdi. Feribotta söylenenlerle aynı gün daha önce söylenen ve yapılanları bağdaştırmaya çalışmak, onu daha tetikte ve meraklı hale getirirdi. Gurur ya da inat –bir erkeğe bu lafları geri aldırma isteği, ders çıkarmaya yanaşmamak– rol oynayabilirdi, ama bununla da kalmazdı. Farklı bir hayat sürmüş olabilirdi – o hayatı tercih edeceği anlamına gelmiyordu bu. Herhalde yaşı (hesaba katmayı hep unuttuğu bir şey) ve Pierre'in ölümünden beri soluduğu havanın daha hafif ve serin olması nedeniyle o farklı hayatı kendi iniş çıkışları olan bir araştırma gibi düşünebiliyordu.

Belki de pek fazla bir şey keşfedilemiyordu zaten. Belki her defasında aynı keşif yapılıyordu – bu da insanın kendi hakkındaki aşikâr ama rahatsız edici bir gerçek olabilirdi. Meriel'ın kendi örneğinde ise gerçek, başından beni ona kılavuzluk eden şeyin ihtiyat –en azından bir tür ekonomik duygusal denetim– olduğuydu.

Asher'ın kendini koruyan küçük eylemi, iyi niyetli ve ölümcül ihtiyatı, modası geçmiş bir racon gibi biraz bayatlamış taviz vermez tutumu. Artık onu sıradan bir hayretle, bir kocaymış gibi görebiliyordu.

Acaba Asher bundan sonra hep böyle mi kalacak, yoksa zihninde onu bekleyen bir rol daha var mı, hâlâ bir işe yarayacak mı, diye merak etti.

QUEENIE

"Bu ismi artık kullanmasan," dedi Queenie, beni Union istasyonunda karşıladığında.

"Hangi ismi? Queenie mi?" dedim.

"Stan'in hoşuna gitmiyor," dedi. "At ismi gibi geliyormuş ona."

Onun "Stan" dediğini duymak, artık Queenie değil Lena olduğunu bildirmesinden daha çok şaşırtmıştı beni. Ama bir buçuk yıllık evlilikten sonra kocasına hâlâ Mr. Vorguilla demesini de bekleyemezdim. Bu süre boyunca görmemiştim onu, az önce istasyonda bekleyen insanların arasında gördüğümde de neredeyse tanıyamamıştım.

Saçı siyaha boyanmış, arı kovanı modelini izleyen o günlerde hangi tarz moda olduysa ona uygun şekilde kısa kesilip kabartılmıştı. Saçlarının o güzelim mısır pekmezi rengi –tepesi altın rengi, altları daha koyu– ve ipeksi uzunluğu yoktu artık. Bedenine yapışan, dizlerinin birkaç santim üstünde, sarı desenli bir elbise giymişti. Gözlerinin etrafına çekilmiş kalın Kleopatra kalemi ve morumsu farı gözlerini büyüteceğine küçültüyordu; sanki kasten saklanıyorlarmış gibi. Kulaklarını deldirmişti, iri altın halka küpeler takmıştı.

Onun da bana biraz şaşırarak baktığını fark ettim. Pervasız ve rahat davranmaya karar verdim. "Üstündeki elbise

mi, poponun etrafına fırfır mı taktın?" dedim. O güldü, ben, "Tren feci sıcaktı. Domuz gibi terledim," dedim.

Sesimin kulağa nasıl geldiğini kendim de duyuyordum, üvey annem Bet'inki kadar genizden ve taşkın.

Domuz gibi terliyorum.

Queenie'nin evine tramvayla giderken aptalca bir laf etmekten kendimi alamadım. "Hâlâ kent merkezinde miyiz?" dedim. Yüksek binaları hemen geride bırakmıştık ama bu bölgeye yerleşim bölgesi denebileceğini de sanmıyordum. Aynı türden dükkân ve binaların önünden geçiyorduk tekrar tekrar – bir kuru temizleyici, bir çiçekçi, bir bakkal, bir restoran. Kaldırımların üzerinde meyve sebze sandıkları, birinci kat pencerelerinde diş doktoru, terzi, tesisatçı tabelaları. Olsa olsa iki katlı binalar, ağaçlar yok denecek kadar az.

"Esas kent merkezi değil," dedi Queenie. "Sana Simpsons'ı gösterdim, hatırlıyor musun? Tramvaya bindiğimiz yerde. İşte esas merkez orası."

"Yaklaştık mı yani?" diye sordum.

"Daha yolumuz var az biraz," dedi.

Sonra, "Biraz," dedi. "Stan 'az biraz' dememden de hoşlanmıyor."

Bir şeylerin tekrarı ya da sıcak beni huzursuz ediyordu, hafiften midem bulanıyordu. Bavulum kucağımızda duruyordu, parmaklarımın birkaç santim ötesinde bir adamın şişman ensesi ve kel kafası vardı. Tek tük birkaç siyah, terli uzun saç teli çıkıyordu kafasından. Nedense Mr. Vorguilla'nın dişleri geldi aklıma; Queenie yan evdeki Vorguilla'ların yanında çalışırken ecza dolabını açıp göstermişti. Bu dediğim, Mr. Vorguilla'nın "Stan" olarak düşünülebilmesinden çok önceydi.

Jileti, tıraş fırçası ve tahta bir kâse içinde üstüne kıllar yapışmış iğrenç tıraş sabunuyla yan yana duran, birbirine bitişik iki diş.

"Köprüsu bu," demişti Queenie.

Köprü mü?

"Diş köprüsü."

"Böğğ!" demiştim ben.

"Bunlar yedekleri," demişti Queenie. "Ötekiler ağzında."

"İğrenç. Sarı değil mi bunlar?"

Queenie, eliyle ağzımı kapatmıştı. Mrs. Vorguilla'nın duymasını istemiyordu. Mrs. Vorguilla aşağıda, yemek odasındaki kanepede yatıyordu. Gözleri çoğu zaman kapalıydı ama uyanık olabilirdi.

Tramvaydan nihayet indikten sonra dik bir yokuşu tırmanmamız gerekti; bavulun ağırlığını paylaşmaya çalışıyorduk beceriksizce. Evler ilk bakışta aynı gibi görünseler de tıpatıp aynı değillerdi. Çatıların bazıları duvarların üstüne kasket gibi iniyordu; bazı binalarda üst kat tamamen çatı gibiydi ve kiremit kaplıydı. Kiremitler koyu yeşil, bordo ya da kahverengiydi. Verandalar kaldırımdan bir-iki metre içeride, evler birbirine çok yakındı; iki kişi yan pencerelerden uzanıp el sıkışabilirmiş gibi görünüyordu. Kaldırımda oyun oynayan çocuklar vardı; ama Queenie, çocuklar döşeme taşlarının arasında yem arayan kuşlarmışçasına onlarla ilgilenmiyordu. Belden yukarısı çıplak çok şişman bir adam, evinin önündeki basamaklara oturmuş bize öyle sabit ve kederli bakıyordu ki, bir şey söyleyeceğine kanaat getirdim. Queenie, adamın önünden dümdüz yürüdü geçti.

Yokuşun ortasında dönüp çöp bidonlarının arasındaki çakıl döşeli yola saptı. Bir üst kat penceresinden bir kadın anlayamadığım bir şey söyledi. Queenie, "Kardeşim, misafir geldi," diye cevap verdi.

"Ev sahibemiz," dedi bana. "Ön tarafta ve üst katta

onlar oturuyor. Yunanlı. İngilizceyi hiç bilmiyor."

Meğer Queenie ile Mr. Vorguilla, Yunanlılarla tek bir banyoyu paylaşıyormuş. Giderken tuvalet kâğıdını yanında götürüyordun, unutursan kâğıtsız kalıyordun. Benim derhal girmem gerekiyordu oraya, çünkü ağır kanamam vardı, pedimi değiştirmem şarttı. Yıllar boyunca sıcak günlerde kimi kent sokaklarının görüntüsü, bazı kahverengi tonlarındaki tuğlalar, koyu renge boyanmış kiremitler ve tramvay gürültüsü hep karnın alt tarafındaki krampları, dalga dalga basan sıcağı, vücut salgılarını ve terli bir sıkıntıyı hatırlattı bana.

Queenie ile Mr. Vorguilla'nın kullandığı bir yatak odası, küçük bir oturma odasına dönüştürülmüş ikinci bir yatak odası, dar bir mutfak, bir de veranda vardı. Ben verandadaki sedirde yatacaktım. Pencerenin hemen önünde ev sahibiyle bir başka adam, bir motosikleti tamir ediyorlardı. Yağ, metal ve makine parçalarının kokusu, güneşte olgun domates kokusuyla birleşiyordu. Üst kat pencerelerinin birinden bir radyonun sesi geliyordu bangır bangır.

"Stan'in dayanamadığı bir şey varsa o da bu radyo," dedi Queenie. Çiçekli perdeleri kapadı ama hem gürültü hem de güneş içeri sızıyordu hâlâ. "Keşke astara param yetseydi," dedi.

Kanlı pedim, tuvalet kâğıdına sarılmış elimde duruyordu. Queenie bir kese kâğıdı verip dışarıdaki çöp bidonunu işaret etti. "Tek tek hepsini," dedi, "hemen dışarı atacaksın. Unutmazsın, değil mi? Kutusunu da onun görebileceği yerde bırakma, hatırlatılmasından nefret eder."

Ben hâlâ kayıtsızlık taslıyor, kendimi rahat hissediyormuş gibi yapmaya çalışıyordum. "Seninki gibi hafif, güzel bir elbise almam lazım," dedim.

"Ben dikerim sana," dedi Queenie, kafasını buzdolabının içine sokup. "Ben kola içeceğim, ister misin? Parça

kumaş satan bir yer var, oraya gidiyorum. Bu elbisenin tamamı üç dolara falan çıktı. Sen kaç beden oldun ki?"

Omuz silktim. Kilo vermeye çalıştığımı söyledim.

"Neyse. Bir şey buluruz belki."

"Aşağı yukarı senin yaşında bir kızı olan bir hanımla evleneceğim," demişti babam. "Bu kızın babası ortalıkta yok. Bana bir söz vermeni istiyorum, bu konuda onu asla kızdırmayacaksın, kötü bir laf söylemeyeceksin. Zaman zaman bütün kardeşler gibi siz de kavga edebilirsiniz, aranızda anlaşmazlık olabilir ama asla bu konuda laf etmeyeceksin. Başka çocuklar söylerse de asla onlarla birlik olmayacaksın."

Sırf itiraz etmiş olmak için benim de annem olmadığını, kimsenin bana bu yüzden kötü bir laf etmediğini söyledim.

"O başka," dedi babam.

Her konuda yanılıyordu. Aynı yaşta falan değildik; babam Bet'le evlendiğinde Queenie dokuz yaşındaydı, ben altı. Gerçi daha sonra, ben bir sınıf atlayıp Queenie de sınıfta kaldığında okulda yaş farkımız azalmış oldu. Ayrıca Queenie'ye kimsenin kötü bir laf etmeye kalktığını da görmedim. Herkesin arkadaş olmak istediği bir kızdı. Dikkatsiz bir oyuncu olduğu halde beyzbol takımına, imlada zayıf olduğu halde imla takımına ilk seçilen oydu. Ayrıca ikimiz kavga da etmedik. Bir kere bile. O bana çok şefkatli davranırdı, ben de ona hayrandım. Sırf altın rengi açıklı koyulu saçları ve mahmur bakışlı kara gözleri, görünüşü ve gülüşü ona tapmama yeterdi. Gülüşü esmerşeker gibi tatlı ve kabaydı. İşin en garip yanı onca üstünlüğüne rağmen şefkatli, iyi yürekli olabilmesiydi.

Kış mevsiminin başlarındaydık; Queenie'nin ortadan kaybolduğu gün, sabah uyanır uyanmaz onun gittiğini hissettim.

Hava henüz aydınlanmamıştı, altıyla yedi arasıydı. Ev soğuktu. Queenie'yle ortak kullandığımız kocaman yünlü kahverengi sabahlığı üstüme geçirdim. O sabahlığa "Buffalo Bill" adını takmıştık, sabah yataktan hangimiz ilk kalkarsa sabahlığı kapardı. Nereden geldiği belli değildi.

"Bet'in babanla evlenmeden önceki bir arkadaşından kalmış olabilir," demişti Queenie. "Ama sakın söyleme, öldürür beni."

Yatağı boştu, banyoda da değildi. Hiç ışık yakmadan alt kata indim, Bet'i uyandırmak istemiyordum. Sokak kapısının küçük penceresinden dışarı baktım. Yol, kaldırım ve ön bahçedeki ezilmiş otlar hep buz tutmuş parlıyordu. Kar gecikmişti. Holdeki termostatı yükselttim, kazan karanlıkta debelendi, insana güven veren homurtusu duyuldu. Mazotlu kazanı yeni almıştık, babam hâlâ her sabah beşte uyandığını, bodruma inip ateşi yakma vakti geldi zannettiğini söylüyordu.

Babam mutfağa bitişik, eskiden kiler olan yerde yatıyordu. Demir bir karyolası, uyuyamadığı zaman okumak üzere biriktirdiği eski *National Geographic* dergilerini üstüne istiflediği arkalığı kırık bir de iskemlesi vardı. Tavandaki lambayı karyolaya bağlı bir kordonla yakıp söndürüyordu. Bu durum bana doğal ve evin reisi olan babaya uygun görünüyordu. Onun bir nöbetçi gibi uyuması gerekirdi, üstünde kaba bir battaniye ve ehlileştirilmemiş bir motor ve tütün kokusu. Geç saatlere kadar uyumayıp dergi okuması ve uykusunda hep tetikte olması normaldi.

Buna rağmen Queenie'nin gittiğini duymamıştı. Evin içinde bir yerlerde olması gerektiğini söyledi. "Banyoya baktın mı?"

"Yok banyoda," dedim.

"Belki annesinin yanındadır. Üç buçuk vakasıdır belki."

Babam Bet'in kâbustan uyandığı –ya da tam uyanamadığı– durumlara üç buçuk vakası derdi. Bet paldır küldür odasından çıkar, onu neyin korkuttuğunu tam anlatamaz, Queenie'nin onu kucaklayıp yatağına götürmesi gerekirdi. Queenie, annesinin arkasına uzanıp kıvrılır, süt yalayan bir köpek yavrusu gibi huzur veren sesler çıkarır, Bet sabah olduğunda hiçbir şeyi hatırlamazdı.

Mutfağın ışığını açmıştım.

"Onu uyandırmak istemedim," dedim. "Bet'i yani."

Bezle siline siline altı pas bağlamış teneke ekmek kutusuna, ocağın üstünde duran, yıkanmış ama yerine kaldırılmamış tencerelere, Fairholme mandırasının hediyesi olan vecizeye baktım: *Tanrı Evimizin Kalbidir*. Hepsi aptal aptal günün başlamasını bekliyor, bir felaketin günü oyup içini boşalttığını bilmiyorlardı.

Yan verandanın kapısı kilitli değildi.

"Biri girmiş içeri," dedim. "Biri girip Queenie'yi kaçırmış."

Babam uzun iç çamaşırının üstüne pantolonunu geçirip geldi. Bet şönil sabahlığıyla, terlik şapırtılarıyla, ışıkları yaka yaka aşağı iniyordu.

"Queenie senin yanında değil mi?" dedi babam. Sonra bana döndü: "Kapı kilitliydi, içeriden açılmış olmalı."

Bet, "Ne oldu Queenie'ye?" dedi.

"Biraz yürümek istemiştir belki," dedi babam.

Bet kulak asmadı. Yüzünde kurumuş pembe bir maske vardı. Bet, kozmetik ürünler satış mümessiliydi ve bizzat denemediği hiçbir ürünü satmazdı.

"Sen Vorguilla'lara git bak," dedi bana. "Belki orada yapılacak bir işi vardır, onu hatırlamıştır."

Mrs. Vorguilla'nın cenazesinin üstünden bir hafta filan geçmişti, ama Queenie orada çalışmaya devam ediyordu; Mr. Vorguilla bir apartman dairesine taşınacaktı, ona yardımcı oluyor, tabak çanakları, çamaşırları kutulara yerleştiriyordu. Okuldaki Noel konserlerinin hazırlıkları yüzünden Mr. Vorguilla'nın tek başına toplanması mümkün değildi. Bet ise Queenie bir an önce oradan ayrılsın, dükkânların Noel için fazladan personel aldığı dönemi kaçırmasın istiyordu.

Yukarı çıkıp ayakkabılarımı giymek yerine babamın kapının yanında duran lastik çizmelerini giydim. Tökezleyerek bahçeyi geçip Vorguilla'larm verandasına gittim ve zili çaldım. Şarkılı zillerdendi, evin müzikalliğini ilan eder gibi. Buffalo Bill'e sımsıkı sarınıp dua ettim. Ah, Queenie, Queenie, yak şu ışıkları. Queenie içeride çalışıyor olsa ışıkların zaten yanacağını düşünemedim.

Kapıyı açan olmadı. Güm güm yumrukladım. Mr. Vorguilla nihayet uyandığında tepesi atmış olacaktı. Kulağımı kapıya yapıştırıp içeride ses var mı diye duymaya çalıştım.

"Mr. Vorguilla. Mr. Vorguilla. Uyandırdığım için özür dilerim Mr. Vorguilla. Kimse yok mu?"

Vorguilla'ların karşısındaki evin bir penceresi yukarı doğru sürülerek açıldı. Yaşlı, bekâr Mr. Hovey'le kız kardeşinin oturduğu ev.

"Görmüyor musun?" diye aşağı seslendi Mr. Hovey. "Araba yoluna bak."

Mr. Vorguilla'nın arabası yoktu.

Mr. Hovey pencereyi çarparak indirdi.

Bizim mutfak kapısını açtığımda babamla Bet masanın başına oturmuşlardı, önlerinde birer fincan çay vardı. Bir an her şey yolunda sandım. Telefon gelmişti belki, bir haber alıp rahatlamışlardı.

"Mr. Vorguilla evde yok," dedim. "Arabası da yok."

"Ya, biliyoruz," dedi Bet. "Onu biliyoruz bilmesine."

Babam, "Şuna baksana," diyerek masanın karşı tarafından bir kâğıt parçasını iterek önüme uzattı.

Ben Mr. Vorguilla'yla evleniyorum, diye yazılıydı. *Sevgiler, Queenie.*

"Şeker kâsesinin altındaydı," dedi babam.

Bet, elindeki kaşığı gürültüyle bıraktı.

"O adama dava açacağım," diye bağırdı. "Queenie de doğru ıslahevine. Polise haber verelim."

Babam, "Queenie on sekiz yaşında, canı evlenmek istiyorsa evlenebilir," dedi. "Polis ne yapacak, yolları mı kesecek?"

"Yolda oldukları ne malum? Motelin tekine kapağı atmışlardır. Ah benim salak kızım, ah o patlak gözlü turşu götlü Vorguilla."

"Bu laflar kızı geri getirmez."

"Gelmesin zaten, istemiyorum. Diz çöküp yalvarsa faydası yok. Yatağını yapmış o, yatsın bakalım patlak gözlü sübyancıyla. İsterse kulağını düzdürsün, umurumda değil."

"Bu kadarı yeter," dedi babam.

Queenie, kolamın yanında iki ağrı kesici getirdi.

"İnsan evlenince krampları da hafifliyor, inanılır gibi değil. Ee, baban mı anlattı bizi?"

Sonbaharda öğretmen okuluna başlamadan önce yazın çalışmak istediğimi babama söylediğimde Toronto'ya gidip Queenie'yi arayabileceğimi söylemişti. Queenie, babamın çalıştığı nakliye şirketine mektup yazmış, kışı geçirmelerine yardımcı olmak için biraz para istemiş.

"Stan, geçen yıl zatürree olmasaydı ona yazmak zorunda kalmazdım," dedi Queenie.

"Nerede olduğunu ilk o zaman öğrendim," dedim

ben. Bilmem neden, gözlerim doldu. Belki öğrendiğimde kendimi çok mutlu, öğrenmeden önce ise çok yalnız hissettiğim için, belki de onun şu anda, "Canım, *seninle* haberleşecektim elbette," demesini istediğim ve o bir şey demediği için.

"Bet'in haberi yok," dedim. "Tek başımayım sanıyor."

"Umarım öyledir," dedi Queenie sakin bir tavırla. "Yani umarım bilmiyordur."

Ona anlatacaklarım çoktu, evle ilgili. Nakliye şirketinin büyüdüğünü, üç kamyonları varken şimdi on iki kamyonları olduğunu, Bet'in misk sıçanı kürkü palto aldığını, işini genişlettiğini, artık evimizin Cilt Bakım Kliniği olduğunu anlattım. Bet eskiden babamın yattığı odayı bu iş için düzenlemiş, babamın sediriyle *National Geographic*'leri ofisine taşıtmıştı – babamın ofisi, şirket binasının avlusunda bir Hava Kuvvetleri barakasıydı. Mutfak masasının başında mezuniyet sınavlarına çalışırken, Bet'in yüzünde yaralar açılmış bir kadına, "Bu kadar hassas bir cilde asla sabun değdirmeyeceksin," diyerek kadını losyonlara, kremlere boğuşunu dinlemiştim. Bazen aynı hararetle ama o kadar umutlu olmayan bir tonda, "İblis, İblis, yan evde oturuyormuş resmen, aklımdan bile geçmedi, nasıl geçsin? Ben insanlar hakkında hep iyi düşünürüm. Sonra da suratıma tekmeyi yerim," dediğini de duymuştum.

"Doğru," derdi müşteri. "Ben de öyleyim."

Ya da, "Sen dert nedir bildiğini sanıyorsun ama bu da dert mi?"

Sonra Bet, kadını kapıya kadar geçirir, dönerken homur homur, "Karanlıkta suratına dokunsan zımpara kâğıdı sanırsın," derdi.

Queenie, anlattıklarımla ilgilenirmiş gibi görünmüyordu. Zaten fazla vaktimiz de olmadı. Daha biz kolalarımızı bitirmeden çakılların üzerinde hızlı hızlı, sert ayak sesleri duyuldu ve Mr. Vorguilla mutfağa girdi.

"Bak kim geldi," diye haykırdı Queenie. Ona dokunacakmış gibi yerinde doğrulurken Mr. Vorguilla lavaboya yöneldi.

Queenie'nin sesinde öyle neşeli bir şaşkınlık vardı ki, acaba Mr. Vorguilla'nın mektubumdan, oraya gideceğimden haberi var mıydı, diye düşündüm.

"Chrissy geldi," dedi Queenie.

"Görüyorum," dedi Mr. Vorguilla. "Sıcak havayı seviyorsun galiba Chrissy, yaz günü Toronto'ya geldiğine göre."

"İş arayacak," dedi Queenie.

"Hangi vasıfla?"diye sordu Mr. Vorguilla."Toronto'da iş bulmana yarayacak bir vasfın var mı?"

"Lise diploması var," dedi Queenie.

"Ya, yeterli olur umarım," dedi Mr. Vorguilla. Bir bardağa su doldurup sırtı bize dönük, bir dikişte içti. Tıpkı öteki evde, yan evde yaptığı gibi; Mrs. Vorguilla, Queenie ve ben, mutfak masasının başında otururken Mr. Vorguilla bir yerlerde provadan döner ya da salondaki piyano dersine ara vermiş olurdu. Onun ayak sesleri duyulunca Mrs. Vorguilla bir tebessümle bizi uyarırdı. Hepimiz başımızı Scrabble'a eğer, bizi görüp görmemeyi onun seçimine bırakırdık. Bazen görmezdi. Açılan dolap, açılan musluk, tezgâha bırakılan bardak, her biri küçük birer patlama gibiydi. "Ben buradayken sıkıysa nefes alın," der gibiydi.

Okulda müzik öğretmenimiz olarak da evdekinden farksızdı. Kaybedilecek bir saniyesi olmayan bir adamın yürüyüşüyle sınıfa girer, elindeki değneği tek bir kez kürsüye vurur ve derse başlardı. Kulaklarını diker, patlak mavi gözlerini dört açar, gergin, kavgacı bir yüz ifadesiyle sıraların arasında kasıla kasıla, bir aşağı bir yukarı dolaşırdı. Numara mı yapıyor ya da detone mi, diye birden birimizin sırasında dururdu. Sonra başını yavaş yavaş eğer,

patlak gözlerini gözlerine diker, elini sallayıp öteki sesleri keserdi, rezil olalım diye. Çeşitli korolarda da aynı diktatörlüğü sürdürdüğü söylenirdi. Buna rağmen koro üyeleri, özellikle hanımlar ona bayılırdı. Noel'de bir şeyler örerlerdi ona. Bir okuldan ötekine, bir korodan diğerine gidip gelirken üşümesin diye çoraplar, atkılar, eldivenler...

Mrs. Vorguilla'nın hastalığı, evi idare edemeyeceği kadar ilerleyip evin idaresini Queenie ele aldığında bir çekmeceden el örgüsü bir nesne çıkarıp burnumun ucunda sallamıştı. Hediyeyi gönderen, ismini yazmamıştı.

Ben ne olduğunu anlayamamıştım.

"Kuş beresi," dedi Queenie. "Mrs. Vorguilla kendisine gösterme, sinirlenir dedi. Kuş beresi ne bilmiyor musun?"

"Böğğ!" dedim.

"Şaka olsun diye canım."

Hem Queenie hem de Mr. Vorguilla geceleri çalışıyorlardı. Mr. Vorguilla, bir restoranda piyano çalıyordu. Smokin giyiyordu. Queenie, sinema gişesinde çalışıyordu. Sinema birkaç sokak ötedeydi, ben de onunla birlikte yürüdüm oraya kadar. Onu bilet gişesinde görünce makyajının, boyalı kabarık saçlarının ve halka küpelerinin aslında o kadar acayip olmadığını anladım. Queenie yoldan geçen, erkek arkadaşlarıyla sinemaya giren bazı kızlar gibi görünüyordu. Gişede otururken dört bir yanını çevreleyen afişlerdeki bazı kızlara daha da çok benziyordu. Sinema salonunda, ekranda yaşanan, ateşli aşk maceraları ve tehlikelerle dolu teatral hayatla iç içe görünüyordu.

Babamın deyimiyle kimseye kendini ezdirmeye niyeti yokmuş gibi görünüyordu.

"Sen biraz etrafta dolaş istersen," demişti bana. Ama göze batıyormuşum gibi geliyordu bana. Bir kafeye otu-

rup kahve içmeyi, yapacak hiçbir işim, gidecek hiçbir yerim olmadığını dünya âleme ilan etmeyi asla düşünemezdim. Ya da bir dükkâna girip alma ihtimalim olmayan kıyafetler denemeyi. Tekrar tepeyi tırmandım, pencereden seslenen Yunanlı kadına el salladım. Queenie'nin anahtarıyla kapıyı açıp eve girdim.

Verandadaki sedire oturdum. Getirdiğim giysileri asabileceğim bir yer yoktu, zaten bavulumu açmak pek iyi fikir olmayabilir, diye düşündüm. Mr. Vorguilla, benim kalacağıma dair bir işaret görmek istemeyebilirdi.

Mr. Vorguilla'nın görünümü de değişmiş gibi geliyordu bana, Queenie gibi. Ama Mr. Vorguilla'nınki onunkiyle aynı yönde değişmemiş, bana sert ve yabancı bir cazibe, bir seçkinlik gibi gelen tarza yönelmemişti. Eskiden kızılımsı kır olan saçları şimdi epeyce kırdı; yüz ifadesi –eskiden bir saygısızlık ya da yetersiz performans ihtimali karşısında, hatta evindeki bir eşyanın olması gereken yerde bulunmaması durumunda öfkeyle parlamaya hep hazırken– şimdi daha kalıcı bir hınç ifadesine dönüşmüştü, sanki gözlerinin önünde sürekli hakaretler ediliyor ya da yanlış davranışlar sürekli cezasız kalıyordu.

Ayağa kalkıp evin içinde dolaştım. İnsanların yaşadığı yerlere kendileri de oradayken iyice bakılmaz.

Aşırı karanlık olmakla birlikte en güzel yer mutfaktı. Queenie, lavabonun üstündeki pencereye sarmaşık sardırmıştı; tıpkı Mrs. Vorguilla gibi o da kulpsuz güzel bir kupaya tahta kaşıklarını yerleştirmişti. Salonda piyano duruyordu, öteki evin salonunda duran piyanoydu. Bir koltuk, tuğlalarla kalaslardan oluşan bir kitaplık, pikap ve yerde bir yığın plak vardı. Televizyon yoktu. Sallanan ceviz koltuklar, işlemeli perdeler yoktu. Parşömen abajurunda Japon resimleri olan ayaklı lamba bile yoktu. Oysa bütün bunlar karlı bir günde Toronto'ya taşınmıştı. Ben öğlen evdeydim, nakliye kamyonunu görmüştüm.

Bet sokak kapısının küçük penceresine yapışıp kalmıştı. Sonunda genellikle yabancılar karşısında özenle takındığı vakur tavrı bir yana bırakıp kapıyı açmış ve nakliyecilere bağırmıştı. "Toronto'ya gittiğinizde söyleyin o herife, buralara bir daha adım atarsa çok pişman olur."

Nakliyeciler, bu tür salınelere alışıkmış gibi neşeyle el sallamışlardı; belki alışıktılar gerçekten. Mobilya taşıyınca insan bol bol kavga dövüşe maruz kalıyordu mutlaka.

Peki hepsi neredeydi? Satmışlar, diye düşündüm. Satmış olmalılar. Babam, anladığı kadarıyla Mr. Vorguilla'nın Toronto'da mesleğini sürdürmekte zorlandığını söylemişti. Queenie de bir para sıkıntısından söz etmişti. Dara düşmeseler, babama hayatta mektup yazmazdı.

Mobilyaları herhalde Queenie o mektubu yazmadan önce satmışlardı.

Kitaplıkta *Müzik Ansiklopedisi*, *Dünya Operaları Rehberi* ve *Büyük Bestecilerin Hayatları* vardı. Bir de çoğu zaman Mrs. Vorguilla'nın kanepesinin başucunda duran iri, ince, güzel kapaklı kitap – Ömer Hayyam'ın *Rubailer*'i.

Kapağı benzer şekilde süslenmiş, adını tam hatırlamadığım bir kitap daha vardı. Adında bir şey, kitaptan hoşlanabileceğimi düşündürdü. Ya "çiçekli" ya da "kokulu" kelimesi. Kitabı açtım, ilk okuduğum cümleyi gayet iyi hatırlıyorum.

"Harimdeki genç cariyeler tırnaklarını maharetle kullanma konusunda da eğitilirlerdi."

Cariyenin ne olduğundan pek emin değildim, ama "harim" (Neden "harem" değildi?) kelimesi ipucu veriyordu. Tırnaklarıyla neler yapmayı öğrendiklerini merak edip okumaya devam ettim. Belki bir saat boyunca aralıksız okudum, sonra kitabı fırlatıp yere attım. İçimde heyecan, tiksinti ve inanamama birbirine karışmıştı. Gerçekten yetişkin olan insanlar bu tür şeylerle mi ilgileniyorlardı yani? Kitabın kapağındaki desen, o kıvrım kıvrım, güze-

lim asma dalları bile biraz düşmanca ve yoz görünüyordu. Kitabı yerine koymak üzere yerden alırken kapağı açılıp ilk sayfadaki isimler açığa çıktı. Stan ve Marigold Vorguilla. Bir kadının elyazısıydı. Stan ve Marigold.

Mrs. Vorguilla'nın geniş beyaz alnı, yer yer kır düşmüş, kıvır kıvır küçük siyah bukleleri geldi aklıma. İnci küpeleri, yakası fiyonklu bluzları. Mr. Vorguilla'dan epey uzun boyluydu, insanlar onların bu yüzden dışarı çıkmadıklarını zannederdi. Ama aslında Mrs. Vorguilla'nin nefesi tıkandığı içindi. Üst kata çıkarken, çamaşır asarken nefesi tıkanıyordu. Sonunda masa başında oturup Scrabble oynarken bile nefesi tıkanmaya başladı.

İlk başlarda alışverişini yaptığımızda, çamaşırlarını astığımızda babam, ondan para almamıza izin vermiyordu – komşuyuz, diyordu.

Bet, en iyisi ben yattığım yerden hiç kalkmayayım, bakalım insanlar gelip bedavaya bana bakacak mı? diyordu.

Daha sonra Mr. Vorguilla evimize gelip Queenie'nin yanlarında çalışmasını teklif etti. Queenie istiyordu; çünkü lisede sınıfta kalmıştı, aynı sınıfı tekrar okumak istemiyordu. Sonunda Bet razı oldu ama Queenie'nin hemşirelik etmemesini şart koştu.

"Hemşire tutamayacak kadar pintiyse seni ilgilendirmez."

Queenie, Mr. Vorguilla'nın her sabah hapları hazırladığını, her akşam karısını süngerle silip temizlediğini söylüyordu. Hatta karısının çarşaflarını küvette yıkamaya bile kalkışıyormuş, sanki evde çamaşır makinesi yokmuş gibi.

Biz mutfakta Scrabble oynarken Mr. Vorguilla'nın suyunu içtikten sonra bir elini Mrs. Vorguilla'nın omzuna koyuşu, uzun ve yorucu bir yolculuktan dönmüşçesine iççekişi geldi aklıma.

"Merhaba canikom," derdi.

Mrs. Vorguilla, başını eğip kocasının eline bir öpücük kondururdu.

"Merhaba canikom," derdi o da.

Sonra Mr. Vorguilla bize, Queenie'yle bana sanki varlığımız onu pek de rahatsız etmiyormuş gibi bakardı.

"Merhaba kızlar."

Queenie ile ben gece yatakta kıkırdardık.

"İyi geceler canikom."

"İyi geceler canikom."

O günlere geri dönebilmeyi o kadar isterdim ki.

Sabah Mr. Vorguilla, evden çıkıncaya kadar verandadan sadece tuvalete gitmek ve görünmemeye çalışarak pedimi çöpe atmak için ayrıldım; yatağımı toplamış, sedire oturmuştum. Mr. Vorguilla'nın bir yere gitmesi gerekmiyordur belki diye korkuyordum ama gerekiyormuş. O gider gitmez Queenie bana seslendi. Bir portakal soyup dilimlemiş, mısır gevreği, kahve hazırlamıştı.

"Gazete de burada," dedi. "İş ilanlarına bakıyordum. Ama önce saçını değiştirmek istiyorum biraz. Arkadan biraz kısaltıp bigudi saracağım. Tamam mı?"

Tamam, dedim. Daha ben kahvaltımı ederken Queenie etrafımda dolaşmaya başladı, bana bakıyor, kafasındaki modeli düşünüyordu. Sonra beni bir tabureye oturttu –henüz kahvemi bitirmemiştim– ve tarayıp kırpmaya başladı.

"Nasıl bir iş düşünüyoruz?" diye sordu. "Bir kuru temizlemeci ilanı vardı. Tezgâhtar arıyorlar. Ne dersin?"

"Olur," dedim.

"Öğretmenliği hâlâ düşünüyor musun?"

Bilmediğimi söyledim. Queenie'nin öğretmenliği sıkıcı bir iş gibi görebileceği hissine kapılmıştım.

"Bence düşünmelisin. Akıllısın. Öğretmenler daha iyi para kazanıyor. Benim gibi insanlardan daha iyi kazanıyor. Hem daha bağımsız oluyorsun."

Ama sinemada çalışmaktan şikâyetçi olmadığını da söyledi. Noel'den bir ay kadar önce girmişti işe; çok da mutluydu, nihayet kendi parası olmuştu, Noel pastası için gerekli malzemeyi alabilecekti. Kamyonuyla gezerek çam ağacı satan bir adamla ahbap olmuştu. Adam, Queenie'ye elli sente bir ağaç vermiş, Queenie yokuş yukarı kendi taşımıştı Noel ağacını. Üzerine kırmızı, yeşil kedi merdivenleri asmıştı, krepon kâğıdı ucuzdu. Kartonun üstüne alüminyum folyo yapıştırarak süsler yapmış, Noel'den bir gün önce ucuzluğa girdiğinde birkaç süs de satın almıştı. Kurabiye yapmış, dergilerde gördüğü gibi ağacın üstüne asmıştı. Avrupa âdetiymiş.

Evde parti düzenlemek istemiş ama kimi çağıracağını bilememişti. Yunanlılar vardı, Stan'in birkaç arkadaşı da vardı. Sonra Stan'in öğrencilerini davet etmek gelmişti aklına.

Onun "Stan" demesine hâlâ alışamamıştım. Sadece Mr. Vorguilla'yla samimiyetini hatırlattığı için değil. O da vardı tabii. Ama ayrıca sanki Queenie, onu yoktan var etmiş gibi bir his de uyandırıyordu. Yepyeni biri. Stan. Sanki esasen ikimizin birlikte tanıdığı bir Mr. Vorguilla –hele hele bir Mrs. Vorguilla– hiç olmamış gibi.

Artık Stan'in bütün öğrencileri yetişkindi –aslında yetişkinleri, okul çocuklarına tercih ediyordu– dolayısıyla çocuklar için planlanması gereken türden oyun ve eğlencelerle uğraşmalarına gerek yoktu. Partiyi pazar akşamı yapmışlardı; çünkü diğer geceler Stan restoranda, Queenie de sinemada çalışıyordu.

Yunanlılar kendi yaptıkları şarabı, öğrencilerin bazıları eggnog kokteyli, rom ve şeri getirmişlerdi. Bazıları yanlarında dans müziği plakları getirmişti. Stan'in plak-

ları arasında bu tür bir müzik olmayacağını düşünmüşlerdi, haklılardı da.

Queenie sosisli börek, zencefilli kek yapmış, Yunanlı kadın kendi geleneksel kurabiyelerinden getirmişti. Her şey güzeldi. Parti başarılı olmuştu. Queenie çok sevdiği bir plağı getirmiş olan Andrew adlı Çinli bir çocukla dans etmişti.

"*Turn, turn, turn,*"[1] dedi, ben de dediğini yapıp başımı çevirdim. Queenie gülüp, "Hayır, hayır, sana demiyorum," dedi. "Plağın adı. Şarkının adı. Byrds söylüyor."

Sonra şarkıyı söyledi: "*Turn, turn, turn. To everything, there is a season...*"[2]

Andrew, diş hekimliğinde okuyordu. Ama *Ayışığı Sonatı*'nı çalmayı öğrenmek istiyordu. Stan uzun zaman alacağını söylemişti ona. Andrew sabırlıydı. Queenie'ye Noel'de Kuzey Ontario'daki ailesinin yanına gidecek parası olmadığını söylemişti.

"Çinli değil miydi?" dedim.

"Hayır, Çin Çinlisi değil. Buralı."

Bir çocuk oyunu oynamışlardı yine de. Sandalye kapmaca. O arada herkes iyice neşelenmişti. Stan bile. Queenie, koşarak önünden geçerken onu yakalayıp kucağına çekmiş, bırakmamıştı. Sonra parti bitip herkes gittiğinde Queenie'nin ortalığı toplamasına izin vermemişti. Yatağa gelsin istemişti.

"Erkek işte," dedi Queenie. "Senin erkek arkadaşın var mı peki?"

Yok, dedim. Babamın işe aldığı son şoför,sürekli önemsiz bir mesaj iletmeye eve geliyordu, babam, "Chrissy'yle konuşabilmek için bahane," demişti. Ben soğuk davranı-

1. (İng.) Dön, dön, dön. (Ç.N.)

2. (İng.) Her şeyin bir mevsimi vardır. (Ç.N.)

yordum ama; şimdilik çıkma teklif edecek cesareti bulamamıştı.

"Yani o meseleleri hiç bilmiyorsun aslında, öyle mi?" dedi Queenie.

"Biliyorum canım," dedim.

"Hımm!" dedi Queenie.

Partiye gelenler kek dışında her şeyi silip süpürmüşlerdi. Keke pek rağbet olmamış ama Queenie gücenmemişti. Çok ağır bir kekti, ona sıra geldiğinde sosisli börekler filan derken iştahları kalmamıştı. Ayrıca kitapta dediği gibi demlenmesine vakit de olmamıştı, onun için arttığına sevinmişti Queenie. Stan onu çekerek götürmeden önce keki şarapla ıslatılmış beze sarıp serin bir yere kaldırması gerektiğini düşünmüştü. O anda ya bunu düşünüyor ya da yapıyordu, sabah keki masanın üstünde görmeyince demek ki kaldırdım, diye düşünmüştü. İyi, keki kaldırmışım, diye düşünmüştü.

Bir-iki gün sonra Stan, "Şu kekten bir dilim yesek ya," demişti. Queenie, Bekleyelim, iyice demlensin, demiş ama o ısrar etmişti. Dolaba, buzdolabına bakmıştı, yoktu. Her yeri arayıp taramış, bulamamıştı. Masanın üstünde keki gördüğü âna geri dönmüştü. Ve hatırlamıştı: Temiz bir bez alıp şaraba batırdığını, kekin etrafına güzelce sarışını, sonra hepsini yağlı kâğıtla paketleyişini. Peki ama bunu ne zaman yapmıştı? Yapmış mıydı acaba, yoksa sadece hayal mi etmişti? Sardıktan sonra nereye koymuştu keki? Kendini keki kaldırırken gözünde canlandırmaya çalışmıştı ama zihninde bir boşluk vardı.

Dolabı didik didik aramıştı ama zaten kekin orada gözden gizlenemeyecek kadar büyük olduğunu biliyordu. Sonra fırının içine, hatta olmayacak yerlere, şifonyer çekmecelerine, yatağın altına ve giysi dolabına bakmıştı. Hiçbir yerde yoktu.

"Bir yere koyduysan oradadır," demişti Stan.

"Koydum. Bir yere kaldırdım," demişti Queenie.

"Belki sarhoştun, çöpe attın."

"Sarhoş değildim. Atmadım çöpe."

Yine de gidip çöp kutusuna bakmıştı. Yoktu.

Stan, masanın başında oturduğu yerden onu seyretmişti. Bir yere koyduysan oradadır. Queenie paniğe kapılmaya başlamıştı.

"Emin misin?" demişti Stan. "Birine vermediğinden emin misin?"

Queenie emindi. Vermediğinden emindi. Saklamak üzere sarmıştı. Saklamak üzere sardığından emindi, emin gibiydi. Kimseye vermediğinden emindi.

"Bilemiyorum doğrusu," demişti Stan. "Bence birine vermiş olabilirsin. Kim olduğunu da tahmin ediyorum."

Queenie olduğu yerde donakalmıştı. Kime?

"Sanırım Andrew'ya verdin."

Andrew'ya mı?

Evet, öyle. Zavallı Andrew, Noel'de ailesinin yanına gidecek parası olmadığını söylemişti Queenie'ye. O da acımıştı Andrew'ya.

"Bu yüzden de bizim keki ona verdin."

Hayır, demişti Queenie. Niye öyle bir şey yapsındı ki? Yapmazdı öyle bir şey. Keki, Andrew'ya vermek aklından bile geçmemişti.

Stan, "Lena. Yalan söyleme," demişti.

Queenie'nin uzun, içler acısı çırpınışı böyle başlamıştı. Hayır, diyebiliyordu sadece. Hayır, hayır, kimseye vermedim keki. Andrew'ya vermedim. Yalan söylemiyorum. Hayır. Hayır.

"Sarhoştun herhalde," demişti Stan. "Sarhoştun, pek hatırlamıyorsun."

Queenie sarhoş olmadığını söylemişti.

"Sarhoş olan sendin," demişti.

Stan kalkıp eli havada üstüne gelmiş, ona sarhoş de-

memesini, asla sarhoş dememesini söylemişti.

Queenie, "Demem! Demem! Özür dilerim!" diye haykırmıştı. Vurmamıştı Stan. Ama Queenie ağlamaya başlamıştı. Bir yandan onu ikna etmeye çalışırken bir yandan da ağlamıştı. O kadar uğraşıp didinerek yaptığı keki niye başkasına versindi? Niye inanmıyordu kendisine? Ona niye yalan söylesindi?

"Herkes yalan söyler," demişti Stan. Queenie ağlayıp inansın diye yalvardıkça Stan daha soğuk ve alaylı bir tavra bürünmüştü.

"Mantığını kullan biraz. Buradaysa git bul. Burada değilse, demek ki birine verdin."

Queenie buna mantık denemeyeceğini söylemişti. Sırf bulamadı diye verilmiş olması şart değildi. Sonra Stan tekrar ona yaklaşmıştı, gayet sakindi, hafif gülümser gibiydi, o kadar ki Queenie bir an öpeceğini sanmıştı. Ama o Queenie'nin boğazına sarılmış ve nefesini sadece bir saniye kesmişti. İz bile bırakmamıştı boynunda.

"Şimdi söyle bakalım," demişti. "Tekrar mantık öğretmeye kalkışacak mısın bana?"

Sonra restoranda piyano çalmaya gitmek üzere giyinmişti.

Queenie'yle konuşmayı kesmişti. Ona bir not yazmış, doğruyu söylediğinde kendisiyle konuşacağını bildirmişti. Queenie, Noel'i ağlamakla geçirmişti. Noel günü Yunanlılara davetliydiler ama Queenie, yüzü dağılmış halde olduğundan gidememişti. Stan gitmiş, onun hasta olduğunu söylemişti. Yunanlılar aslında neler olduğunu biliyorlardı herhalde. Gürültü patırtıyı işitmiş olmalılardı, aralarında bir duvar vardı.

Queenie suratına kat kat boya sürüp işe gitmiş, müdür, "Gelenler filmi acıklı zannetsin mi istiyorsun?" demişti. Queenie sinüzit olduğunu söylemiş, müdür de onu eve göndermişti.

Stan o gece eve gelip Queenie yokmuş gibi davranınca Queenie dönüp ona bakmıştı. Stan'in yatağa girip kaskatı yanına uzanacağını, Queenie yanaşırsa o kaskatı duruşunu bozmayacağını, sonunda uzaklaşmak zorunda kalacağını anlamıştı. Stan'in bu şekilde yaşamaya devam edebileceğini, kendisininse edemeyeceğini anlamıştı. Böyle yaşamak zorunda kalırsa öleceğini düşünmüştü. Sanki Stan, onu gerçekten boğazlamışçasına öleceğini.

Bunun üzerine, Affedersin, demişti.

Affedersin. Dediğini yaptım. Özür dilerim.

Lütfen, lütfen affet. Özür dilerim.

Stan yatağın üstüne oturmuştu. Bir şey dememişti.

Queenie, keki birine verdiğini gerçekten unuttuğunu ama şimdi hatırladığını ve pişman olduğunu söylemişti.

"Yalan söylemiyordum," demişti. "Unutmuşum."

"Keki, Andrew'ya verdiğini unuttun mu?"

"Vermiş olmalıyım. Unuttum."

"Andrew'ya. Andrew'ya verdin."

Evet, demişti Queenie. Evet, evet, öyle yapmıştı. Sonra avaz avaz bağırarak ağlayıp Stan'e yapışmış, onu affetsin diye yalvarmıştı.

Tamam, kes zırlamayı, demişti Stan. Onu affettiğini söylememiş ama ılık suyla ıslattığı bir bezle yüzünü silmiş, yanına uzanmış, onu kucaklamış ve az sonra da geri kalan her şeyi yapmak istemişti.

"*Ayışığı Sonatı* hayalleri böylece suya düştü."

Daha sonra, bütün bunlar yetmezmiş gibi, Queenie keki bulmuştu.

Önce bir mutfak bezine, sonra da yağlı kâğıda sarılı halde bulmuştu, tıpkı hatırladığı gibi. Bu şekilde sarılıp bir alışveriş torbasına konmuş ve arka verandada bir as-

kıya asılmıştı. Tabii ya. Veranda ideal yerdi, çünkü kışın kullanılamayacak kadar soğuk oluyordu ama buz da tutmuyordu. Keki oraya bunları düşünüp asmış olmalıydı. Oranın ideal yer olduğunu düşünerek. Sonra da unutmuştu. Biraz sarhoştu – öyle olsa gerekti. Tamamen unutmuştu. Oysa orada duruyordu işte.

Bulduğunda keki olduğu gibi çöpe atmıştı. Stan'e bir şey söylememişti.

"Attım," dedi. "Hiçbir şey olmamış, bozulmamıştı, içinde o pahalı meyveler filan da vardı, ama konunun tekrar açılmasını kesinlikle istemiyordum. Attım gitti."

Hikâyenin kötü kısımlarında son derece kederli olan ses tonu şimdi sinsi ve kahkahayla doluydu, sanki başından beri bana bir fıkra anlatıyordu da kekin atılması fıkranın komik finaliydi.

Kafamı, Queenie'nin ellerinin arasından çekip döndüm, ona baktım.

"Ama o haksızdı," dedim.

"Canım, haksızdı elbette. Erkekler normal değildir ki Chrissy. Eğer bir gün evlenirsen sen de bunu göreceksin."

"Öyleyse hiç evlenmeyeceğim. Ben asla evlenmeyeceğim."

"Kıskanmıştı, o kadar," dedi Queenie. "Kıskançlıktan kudurmuştu."

"Asla."

"Aslında senle ben çok farklıyız Chrissy. Çok farklıyız." İçini çekti. "Ben aşk kadınıyım," dedi.

Bu sözlerin bir film afişinde yer alabileceğini düşündüm. "Aşk kadını." Belki Queenie'nin sinemasında oynamış filmlerden birinin afişinde.

"Bigudileri çıkardığımda çok güzel olacaksın," dedi. "Pek uzun süre erkek arkadaşım yok diyemeyeceksin. Ama bugün iş aramak için geç oldu. Yarın erkenden gi-

dersin. Stan bir şey soracak olursa bir-iki yere gittiğini, telefon numaranı aldıklarını söyle. Dükkân, restoran filan dersin, iş aradığına inansın yeter."

Ertesi gün pek öyle erkenden hareket edememiş olmama rağmen ilk başvurduğum yerde işe alındım. Queenie saç modelimi tekrar değiştirmeye, gözlerimi de boyamaya karar vermiş ama sonuç umduğu gibi olmamıştı. "Aslında sen daha doğal bir tipsin," demişti, ben de makyajımı silip kendi rujumu sürmüştüm; Queenie'nin parlak açık renkli rujunun yerine sıradan kırmızı bir ruj.

Bu arada Queenie gecikeceğinden benimle birlikte çıkıp posta kutusuna bakamamıştı. Sinemaya gitmek üzere hazırlanması gerekiyordu. Günlerden cumartesiydi, o yüzden yalnız gece değil, öğleden sonra da çalışıyordu. Posta kutusunun anahtarını bana verip benim bakmamı rica etti. Yerini tarif etti.

"Babanla yazıştığımda kendime ait bir posta kutusu edinmem gerekti," dedi.

Bulduğum iş, bir apartmanın bodrum katındaki eczane-büfedeydi. Ben büfe bölümünde tezgâhta servis yapmak üzere işe alınmıştım. İçeriye girdiğimde oldukça umutsuz haldeydim. Saç modelim sıcaktan bozulmuştu, üst dudağımın tepesinde terden bir bıyık vardı. Ama hiç değilse kramplarım hafiflemişti biraz.

Beyaz üniformalı bir kadın tezgâhta kahve içiyordu.

"İş için mi geldin?" diye sordu.

Evet, dedim. Kadının sert, köşeli bir yüzü, kalemle çizilmiş kaşları, morumsu kabarık saçları vardı.

"İngilizce biliyorsun değil mi?"

"Evet."

"Yani sonradan öğrenmedin değil mi? Yabancı filan değilsin."

Olmadığımı söyledim.

"Son iki gün iki ayrı kız denedim, ikisini de göndermek zorunda kaldım. Biri İngilizce bildiğini söyledi ama konuşamıyordu, ötekine de her şeyi on kere tekrarlamak zorunda kalıyordum. Ellerini lavaboda güzelce yıka, ben sana önlük getireyim. Eczacı kocamdır, ben de kasaya bakıyorum." (Köşede yüksek bir tezgâhın arkasındaki kır saçlı adamı o zaman fark ettim, bana bakıyor ama bakmıyormuş gibi yapıyordu.) "Şu anda sakiniz ama birazdan hareketlenir. Bu sokakta hep yaşlılar yaşıyor, öğle uykusundan kalkınca kahve içmeye buraya gelirler."

Önlüğümü takıp tezgâhın arkasındaki yerime geçtim. Toronto'da iş bulmuştum. Soru sormadan neyin nerede olduğunu öğrenmeye çalıştım, sadece iki soru sormak zorunda kaldım: kahve makinesinin nasıl çalıştığı ve hesabın nasıl alınacağı.

"Nasıl olacak? Sen adisyonu yazıp vereceksin, onlar da alıp bana getirecekler."

İdare ediyordum. Müşteriler birer-ikişer geliyor, çoğu ya bir kahve ya bir kola istiyordu. Fincanları yıkayıp kuruluyor, tezgâhı temiz tutuyor, anlaşılan adisyonlarda da hata yapmıyordum, şikâyet eden olmadı. Müşterilerin çoğu, kadının dediği gibi yaşlılardı. Bazıları benimle tatlı tatlı konuşuyor, yeni başlamışsın diyor, hatta nereli olduğumu soruyordu. Bazıları da transta gibiydi. Kadının biri kızarmış ekmek istedi, kızarttım. Sonra jambonlu sandviç hazırladım. Bir ara dört kişi birden gelince hafif bir telaş oldu. Adamın biri turtayla dondurma istedi, dondurma beton gibi kaskatıydı, kaşık içine zor giriyordu. Ama becerdim. Giderek kendime güvenim arttı. Siparişlerini getirdiğimde, "Afiyet olsun," adisyonu verirken, "Buyurun, hesabınız," diyordum.

Fazla hareket olmadığı bir sırada kasadaki kadın yanıma geldi.

"Birine kızarmış ekmek servisi yapmışsın," dedi. "Okuman yok mu?"

Tezgâhın arkasındaki aynaya yapıştırılmış bir yazıyı gösterdi parmağıyla.

SAAT 11'DEN SONRA KAHVALTI SERVİSİ YAPILMAZ.

Tost servisi yapabildiğimize göre kızarmış ekmek de verebilirim, diye düşündüğümü söyledim.

"Yanlış düşünmüşsün. Tost olabilir, fazladan on sent karşılığı. Kızarmış ekmek olmaz. Şimdi anladın mı?"

Evet, dedim. Pek bozulmadım, ilk anda böyle bir şey olsa daha çok bozulurdum. Bir yandan çalışırken bir yandan da eve döndüğümde Mr. Vorguilla'ya, evet, iş buldum, diyebilmenin ne büyük bir rahatlama olacağını düşünüyordum. Artık kendime bir oda arayabilirdim. Belki yarın, pazar günleri eczane kapalıysa. Tek bir oda bile tutsam, diye düşünüyordum, Mr. Vorguilla tekrar ona kızarsa Queenie'nin kaçacak bir yeri olur. Queenie, günün birinde Mr. Vorguilla'yı terk etmeye karar verdiği takdirde de (Queenie'nin hikâyesini nasıl bitirdiğini gözardı edip bunu bir ihtimal olarak düşünmekte ısrar ediyordum), ikimizin maaşıyla küçük bir daire tutabilirdik belki. En azından bir elektrikli ocağı, kendimize ait tuvalet ve banyosu olan bir oda. Tıpkı anne babamızla birlikte oturduğumuz zamanki gibi olurdu ama onlardan ayrı.

Sandviçlere bir parça marul ve bir salatalık turşusuyla garnitür yapıyordum. Aynada asılı bir diğer yazıda vadedilen buydu. Ama kavanozdan turşuyu çıkardığımda gözüme pek büyük göründü, ben de ikiye böldüm. Tam adamın birine bu şekilde bir sandviç götürdükten sonra kasadaki kadın gelip kendine kahve koydu. Kahvesini alıp kasaya döndü ve ayakta içti. Adam sandvicini bi-

tirip parasını ödedikten sonra dışarı çıktığında kadın tekrar geldi.

"Şimdi çıkan adama yarım turşu verdin. Bütün sandviçleri öyle mi hazırlamıştın?"

Evet, dedim.

"Turşu dilimlemeyi bilmiyor musun? Bir turşunun on sandviçe yetmesi gerekir."

Yazıya baktım. "Dilim diye yazmıyor. Bir turşu diye yazıyor."

"Tamam, kes," dedi kadın. "Çıkar şu önlüğü. Personelim benimle böyle konuşamaz, her şeyi kabul ederim, küstahlığı etmem. Al çantanı git. Para filan da isteme, çünkü hiçbir işime yaramadın, zaten çalıştığın kadarı staj sayılır."

Kır saçlı adam, gergin bir gülümsemeyle izliyordu.

Böylece kendimi tekrar sokakta buldum, tramvay durağına yürüdüm. Ama bu arada bazı sokakları öğrenmiştim, aktarma yapmayı da. Hatta bir iş deneyimim bile vardı. Yemek servisinde çalıştığımı söyleyebilirdim. Referans isterlerse biraz zorlanırdım – memlekette bir dükkânda çalıştığımı söyleyebilirdim gerçi. Tramvayı beklerken başvurmayı düşündüğüm diğer işlerin listesini ve Queenie'nin verdiği haritayı çıkardım. Ama saat tahminimden daha geçti, adreslerin çoğu da epey uzak görünüyordu. Mr. Vorguilla'ya ne diyeceğimi düşünüp korkuyordum. Ben vardığımda o çıkmış olur umuduyla eve yürüyerek gitmeye karar verdim.

Tam yokuşun başına geldiğimde postaneyi hatırladım. Dönüp aradım, buldum, posta kutusundaki tek mektubu aldım ve tekrar eve doğru yürümeye koyuldum. Artık mutlaka çıkmış olmalıydı evden.

Ama çıkmamıştı. Evin yanındaki toprak yola bakan açık salon penceresinin önünden geçerken müzik sesi duydum. Queenie'nin dinleyeceği türden bir müzik de-

ğildi. Ara sıra Vorguilla'ların açık pencerelerinden duyduğumuz çetrefilli müziklerdendi – dikkat isteyen, bir sona varmayan, en azından makul bir sürede varmayan müziklerden. Klasik müzik.

Queenie mutfaktaydı, üzerinde kısacık, daracık elbiselerinden biri, ful makyaj. Kollarında halka bilezikler. Bir tepsinin üzerine çay fincanı yerleştiriyordu. Güneşten içeri girince başım dönmüştü, tepeden tırnağa tere batmıştım.

"Şişşt!" dedi Queenie, ben kapıyı çarparak kapatınca. "İçeride plak dinliyorlar. Arkadaşı Leslie'yle birlikte."

Tam o sırada müzik aniden kesildi ve heyecanlı konuşmalar duyuldu.

"Biri bir plak koyuyor, öteki azıcık bir kısmını dinleyip ne olduğunu tahmin etmeye çalışıyor," dedi Queenie. "Kısacık parçalar çalıp kesiyorlar, tekrar tekrar. Çıldırırsın." Tereyağı sürülmüş ekmek dilimlerinin üstüne tavuk jambon dilimleri yerleştirmeye başladı. "İş buldun mu?" dedi.

"Evet, ama sürekli bir iş değildi."

"Neyse." Pek ilgilenmemiş gibiydi. Ama müzik tekrar başladığında başını kaldırıp gülümsedi, "Postaneye gittin mi..." derken elimdeki mektubu gördü.

Elindeki bıçağı bırakıp yanıma koştu, alçak sesle, "Elinde sallaya sallaya mı girdin içeri," dedi. "Söylemem gerekirdi, çantana koy diye. Özel bir mektup bu." Mektubu elimden çekip aldı, tam o anda ocaktaki çaydanlık ötmeye başladı.

"Çaydanlığı kaldır. Çabuk Chrissy, çabuk! Kaldır şu çaydanlığı, gelir yoksa, sesine tahammülü yok."

Sırtını dönmüş zarfı yırtıyordu.

Çaydanlığı ocağın üstünden kaldırdığımda Queenie, "Çayı koyar mısın," dedi, acil bir haberi okuyan birinin yumuşak, dalgın ses tonuyla. "Suyu dökeceksin sadece, çayı ölçmüştüm."

İki kişi arasındaki bir espriyi okumuşçasına güldü. Suyu çayın üzerine döktüm, "Teşekkür ederim," dedi. "Çok teşekkür ederim Chrissy, sağ ol." Dönüp bana baktı. Yüzü pembe pembeydi, kollarındaki bilezikler hafif bir telaşla şıkırdıyordu. Mektubu katladı, eteğini kaldırıp külotunun bel lastiğine sıkıştırdı.

"Bazen çantamı karıştırıyor," dedi.

"Çay onlar için mi?" dedim.

"Evet. Benim de işe dönmem lazım. Ah, ne yapıyorum ben? Daha sandviçleri keseceğim. Bıçak nerede?"

Bıçağı alıp sandviçleri kestim, bir tabağa yerleştirdim.

"Mektubun kimden geldiğini merak etmiyor musun?" dedi.

Aklıma kimse gelmiyordu.

"Bet'ten mi?" dedim.

Çünkü bir umut, belki Bet onu affetti diye Queenie böyle çiçek açmıştır, diye düşünüyordum.

Zarfın üzerini bile okumamıştım.

Queenie'nin yüzü değişti, bir an kimden söz ettiğimi anlamamış gibi baktı. Sonra eski mutluluğuna döndü. Yanıma gelip bana sarıldı ve ürpertili, utangaç ve muzaffer bir sesle kulağıma fısıldadı:

"Andrew'dan. Sen tepsiyi içeri götürür müsün? Ben götüremeyeceğim. Şu anda götüremeyeceğim. Sağ ol canım."

Queenie, işe gitmeden önce salona girip hem Mr. Vorguilla'yı hem de arkadaşını öptü. İkisini de alınlarından öptü. Bana parmaklarını oynatarak el salladı. "Bay-bay."

Tepsiyi götürdüğümde ben, Queenie olmadığım için Mr. Vorguilla'nın sinirlendiğini yüzünden anlamıştım. Ama şaşırtıcı bir hoşgörüyle konuşup beni Leslie'ye tanıştırdı. Leslie tıknaz, kel bir adamdı, ilk anda bana nere-

deyse Mr. Vorguilla kadar yaşlı göründü. Ama ona alışıp kelliğini de hesaba kattığında çok daha genç görünüyordu. Mr. Vorguilla'nın arkadaşı olabileceğini tahmin edemeyeceğim tipte biriydi. Sert, kaba ya da ukala değildi; rahattı, karşısındakine cesaret veren biriydi. Mesela iş tecrübemi anlattığımda, "Aslında o da bir şey," dedi. "İlk başvurduğun işe alınmışsın. İyi bir izlenim uyandırmayı bildiğini gösteriyor."

Deneyimimi anlatmakta zorlanmamıştım. Leslie'nin varlığı her şeyi kolaylaştırıyor, Mr. Vorguilla'nın tavrını da yumuşatıyordu sanki. Arkadaşının yanında bana en azından terbiyeli davranması gerekiyormuş gibiydi. Belki bende bir değişiklik sezmiş de olabilirdi. İnsanlar, onlardan artık korkmadığında bir değişiklik olduğunu sezerler. Farkın ne olduğunu, sebebini tam çıkaramamış olmalıydı, yine de değişiklik kafasını kurcalayıp daha dikkatli davranmasına sebep olacaktı. Leslie o işten ayrılmamın daha iyi olduğunu söyleyince ona katıldı, hatta kadının Toronto'da bazı ne idüğü belirsiz dükkânlarda rastlanan pişkin sahtekârlardan biri gibi göründüğünü bile söyledi.

"Ayrıca sana paranı da vermesi gerekirdi," dedi.

"Kocası da hiç karışmamış," dedi Leslie. "Eczacı oysa patron da odur."

"Günün birinde özel bir iksir hazırlayabilir," dedi Mr. Vorguilla. "Karısı için."

Birinin bilmediği şeyi, başındaki bir tehlikeyi sen bildiğinde çayları koymak, süt ve şeker, sandviç servisi yapmak, hatta konuşmak hiç de zor olmuyordu. Çünkü benim, Mr. Vorguilla'yla ilgili nefretten başka duygular besleyebileceğimi o bilmiyordu. O kendisi değişmemişti – değiştiyse de muhtemelen ben değiştiğim için değişmişti.

Az sonra işe gitme vaktinin geldiğini söyledi. Üstünü değiştirmeye gitti. O zaman Leslie, beni yemeğe çıkarmayı teklif etti.

"Hemen şu yan sokakta sık sık gittiğim bir yer," dedi. "Öyle havalı bir yer değil. Stan'in çalıştığı restoranla alakası yok."

Havalı bir yer olmamasına sevinmiştim elbette. "Tabii," dedim. Leslie'nin arabasıyla Mr. Vorguilla'yı restorana bıraktıktan sonra bir balık-patates dükkânına gittik. Leslie, Süper Mönü söyledi –az önce birkaç piliçli sandviç yemiş olmasına rağmen– ben de Klasik Mönü söyledim. O bira içti, ben kola.

Kendinden bahsetti. Keşke müziği seçeceğime ben de öğretmenlik eğitimi görseydim, dedi; müzisyenler pek yerleşik bir hayat yaşayamıyordu.

Ben kendi meselelerime gömülmüş olduğumdan ne tür bir müzisyen olduğunu bile sormadım ona. Babam, "Orada ikisiyle de anlaşıp anlaşamayacağın belli olmaz," diyerek bana bir dönüş bileti almıştı. Queenie, Andrew'nun mektubunu külotunun lastiğine sıkıştırdığında, o an dönüş biletini düşünmüştüm. Mektubun Andrew'dan geldiğini henüz bilmediğim halde.

Toronto'ya öylesine gelmemiştim, sırf yazın çalışmaya da gelmemiştim. Queenie'nin hayatının bir parçası olmaya gelmiştim. Ya da öyle gerekiyorsa Queenie ile Mr. Vorguilla'nın hayatının bir parçası olmaya. Queenie'yle birlikte yaşama hayalleri kurarken bile hayalim aynı zamanda Mr. Vorguilla'yla da ilgiliydi, bunu hak etmesiyle ilgiliydi.

Dönüş biletini düşündüğümde hesaba katmadığım bir şey daha vardı. Dönüp Bet ve babamla birlikte yaşayabileceğimi, onların hayatının bir parçası olabileceğimi varsayıyordum.

Babam ile Bet. Mr. ve Mrs. Vorguilla. Queenie ile Mr. Vorguilla. Hatta Queenie ile Andrew. Hepsi birer çiftti ve ne kadar kopuk olsalar da her çiftin geçmişte ya da şimdi, kendi hararetine, çalkantılarına sahip, benim

dışında tutulduğum özel bir sığınağı vardı. Dışında tutulmak zorundaydım, zaten ben de bunu istiyordum; çünkü hiçbir çiftin hayatında bana bir şeyler öğretecek, cesaret verecek bir şey göremiyordum.

Leslie de dışlanmış biriydi. Buna rağmen bana çeşitli akraba ve dostlarını anlattı. Kız kardeşiyle kocasını. Yeğenlerini, evlerinde ziyaret ettiği, birlikte tatile çıktığı evli çiftleri. Bütün bu insanların sorunları vardı ama hepsi değerliydi. Onların işlerinden, işsizliklerinden, yeteneklerinden, şanslarından, yanlış kararlarından ilgiyle ama tutkusuzca söz ediyordu. Sanki sevgiden de, hınçtan da dışlanmış gibiydi.

Hayatımın daha sonraki bir döneminde olsa, bunu bir kusur olarak görürdüm. Amaçsız bir erkeğin karşısında kadınların hissedebileceği tahammülsüzlüğü, hatta şüpheyi hissederdim. Sunacağı tek şey dostluk olan ve onu da büyük bir kolaylıkla sunan, reddedildiği takdirde neşesi hiç bozulmadan yoluna devam eden bir erkek. Kendine bir kız bulmaya çalışan yalnız bir erkek yoktu karşımda. Bunu ben bile anlamıştım. Yaşadığı ânın ve hayatın makul denebilecek bir yönünün tadını çıkaran bir erkek.

Pek bilincine varmasam da onunla bir arada bulunmak, tam ihtiyacım olan şeydi. Sanırım kasten iyi davranıyordu bana. Tıpkı benim kısa bir süre önce, hiç beklenmedik şekilde Mr. Vorguilla'ya iyi davrandığım, en azından onu koruduğum gibi.

Queenie tekrar kaçtığında ben, eğitim fakültesindeydim. Haberi babamın mektubundan öğrenmiştim. Babam olayın tam olarak nasıl, ne zaman olduğunu bilmiyordu. Mr. Vorguilla önce bir şey söylememiş, sonra bir ihtimal Queenie eve dönmüştür, diye haber vermişti. Babam buna pek ihtimal vermediğini söylemişti Mr. Vorguilla'ya.

Bana yazdığı mektupta, "Anlayacağın, 'Queenie öyle şey yapmaz,' dememiz artık biraz zor," diyordu.

Yıllar boyunca, evliliğimden sonra bile her Noel'de Mr. Vorguilla'dan bir tebrik kartı aldım. Parlak paketlerle dolu kızaklar; Noel için süslenmiş bir kapının eşiğinde misafirlerine, "Hoş geldiniz," diyen mutlu bir aile. Belki yeni hayat tarzımda bu tür şeylerin bana hitap edeceğini düşünüyordu. Belki de kartları raftan bakmadan alıyordu. Kendi adresini yazmayı hiç ihmal etmiyor, bana varlığını hatırlatıyor, olur da bir haber alırsak diye nerede olduğunu bildiriyordu.

Şahsen o tür haberden umudumu kesmiştim. Queenie'nin Andrew'yla mı, başkasıyla mı kaçtığını bile hiç öğrenemedim. Eğer Andrew'yla kaçtıysa hâlâ birlikte olup olmadıklarını da. Babam öldüğünde bir miktar para kalmıştı, Queenie'nin izini bulmak için ciddi bir çaba gösterdiysek de bulamadık.

Ama bu son yıllarda bir şeyler oldu. Çocuklarım büyüyüp kocam da emekliye ayrıldığından beri ikimiz çok seyahat ediyoruz; ara sıra Queenie'yi görür gibi oluyorum. Özellikle istediğim ya da çaba gösterdiğim için görmüyorum, aslında gerçekten o olduğunu da düşünmüyorum.

Bir keresinde kalabalık bir havaalanındaydık, Queenie'nin üzerinde bir *sarong*[1], başında çiçekli bir hasır şapka vardı. Güneşten bronzlaşmıştı, heyecanlıydı, zengin görünüyordu, etrafı arkadaşlarla çevriliydi. Bir keresinde de bir kilisenin kapısında birikmiş, düğünü görmeye çalışan kadınların arasındaydı. Üzerinde lekeli bir süet ceket vardı, ne varlıklı görünüyordu ne de sağlıklı. Bir de-

1. Güneydoğu Asya ve bazı Afrika ülkelerinde bele etek gibi sarılan kumaş. (Y.N.)

fasında da yaya geçidinde durmuş bekliyordu; sıraya dizilmiş anaokulu çocuklarını yüzme havuzuna ya da parka götürüyordu. Sıcak bir gündü, çiçekli şort ve üstü yazılı bir tişörtün içindeki kalınlaşmış orta yaşlı vücudunu açık açık, rahatça sergiliyordu.

Onu sonuncu ve en tuhaf görüşüm Twin Falls, Idaho'da bir süpermarketteydi. Öğlen piknik yapmak üzere ihtiyacım olan birkaç şeyi aldıktan sonra bir köşeyi döndüğümde alışveriş arabasına yaslanmış, adeta beni bekleyen yaşlı bir kadın gördüm. Ağzı çarpık, kahverengi teni sağlıksız görünen, ufak tefek, buruş buruş bir kadın. Saçları sarı-kahve, diken diken, mor pantolonu küçük göbeğinin üstüne çekilmiş, zayıf olmakla birlikte yaşlanınca bir belin sağladığı pratik avantajı da kaybetmiş kadınlardan biri. Pantolonu ikinci el bir dükkândan alınmış olabilirdi, on yaşında bir kız çocuğunun göğsünden daha hacimli olmayan göğsünün üzerinde iliklenmiş, renkleri canlı olmakla birlikte matlaşmış ve çekmiş kazağı da öyle.

Alışveriş arabası boştu. Elinde bir çanta bile yoktu.

Ve ötekilerin aksine, bu kadın Queenie olduğunu biliyor gibiydi. Bana öyle şen şakrak, tanıyarak ve karşılığında benim de onu tanımamı isteyerek gülümsedi ki, bu onun için büyük bir nimet sanırdın, binde bir karanlıktan aydınlığa çıktığında kendisine bahşedilmiş bir an.

Bense nazikçe, kişiselleşmeden, tanımadığım çatlak birine gülümseyeceğim şekilde gülümsedim ve kasaya doğru ilerlemeye devam ettim.

Sonra, otoparkta kocama bir mazeret ileri sürdüm, bir şeyi almayı unuttuğumu söyledim ve alelacele markete girdim tekrar. Sıraların arasında dolaşıp onu aradım. Ama yaşlı kadın o kısacık sürede gitmişti belli ki. Belki benim hemen peşimden çıkmıştı ve şu anda Twin Falls sokaklarında yol alıyordu. Yürüyerek ya da iyi kalpli bir

akrabanın, komşunun arabasında. Hatta belki kendi kullandığı bir arabada. Her şeye rağmen hâlâ markette olma ihtimali de vardı, belki ikimiz sıraların arasında bir aşağı bir yukarı dolaşıyor, rastlaşamıyorduk. Önce bir yönde, sonra ters yönde yürüyor, yaz günü marketin içindeki buz gibi havada tir tir titriyor, insanların gözünün içine bakıyor, muhtemelen korkutuyordum onları; çünkü Queenie'yi nerede bulabileceğimi söylesinler diye içimden yalvarıyordum hepsine.

Sonunda aklımı başıma toparlayıp bunun mümkün olmadığına ikna ettim kendimi; Queenie olan ya da olmayan kişi, beni bırakıp gitmişti.

AYI, DAĞI AŞTI GELDİ

Fiona, Grant'le ikisinin üniversiteyi okuduğu şehirde, ailesiyle birlikte yaşıyordu. Büyük cumbalı evleri, Grant'in gözünde hem lüks hem dağınıktı; halılar yerde eğri dururdu, masanın cilalı yüzeyinde halka halka fincan izleri vardı. Fiona'nın annesi İzlandalıydı, köpük köpük beyaz saçlı, güçlü bir kadındı, ateşli bir aşırı sol taraftarıydı. Babası iyi bir kardiyologdu, hastane çevresinde büyük saygı görürdü ama evinde seve seve itaat eder, en garip monologları dalgın bir gülümsemeyle dinlerdi. Her tür insan, zengini, pejmürdesi nutuklar atar, biri gider biri gelir, tartışırlar, müzakerelerde bulunurlardı, bazıları yabancı aksanıyla. Fiona'nın kendine ait küçük bir arabası, bir yığın kaşmir kazağı vardı ama üniversitede bir kızlar kulübüne üye değildi muhtemelen evi bu kadar hareketli olduğu için.

Umursadığı yoktu gerçi. Kızlar kulübünü de politikayı da ciddiye almazdı, ama pikapta "Dört Asi General"i çalmaktan hoşlanır, bazen, rahatsız olabileceğini düşündüğü bir konuk varsa *Enternasyonal*'i de bangır bangır çalardı. Kıvırcık saçlı, hazin görünümlü bir yabancı, ona kur yapıyordu –Fiona, onun Vizigot olduğunu söylüyordu– gayet saygın ve gergin iki-üç genç stajyer doktor da öyle. Fiona hepsiyle, ayrıca Grant'le de dalga geçiyordu.

Grant'in kimi kasabalı ifadelerinin komik taklitlerini yapardı. Soğuk güneşli bir günde Port Stanley plajında Fiona, ona evlenme teklif ettiğinde Grant şaka ediyor sandı. Kumlar yüzlerine batıyor, dalgalar kucak kucak çakılı getirip gürültüyle ayaklarının dibine yığıyordu.

"Ne dersin," diye bağırdı Fiona, "ne dersin, ikimiz evlensek eğlenceli olmaz mı?"

Grant oyuna katılıp, olur, diye bağırdı. Her ânını Fiona'nın yanında geçirmek istiyordu. Fiona onun hayat kıvılcımıydı.

Tam evden çıkarlarken Fiona, mutfak karosunda bir lekeyi fark etti. O gün giydiği ucuz siyah terlik bırakmıştı lekeyi.

Yağlı bir mum boya çizgisi gibi görünen gri lekeyi ovalarken sıradan bir şaşkınlıkla, hafif sinirlenerek, "Artık iz bırakmıyorlar sanıyordum," dedi.

Bu işi bir daha yapması gerekmeyeceğini, o terlikleri yanına almadığını söyledi.

"Herhalde sürekli şık giyineceğim," dedi. "Ya da sporşık. Otelde yaşarmış gibi sanki."

Kullandığı yer bezini sıkıp lavabonun altındaki dolaba, kapının iç tarafındaki askıya astı. Sonra beyaz dik yaka kazağıyla taba rengi kumaş pantolonunun üzerine kızıl kahve, kürk yakalı kayak ceketini geçirdi. Uzun boylu, dar omuzlu bir kadındı, yetmiş yaşındaydı ama hâlâ dimdik ve şıktı, bacakları, ayakları uzundu, el ve ayak bilekleri narindi, kulaklarıysa minicik, neredeyse komik görünümlüydü. İpek otunun tüyleri kadar ince olan açık sarı saçları nasılsa Grant tam anlayamadan beyaza dönüşmüştü, tıpkı annesi gibi Fiona da saçlarını omuz hizasında kestirirdi. (Grant'in bir doktor muayenehanesinde resepsiyon görevlisi olarak çalışan kasabalı dul annesini dehşe-

te düşüren de bu olmuştu. Evin hali bir yana, Fiona'nın annesinin uzun beyaz saçları, ailenin duruşu ve politik görüşleri konusunda ona yeterince ipucu vermişti.)

Bunun dışında Fiona incecik kemikleri ve küçük safir rengi gözleriyle annesine hiç benzemiyordu. Artık kırmızı rujla iyice ortaya çıkardığı –genellikle evden çıkmadan önce yaptığı son şeydi bu– hafif eğri bir ağzı vardı. O gün en tipik halini sergiliyordu – gerçekten olduğu gibi hem açıksözlü hem muğlak, hem tatlı hem ironikti.

Bir yıl kadar önce Grant, evin her tarafına yapıştırılmış küçük sarı not kâğıtlarını fark etmeye başlamıştı. Hiç görmediği şey değildi. Fiona hep bir şeyleri yazarak not ederdi –radyoda sözü edilen bir kitabın adı, o gün yapmayı planladığı, unutulmaması gereken işler. Sabah programı bile yazılıydı– Grant'e anlaşılmaz ve dokunaklı görünen bir ayrıntıyla.

07.00 Yoga. 07.30-07.45 diş, yüz, saç. 07.45-08.15 yürüyüş. 08.15 Grant kahvaltı.

Yeni notlar farklıydı. Mutfak çekmecelerinin üstüne yapıştırılmış: Çatal-kaşık, Bezler, Bıçaklar. Çekmeceyi açıp içinde ne var, diye baksa daha kolay olmaz mıydı? Grant'in aklına, savaş sırasında Çekoslovakya'da sınır nöbeti tutan Alman askerler hikâyesi geldi. Bir Çek anlatmıştı Grant'e: Bekçi köpeklerinin hepsinin boynunda *Hund* - köpek yazılı bir künye asılıymış. Çekler, niye, diye sorunca Almanlar, çünkü bu bir ***hund***, diyormuş.

Hikâyeyi, Fiona'ya anlatacakken anlatmasa daha iyi olacağını düşündü. Hep aynı şeylere gülerlerdi ama ya bu sefer gülmezse?

Daha beteri vardı önlerinde. Fiona kente inmiş, bir telefon kulübesinden Grant'i arayıp evin yolunu tarif etmesini istemişti. Yürüyüşünü yapmak üzere her zaman-

ki gibi tarladan geçip ormana kadar gitmiş, sonra çitin kenarından yürüyerek dönmüştü – çok uzun bir dolambaç çizerek. Çitler, insanı her zaman bir yere götürür, ona güvendim, demişti.

Anlaması zordu. Çitler hakkında söylediği lafı espri gibi söylemiş, telefon numarasını da kolaylıkla hatırlamıştı.

"Endişeye mahal yok bence," demişti. "Aklımı kaybediyorum herhalde, hepsi bu."

Grant uyku hapı alıp almadığını sormuştu.

"Aldıysam da hatırlamıyorum," demişti. Sonra doğru dürüst cevap veremediği için özür dilemişti.

"İlaç almadığımdan emin gibiyim. Belki de almam gerekir. Vitamin alabilirim."

Vitaminlerin yararı olmadı. Kapı eşiklerinde durup nereye gideceğini hatırlamaya çalışıyordu. Yemeğin altını yakmayı, kahvenin suyunu koymayı unutuyordu. Grant'e o eve ne zaman taşındıklarını sordu.

"Geçen yıl mıydı, iki yıl önce mi?"

Grant on iki yıl önce taşındıklarını söyledi.

"Korkunç bir şey," dedi Fiona.

"Böyle bir yanı öteden beri vardı," dedi Grant, doktora. "Bir keresinde kürk paltosunu depoya vermiş, sonra orada unutmuştu. Kışları hep sıcak bir yerlere seyahat ettiğimiz dönemdi. Sonra kasıtsızca kasıtlı bir unutuş olduğunu söylemişti, geride bıraktığı bir günah gibi. Bazı insanların kürk paltolara yaklaşımı yüzünden."

Grant, bir şeyler daha açıklamaya beyhude çalıştı – Fiona'nın bütün bunlara ilişkin şaşkınlığıyla özür dilemelerinin nedense alışıldık bir nezaketmiş, içten içe eğleniyormuş hissini verdiğini açıklamaya çalıştı. Sanki beklemediği bir serüvene tesadüfen dalmış gibiydi. Veya onların da sonunda uyanacağını umduğu bir oyun oynar gibi. Birlikte oynadıkları oyunlar olmuştu hep – anlamı

olmayan kelimeler, kendi uydurdukları kişiler. Fiona'nın uydurduğu seslerin, cıvıltı ve yaltaklanmaların bazıları (bunu doktora söyleyemezdi) Grant'in macera yaşadığı, Fiona'nın asla tanışmadığı, bilmediği kadınların seslerine insanı ürkütecek kadar benzerdi.

"Evet, tabii," dedi doktor. "Başlangıçta seçici olabilir. Bilemeyiz ama öyle değil mi? Ne şekilde ilerlediğini görmemiz lazım anlamak için."

Bir süre sonra yapıştırılacak etiketin pek bir önemi kalmadı. Artık tek başına alışverişe gitmeyen Fiona, süpermarkette, Grant'in arkası dönükken ortadan yok oluverdi. Bir polis birkaç sokak ötede, yolun ortasında yürürken buldu onu. Adını sordu, Fiona hemen cevap verdi. Sonra polis, başbakanın adını sordu.

"Delikanlı, başbakanın adını bilmiyorsanız bu kadar sorumluluk isteyen bir görevin başında da olmamalısınız."

Polis güldü. Ama Fiona sonra bir hata yaparak polise Boris ile Natasha'yı görüp görmediği sordu.

Boris ile Natasha, Fiona'nın yıllar önce bir arkadaşa iyilik olsun diye aldığı, sonra da yaşadıkları sürece kendini adadığı Rus kurt köpekleriydi. Köpekleri evlat edinmesi, çocuk sahibi olma ihtimalinin pek bulunmadığını öğrenmesiyle çakışmış olabilirdi. Tüpleriyle ilgili bir sorundu, tıkalı mıydı, deforme miydi, Grant hatırlayamıyordu. Kadınlık mekanizmalarına uzak durmaya çalışmıştı öteden beri. Belki de Fiona'nın annesi öldükten sonraydı. Köpekler, onları dışarı çıkardığında uzun bacakları, ipeksi tüyleri, ince uzun yüzleri, hiç değişmeyen mülayim ifadeleriyle Fiona'ya pek yakışıyorlardı. Bazı insanlar, o sıralar (politik uygunsuzluğuna rağmen kayınpederinin parasına hayır diyemeyen) üniversitede yeni işe alınmış olan Grant'i de Fiona'nın yine eksantrik bir anında, aklına eserek benimsediğini, besleyip baktığını,

kayırdığını düşünmüş olabilirdi. Gerçi kendisi neyse ki çok daha sonra anlamıştı bunu.

Fiona süpermarketten kaybolduğu günün akşamı yemekte Grant'e, "Benimle ilgili ne yapman gerekeceğini biliyorsun, değil mi?" demişti. "Shallowlake miydi, neydi, oraya yatırman gerekecek."

"Meadowlake," dedi Grant. "O safhaya gelmedik henüz."

"Shallowlake, Shillylake," dedi Fiona, oyun oynuyorlarmış gibi. "Sillylake. En güzeli Sillylake."[1]

Grant, dirseklerini masaya dayayıp başını ellerinin arasına aldı. Bunu ancak sürekli olmayabilecek bir çözüm gibi düşünebileceklerini söyledi. Bir tedavi denemesi gibi düşünülebilirdi. Dinlenme kürü gibi.

Kural olarak aralık ayında yeni hasta almıyorlardı. Noel ve yılbaşı dönemi duygusal açıdan tehlikeliydi. Bu yüzden yirmi dakikalık mesafeyi ocak ayında katettiler. Karayoluna çıkmadan önceki tali yol, o mevsimde tamamen buz tutmuş olan bataklık bir çukurdan geçiyordu. Parlak karların üzerinde bataklık meşeleriyle akçaağaçların çizgi çizgi gölgeleri.

"Aa, hatırladın mı?" dedi Fiona.

"Ben de onu düşünüyordum," dedi Grant.

"Yalnız o sırada mehtap vardı," dedi Fiona.

Sadece kışın göbeğinde gidilebilen bir yerde, mehtapta, siyah şeritli karın üzerinde kayak yaptıkları geceden söz ediyordu. Soğukta ağaç dallarının çatırdadığını işitmişlerdi.

1. (İng.) *Lake*: göl; *meadow*: çayır; *shallow*: sığ; *shilly-shally*: kararsız; *silly*: salak. (Ç.N.)

Peki bunu bu kadar net ve doğru hatırlayabildiğinde göre, gerçekten bir sorun olabilir miydi?

Grant geri dönüp eve gitmemek için kendini zor tuttu.

Yönetici ona bir kuralı daha izah etti. Yeni gelenler otuz gün boyunca ziyaret edilmiyordu. Çoğu insanın yerleşebilmek için böyle bir süreye ihtiyacı vardı. Bu kural uygulamaya konulmadan önce kendi isteğiyle gelmiş olsalar bile yalvarmalar, gözyaşları, sinir krizleri yaşanmıştı. Üçüncü ya da dördüncü gün pişman olmaya, evlerine dönmek için yalvarmaya başlıyorlardı. Bazı hasta yakınlarının içi kaldırmıyor, kimi hastalar eskisinden daha iyi olmayacakları evlerine geri götürülüyordu. Altı ay sonra, bazen birkaç hafta sonra aynı zorlu mücadele tekrar yaşanıyordu.

"Oysa tecrübelerimiz," demişti yönetici, "onları bir süre kendi hallerine bıraktığınızda genellikle gayet mutlu olduklarını gösteriyor. Kentte gezmeye götürmek için otobüse zor bindiriyoruz sonra. Evlerini ziyaret edeceklerinde de öyle oluyor. Yerleştikten sonra bir-iki saatlik bir ziyaret için eve götürmekte bir sorun yok – akşam yemeğine yetişme derdine kendileri düşüyor. Artık Meadowlake'i evleri gibi görüyorlar. Elbette ikinci kattakiler için bu anlattıklarım söz konusu değil, onları bırakamıyoruz. Çok zor oluyor, zaten nerede olduklarını da bilmiyorlar."

"Karım ikinci katta olmayacak," demişti Grant.

"Hayır," demişti yönetici düşünceli bir edayla. "Ben baştan her şeyi açık açık ortaya koymak istiyorum sadece."

Meadowlake'e epey yıl önce birkaç kere gitmişlerdi, eskiden komşuları olan yaşlı, bekâr çiftçi Mr. Farquar'ı

ziyarete. Mr. Farquar, yüzyılın başından beri bir buzdolabıyla bir televizyon ilavesi dışında değişikliğe uğramamış, bol cereyanlı tuğla bir evde tek başına otururdu. Grant'le Fiona'ya habersiz ama oldukça aralıklı ziyaretlerde bulunur, yerel meseleler dışında okuduğu kitapları tartışmaktan da hoşlanırdı – Kırım Savaşı'yla, kutupların keşfiyle, silahların tarihiyle ilgili kitaplar. Ama Meadowlake'e taşındıktan sonra sadece oranın rutinlerinden bahseder olmuştu; Grant'le Fiona, yaptıkları ziyaretlerin onun için sevindirici olmakla birlikte sosyal bir zorunluluk, bir yük de olduğu hissine kapılmışlardı. Özellikle Fiona ortalıktaki idrar ve çamaşır suyu kokusundan, alçak tavanlı loş koridorlarda nişlere yerleştirilmiş göstermelik plastik çiçek buketlerinden nefret ederdi.

O bina ellili yıllarda yapıldığı halde yıkılmıştı şimdi. Tıpkı Mr. Farquar'ın evinin yıkılıp yerine Torontolu birilerinin hafta sonları kullandığı bayağı bir şato taklidi kondurulduğu gibi. Yeni Meadowlake binası ise havadar, kubbeli bir yapıydı, havada asılı koku hafif, hoş bir çam kokusuydu. Dev kayaların arasından fışkıran yemyeşil, gerçek bitkiler vardı.

Buna rağmen Grant, onu görrneden geçirmek zorunda olduğu o uzun ay boyunca Fiona'yı hep eski binada canlandırdı gözünde. Hayatının en uzun ayı olduğunu düşünüyordu – on üç yaşında annesiyle Lanark County'de akrabalarını ziyaret ettikleri aydan, Jacqui Adams'ın ilişkilerinin başlarında ailesiyle tatile gittiği aydan daha uzundu. Meadowlake'e her gün telefon ediyor, telefona hemşirelerden Kristy'nin cevap vereceğini umuyordu. Kristy, Grant'in vefalılığına biraz gülüyordu galiba ama şansına düşen diğer hemşirelerin hepsinden daha ayrıntılı rapor veriyordu.

Fiona nezle olmuştu ama yeni gelenlerde sık sık görülen bir şeydi.

"Çocuklar okula başladığında da öyle olur ya," demişti Kristy. "Bir sürü yeni mikropla karşılaşıyorlar, bir süre boyunca hepsini kapıyorlar."

Sonra nezlesi geçti. Antibiyotik kesildi, kafası ilk geldiğindeki kadar karışık görünmüyordu. (Grant'e daha önce ne antibiyotikten bahsedilmişti ne de kafa karışıklığından.) İştahı iyi sayılırdı, camekânlı odada, güneşte oturmaktan hoşlanıyor gibiydi. Televizyon seyretmekten de hoşlanıyordu.

Eski Meadowlake'in en dayanılmaz özelliklerinden biri her yerde açık televizyonlar olmasıydı; nerede oturursanız oturun bütün düşüncelerinizi, konuşmalarınızı televizyon bastırırdı. Hastaların bazıları (Grant'le Fiona onlara şimdiki gibi Meadowlake sakinleri değil, hasta diyorlardı o zamanlar) televizyona bakar, bazıları televizyonla konuşur ama çoğu öylece oturup televizyonun saldırısına boyunları bükük tahammül ederlerdi. Grant'in hatırladığı kadarıyla yeni binada televizyon ayrı bir salonda izleniyordu, yatak odalarında ya da. İstenirse izleniyordu.

Yani Fiona istemiş olmalıydı. Ne seyretmek istemişti?

O evde yaşadıkları yıllar boyunca Grant'le Fiona, birlikte epeyce televizyon seyretmişlerdi. Bir kameranın ulaşabileceği her hayvan, sürüngen, böcek ve deniz yaratığının hayatını dikizlemiş, birbirine epey benzeyen güzel XIX. yüzyıl romanlarının belki onlarca film uyarlamasını izlemişlerdi. Büyük bir mağazada geçen bir İngiliz komedisine bayılmış, o kadar çok tekrarını izlemişlerdi ki, replikleri ezbere bilirlerdi. Gerçek hayatta ölen ya da artık başka işler yapan oyuncuların yokluğuna üzülmüş, sonra karakterler tekrar doğduğunda aynı oyuncuları bağırlarına basmışlardı. Kat görevlisinin saçlarının siyahken kıra, sonra tekrar siyaha dönüşmesini izlemişlerdi, ucuz setler hep aynıydı. Ama bunlar da solmuştu; zamanla setler, simsiyah saçlar solmuştu, sanki Londra

sokaklarının tozu asansör kapılarının altından içeri girermiş gibi; bu hazin durum Grant ile Fiona'yı *Başyapıtlar Tiyatrosu*'nun bütün trajedilerinden daha çok etkilemiş, bu yüzden finale kadar seyretmemişlerdi.

Fiona'nın yeni arkadaşlar edinmekte olduğunu söyledi Kristy. Kabuğundan çıktığı kesindi.

Ne kabuğu? diye sormak istedi Grant; ama Kristy'yle arası bozulmasın diye kendini tutup sormadı.

Telefon çaldığında açmıyordu, arayan telesekretere mesaj bırakıyordu. Ara sıra görüştükleri insanlar yakın komşular değil, emekli olup kırda oturan ve sık sık haber vermeden bir yerlere giden kişilerdi. Grant ile Fiona bu eve ilk taşındıkları yıllarda kışın da orada kalmışlardı. Kırda kış mevsimi onlar için yeni bir deneyimdi, yapılacak çok iş vardı, evle uğraşmaları gerekmişti. Sonra onlar da seyahat edebilecek durumdayken etmeleri gerektiğini düşünmüş, Yunanistan'a, Avustralya'ya, Kosta Rika'ya gitmişlerdi. Ahbapları onların yine tatile çıkmış olacağını düşünürdü nasılsa.

Hareket olsun diye kayak yapıyor ama bataklığa kadar gitmiyordu hiç. Güneş batarken, mavi konturlu buz dalgalarıyla çevriliymiş gibi görünen kırlarda gökyüzü pembeleşirken, evin arkasındaki tarlada turlar atıyordu. Tarlanın etrafında kaç tur attığını sayıyor, sonra karanlığa bürünen eve dönüyor, akşam yemeğini hazırlarken televizyonda haberleri açıyordu. Genellikle akşam yemeğini birlikte hazırlarlardı. Biri içkileri koyar, diğeri şömineyi yakar, Grant'in işinden (Grant, İskandinav efsanelerindeki kurtlar, özellikle de dünyanın sonu geldiğinde Odin'i yiyip yutan koca Fenris kurduyla ilgili bir araştırma yapıyordu), Fiona'nın o sıralar okuduğu kitaptan, birbirlerine yakın ama birbirlerinden ayrı geçirdikleri gün boyunca

neler düşündüklerinden söz ederlerdi. En yoğun mahremiyet anları buydu; yatağa girdikten hemen sonraki beş-on dakikalık fiziksel yakınlık da vardı elbette – çoğunlukla seksle noktalanmayan ama cinselliğin henüz tamamen bitmediği konusunda onları teskin eden dakikalar.

Grant, rüyasında dostu olduğunu düşündüğü bir iş arkadaşına bir mektup gösteriyordu. Mektup uzun süredir hiç aklına gelmemiş bir kızın oda arkadaşındandı. Üslubu ahlakçı ve düşmanca, mızıltılı ve tehditkârdı – Grant, mektubu yazanı latan lezbiyen olarak damgalamıştı. Kızın kendisi uygarca ayrıldığı bir kızdı, onun intihar etmek şöyle dursun, olay çıkarmak bile istemesi ihtimal dışıydı; mektup anlaşıldığı kadarıyla, dolaylı yoldan ona, kızın intihar girişiminde bulunduğunu anlatmaya çalışıyordu.

İş arkadaşı, kravatlarını atıp evlerini terk ederek her geceyi bir yer yatağının üstünde büyüleyici, genç bir metresle geçiren, işyerlerine, sınıflarına üstleri başları darmadağınık, ot ve tütsü kokarak gelen ilk aile reislerinden biriydi. Ama artık bu tür serseriliklere sıcak bakmıyordu; Grant, onun zaten o kızlardan biriyle evlenmiş olduğunu ve karısının bütün evli kadınlar gibi akşam yemeğine misafir davet edip çocuk doğurduğunu hatırlamıştı.

"Bence komik değil," diyordu Grant'e; Grant de gülmemişti hatırladığı kadarıyla. "Senin yerinde olsam Fiona'yı hazırlamaya çalışırdım."

Bunun üzerine Grant, Fiona'yı görmeye Meadowlake'e –eski Meadowlake'e– gidiyor, ama kendini bir amfide buluyordu. Amfideki herkes hocayı, yani Grant'i bekliyordu. En arka, en üst sırada oturan bir grup soğuk bakışlı genç kadın vardı; hepsi siyah cübbeli, hepsi matemdeydi, acı acı bakarak gözlerini bir an bile ondan

ayırmıyor, söylediklerinin hiçbirini yazmadıklarını, hiçbiriyle ilgilenmediklerini açıkça gösteriyorlardı.

Fiona en ön sırada oturuyordu, rahattı, sakindi. Amfiyi her partide bulup yerleştiği köşelerden birine dönüştürmüştü – şarap-madensuyu ve normal sigara içerek köpekleri hakkında komik anekdotlar anlattığı bir adacık. Orada kendine benzeyen birkaç kişiyle birlikte dalgalardan korunurdu, sanki başka köşelerde, yatak odalarında ve karanlık verandada oynanan dramlar çocuksu bir komediden ibaretmiş gibi. İffetli olmak seçkinlik, imtina bir nimetmiş gibi.

"Aman canım," diyordu Fiona. "O yaştaki kızlar, sürekli ortalıkta intihar edeceklerini söyleyip dururlar."

Ama onun öyle demesi yeterli olmuyordu; hatta Grant'i ürpertiyordu. Fiona'nın yanılıyor olmasından, feci bir şeyin gerçekten olduğundan korkuyor ve Fiona'nın göremediğini o görüyordu – kara halkanın kalınlaştığını, daraldığını, boğazını sıktığını ve odayı aşağı doğru bastırdığını.

Rüyadan uyandığında gerçek olanla olmayan şeyleri ayıklamaya koyuldu.

Gerçekte de bir mektup almış, odasının kapısına siyah boyayla "KALLEŞ" yazılmıştı; bir kızın kendisine abayı yaktığını söylediğinde Fiona aşağı yukarı rüyada söylediklerini söylemişti. Gerçekte olaya bir iş arkadaşı karışmamış, sınıfında asla siyah cübbeli genç kadınlar olmamış, kimse intihar etmemişti. Grant itibardan düşmemiş, hatta bir-iki sene sonra olsa neler yaşayabileceği düşünülürse ucuz atlatmıştı. Ama duyulmuştu. Dirsek çevirenler göze batmaya başlamıştı. Noel'de sadece bir-iki davet almış, yılbaşını yalnız geçirmişlerdi. Grant sarhoş olmuş ve gerekmediği halde –Tanrı'ya şükür itiraf hata-

sına da düşmeden– Fiona'ya yeni bir hayat vadetmişti.

O sırada duyduğu utanç kandırılmış olmanın, meydana gelen değişikliği görememenin utancıydı. Tek bir kadın bile fark ettirmemişti. Geçmişte ansızın çok sayıda kadın ulaşılır hale geldiğinde bir değişiklik olmuştu –ya da Grant'e öyle gelmişti– şimdi tekrar bir şeyler değişmişti, olan bitenin kendi niyetleriyle hiç ilgisi olmadığını söylüyorlardı. Çaresiz ve şaşkın oldukları için itiraz etmemişlerdi, olay onlara zevk vermemiş, incitmişti. İlk adımı onlar atmış olsa da sırf her şey onların aleyhinde olduğu için atmışlardı.

Hiç kimse bir zamparanın hayatında (Grant kendini böyle tanımlamak durumundaydı, oysa rüyasında onu kınayan adamın gönlünü fethettiği ya da sorun yaşadığı kadın sayısının yarısına bile ulaşmamıştı) iyilik, cömertlik, hatta fedakârlık eylemleri olduğunu kabul etmiyordu. Başlangıçta olmayabilirdi ama en azından olay geliştikçe bunlar da giriyordu işin içine. Grant birçok kadına aslında hissettiğinden çok daha fazla sevgi –veya daha hoyrat bir tutku– sunarak onların gururuna, zaaflarına hizmet etmişti. Sonuç olarak şimdi incitmekle, suistimal etmekle, özsaygıyı yok etmekle suçlanıyordu. Ve elbette Fiona'yı aldatmakla –ki aldatmıştı tabii– ama başkalarının yaptığını yapıp onu terk etseydi daha *mı* iyi olurdu?

Böyle bir şey asla geçmemişti aklından. Başkalarının rahatsız edici taleplerine rağmen Fiona'yla sevişmeyi hep sürdürmüştü. Tek bir geceyi ondan ayrı geçirmemişti. San Francisco'da veya Manitoulin Adası'nda bir çadırda hafta sonu geçirmek için uzun uzadıya senaryolar uydurmamıştı. Ot ve alkolü ölçülü kullanmış, araştırmalarını yayımlamaya, komitelerde görev almaya, mesleğinde ilerlemeye devam etmişti. İşini ve evliliğini bir kenara atıp köyde marangozluk ya da arıcılık yapmaya asla niyetlenmemişti.

Ama sonuçta ona benzer bir şey olmuştu işte. Daha

düşük emekli maaşıyla erken emekliye ayrılmıştı. Kardiyolog kayınpederi bir süre koca evde tek başına kafası karışık, metanetle göğüs gererek yaşadıktan sonra ölmüş, Fiona'ya hem o mülk hem de babasının doğup büyüdüğü, Georgian Körfezi yakınındaki çiftlik miras kalmıştı. Fiona da gönüllü hizmet koordinatörü olarak çalıştığı hastanedeki (kendi tanımıyla insanların uyuşturucu, seks ve entelektüel didişmeler dışında dertlerinin olabildiği sıradan dünyadaki) işinden ayrılmıştı. Yeni bir hayat yeni bir hayattı.

Bu arada Boris ile Natasha ölmüştü. Önce biri –hangisi olduğunu hatırlamıyordu Grant– hastalanıp ölmüş, öteki de onun ardından, az çok duygudaşlıktan ölmüştü.

Grant ile Fiona evi onardılar. Kros kayakları aldılar kendilerine. Pek sosyal bir çift olmamakla birlikte zamanla birkaç arkadaş edindiler. Yeni hayatlarında ateşli flörtleşmeler yoktu. Yemek davetlerinde bir erkeğin pantolon paçasından içeri süzülen çıplak kadın ayak parmakları yoktu. Hafifmeşrep evli kadınlar yoktu.

Haksızlığa uğramışlık duygusu hafiflediğinde, Grant "tam zamanında" diye düşünebildi. Feministler, belki bizzat o zavallı salak kız ve korkak, sözde arkadaşları onu tam zamanında atmışlardı dışarı. Giderek zahmetine değmeyecek hale gelen ve zaman içinde ona Fiona'yı da kaybettirebilecek bir hayatın dışına tam zamanında atılmıştı.

İlk ziyareti için Meadowlake'e gideceği günün sabahı Grant erken saatte uyandı. Tıpkı eski günlerde yeni bir kadınla ilk kararlaştırılmış buluşmasına gideceği sabahlarda olduğu gibi, derinden bir kıpırtı vardı içinde. Tam anlamıyla cinsel bir his sayılmazdı. (Daha sonra, buluşmalar rutinleşince onunla sınırlı kalırdı.) Bir keşif beklentisi, neredeyse manevi açılım beklentisi olurdu. Ayrıca çekingenlik, tevazu, telaş.

Evden fazlasıyla erken çıktı. Saat ikiden önce ziyaretçi kabul edilmiyordu. Dışarıda, otoparkta oturup beklemek istemediğinden arabayı ters yöne çevirmeye zorladı kendini.

Karlar erimeye başlamıştı. Yerde çok kar vardı hâlâ ama kış ortasının gözü kamaştıran, katı manzarası parçalanmıştı. Gri gökyüzünün altındaki bu çukurlarla dolu tümsekler tarlalardaki atıklara benziyordu.

Meadowlake yakınındaki kentte bir çiçekçi buldu, iri bir demet çiçek aldı. Daha önce Fiona'ya hiç çiçek götürmemişti. Başkasına da. Binaya girerken kendini karikatürlerdeki umutsuz âşıklar ya da suçlu kocalar gibi hissediyordu.

"Vay canına! Bu mevsimde nergis ha!" dedi Kristy. "Bir servet harcadınız herhalde." Grant'in önünden yürüyerek koridoru geçti ve bir dolabın ya da mutfağımsı bir bölmenin ışığını yakıp vazo aradı. Saçları dışında her şeyden vazgeçmiş, kilolu, genç bir kadındı. Saçları sarı ve hacimliydi. Alelade bir çehreyle alelade bir bedenin tepesinde *barmaid* ya da striptizci tarzı kabartılmış sarı saçlar.

"Alın bakalım," diyerek başıyla koridorun ilerisini işaret etti. "İsmi kapıda yazılı."

Yazılıydı gerçekten, mavi kuşlarla bezenmiş bir plakanın üzerinde. Acaba kapıyı tıklatsam mı, diye düşündü; tıklattı, sonra açıp Fiona'ya seslendi.

Fiona yoktu. Dolap kapağı kapalı, yatağı düzeltilmişti. Başucu sehpasında bir kutu kâğıt mendille bir bardak sudan başka bir şey yoktu. Ne bir fotoğraf, ne bir resim, ne bir kitap, ne bir dergi. Belki hepsi dolapta tutulmak zorundaydı.

Hemşire ya da danışma masasına veya adı her neyse oraya döndü. Kristy, "Yok mu odasında?" dedi, Grant'e göstermelik gibi gelen bir şaşkınlıkla.

Grant, elinde çiçeklerle ne yapacağını bilemedi.

Kristy, "Tamam, tamam – şu çiçekleri şuraya koyalım," dedi. Sanki Grant okula yeni başlayan, gelişimi yavaş bir çocukmuş gibi içini çekti, onu bir koridordan geçirip ortadaki katedral tavanlı geniş alanın devasa camekânlarından içeri dökülen ışığa götürdü. Duvarlar boyunca sıralanmış şezlonglarda oturanlar da vardı, halı kaplı zeminin ortasındaki masalarda oturanlar da. Hiçbiri çok kötü görünmüyordu. Yaşlıydılar –bazıları tekerlekli sandalyeye ihtiyaç duyacak kadar acizdi– ama düşkün görünmüyorlardı. Fiona'yla birlikte Mr. Farquar'ı ziyaret ettiklerinde sinir bozucu görüntülerle karşılaşırlardı. Yaşlı kadınların çenelerinde kıllar, bir gözü çürük bir erik gibi börtlemiş bir adam. Salyaları akanlar, başını sallayanlar, deli deli konuşanlar. Şimdiyse en ağır vakalar ayıklanmış gibi görünüyordu. Belki ilaç ve ameliyata başvuruluyordu, belki çarpılmaları, sözel ya da başka bakımdan kendini tutamamayı tedavi etmek mümkündü – daha birkaç yıl önce bile var olmayan yöntemlerle.

Fakat piyanonun başında çok kederli bir kadın vardı; tek parmağıyla tuşlara dokunuyor, notalar bir türlü ezgiye dönüşmüyordu. Kahve makinesinin ve iç içe geçirilmiş plastik bardakların arkasında duran sabit bakışlı kadın ise sıkıntıdan taş kesilmiş gibi görünüyordu. Ama o görevli olsa gerekti – Kristy'ninkinin eşi bir üniforma, açık yeşil pantolon ve gömlek vardı üstünde.

"Gördünüz mü?" dedi Kristy daha yumuşak bir tonda. "Yanına gidip, merhaba, deyin, ürkütmemeye çalışın onu. Biliyorsunuz belki... Neyse. Hadi gidin yanına."

Grant, Fiona'yı profilden görüyordu; iskambil masalarından birinin başında oturuyor ama oynamıyordu. Yüzü biraz şişkin görünüyordu, bir yanağı sarkmış, dudağının köşesini gizliyordu; daha önce böyle değildi. En yakınındaki adamın oyununu izliyordu. Adam, kâğıtlarını Fiona'nın görebileceği şekilde tutuyordu. Grant masaya

yaklaştığında Fiona başını kaldırıp baktı. Hepsi baktılar – masadaki oyuncuların hepsi başını kaldırıp tatsız bir ifadeyle baktı. Hemen ardından kâğıtlarına döndüler; geçit vermek istemezmiş gibi.

Ama Fiona kendine has yamuk, mahcup, kurnaz ve büyüleyici tebessümüyle iskemlesini geri itip Grant'in yanına geldi, parmağını dudaklarına götürdü.

"Briç," diye fısıldadı. "Feci ciddi. Bu konuda epey fanatikler." Gevezelik ederek Grant'i kahve masasına götürdü. "Üniversitede ben de bir ara öyleydim, hatırlıyorum. Arkadaşlarımla birlikte dersleri asar, oturma odasında sigara içip kıran kırana oynardık. Birinin adı Phoebe'ydi, diğerlerini hatırlamıyorum."

"Phoebe Hart," dedi Grant. Ufak tefek, göğsü içine göçmüş, siyah gözlü kız geldi gözünün önüne; ölmüş olmalıydı. Fiona, Phoebe ve diğerleri dumana boğulmuş, cadılar gibi kendilerinden geçmiş.

"Sen de tanıyor muydun onu?" dedi Fiona ve gülümsemeyi sürdürerek sıkıntıdan taş kesilmiş kadına döndü. "Ne içersin? Çay? Burada kahve pek matah değil maalesef."

Grant asla çay içmezdi.

Fiona'ya sarılamıyordu. Her ne kadar tanıdık olsalar da sesinde ve gülümseyişinde bir şeyler, briççileri, hatta kahveci kadını Grant'ten korurmuş –aynı zamanda Grant'i de onların hoşnutsuzluğundan korurmuş– gibi görünen tavrında bir şeyler ona sarılmasını engelliyordu.

"Sana çiçek getirdim," dedi Grant. "Odanı şenlendirir diye düşündüm. Odana gittim, yoktun."

"Öyle ya," dedi Fiona. "Buradayım."

"Yeni bir arkadaş edinmişsin," dedi Grant. Fiona'nın yan yana oturduğu adamı işaret etti başıyla. Tam o sırada adam başını kaldırıp Fiona'ya baktı, o da belki Grant'in sözlerinden ötürü, belki de sırtında bakışını hissettiğinden adama döndü.

"O Aubrey canım," dedi. "İşin komiği, onu yıllar öncesinden tanıyorum. Dükkânda çalışırdı. Dedemin alışveriş ettiği hırdavatçı dükkânında. İkimiz oynaşıp dururduk, cesaretini toplayıp bana çıkma teklif edemezdi bir türlü. Ta ki son hafta sonu beni maça götürünceye kadar. Ama maç bittiğinde dedem arabasıyla beni almaya gelmişti. Yaz tatilimi geçiriyordum onların yanında. Dedem ile büyükannemde misafirdim – çiftlikte otururlardı."

"Fiona. Büyükannenlerin nerede oturduğunu biliyorum. Biz de orada oturuyoruz. Oturuyorduk."

"Sahi mi?" dedi Fiona, dikkati dağılarak: Briççi gözlerini ona dikmişti, bakışı yakarmıyor, emrediyordu. Aşağı yukarı Grant'in yaşında, belki biraz daha yaşlı bir adamdı. Kalın telli, gür, beyaz saçları alnına dökülüyordu, derisi kösele gibiydi ama rengi solgundu, eski, buruşmuş bir deri eldiven gibi sarımsı beyaz. Uzun yüzü vakur ve hüzünlüydü, güçlü, yılgın, yaşlı bir atın güzelliğine sahipti. Ama Fiona konusunda yılmamıştı.

"Ben dönsem iyi olacak," dedi Fiona, tombullaşmış yüzü kızararak. "Ben yanında oturmazsam iyi oynayamayacağını düşünüyor. Saçma tabii. Oyunu hatırlamıyorum pek. Kusura bakma."

"Yakında biter mi?"

"Biter herhalde. Duruma bağlı. Şu haşin görünümlü hanımdan kibarca rica edersen sana çay verir."

"Gerek yok," dedi Grant.

"Öyleyse gidiyorum, tamam mı, sıkılmazsın değil mi? Sana her şey çok garip geliyordur eminim ama insan o kadar çabuk ahşıyor ki. Herkesle tanışırsın. Tabii bazıları bulutlarda geziyor – hepsinin seni tanımasını bekleme."

Fiona iskemlesine oturdu tekrar ve Aubrey'nin kulağına bir şey fısıldadı. Aubrey'nin eline parmaklarıyla hafifçe vurdu.

Grant, Kristy'nin peşine düştü, koridorda karşılaştı

onunla. Üstünde sürahiler içinde elma ve üzüm suyu olan bir servis arabasını itmekteydi.

"Bir saniye," dedi Grant'e ve kafasını bir odadan içeriye uzattı. "Elma suyu? Üzüm suyu? Kurabiye?"

Grant onun iki plastik bardağa meyve suyu doldurup odaya götürmesini bekledi. Kristy sonra geri gelip plastik tabaklara iki ararot kurabiyesi koydu.

"Ee?" dedi Kristy. "Onu böyle sosyalleşmiş gördüğünüze sevinmediniz mi?"

"Benim kim olduğumu biliyor mu acaba?" dedi Grant.

Grant emin olamıyordu. Fiona şaka olsun diye rol yapıyordu belki. Yapmayacağı şey değildi. Sonunda biraz açık vermişti, Grant'le sanki oranın yeni bir sakiniymiş gibi konuştuğunda.

Eğer oynadığı rol buysa tabii. Ve rol yapıyorsa.

Ama öyle olsa, sonradan peşinden koşup gülmez miydi? Briç masasına dönüp Grant'i unutmuş gibi yapmazdı herhalde. Öylesi fazlasıyla acımasız olurdu.

Kristy, "Onu kötü bir anda yakalamışsınız," dedi. "Oyuna dalmış."

"O oynamıyor ki," dedi Grant.

"Evet ama arkadaşı oynuyor. Aubrey."

"Kim bu Aubrey?"

"Aubrey işte. Arkadaşı. Meyve suyu ister misiniz?"

Grant başını hayır anlamında salladı.

"Bakın," dedi Kristy. "Hepsi birilerine böyle bağlanıyor. Bir süre en önemli şey o oluyor. Kanka duygusu. Öyle bir dönem geçiriyorlar."

"Yani gerçekten benim kim olduğumu bilmiyor olabilir mi?"

"Olabilir. Bugün. Yarın ise – hiç belli olmaz. Durum sürekli değişip duruyor, yapılabilecek bir şey yok. Buraya

bir süre gelip gittikten sonra siz de anlayacaksınız. Her şeyi bu kadar ciddiye almamayı öğreneceksiniz. Bu durumu günü gününe yaşamayı öğreneceksiniz."

Günü gününe. Ama aslında durum sürekli değişmiyor ve Grant de duruma alışamıyordu. Fiona, ona alışıyordu görünüşe bakılırsa ama onunla özel olarak ilgilenen ısrarlı bir ziyaretçi sıfatıyla. Hatta belki bir baş belasıydı; Fiona'nın eski nezaket kuralları uyarınca, baş belası olduğu kendisine belli edilmemeliydi. Grant'e dalgınlıkla, terbiye icabı iyi davranıyor, bu da onun en aşikâr, en gerekli soruyu sormasını engellemekte başarılı oluyordu. Grant ona yaklaşık elli yıllık kocası olduğunu hatırlayıp hatırlamadığını soramıyordu. Böyle bir soru karşısında Fiona utanırmış gibi geliyordu ona – kendi adına değil, Grant'in adına utanırdı. Gergin bir tavırla güler, nezaketi ve şaşkınlığıyla Grant'i utandırır, bir şekilde sonuçta ne evet derdi ne de hayır. Ya da iki cevaptan birini hiç inandırıcı olmayan şekilde verirdi.

Kristy, Grant'in konuşabildiği tek hemşireydi. Diğer hemşirelerin bazıları her şeyi dalgaya alıyorlardı. Kaşarlanmış kaknem bir hemşire suratına gülmüştü Grant'in. "O Aubrey ile Fiona yok mu? İyice abayı yakmışlar, değil mi?"

Kristy ona Aubrey'nin eskiden çiftçilere ot kıran filan satan bir firmanın temsilciliğini yaptığını söyledi.

"İyi bir adammış," dedi; Grant bunun anlamını tam çıkaramadı: Aubrey'nin dürüst, cömert ve iyi yürekli olduğunu mu kastediyordu, yoksa konuşmasıyla giyimi düzgün, güzel bir arabaya sahip bir adam olduğunu mu? Herhalde hepsini birden.

Sonra, –Kristy'nin anlattığına göre– pek yaşlı değilken, hatta emekliye ayrılmamışken olağandışı bir şey gelmişti başına.

"Genellikle karısı bakıyor ona. Evde bakıyor. Biraz nefes alabilmek için geçici olarak bıraktı onu buraya. Kız kardeşi Florida'ya çağırmış. Ne de olsa zor zamanlar geçirmiş kadın, o tür bir adamın başına gelmesi beklenmeyen bir şey – bir yerlere tatile gitmişler, adamı böcek mi sokmuş ne, ateşi feci yükselmiş. Komaya girmiş, sonra da bu hale gelmiş işte."

Grant, Kristy'ye Meadowlake sakinlerinin arasındaki gönül bağlarını sordu. Fazla ileri gittikleri oluyor muydu? Artık nutuk dinlemekten kendini kurtaracak hoşgörülü bir tonda konuşmayı öğrenmişti.

"Neyi kastettiğinize bağlı," dedi Kristy. Ne cevap vereceğini düşünürken bir yandan da kayıt defterini dolduruyordu. Yazdığı şeyi tamamlayınca samimi bir gülümsemeyle başını kaldırıp Grant'e baktı.

"Burada bir sorunla karşılaştığımızda, garip ama çoğu zaman birbiriyle arkadaşlık bile etmeyen iki kişi arasında oluyor. Bazıları birbirlerini tanımıyorlar bile, erkek mi, kadın mı, o kadarını biliyorlar sadece. İnsan yaşlı erkeklerin yaşlı kadınların yatağına girmeye çalışmasını bekler, ama tam tersi de aynı sıklıkta oluyor. Yaşlı kadınlar yaşlı erkeklerin peşine düşüyor. İşleri bitmemiş demek ki."

Kristy'nin gülümsemesi yüzünden silindi, fazla konuşmuş ya da hissizce konuşmuş olmaktan korkuyordu sanki.

"Yanlış anlamayın," dedi. "Fiona'yı kastetmiyorum. Fiona bir hanımefendi."

Peki ya Aubrey? demek geçti Grant'in içinden. Ama sonra Aubrey'nin tekerlekli sandalyede olduğunu hatırladı.

"Fiona tam bir hanımefendi," dedi Kristy; o kadar kesin ve teskin edici bir tonda konuşmuştu ki, Grant teskin olmadı. Fiona fistolu, mavi kurdeleli uzun gecelikle-

rinden biriyle yaşlı bir adamın yorganını cilveli bir edayla kaldırırken canlandı gözünde.

"Aslında bazen şüpheleniyorum..." dedi.

Kristy, "Neden şüpheleniyorsunuz?" dedi sertçe.

"Acaba bütün bunlar parodi mi diyorum."

"Ne mi?" dedi Kristy.

Çoğu öğleden sonra yaşlı çift, oyun masasının başında oluyordu. Aubrey'nin iri, kalın parmaklı elleri vardı. Kâğıtları elinde zor tutuyordu. Fiona onun yerine kâğıtları karıştırıp dağıtıyor, bazen bir kâğıt Aubrey'nin elinden düşecekmiş gibi olduğunda hızla düzeltiyordu. Grant, odanın karşı tarafından onun seri hareketini, hemen ardından özür dilercesine gülüşünü izliyordu. Fiona'nın saçının bir perçemi Aubrey'nin yanağına değdiğinde adamın bir kocaya yaraşır kaş çatışını görüyordu. Fiona yakınında olduğu sürece Aubrey, ona yüz vermemeyi tercih ediyordu.

Ama Fiona, Grant'i bir gülümsemeyle selamlayıp iskemlesini geriye iterek –Grant'in orada bulunma hakkını kabullendiğini ve belki biraz da sorumluluk hissettiğini göstererek– ona çay ikram etmek üzere ayağa kalkmayagörsün, Aubrey'nin yüzünde derhal karanlık bir endişe beliriyordu. Kâğıtları elinden bırakıp yere düşürüyor, oyunu bozuyordu.

Bu durumda Fiona, yardıma koşup kâğıtları toparlamak zorunda kalıyordu.

Briç masasında değillerse bazen koridorlarda yürüyorlardı; Aubrey bir eliyle parmaklığa tutunuyor, öteki eliyle Fiona'nın koluna ya da omzuna yapışıyordu. Hemşireler Fiona'nın onu, tekerlekli sandalyeden kaldırmış olmasına mucize gözüyle bakıyorlardı. Gerçi daha uzun mesafeler için –binanın bir ucundaki limonluğa ya da

öteki ucundaki televizyon salonuna gitmek için– tekerlekli sandalyeye ihtiyaç duyuluyordu.

Televizyonda hep spor kanalı açık oluyordu görünüşe bakılırsa; Aubrey her sporu seyrediyordu ama en sevdiği golftü galiba. Grant onlarla birlikte golf programlarını seyretmekten rahatsız olmuyordu. Birkaç iskemle öteye oturuyordu. Büyük ekranda az sayıda seyirci ve yorumcu huzurlu yeşil sahada oyuncuları izliyor, yeri geldiğinde formalite icabı alkışlıyorlardı. Ama oyuncu vuruşunu yapar, top gökyüzünde tek başına önceden belirlenmiş seyrini tamamlarken her yerde sessizlik hâkim oluyordu. Aubrey, Fiona, Grant, muhtemelen başkaları da oturdukları yerde nefeslerini tutuyorlar, sonra önce Aubrey nefesini bırakarak bazen memnuniyetini, bazen hayal kırıklığını ifade ediyordu. Bir saniye sonra Fiona'nın aynı tonda nefes verdiği duyuluyordu.

Limonlukta böyle bir sessizlik olmuyordu. Çift kendilerine en gür, kalın, tropikal görünümlü bitkilerin arasında oturacak bir yer –bir bakıma bir kameriye– buluyordu; Grant aralarına girmemek için kendini zor tutuyordu. Yaprakların hışırtısıyla su sesine Fiona'nın yumuşak konuşması ve gülüşü karışıyordu.

Sonra bir kıkırtı. Hangisiydi acaba?

Belki ikisi de değildi – belki köşelerdeki kafeslerde yaşayan arsız, gösterişli kuşlardan biriydi.

Aubrey konuşabiliyordu ama sesi herhalde eskisinden farklıydı. O anda bir şey söylüyor gibiydi – zorlukla telaffuz edilen iki hece. *Dikkat. Geldi. Canım.*

Fıskiyeli havuzun mavi zeminine dilek paraları atılmıştı. Grant, kimseyi oraya para atarken görmemişti. Beş, on ve yirmi beş sentlik paralara bakarken acaba zemin karolarına yapıştırılmışlar mı diye düşündü – binanın moral yükseltici dekorunun bir parçası olarak.

Beyzbol maçında yeniyetmeler, tribünlerin en üst kısmında, oğlanın arkadaşlarından uzağa oturmuşlar. Aralarında birkaç santim çıplak ahşap, hava kararmakta, yaz sonu bir anda çıkan akşam serinliği. Kayan eller, kıpırdayan kalçalar, gözler hep sahada. Oğlanın üstünde bir ceket varsa çıkarıp kızın dar omuzlarını örtecek. Ceketin altında onu kendine daha çok çekebilir, parmaklarını onun yumuşak koluna bastırabilir.

Oğlanların daha ilk randevuda kızın pantolonundan içeri elini daldırdığı zamane gençleri gibi değiller.

Fiona'nın incecik, yumuşak kolu. Maçın ışıklandırılmış tozlarının ötesinde karanlık çökerken yeniyetme şehvetine şaşıran ve narin, yeni bedeninin bütün sinirleri ayaklanan Fiona.

Meadowlake'te pek ayna yoktu, dolayısıyla Grant kendini onları gözetleyip takip ederken yakalamıyordu. Ama ara sıra Fiona'yla Aubrey'nin peşinde dolaşırken kim bilir ne kadar aptal, acınası ve belki çatlak göründüğü geçiyordu aklından. Ne Fiona'yla yüzleşebiliyordu, ne Aubrey'yle. Orada bulunmaya hakkı olduğundan giderek daha fazla şüpheye düşüyor ama uzaklaşamıyordu. Evde bile, masasında çalışırken, evi temizlerken, gerektiğinde karları kürerken zihninde sanki bir metronom, Meadowlake'e, bir sonraki ziyaretine sabitlenmişti. Kendini bazen umutsuzca kur yapan inatçı bir delikanlı gibi görüyordu, bazen de sokaklarda ünlü kadınları takip eden, günün birinde kadının arkasını dönüp aşkını anlayacağından kuşku duymayan zavallı erkeklerden biri gibi.

Büyük bir çaba gösterip ziyaretlerini çarşamba ve cumartesi günleriyle sınırladı. Ayrıca Meadowlake'te sanki bağımsız bir ziyaretçi, bir incelemeyi ya da sosyal

araştırmayı yürüten biriymiş gibi başka şeyleri gözlemlemeye başladı.

Cumartesi günlerine bir bayram telaşı ve gerginliği hâkimdi. Aileler öbekler halinde geliyordu. Genellikle anneler başı çekiyor, erkeklerle çocukları güden neşeli ama ısrarlı çoban köpekleri gibi davranıyorlardı. Sadece en küçük çocuklar rahattı. Koridorlardaki yeşil-beyaz kareleri hemen fark ediyor, renklerden sadece birine basıp diğerinin üstünden atlıyorlardı. Daha cüretkâr olanlar tekerlekli sandalyelerin arkasına binmeye kalkışıyordu. Bazıları azarlandıkları halde yaramazlığa devam ediyor, sonunda arabaya götürülüyordu. O zaman daha büyük bir çocuk ya da baba neşeyle, hevesle onu götürmeye gönüllü oluyor, böylece ziyaretten de kurtuluyordu.

Konuşmaları yöneten kadınlardı. Erkekler durumdan ürkermiş gibi görünüyordu, yeniyetmeler ise hakarete uğramış gibi. Ziyaret edilen kişi, tekerlekli sandalyede, bastonla, topallayarak ya da kaskatı, tek başına yürüyerek tören alayının başını çekiyor, kalabalık ziyaretçi topluluğuyla gurur duymakla birlikte, durumun yarattığı stresle ya boş bakışlarla ya da çaresizce gevezelik ederek baş etmeye çalışıyordu. Dışarıdan gelmiş çeşitli kişilerle çevrelendiklerinde Meadowlake sakinleri o kadar da normal görünmüyordu. Kadınların yüzlerindeki bütün istenmeyen tüyler özenle alınmış, sakat gözler bant ya da koyu gözlükle kapatılmış, münasebetsiz konuşmalar ilaçla kontrol altına alınmış olsa da gözlerde cam gibi bir bakış, duruşlarda tekinsiz bir katılık kalıyordu – sanki bu insanlar kendi kendilerinin hatırasına, son bir fotoğraflarına dönüşmeye razıydılar.

Grant, Mr. Farquar'ın neler hissetmiş olabileceğini şimdi daha iyi anlıyordu. Buradaki insanlar –herhangi bir faaliyete katılmayıp oturdukları yerden kapıları izleyen ya da pencereden dışarı bakanlar bile– kafalarının içinde

(elbette meşum bağırsak hareketleri, her yerlerindeki batmalar ve burkulmalarla bedenleriyle de) dopdolu bir hayat yaşıyorlardı ve çoğunlukla bu hayatı ziyaretçilere anlatmak, ona değinmek pek mümkün değildi. Tekerlekli sandalyelerini sürerek ya da iyi kötü yürüyerek sergileyebilecekleri ya da konuşabilecekleri bir şeyler bulabilmeyi umut ediyorlardı ancak.

Sergilenecek şeylerden biri limonluk, diğeri de büyük televizyon ekranıydı. Babalar, ekranı takdir ediyordu. Anneler, eğreltilerin muhteşem olduğunu söylüyordu. Bir süre sonra herkes küçük masaların başına oturup dondurma yiyordu – sadece tiksintiden geberen yeniyetmeler dondurmayı reddediyordu. Kadınlar titrek yaşlı çeneleri silip temizliyor, erkekler başını çeviriyordu.

Bu ayinsi ziyaretler bir tatmin sağlıyordu mutlaka; hatta belki yeniyetmeler de günün birinde gittiklerine memnun olacaklardı. Grant aile konusunda uzman sayılmazdı.

Aubrey'yi ne çocukları ne de torunları ziyaret ediyordu görünüşe bakılırsa; Fiona'yla ikisi kâğıt oynayamadıklarından –bütün masalar dondurma yiyenlerle doluydu– cumartesi töreninden uzak duruyorlardı. Cumartesi günü limonluk samimi konuşmalara izin vermeyecek kadar kalabalık oluyordu.

Elbette Fiona'nın kapalı kapısının ardında konuşmalar sürüyor olabilirdi. Grant, kapının önünde uzun uzun durup Disney kuşlarına yoğun, gerçekten kötü niyetli bir nefretle bakıyor ama kapıyı tıklatamıyordu bir türlü.

Aubrey'nin odasında da olabilirlerdi. Ama Grant, onun odasının yerini bilmiyordu. Meadowlake'i keşfettikçe karşısına daha fazla koridor, oturma alanı ve rampa çıkıyor, dolaşırken hâlâ kaybolduğu oluyordu. Kendine kerteriz olarak bir resmi ya da koltuğu seçiyor, ertesi haf-

ta seçtiği şeyin yeri değiştirilmiş gibi geliyordu ona. Kendisini de zihinsel kaymalardan ıuzdarip zanneder korkusuyla bundan Kristy'ye söz etmiyordu. Eşyaların yerini hastaların günlük hareketlerini daha ilginç kılmak için sürekli değiştirdiklerini varsayıyordu.

Ara sıra uzaktan gördüğü bir kadını Fiona zannettiğini; ama sonra kıyafetleri yüzünden o olamayacağını düşündüğünden de bahsetmiyordu. Fiona ne zaman alacalı çiçekli bluzlarla elektrik mavisi pantolon giymişti ki? Bir cumartesi günü pencereden dışarı bakarken Fiona'yı gördü –o olmalıydı– karlarla buzlardan tamamen arınmış bahçe yollarının birinde Aubrey'nin tekerlekli sandalyesini itiyordu; başında gülünç bir yün şapka, üzerinde mavi-mor hareli bir ceket vardı; süpermarketteki kasabalı kadınların üzerinde gördüğü türden bir kıyafet.

Herhalde aşağı yukarı aynı beden giyinen kadınların eşyalarını ayırmakla uğraşmıyorlardı. Kadınların kendi giysilerini zaten tanımayacağına güveniyorlardı.

Saçlarını da kesmişlerdi. Fiona'nın melek halesini kesmişlerdi. Bir çarşamba günü, her şey daha normalken, kâğıt oynanır, kadınlar elişi odasında başlarını şişirecek ya da yaptıklarına hayranlık gösterecek kimse olmadan ipekten çiçekler ya da oyuncak bebekler yaparken, Aubrey'yle Fiona yine ortalığa çıkmış olduğundan Grant karısıyla kısa, dostane ve çıldırtıcı sohbetlerinden birini yapabilme fırsatı bulduğunda, "Saçlarını niye kırptılar?" diye sordu.

Fiona elini başına götürüp kontrol etti.

"Aa, yokluğunu hiç hissetmemişim," dedi.

Kristy'nin deyimiyle tamamen uçmuş olanların tutulduğu üst katta neler olup bittiğini öğrenmesi gerektiğini düşünüyordu Grant. Aşağıda kendi kendine konuşarak ya

da gelip geçenlere alakasız sorular sorarak ("Kazağımı kilisede mi bıraktım?") dolaşanlar belli ki biraz uçmuşlardı.

Üst katı hak edecek kadar uçmamışlardı.

Merdiven vardı ama tepedeki kapılar kilitli, anahtarları personeldeydi. Asansöre binebilmek için resepsiyon görevlisinin düğmeye basması gerekiyordu.

Tamamen uçtuktan sonra ne yapıyorlardı?

"Bazıları öylece oturuyor," diyordu Kristy. "Bazıları oturduğu yerde ağlıyor. Bazısı avaz avaz bağırmaya yelteniyor. Anlatmasam daha iyi."

Bazen düzeliyorlardı.

"Bir yıl boyunca odaya girip çıkıyorsun, her defasında seni ilk kez görüyormuş gibi davranıyorlar. Sonra bir gün, aaa, merhaba, eve ne zaman dönüyorum, diyorlar. Birdenbire tamamen normale dönüyorlar."

Ama fazla uzun sürmüyordu.

"Vay canına, düzeldi, diyorsun. Sonra hop, tekrar uçuyorlar." Kristy parmaklarını şıklattı. "Bir anda."

Grant'in eskiden çalıştığı kentte Fiona'yla yılda bir iki kere gittikleri bir kitapçı vardı. Grant tek başına tekrar gitti kitapçıya. İçinden bir şey almak gelmiyordu, ama liste hazırlamıştı, listeki kitaplardan bir-ikisini aldı, sonra da tesadüfen gördüğü bir başka kitap aldı. İzlanda'yla ilgiliydi. XIX. yüzyılda İzlanda'ya seyahat etmiş bir hanımın sulu boya resimleri.

Fiona, annesinin dilini hiç öğrenmemiş, bu dilde korunmuş öykülere pek saygı da göstermemişti – Grant'in iş hayatında öğretip hakkında yazılar yazdığı ve hâlâ yazmayı sürdürdüğü öyküler. Öykülerin kahramanlarına "bizim Njal", "bizim Snorri" diye değinirdi. Ama son birkaç yılda ülkenin kendisiyle ilgilenmeye başlayıp gezi rehberlerine göz gezdirmişti. William Morris'in ve Auden'ın

seyahatleriyle ilgili bir şeyler okumuştu. Aslında gitmeye niyeti yoktu. İklimin feci olduğunu söylüyordu. Ayrıca, insanın düşünüp bildiği, belki özlem duyduğu ama hiç göremediği bir yer olması gerekir, diyordu.

Grant, Anglosakson ve İskandinav edebiyatı dersleri vermeye ilk başladığında sınıfta sıradan öğrenciler olurdu. Ama birkaç yıl sonra bir değişiklik fark etti. Evli kadınlar tekrar üniversiteye dönüyordu. Daha iyi bir işe girebilmek için, herhangi bir işe girebilmek için değil de, sırf günlük ev işleri ve hobileri dışında düşünecek daha ilginç bir şeyleri olsun diye. Hayatlarına zenginlik katmak için. Kendilerine bir şeyler öğreten erkeklerin de bu zenginliklerden biri olması, yemeklerini pişirip yatmaya devam ettikleri erkeklerden daha esrarengiz ve arzulanır görünmesi de sürecin doğal bir sonucuydu belki.

Seçtikleri alanlar genellikle psikoloji, Kültür tarihi ve İngiliz edebiyatıydı. Arkeoloji ya da dilbilimi seçenler de oluyor, ama derslerin ağırlığı anlaşılınca bırakıyorlardı. Grant'in derslerine yazılanların bazıları Fiona gibi İskandinav kökenliydi, bazıları da Wagner'den, tarihî romanlardan İskandinav mitolojisine ilişkin bir şeyler öğrenmiş oluyorlardı. Keltlerle ilgili her şeyde esrarlı bir cazibe bulan kimi öğrenciler de Grant'in bir Kelt dili öğrettiğini sanıyordu. Bu tür heveslilerle kürsünün arkasından oldukça sert konuşuyordu.

"Güzel bir dil öğrenmek istiyorsanız gidin İspanyolca öğrenin. Hem Meksika'ya giderseniz kullanabilirsiniz."

Bazıları uyarısına kulak verip dersi bırakıyordu. Bazıları da Grant'in talepkâr tavrından etkileniyordu. Gayretle çalışıyor ve Grant'in odasına, düzenli, tatminli hayatına olgun kadın uysallığının, titrek bir onaylanma umudunun o müthiş, şaşırtıcı tazeliğini getiriyorlardı.

Jacqui Adams adlı kadını seçti Grant. Fiona'nın tam tersiydi – kısa boylu, dolgun, kara gözlü, coşkulu. İroniden habersiz. İlişkileri bir yıl sürdü, sonra kadının kocası başka yere tayin edildi. Jacqui, kendi arabasında vedalaşırlarken ansızın şiddetli bir titremeye tutuldu. Aşırı ısı kaybına uğramış gibi. Grant'e birkaç mektup yazdı ama Grant mektupların üslubunu fazlasıyla süslü bulup nasıl cevap vereceğini bilemedi. Cevap vermeyi geciktirdi, bu arada beklenmedik bir mucizeyle, kızı olabilecek yaşta bir genç kadınla ilişkiye girdi.

Çünkü o Jacqui'yle meşgulken çok daha başdöndürücü bir başka gelişme olmuştu. Uzun saçlı, sandaletli genç kızlar odasına gelip sekse hazır olduklarını neredeyse açıkça bildiriyorlardı. Jacqui'yle zorunlu olan temkinli yaklaşmalar, şefkatli sevgi imaları bir yana bırakıldı. Tıpkı başkaları gibi Grant de bir girdaba kapıldı, arzular acaba bir şeyler mi kaçırdığını düşündürecek biçimde eyleme dönüşüyordu. Ama pişmanlığa vakit mi vardı? Aynı anda yaşanan birden fazla ilişkilerle, vahşi, tehlikeli buluşmalarla ilgili hikâyeler dinliyordu. Rezaletler koptu, aleni ve acılı dramlar yaşandı, ama nasılsa böylesinin daha iyi olduğu duygusu hâkimdi. Misillemeler oldu, kovulmalar oldu. Ama kovulanlar daha küçük, daha hoşgörülü üniversitelere ya da açık öğretim kurumlarına geçtiler; terk edilen birçok kadın, şoku atlatıp erkeklerini baştan çıkaran kızların kıyafetlerini ve cinsel fütursuzluğunu benimsedi. Eskiden tamamen sürprizsiz olan fakülte partileri, mayın tarlasına dönüştü. Bir salgın başlamıştı, İspanyol gribi gibi yayılıyordu. Yalnız bu defa insanlar salgının peşine düşmüştü, on altı-altmış yaş arası neredeyse hiç kimse, dışında kalmak istemiyordu.

Ancak Fiona, salgının dışında kalmaya oldukça istekli görünüyordu. Annesi ölüm döşeğindeydi, hastane deneyimi onu kayıt bürosundaki rutin işinden yeni işine yön-

lendirdi. Grant de çizmeyi aşmadı, en azından etrafındaki bazı kişilere kıyasla. Hiçbir kadının kendisine Jacqui kadar yaklaşmasına izin vermedi. Her şeyden çok kendini müthiş formda hissediyordu. On iki yaşından beri var olan tombulluk eğilimi yok oluverdi. Basamakları ikişer ikişer atlayarak merdiven çıkıyordu. Üniversitedeki odasından görülen tiftik tiftik bulutlar ve kış mevsiminde gün batımı manzarası, komşularının salon perdelerinin arasından ışıldayan antik lambaların büyüsü, tepedeki parkta akşam çökerken kızak kaymaya doyamayan çocukların haykırışı ilk kez onda böyle bir hayranlık uyandırıyordu. Yaz geldiğinde çiçeklerin isimlerini öğrendi. Sesi artık neredeyse hiç çıkmayan kayınvalidesiyle (hastalığı gırtlak kanseriydi) önceden çalışıp derste o muhteşem, kanlı methiyeyi, idam hükümlüsü halk ozanı tarafından Kral Kanlıbalta Eric onuruna yazılmış, kelle fidyesi Hofuolausn'u yüksek sesle okumayı ve çevirmeyi göze aldı. (Ozan, bu destanın ardından idam hükmünü de veren kral tarafından –şiirin gücü sayesinde– serbest bırakılmıştı.) Herkes alkışlamıştı– daha önce sataşarak isterlerse dışarıda bekleyebileceklerini söylediği pasifistler bile. O gün, belki de bir başka gün arabasıyla eve dönerken kafasında küfür kabilinden saçma bir alıntı dönüp duruyordu.

Bilgelikte ve boyda gelişiyor, Tanrı'nın ve insanların beğenisini kazanıyordu.

O sırada bundan ötürü utanmış, batıl inançlar onu ürpertmişti. Hâlâ da utanıp ürperirdi. Ama kimse bilmediği sürece anormal de gelmiyordu ona.

Meadowlake'e bir dahaki gidişinde kitabı da yanına aldı. Günlerden çarşambaydı. Fiona'yı oyun masalarında aradı ama göremedi.

Kadının biri Grant'e seslendi: "Yok burada. Hasta."

Kadının ses tonu heyecanlıydı, kendini önemser gibiydi; Grant, kendisiyle ilgili hiçbir şey bilmediği halde onu tanımış olmaktan memnundu. Ayrıca Fiona hakkında, Fiona'nın oradaki hayatı hakkında bildikleri de onu memnun ediyordu belki; Grant'ten daha fazla şey bildiğini düşünüyor olabilirdi.

"Arkadaşı da yok," dedi kadın.

Grant, Kristy'yi arayıp buldu.

"Önemli bir şey değil aslında," dedi Kristy, Fiona'nın nesi olduğunu sorduğunda. "Bugün yataktan çıkmak istemedi, biraz keyifsiz."

Fiona yatağında dimdik oturuyordu. Grant birkaç kere girmiş olduğu odadaki yatağın hastane yatağı olduğunu ve bu şekilde ayarlanabileceğini fark etmemişti daha önce. Fiona'nın üzerinde yakası kapalı, mahcup genç kız sabahlıklarından biri vardı; yüzünün solgunluğu kiraz çiçeklerini değil, bulamacı andırıyordu.

Aubrey yanı başındaydı, tekerlekli sandalyesini yatağa mümkün olduğunca yaklaştırmıştı. Genellikle giydiği, sıradan açık yakalı gömleklerden biri yoktu üzerinde; ceket giymiş, kravat takmıştı. Şık tüvit şapkası yatağın üstünde duruyordu. Önemli bir iş için dışarı çıkmış gibi görünüyordu.

Avukatıyla görüşmeye mi gitmişti? Bankacısına mı? Cenaze levazımatçısıyla ayrıntıları konuşmaya mı?

Her ne yapmış olursa olsun, bitkin görünüyordu. Onun da yüzü kül rengiydi.

İkisi de Grant'e kaskatı, kederli bir korkuyla baktılar, ama kim olduğunu görünce memnun olmadılarsa da rahatladılar.

Zannettikleri kişi değildi.

Birbirlerinin elini sımsıkı tutuyorlardı, Grant'i tanıyınca da bırakmadılar.

Yatağın üstündeki şapka. Ceket, kravat.

Aubrey dışarı çıkmamıştı. Mesele nereye gittiği, kiminle görüştüğü değildi. Nereye gideceğiydi.

Grant, kitabı yatağın üzerine, Fiona'nın serbest elinin yanına bıraktı.

"İzlanda'yla ilgili," dedi. "Bakmak istersin belki diye düşündüm."

"Ya, teşekkür ederim," dedi Fiona. Kitaba bakmadı. Grant onun elini kitabın üzerine koydu.

"İzlanda," dedi.

"İz-landa," dedi Fiona. İlk hecede bir ilgi kıvılcımı olsa da son iki hece dümdüz söylenmişti. Zaten dikkatini tekrar Aubrey'ye yöneltmesi gerekiyordu; Aubrey iri, kalın elini elinden çekmekteydi.

"Ne oldu?" dedi Fiona. "Ne oldu canımın içi?"

Grant, onun bu tumturaklı ifadeyi daha önce kullandığını hiç duymamıştı.

"Tamam, tamam," dedi sonra. "Al bakalım." Yatağın kenarındaki mendil kutusundan birkaç kâğıt mendil çekip çıkardı.

Aubrey'nin derdi, ağlamaya başlamış olmasıydı. Burnu akmaya başlamıştı, özellikle Grant'in yanında acınası bir görüntü sunmak istemediğinden telaş ediyordu.

"Al canım," dedi Fiona. Aubrey'nin burnunu ve gözyaşlarını bizzat silerdi aslında, belki yalnız olsalar Aubrey de sesini çıkarmazdı. Ama Grant yanlarındayken Aubrey böyle bir şeye izin vermezdi. Mendilleri beceriksizce tutup yüzünü rastgele ama şansına başarıyla temizledi.

O bu işle meşgulken Fiona, Grant'e döndü.

"Burada sözün geçiyor mu?" diye fısıldadı. "Seni onlarla konuşurken gördüm..."

Aubrey homurdandı; belki itiraz, belki bitkinlik, belki de tiksinti ifadesiydi. Sonra sanki Fiona'nın üstüne kapanmak istermiş gibi belden yukarısıyla öne doğru ani bir hamle yaptı. Fiona fırlayarak onu yakaladı ve sımsıkı

tuttu. Grant'in yardım etmesi münasebetsizlik olurmuş gibi görünüyordu; ama Aubrey'nin yere düşeceğini düşünse yardım ederdi elbette.

"Ağlama," diyordu Fiona. "Canım benim. Ağlama. Görüşeceğiz. Mutlaka görüşeceğiz. Ben, seni görmeye geleceğim. Sen de geleceksin beni görmeye."

Başını, Fiona'nın göğsüne gömmüş olan Aubrey yine aynı sesi çıkardı; Grant'e odadan çıkmak düşüyordu.

"Karısı bir an önce gelse bari," dedi Kristy. "Gelip götürsün de bitsin bu ızdırap. Birazdan akşam yemeği servisi yapılacak, o hâlâ ortalıktayken Fiona'ya bir şey yedirebilir miyiz?"

Grant, "Benim kalmam gerekir mi?" dedi.

"Ne gereği var? Hasta değil ki."

"Yalnız kalmasın diye."

Kristy başını hayır anlamında salladı.

"Böyle durumlarda kendi başlarının çaresine bakmaları gerekiyor. Genellikle hafızaları kısa süreli. Bu da bazen avantaj oluyor."

Kristy katı yürekli biri değildi. Grant, onu tanıdığından beri hayatına ilişkin bazı şeyler öğrenmişti. Dört çocuğu vardı. Kocasının nerede olduğunu bilmiyor ama Alberta'da olabileceğini düşünüyordu. Küçük oğlunun astımı o kadar kötüydü ki, ocak ayında bir gün Kristy vaktinde acile yetiştirmese ölecekti. O uyuşturucu kullanmıyordu ama abisi konusunda o kadar emin değildi.

Kristy'nin gözünde Grant'le Fiona, ayrıca Aubrey şanslı sayılırdı. Hayatlarını pek fazla dertleri olmadan yaşamışlardı. Şu anda, yaşlanmışken çektikleri sayılmazdı.

Grant, Fiona'nın odasına tekrar uğramadan oradan ayrıldı. O gün rüzgârın ılık estiğini ve kargaların ortalığı velveleye verdiğini fark etti. Otoparkta ekose pantolon takım giymiş bir kadın, arabasının bagajından katlanmış bir tekerlekli sandalye çıkarıyordu.

Arabayla Black Hawks Lane adlı bir sokaktan geçiyordu. Civardaki bütün sokaklara eski millî hokey liginde ki takımların adları verilmişti. Meadowlake'in yakınındaki kentin dış mahallelerinden biriydi. Grant'le Fiona öteden beri kente alışveriş için gelmişler ama ana cadde dışında pek bir yeri görmemişlerdi.

Evlerin hepsi aşağı yukarı aynı dönemde yapılmış gibiydi, otuz-kırk yıl kadar önce. Sokaklar geniş ve kıvrımlıydı, kaldırım yoktu – o sıralar insanların artık pek yürümeyeceği düşünülüyordu. Grant'le Fiona'nın arkadaşları, çocuk sahibi olmaya başladığında bu tür yerlere taşınmışlardı. İlk başta taşınmaları konusunda hafif utanıyorlardı. "Mangalkent'e göç ediyoruz," diye bahsediyorlardı taşınmadan.

Mahallede yaşayan çocuklu genç çiftler vardı hâlâ. Garaj kapılarının üstünde basket fileleri, araba yollarında üç tekerlekli bisikletler vardı. Ama evlerin bazıları çaptan düşmüştü, yapılırken kuşkusuz hedeflenen ailelerin evleri değillerdi artık. Bahçelerde lastik izleri vardı, pencerelerdeki kırıklar folyoyla kapatılmıştı, bazılarında rengi atmış bayraklar asılıydı.

Kiralık evlerdi. Kiracılar da hâlâ –ya da bir kez daha– bekâr, genç erkekler.

Bazı evler henüz yeniyken oraya taşınmış olan kişiler tarafından mümkün olduğunca bakımlı tutulmuştu – daha fazlasına parası yetmeyen, belki de daha iyi bir yere taşınma gereği duymamış insanlar. Çalılar büyümüş, pastel tonlarda vinil yalı baskı kaplamalar boya sorununu ortadan kaldırmıştı. Düzgün çitler ve çalılıklar çocukların hepsinin büyüyüp evden ayrıldığını, anne babaların da bahçeyi mahalledeki küçük çocukların oyun alanı haline getirmek istemediğini gösteriyordu.

Telefon rehberinde Aubrey'yle karısının adresi olarak görünen ev de bunlardan biriydi. Evin önündeki yol

döşeme taşlarıyla kaplanmıştı, yolun iki yanında, porselen gibi kaskatı görünen bir pembe, bir eflatun, sıra sıra sümbüller diziliydi.

Fiona kederini atlatamamıştı. Yemeklerini yermiş gibi yapıp yemiyor, peçetesine saklıyordu. Günde iki kere besin takviyesi olarak bir içecek veriyorlardı – biri başında durup içmesini bekliyordu. Yataktan kendi başına kalkıp giyiniyor ama sonra odasından çıkmak istemiyordu. Kristy, bir başka hemşire ya da ziyaret saatinde Grant, koridorlarda dolaştırmasa, dışarı çıkarmasa hiç hareket etmeyecekti.

Bahar güneşinde duvarın dibindeki bir bankta oturup ağlıyordu usulca. Hâlâ kibardı, ağladığı için özür diliyor, bir öneri getirildiğinde asla tartışmaya girişmiyor, sorulara cevap vermeyi reddetmiyordu. Ama ağlıyordu. Gözleri ağlamaktan kızarmış, feri sönmüştü. Hırkası – üstündeki kendi hırkasıysa– düzgün iliklenmemiş oluyordu. Saçlarını taramama, tırnaklarını temizlememe aşamasına gelmemişti henüz ama yakında o da olabilirdi.

Kristy, kaslarının erimekte olduğunu, yakın zamanda düzelme görülmezse yürüteç kullanmak zorunda kalacağını söylüyordu.

"Ama bir kez yürüteç kullanmaya başladılar mı bağımlı oluyorlar, sonra da pek yürümüyorlar, sadece mecbur oldukları yerlere gidiyorlar."

"Ona karşı daha ısrarlı olmalısınız," diyordu Grant'e. "Teşvik etmeye çalışın."

Ama Grant varlık gösteremedi. Fiona belli etmemeye çalıştığı halde artık ondan pek hoşlanmıyor gibiydi. Belki onu her gördüğünde Aubrey'le son dakikalarını, Grant'ten yardım istediğini ve onun yardım etmediğini hatırlıyordu.

Grant, bu noktada evliliklerinden söz etmenin bir anlamı olmayacağı kanısındaydı.

Fiona koridorun öbür ucuna, aşağı yukarı aynı insanların yine kâğıt oynadığı yere gitmek istemiyordu. Televizyon odasına, limonluğa gitmek istemiyordu.

Büyük ekrandan hoşlanmadığını, gözlerinin ağrıdığını söylüyordu. Kuşların sesini sinir bozucu buluyor, ara sıra fıskiyeyi durdursalar keşke, diyordu.

Grant'in bildiği kadarıyla ne İzlanda'yla ilgili kitaba baktığı vardı ne de evden getirdiği –şaşılacak kadar az sayıdaki– diğer kitaplara. Okuma odasında dinlenmek amacıyla oturuyordu, orayı seçmesinin nedeni genellikle kimseler olmamasıydı muhtemelen; Grant, kütüphaneden bir kitap aldığında yüksek sesle okumasına ses çıkarmıyordu. Grant'in tahminine göre bunun da nedeni, onunla vakit geçirmeyi kolaylaştırmasıydı; böylece gözlerini kapatıp kendi kederine gömülebiliyordu. Çünkü kederinden bir dakika bile uzaklaştığında, sonra tekrar ona çarptığı zaman iyice sarsılıyordu. Bazen de bilinçli umutsuzluk ifadesini gizlemek için, o görmese daha iyi olur diye düşündüğünden gözlerini kapıyormuş gibi geliyordu Grant'e.

O da oturup Fiona'ya iffetli aşk, kaybedilip tekrar kazanılan servetler hakkındaki eski romanları okuyordu; bunlar çok eskiden kalma bir köy ya da din kurumu kütüphanesinin bağışladığı kitaplar olabilirdi. Belli ki okuma odasındaki malzeme binanın geri kalanında hâkim olan yenilenmeye tabi tutulmamıştı.

Kitapların kapakları yumuşak, neredeyse kadifemsiydi, yaprak ve çiçek desenliydiler, mücevher ya da çikolata kutularını çağrıştırıyorlardı. Kadınlar –onları kadınların aldığını varsayıyordu– kitapları evlerine birer hazine gibi götürebilsinler diye.

Yönetici, Grant'i odasına çağırdı. Fiona'nın umdukları gelişmeyi göstermediğini söyledi.

"Takviye içeceklere rağmen kilo veriyor. Biz elimizden geleni yapıyoruz."

Grant yaptıklarının farkında olduğunu söyledi.

"Mesele şu, eminim biliyorsunuzdur, alt katta uzun süreli yatak bakımımız yok. Bazen biri, kendini iyi hissetmediğinde bu hizmeti veriyoruz; ama etrafta dolaşamayacak, sorumluluk üstlenemeyecek kadar zayıfladıklarında üst katı düşünmek zorundayız."

Grant, Fiona'nın yatakta o kadar uzun süre geçirmediği kanısında olduğunu söyledi.

"Doğru. Ama kuvvetini toparlayamazsa geçirecek. Şu anda sınırda."

Grant, "Ben üst katta zihinsel sorunları olanlar var sanıyordum," dedi.

"Onlar da var," dedi yönetici.

Grant, Aubrey'nin karısıyla ilgili, otoparkta gördüğü günkü ekose takım dışında bir şey hatırlamıyordu. Bagaja eğilirken ceketi açılmıştı. Grant'in aklında ince bir bel ve geniş kalçalar kalmıştı.

Bugün ekose takımını giymemişti. Beli kemerli kahverengi pantolon, pembe kazak. Belini doğru hatırlamıştı Grant; sımsıkı kemeri, belini özellikle ortaya çıkardığını gösteriyordu. Öyle yapmasa belki daha iyi olurdu, çünkü hem üstte hem altta epey bir şişkinlik ortaya çıkıyordu.

Kocasından belki on-on iki yaş küçüktü. Saçları kısa kesilmiş, kıvrılmış ve kızıla boyanmıştı. Mavi gözleri –Fiona'nınkilerden daha açık renk, mat çakırımsı ya da türkuvazımsıydılar– gözkapaklarının hafif şişliği yüzünden çekik görünüyordu. Çok sayıda kırışığı ceviz rengi fondötenle iyice belirginleşmişti. Belki de Florida'da bronzlaşmıştı.

Grant, kendini nasıl tanıtacağını bilemediğini söyledi.

"Kocanızı, Meadowlake'te görüyordum.Ben oranın düzenli ziyaretçilerindenim."

"Evet," dedi Aubrey'nin karısı, çenesini saldırgan bir tavırla uzatarak.

"Kocanız nasıl oldu?"

"Oldu"yu son anda eklemişti. Normal olarak, "Kocanız nasıl?" derdi.

"İyi," dedi Aubrey'nin karısı.

"Karımla ikisi oldukça yakın bir dostluk kurmuşlardı."

"Duydum."

"Konu bu. Eğer biraz zamanınız varsa sizinle bir şey konuşmak istiyordum."

"Kocam, karınıza herhangi bir yaklaşımda bulunmadı, eğer oraya varacaksanız," dedi kadın. "Onu herhangi bir şekilde taciz etmedi. Böyle bir şeyi yapamaz, zaten yapmaz da. Duyduğum kadarıyla tam tersi olmuş."

Grant, "Hayır," dedi. "Konu bu değil kesinlikle. Ben herhangi bir şikâyette bulunmak üzere gelmedim buraya."

"Ya," dedi kadın. "Üzgünüm. Öyle sandım."

Özür olarak bundan fazlasını söylemeyecekti. Zaten üzgün de görünmüyordu. Hayal kırıklığına uğramış, şaşırmış gibi görünüyordu.

"İçeri girin öyleyse," dedi. "Kapıdan içeri soğuk giriyor. Göründüğü kadar sıcak değil bugün hava."

Yani içeri girebilmek bile Grant için zafer sayılırdı. Bu kadar zor olacağını düşünememişti. Farklı türden bir kadın beklemişti. Beklenmedik bir ziyaretten memnuniyet duyacak, samimi konuşma tonunu iltifat kabul edecek telaşlı bir ev kuşu.

Grant'i holden salona alıp, "Mutfakta oturmamız gerekecek, Aubrey'yi duyabileyim diye," dedi. Grant gözucuyla pencerede asılı, biri tül, biri ipeğimsi kumaştan,

her ikisi de mavi perdeleri, aynı renkteki kanepeyi, iç karartıcı halıyı, çeşitli parlak ayna ve bibloları gördü.

Fiona'nın bu tür dökümlü perdeleri tarif etmek için kullandığı bir kelime vardı – o şaka yollu söylerdi ama kelimeyi öğrendiği kadınlar ciddi kullanırlardı. Fiona bir odayı döşediğinde oda mutlaka çıplak ve aydınlık görünürdü, bunca cicili bicili eşyanın bu kadar küçük bir alana sığdırıldığını görse hayret ederdi. Grant kelimeyi hatırlayamıyordu bir türlü.

Mutfağa açılan bir odadan televizyon sesi geliyordu – camekânlı bir odaydı ama parlak öğle sonrası güneşini dışarıda tutmak için storlar çekilmişti.

Aubrey. Fiona'nın derdinin devası birkaç metre ötede oturmuş, seslerden anlaşıldığı kadarıyla maç seyrediyordu. Karısı içeri girip onu yokladı. "İyi misin?" dedi, çıkarken kapıyı tam kapatmadan aralık bıraktı.

"Bir kahve için bari," dedi Grant'e.

"Teşekkür ederim," dedi Grant.

"Oğlum geçen yıl Noel'de spor kanalı aboneliği aldı ona, onsuz ne yapardık bilmem."

Mutfak tezgâhının üstünde binbir çeşit alet edevat vardı – kahve makinesi, robot, bıçak bileme aleti, Grant'in adını da, ne işe yaradığını da bilmediği başka şeyler. Hepsi yeni ve pahalı görünüyordu, sanki ambalajından yeni çıkmış ya da her gün temizlenip parlatılıyormuş gibi.

Etrafta gördüklerine beğeni sergilemenin iyi fikir olacağını düşündü. Kadının kullanmakta olduğu kahve makinesini beğendiğini, Fiona'yla hep bir kahve makinesi almayı düşündüklerini söyledi. Kesinlikle yalan söylüyordu, Fiona bir defada ancak iki fincanlık kahve yapabilen Avrupa yapımı kahve demliğine sadakatle bağlıydı.

"Hediye bu," dedi kadın. "Oğlumuzla karısından. Kamloops'ta oturuyorlar. İngiliz Kolumbiyası'nda. Gönderdikleri onca şeyle başa çıkamıyoruz. O parayı gelip

bizi görmek için harcasalar daha iyi olurdu aslında."

Grant kalender bir tavırla, "Herhalde iş güçten vakit bulamıyorlardır," dedi.

"Geçen kış işi gücü bırakıp Hawaii'ye gittiler ama. Daha yakında bir başka akraba olsa neyse. Oğlumuzdan başkası yok."

Kahve olunca masanın üzerinde duran seramik bir ağaç gövdesinin kesik dallarına asılı kahverengi-yeşil kupalardan ikisini alıp doldurdu.

"İnsan yalnızlık hissediyor gerçekten," dedi Grant. Yeri geldiğini düşünüyordu. "Sevdiği birini göremeyince üzülüyor. Mesela Fiona. Karım."

"Onu sık sık ziyaret ettiğinizi söylemiştiniz hani."

"Ediyorum," dedi Grant. "Mesele bu değil."

Sonra balıklama dalıp oraya gidiş sebebi olan ricayı dillendirdi. Acaba Aubrey'yi sırf ziyaret amacıyla, mesela haftada bir gün Meadowlake'e götürmeyi düşünür müydü? Birkaç kilometrelik bir yoldu, pek zor olmazdı herhalde. Ya da bu zamanı kendisi için kullanmak isterse –Grant bu ihtimali daha önce düşünmemişti, teklif ederken kendi de şaşırdı– Aubrey'yi oraya bizzat kendisi götürebilirdi, hiç sorun olmazdı. Becerebileceğinden emindi. Hem o da bir nefes alırdı.

Grant konuşurken kadın kapalı dudaklarını ve ağzının içine gizlenmiş dilini sanki şüpheli bir tadı tanımlamaya çalışırmış gibi oynatıyordu. Kahve için sütle birlikte bir tabak zencefilli kurabiye getirdi.

"Ev yapımı," dedi, tabağı masaya koyarken. Sesinde misafirperverlikten çok meydan okuma vardı. Oturup kahvesine süt ekleyerek karıştırdı ve bu arada başka bir şey söylemedi.

Sonra, hayır, dedi.

"Hayır. Yapamam. Neden derseniz, üzülmesini istemiyorum da ondan."

"Üzülür mü?" dedi Grant içtenlikle.

"Evet, üzülür. Üzülmez mi? Olmaz ki öyle. Önce eve getir, sonra tekrar oraya. Bir ev, bir orası, kafasını karıştırmaktan başka işe yaramaz."

"Ama gidişinin sadece bir ziyaret olduğunu anlayamaz mı? Alışmaz mı ziyaretlere?"

"Anlamasına her şeyi anlar." Bunu sanki Grant, Aubrey'ye hakaret etmiş gibi söylemişti. "Yine de düzeni bozulur. Ayrıca onu hazırlayıp arabaya bindirmesi var, Aubrey iriyarı bir adam, sanıldığı kadar kolay olmuyor. Arabaya bindirip tekerlekli sandalyeyi filan da yüklemem gerekir, ne anlamı var? O kadar zahmet edeceksem daha eğlenceli bir yere götürmeyi tercih ederim."

"Her şeyi ben yapsam da mı?" dedi Grant, umutlu ve mantıklı tonunu koruyarak. "Sizin zahmet etmemeniz gerekir elbette, haklısınız."

"Yapamazsınız," diye kestirip attı kadın. "Onu tanımıyorsunuz. İdare edemezsiniz. İzin vermez sizin yapmanıza. Onca zahmet, ona ne faydası olacak?"

Grant tekrar Fiona'dan söz etmesinin iyi olmayacağına hükmetti.

"Alışveriş merkezine götürmek daha mantıklı olurdu," dedi kadın. "Orada çocukları filan görür bari. Gerçi o zaman da torunlarını göremiyor, diye bozulabilir. Göl tekneleri çalışmaya başladı bu ara, gidip onları seyretmek daha iyi gelir."

Kadın ayağa kalkıp lavabonun üzerindeki pencerenin pervazından sigarasıyla çakmağını aldı.

"Sigara içiyor musunuz?" dedi.

Grant, hayır, teşekkürler, dedi, gerçi kadının sigara ikram edip etmediğinden de emin değildi.

"Hiç mi içmediniz? Yoksa bıraktınız mı?"

"Bıraktım," dedi Grant.

"Ne kadar oldu?"

Grant düşündü.

"Otuz yıl. Yok, daha fazla."

Aşağı yukarı Jacqui'yle ilişkisinin başladığı sıralarda bırakmaya karar vermişti. Ama önce bırakmış da bu yüzden büyük bir armağana hak kazandığını mı düşünmüştü, yoksa böyle hatırı sayılır bir eğlencesi varken bırakma zamanının geldiğine mi karar vermişti, hatırlayamıyordu.

"Ben bırakmaktan vazgeçtim," dedi Aubrey'nin karısı, sigarasını yakarken. "Bırakmaktan vazgeçmeye karar verdim."

Belki kırışıklıkların nedeni buydu. Sigara içen kadınların yüzünde kendine has ince kırışıklar oluştuğunu duymuştu birinden – bir kadından. Ama güneşten de olabilirdi ya da cildinin cinsinden – boynunda da göze batan kırışıklıklar vardı. Kırışık boyun, genç kadınlara özgü dolgun ve dik göğüsler. Bu yaştaki kadınlarda genellikle bu tür tezatlar oluyordu. İyi yanları, kötü yanları, talihli ya da talihsiz genetik özellikler, hepsi bir arada. Fiona gibi güzelliğini gölgeli olmakla birlikte tümüyle koruyabilenler enderdi.

Belki bu da doğru değildi. Belki böyle düşünmesinin nedeni Fiona'yı gençliğinde tanımış olmasıydı. Belki böyle bir izlenim edinebilmek için bir kadını gençliğinde de tanımış olmak gerekiyordu.

Bu durumda Aubrey, karısına baktığında çakır gözleri ilginç biçimde çekik, dolgun dudaklarının arasında yasak bir sigarayla müstehzi, küstah bir liseli kız mı görüyordu?

"Demek karınız depresyonda, öyle mi?" dedi Aubrey'nin karısı. "Neydi karınızın adı? Unuttum."

"Fiona."

"Fiona. Sizinki neydi? Söylemediniz galiba."

"Grant."

Kadın beklenmedik biçimde masanın karşı tarafından elini uzattı.

"Memnun oldum Grant. Ben Marian."

"Evet, artık birbirimizin adını da bildiğimize göre," dedi Marian, "ne düşündüğümü açıkça söyleyeyim size. Aubrey'nin karınızı... Fiona'yı görmeye hâlâ o kadar hevesli olup olmadığını bilmiyorum. Ben sorrnuyorum, o da söylemiyor. Belki gelip geçici bir hevesti. Ama belki de değildi, bu yüzden tekrar oraya götürmek istemiyorum onu. Bu riski göze alamam. İdare edilemeyecek hale gelmesini istemiyorum. Üzülüp sızlanmasını istemiyorum. Bu haliyle bile idare etmesi zor zaten. Bana yardım eden kimse yok. Ben tek başımayım. Bir ben, bir de o."

"Peki onu –sizin için *gerçekten* çok zor–" dedi Grant, "onu temelli oraya yerleştirmeyi hiç düşünmediniz mi?"

Sesini neredeyse fısıltı denebilecek kadar alçaltmıştı ama Marian sesini alçaltma gereği duymadı.

"Hayır," dedi. "Buradan bir yere kıpırdatmaya niyetim yok."

Grant, "Öyle mi? Çok iyi kalplisiniz, çok vefalısınız," dedi.

"Vefalı" kelimesinin kulağa alaylı gelmediğini umuyordu. Alay etmek değildi niyeti.

"Öyle mi sizce?" dedi Marian. "Benim derdim vefa değil."

"Olsun. Kolay bir şey değil."

"Hayır, değil. Ama benim durumumda fazla seçenek de yok. Onu oraya yatırırsam parasını ödeyebilmek için evi satmam gerekir. Ev tek mülkümüz. Bunun dışında bir gelir kaynağım yok. Gelecek yıl emekli maaşı almaya başlayacağım, ikimizin emekli maaşları olacak ama yine de hem evi tutup hem de onu oraya yatıramam. Bu ev benim için çok değerli."

"Çok güzel bir ev," dedi Grant.

"Fena değil işte. Çok emek verdim. Derli toplu, bakımlı olsun diye."

"Eminim öyledir."

"Evimden olmak istemiyorum."

"Elbette."

"Evimden olmayacağım."

"Anlıyorum."

"Şirket bizi dımdızlak bıraktı," dedi Marian. "Tam ayrıntılarını bilemiyorum ama sonuçta kapıya koydular onu. Aubrey'nin şirkete borcu olduğunu söylediler, neler olup bittiğini öğrenmeye çalıştığımda da Aubrey, beni ilgilendirmediğini söyledi. Herhalde aptalca bir şey yaptı, diye düşündüm. Ama sormamam gerekiyordu, ben de çenemi tuttum. Siz de evlenmişsiniz. Evlisiniz yani. Bilirsiniz. Tam ben bu durumu öğrendiğim sırada birtakım insanlarla bir yolculuğa çıkacaktık, iptal edemedik. Yolculukta Aubrey duyulmadık bir virüs kapıp hastalandı, komaya girdi. Böylece başındaki beladan da kurtulmuş oldu."

"Ne şanssızlık," dedi Grant.

"Bile isteye hastalandığını söylemek istemiyorum. Ama öyle oldu işte. Artık bana kızmıyor, ben de ona kızmıyorum. Hayat işte."

"Öyle."

"Yapacak bir şey yok."

Marian, bir kedinin becerikliliğiyle dilini üstdudağında gezdirip kurabiye kırıntılarını sildi. "Pek filozofça konuştum, değil mi? Orada sizin üniversitede hoca olduğunuzu duymuştum."

"Epey zaman önce," dedi Grant.

"Ben pek entelektüel biri değilim," dedi Marian.

"Ben de ne kadar entelektüelim bilmiyorum."

"Ama bir konuda kararlı olup olmadığımı bilirim. Bu konuda kararlıyım. Evden vazgeçmeyeceğim. Bu da onu burada tutacağım anlamına geliyor; başka bir yere gitmek istediği fikrini sokmayacağım kafasına. Biraz nefes

almak için oraya götürmek hataydı herhalde; ama başka şansım olmayacaktı, ben de yaptım. Dersimi de aldım."

Marian paketi sallayıp bir sigara daha çıkardı.

"Aklınızdan geçenleri tahmin edebiliyorum," dedi. "Ne paragöz kadın diyorsunuzdur."

"Bu tür yargılamalar yapmıyorum. Bu sizin hayatınız."

"Aynen öyle."

Grant konuşmayı daha nötr bir tonda noktalamak gerektiğini düşündü. Marian'a kocasının öğrenciyken yazları hırdavatçıda çalışıp çalışmadığını sordu.

"Hiç bilmiyorum," dedi Marian. "Ben buralı değilim."

Grant, arabasıyla eve doğru yol alırken karlarla ve ağaç gövdelerinin muntazam gölgeleriyle kaplı olan bataklık vadinin şimdi kraltaçlarıyla bezenmiş olduğunu gördü. Körpe, yenilebilir gibi görünen yaprakları iri birer tabak büyüklüğündeydi. Çiçekler mum alevi gibi dimdik yükseliyordu ve o kadar çoktular, öyle saf bir sarıydılar ki, bu bulutlu günde topraktan bir ışık fışkırtırmış gibi görünüyorlardı. Fiona, bu çiçeklerin kendi ısılarını da yaydığını söylemişti. Gizli bilgi ceplerinden birini karıştırıp kıvrımlı çiçek yapraklarının arasına elini soktuğunda ısıyı hissedebileceğini söylemişti. Kendisi denemiş ama hissettiği sıcaklığın gerçek mi, hayal ürünü mü olduğunu anlayamamıştı. Sıcaklık böcekleri çekiyordu.

"Doğa, süsleme peşinde boşa zaman harcamaz."

Grant, Aubrey'nin karısını kazanamamıştı. Marian'ı. Yenilgiye uğrayabileceğini öngörmüştü ama nedenini kesinlikle öngörememişti. Bir kadının doğal cinsel kıskançlığıyla –ya da cinsel kıskançlığının inatçı kalıntısı olan hıncıyla– baş etmesi gerekeceğini zannetmişti.

Kadının olaylara bu açıdan bakabileceğini hiç düşü-

nememişti. Buna rağmen aralarındaki konuşmanın moral bozucu, tanıdık bir yanı da vardı. Grant'e kendi ailesinin bazı üyeleriyle yaptığı konuşmaları hatırlatmıştı çünkü. Amca, dayı ve akrabalarının, muhtemelen annesinin bile düşünce tarzı Marian'ınkine benzerdi. Onların gözünde başka insanlar farklı düşünüyorsa kendilerini kandırıyorlar demekti – ya rahat, korunakları hayatları, eğitimleri yüzünden akılları havadaydı ya da aptallaşmışlardı. Gerçeklikle bağlantıları kalmamıştı. Tahsilli insanlar, edebiyatçılar, Grant'in sosyalist kayınpederi ile kayınvalidesi gibi bazı zengin insanlar gerçeklikten kopmuşlardı. Hak etmedikleri halde talihli ya da doğuştan salak oldukları için. Grant'in tahminine göre kendi örneğinde her iki nedenin geçerli olduğuna inanıyorlardı.

Marian, onu böyle görüyordu mutlaka. Birtakım sıkıcı bilgilerle dolu, hayatın gerçeğinden şansı sayesinde korunan salak bir tip. Evini elinde tutabilmek için bir şey yapması, kaygılanması gerekmeyen, o karmaşık düşüncelerini düşünmeye devam edebilen biri. Bir başka insanı mutlu edeceğine inandığı yüce, cömertçe planlar yapma, hayaller kurma özgürlüğüne sahip biri.

Hıyar, diye düşünüyor olmalıydı şimdi.

Bu tür bir insanla karşı karşıya olmak Grant'i umutsuzluğa sürüklüyor, çileden çıkarıyor, sonunda neredeyse perişan ediyordu. Neden? O insanın karşısında bütünlüğünü koruyabileceğinden emin olmadığı için mi? Sonunda onların haklı çıkacağından korktuğu için mi? Fiona'nın böyle endişeleri olmazdı. Çocukluğunda kimse onu ezmemiş, sıkıştırmamıştı. Grant'in yetiştirilme tarzını komik bulurdu, eğitiminin katı kuralları egzotik gelirdi ona.

Her şeye rağmen bu insanların düşünce tarzında bir haklılık payı da vardı. (Biriyle tartışır gibiydi Grant. Fiona'yla mı?) Dar bakış açısının bir avantajı vardı. Marian

kriz durumunda muhtemelen başarılı olurdu. Hayatta kalmayı, yiyecek bulmayı, sokakta bir cesedin ayakkabılarını çıkarıp almayı becerirdi.

Fiona'yı anlamaya çalıştığında bocalardı hep. Bir serabın peşine düşmek gibi bir şeydi. Hayır, bir serabın içinde yaşamak gibiydi. Marian'la yakınlaşmanın farklı zorlukları olsa gerekti. Liçi meyvesini ısırmak gibi. İri, sert bir çekirdek ve etrafında ince bir tabaka halinde, tuhaf yapaylıktaki cazibesiyle, kimyasal tadı ve kokusuyla meyvenin etli kısmı.

Onunla evlenmiş olabilirdi. Olabilirdi pekâlâ. Ona benzer bir kızla evlenebilirdi. Ait olduğu yerde kalsaydı. O mükemmel göğüsleriyle oldukça çekici bir kızdı herhalde. Muhtemelen cilveliydi. Mutfak iskemlesinde otururken sürekli kıpırdanması, dudaklarını büzüşü, hafif hesaplı tehditkâr havası – cilveli bir kasaba dilberinin masum sayılabilecek bayağılığından geriye kalan buydu.

Marian, Aubrey'yi seçerken birtakım umutları vardı herhalde. Aubrey yakışıklıydı, pazarlamacılık yapıyordu, küçük burjuva beklentileri vardı. Marian şimdikinden daha iyi konuma geleceğini düşünmüştü mutlaka. Bu tür pratik insanların çoğu sonunda aynı durumda bulurlardı kendilerini. Hesaplarına, hayatta kalma içgüdülerine rağmen makul beklentilerine ulaşamazlardı. Haksızlığa uğradıklarını düşünürlerdi kuşkusuz.

Mutfağa girdiğinde ilk gördüğü, telesekreterin yanıp sönen ışığı oldu. Artık hep aynı şey geliyordu aklına: Fiona.

Paltosunu çıkarmadan düğmeye bastı.

"Merhaba Grant. Umarım doğru numarayı arıyorumdur. Aklıma bir şey geldi. Cumartesi gecesi bizim burada, Legion'da bir bekârlar partisi var, ben yemek ko-

mitesindeyim, yani bir davetli götürebiliyorum yanımda. İlgilenir miydin? Mesajımı alınca ara."

Mesajı bırakan kadın, şehiriçi bir telefon numarası verdi. Bip sesinden sonra aynı ses tekrar konuşmaya başladı.

"Kim olduğumu söylemedim, yeni fark ediyorum. Aslında tanımışsındır sesimden. Ben Marian. Bu aletlere hâlâ pek alışamadım. Ayrıca şunu da söylemek istedim: Senin bekâr olmadığının farkındayım, ben de onu kastetmedim. Ben de bekâr değilim ama ara sıra çıkmak fena olmuyor. Her neyse, bütün bunları söyledikten sonra gerçekten doğru numara olduğunu umuyorum. Ses senin sesine benziyordu. İlgilenirsen arayabilirsin, ilgilenmiyorsan zahmet etmene gerek yok. Senin için de bir değişiklik olur, diye düşündüm. Ben Marian. Söylemiştim galiba. Neyse. Hoşça kal."

Telesekreterdeki sesi az önce evinde duyduğu sesinden farklıydı. İlk mesajda az bir fark vardı, ikincisinde iyice farklıydı. Gergin bir titreklik, sahte bir kayıtsızlık, bir an önce bitirme telaşı ve bir türlü bırakamama.

Bir şey olmuştu ona. Ama ne zaman olmuştu? Eğer ilk anda olduysa Grant, yanında olduğu süre boyunca belli etmemeyi çok iyi becermişti. Büyük ihtimalle yavaş yavaş olmuştu, Grant gittikten sonra belki. Ani bir çekim olmayabilirdi. Sadece bir ihtimal, tek başına bir erkek olduğunun bilinci. Aşağı yukarı tek başına. Üzerinde durmaya değecek bir ihtimal.

Ama ilk adımı atarken Marian gergindi. Riski göze almıştı. Bunun Marian için hangi boyutlarda bir risk olduğunu Grant henüz bilmiyordu. Genellikle bir kadının kırılganlığı zamanla, olaylar geliştikçe artardı. Başlangıçta emin olunabilecek tek şey, eğer o anda bir kırılganlık işareti varsa, ileride fazlası olacağıydı.

Marian'da bunu ortaya çıkarmış olmak Grant'e bir

tatmin sağlamıştı – niye inkâr etsindi ki? Benliğinin yüzeyinde titrek bir parıltıya, bulanıklığa benzer bir şeyler yaratmış olmak. Onun asabi, uzatılmış sesli harflerinde o belli belirsiz yakarıyı duymuş olmak.

Kendine omlet yapmak üzere yumurta ve mantarları hazırladı. Sonra aslında bir içki koysa daha iyi olacağını düşündü.

Her şey mümkündü. Doğru muydu bu, her şey mümkün müydü? Mesela Grant isterse ona boyun eğdirebilir miydi, Aubrey'yi Fiona'ya götürme konusunda Grant'i dinleme noktasına getirebilir miydi? Üstelik sadece ziyaret amaçlı değil, Aubrey'nin ömrü yettiğince. Sesindeki titrekliğin sonu nereye varırdı? Bir bozguna mı, Marian'ın kendini koruyamamasına mı? Fiona'nın mutluluğuna mı?

Zorlu bir girişim olurdu. Hem zorlu hem de övgüye değer. Ayrıca asla kimseye anlatılamayacak komik bir anekdot: Yaramazlığı sayesinde Fiona'ya iyilik etmiş olacaktı.

Ama ciddi olarak bunu düşünecek durumda değildi. Düşünürse, Aubrey'yi Fiona'ya teslim ettikten sonra kendisiyle Marian'ın ne olacağını da hesaplamak zorundaydı. Yürümezdi – meğerki öngördüğünden daha büyük bir tatmin bulsun, Marian'ın diri etinin içinde masum çıkar çekirdeğini bulsun.

Bu tür şeylerin nasıl gelişeceğini tam olarak kestirmek mümkün değildi. Aşağı yukarı kestirilebilir ama emin olunamazdı.

Marian şimdi evinde oturmuş onun aramasını bekliyor olmalıydı. Daha büyük ihtimalle oturmuyordu. Oyalanmak için bir şeyler yapıyordu. Sürekli bir şeylerle meşgul olan bir kadına benziyordu. Sürekli bir dikkatin evine yararı olduğu aşikârdı. Ayrıca Aubrey vardı, her zamanki gibi ona bakması gerekliydi. Ona erken bir akşam

yemeği yedirmiş olabilirdi – onu gece daha erken yatırıp kendine vakit ayırabilmek için yemek saatlerini Meadowlake programına uyduruyordu belki. (Partiye giderken Aubrey'yi ne yapacaktı? Yalnız bırakabilir miydi, yoksa bir bakıcı mı ayarlayacaktı? Nereye gittiğini söyleyecek miydi ona, kavalyesini tanıştıracak mıydı? Bakıcının parasını kavalyesi mi ödeyecekti?)

Grant mantarları alıp eve giderken o da Aubrey'ye yemeğini yedirmiş olabilirdi. Şu anda onu yatmak üzere hazırlıyor olabilirdi. Ama bütün bu süre boyunca aklı telefonda, çalmayan telefondaydı muhtemelen. Belki Grant'in eve dönmesinin ne kadar süreceğini hesaplamıştı. Telefon rehberindeki adresinden nerede oturduğunu aşağı yukarı çıkarabilirdi. O süreyi hesaplamış, sonra buna akşam yemeği alışverişi için de bir süre eklemiş olabilirdi (tek başına bir erkeğin günlük alışveriş yaptığını düşünürdü). Bir de mesajlarını dinlemesi için bir süre eklerdi. Telefonun suskunluğu sürünce başka ihtimalleri hesaba katardı. Grant'in eve gitmeden önce yapması gereken başka işler. Belki dışarıda bir yemek, yemek saatinde eve dönmeyeceği anlamına gelecek bir buluşma.

Geç saate kadar yatmayacaktı, mutfak dolaplarını temizleyecek, televizyon seyredecek, bir ihtimal olup olmadığına dair kendi kendisiyle tartışacaktı.

Bu ne kendini beğenmişlikti! Marian her şeyden önce mantıklı bir kadındı. Her zamanki saatinde yatacak, Grant'in zaten danstan pek anlamazmış gibi göründüğünü düşünecekti. Fazlasıyla katıydı, profesör havasındaydı.

Grant, telefonun yakınında dergi karıştırıyordu ama çaldığında açmadı.

"Grant. Ben Marian. Bodrumda çamaşırları kurutma makinesine koyuyordum, telefon çaldı, yukarı çıktı-

ğımda her kimse kapatmıştı. Ben de evde olduğumu haber vereyim, dedim. Eğer arayan sen idiysen, evdeysen. Telesekreterim olmadığından mesaj bırakman da mümkün değil. Öyle düşündüm. Haber vereyim, dedim."

"Hoşça kal."

Saat onu yirmi beş geçiyordu.

Hoşça kal.

Grant eve ancak döndüğünü söyleyecekti. Marian'ın gözünde onu oturmuş durumu tartarken canlandırmasının bir anlamı yoktu.

Fon perde. Mavi perdeleri bu kelimeyle tanımlıyor olsa gerekti – fon perde. Ne sakıncası vardı? Ev yapımı olduklarını söylemeyi gerektirecek kadar kusursuz yuvarlaklıktaki zencefilli kurabiyeler, seramik ağaca asılı seramik kupalar geçti aklından. Holdeki halının altında koruyucu bir plastik yolluk olduğundan emindi. Grant'in annesinin asla ulaşamadığı, ama görse takdir edeceği cilalı bir düzen ve pratiklik – acaba içindeki acayip, güvenilmez sevgi kıvılcımının kaynağı bu muydu? Yoksa ilk kadehten sonra iki kadeh daha içmiş olması mı?

Marian'ın yüzüyle boynunun ceviz rengi bronzluğu –artık güneşten bronzlaştığı kanısındaydı– muhtemelen aynı şekilde aşağıya, derin, pürüzlü, kokulu ve sıcak göğüs çizgisine kadar iniyordu. Yazmış olduğu numarayı ararken bunu düşünüyordu. Bunu ve Marian'ın kedi dilinin pratik tenselliğini. Mücevher gözlerini.

Fiona odasındaydı ama yatmıyordu. Açık pencerenin önünde oturuyordu, üzerinde mevsime uygun ama beklenmedik kısalıkta, parlak renkli bir elbise vardı. Pencereden içeriye yeni açan leylakların başdöndürücü kokusuyla tarlalardaki bahar gübresinin kokusunu taşıyan sıcak bir esinti giriyordu.

Fiona'nın kucağında açık bir kitap duruyordu.

"Baksana, harika bir kitap buldum, İzlanda hakkında," dedi. "Ortalıkta böyle değerli kitapları bırakmaları tuhaf. Burada kalan insanların hepsi namuslu değil. Ayrıca giysileri de karıştırıyorlar galiba. Ben asla sarı giymem."

"Fiona," dedi Grant.

"Ne kadar uzun sürdü işin. Çıkış işlemlerimiz bitti mi?"

"Fiona, sana bir sürprizim var. Aubrey'yi hatırlıyor musun?"

Fiona durup bir an ona baktı, yüzüne sert bir rüzgâr çarpmış gibi baktı. Yüzüne, kafasının içine çarpmış, her şeyi lime lime etmiş gibi.

"İsimleri pek hatırlayamıyorum," dedi sertçe.

Sonra bir gayretle o bakışın yerini şakacı bir zarafet aldı. Kitabı özenle kenara koyup ayağa kalktı, kollarını kaldırıp Grant'e sarıldı. Teninden ya da nefesinden hafif, değişik bir koku yayılıyordu; Grant bu kokuyu suda fazla uzun süre bırakılmış çiçeklerin sapından yayılan kokuya benzetti.

"Seni görmek beni mutlu etti," dedi Fiona, Grant'in kulaklarını hafifçe çekti.

"Arabaya binip gidebilirdin," dedi. "Hiç umursamadan çekip gidebilir, beni zerk edebilirdin. Terk. Terk edebilirdin."

Grant, yüzünü onun beyaz saçlarına, pembe saç derisine, o güzelim, biçimli kafasına yapıştırdı. İmkânı yok, dedi.